

D. PAVLI EPISTOLA
AD
CORINTHIOS
PRIMA

SYRIACE,	ITALICE.
EBRAICE,	HISPANICE.
GRÆCE,	GALLICE.
LATINE,	ANGLICE.
GERMANICE,	DANICE.
BOHEMICE,	POLONICE.

Ex

Dispositione & Adornatione

ELIAE HVTTERI
GERMANI

ΠΑΤΛΟΥ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝ
Σὺν τῇ Ἐπιστολῇ.

ΚΕΦΑΛ. 6.

Π ΑΤΛΟΣ κ^η πὸς ἀ-
πὸς αὐτοῦ ἡσυχία.
Μὰ τὴν ἐλπίδα σου
ἐξουσία σου ἐκάλυψε.

PAVL appelé à estre Apostre de Ie-
sus Christ, par la volonté de Dieu, & le
frere Solthènes :

2. Τῇ ἐκκλησίᾳ τῷ Θεῷ τῇ οὐσῇ
ἐν καρδίᾳ ἡμῶν παρρησιασθε ἐν Χριστῷ
ἰησοῦ καὶ τὰς ἐγγίσι, σὺν πάντοτε
ἐν πνεύματι, ὡς ἐν ὁσμῇ
ἡμῶν, ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ποτὶ ἀποφ
αῖναι τὴν καὶ ἡμῶν.

A l'Eglise de Dieu qui est en Corinthe, aux sanctifiés en Jesus Christ, qui estes appellés à estre Saints, avec tous ceux qui invoquent le Nom de nostre Seigneur Jesus Christ, en tout lieu, Seigneur d'eux & de nous :

3. Χάρις υμῖν· καὶ ἀγαπή ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ.

Grace vous soit, & paix de par Dieu
nostre Pere, & de par le Seigneur Iesu
Christ.

4. **ပုဂ္ဂလိကတို့၏ အကျိုးအမြတ်**
 အကျိုးအမြတ်ကို အကျိုးအမြတ်အရပ်
 အကျိုးအမြတ်အရပ် အကျိုးအမြတ်အရပ်
 အကျိုးအမြတ်အရပ် အကျိုးအမြတ်အရပ်
 အကျိုးအမြတ်အရပ် အကျိုးအမြတ်အရပ်

Je ren toujours graces à mon Dieu
à cause de vous, touchant la grace de
Dieu qui vous est dōnée en Iesus Christ:

5. Ὅτι ἐς παντὶ ἐκλογίῳ καὶ
ἀποθῶ, ἐς παντὶ λόγῳ, καὶ πάντῃ
γενέσει.

De ce qu'en toutes choses vous estes
enrichis en lui, en tout don de parole &
en toute cognoissance :

6. Καὶ ὡς τὸ μέγιστον ἔχει
τοῦ ἐβιβασθῆαι ἐν ὑμῖν.

Selon que le tesmoignage de Iesus
Christ a esté confirmé en vous :

I. PAV-

[illegible]

*Paulo chiamato ad essere Apostolo di
Iesv Christo, per Volenti di Dio, e Sofe-
ne nostro fratello.*

2 למדתו דאלהא
דבדקוריתם קרנא
והקדשא דבשוע משיחא
מסרשין נלקלחון אליו
דמרו שמה דמרו נשוע
משיחא דכל אתר דילחון
דילון:

*Ala Chiesa di Dio che diu Corinto,
d'i santificati per Christo l'xv. chiamati
ad esser santi, insieme con tutti quelli che
inuocono in Nome del nostro Signor l'xv
Christo, in qualunque luogo, Signer dico,
e loro, e nostro.*

3 ט' ב' תת"א עמכו ושלמה
מן אלהא אביו וימן מר
נשוע משיחא ;

*Gratis e pace à Voi dan Dio Padre
nostro, e dal Signor IESV.*

4 מִדָּה אֶחָד לֹא אֵלֶּי עַל
יְבוּתָהּ דִּלְמָה דִּלְמָה תִּהְיֶה
כֵּן בְּשׁוּעַ מִשִּׁיחָה:

*Io vendo sempre gratis al mio Dio di
Goi, de la gratia di Dio che V'è stata data
per Christo I. E. V.*

וּבְכָל מִדָּה עֵתָתוֹן
וְהָאֵל בְּכָל מִלָּא וּבְכָל
דְּעֵתָתוֹן :

Che in tutte le cose Voi sete stati arricchiti per lui, in ogni eloquenza, e in ogni cognitione.

אֵלֶּיךָ סִדְדוּתָהּ וְיִמְשְׁלֶנָּה
וְיִשְׁתַּדְּרֶת בְּכֹחַ :

Secondo che il testimonio di IESV
Christo è stato confermato in Voi.

וְלֹא יִשְׁלַח יְשׁוּעָה
הַמְּנַשִּׁים בְּרַצוֹן אֲלֵהֶם
יִסְמְנוּם הָאֵל :

PAULO llamado Apostol de Iesus el Christo
por voluntad de Dios, y el Hermao Softhenes.

2 לְעֶדֶת אֱלֹהִים אֲשֶׁר הֵא
בְּקֹרְבָנוֹס לְקַדְשִׁים בְּיֹשֻׁעַ
תַּמְשִׁיחַ לְקֹרְאִים הַקְדוֹשִׁים עִם
כָּל הַקְדוֹאִים בְּשֵׁם אֱדִינֹו
יֹשֻׁעַ הַמְּשִׁיחַ בְּכָל־מְקוֹמָם וְגַם
בְּמִקְוֵמָם :

A la Iglesia de Dios que está en Corinto, Sanctificados en el Christo Jesus, llamados Sanctos, y à todos losque invocan el Nombre del Señor nuestro Jesus el Christo en qualquier lugar, Señor de ellos y nuestro:

3 תְּחִנָּה לָכֶם וְשָׁלוֹם מֵאֱלֹהִים
אֲבִינוּ וּמֵאֲדֹנָינוּ יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ :

Gracias y paz ayays de Dios nuestro Padre
y del Sennor Iesus el Christo.

4 אֵלֶּה לְאֱלֹהֵי תָמִיד עַל־כֶּם
עַל־תַּחֲנוּנֵי אֱלֹהִים הַנִּתְּנָה לָכֶם
יֵשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ :

Hago gracias à mi Dios siempre por vosotros, por la gracia de Dios que hos es dada en Christo Iesus:

כִּי־בָבֶל דְּבָרִים עֲשֶׂהְתָּם בּוֹ
בָּבֶל־דְּבָרִים וּבָבֶל מִדָּע :

Que en todas las cosas foyr enriquecido
en el, en toda lengua y en toda sciencia.

אִיכָה עֲדוּת הַמָּשִׁיחַ לְדָרָה
בְּכַס :

Con lo qual el testimonio del Christo hà sido confirmado en vosotros:

I. AD CORINTH.

CAP. I.

PAVLVS vocatus
Apostolus Iesu
Christi, per vo-
luntatem Dei, &
Sosthenes frater.

Paul called to be an Apostle of
Jesus Christ through the will of
God, and our brother Sosthe-
nes.

2. Ecclesie Dei quæ est
Corinthi, sanctificatis in
Christo Iesu, vocatis sanctis,
cum omnibus qui invocant
nomen Domini nostri Iesu
Christi, in omni loco ipso-
rum & nostro.

Unto the Church of God which is
at Corinthus, to them that are sancti-
fied in Christ Jesus, Saints by calling,
with all that call on the Name of our
Lord Jesus Christ in every place, both
their Lord and ours.

3. Gratia vobis & pax à
Deo patre nostro & Domi-
no Iesu Christo.

Grace be with you and peace from
God our Father, & from the Lord Je-
sus Christ.

4. Gratias ago Deo meo
semper pro vobis in gratia
Dei quæ data est vobis in
Christo Iesu.

I thank my God alwayes on your
behalf for the grace of God, which is
giuen you in Jesus Christ.

5. Quod in omnibus divi-
tes facti estis in illo, in omni
verbo, & in omni scientia.

That in all things ye are made rich
in him in all kinde of speech, and in all
knowledge.

6. (Sicut testimonium
Christi confirmatum est vo-
bis,)

As the testimonie of Jesus Christ
hath bene confirmed in you.

I. An die Corinthier.

Das I. Capitel.

Paulus beruffen zum A-
postel Jesu Christi / durch den
Willen Gottes / vnd Sosthenes vn-
ser Bruder.

Paulus som er kaldet til Ihesu Christi Apostel / for-
medelt Guds vilte / oc Sosthenes den Broder.

2. Der Gemeine Gottes zu Corin-
tho / den geheiligten in Christo Iesu /
den beruffenen Heiligen sampt allen
denen / die anrufen den Namen vn-
sers HERREN Jesu Christi / in al-
len ihren vnd vnsern orten.

Guds Menighed i Corintho / de helligede i Chri-
sto Ihesu / de kaldede Helligen / Met alle dem / som paa
falde vor HERRENS Ihesu Christi Naam / i al-
deris oc vore Stæder.

3. Gnade sey mit euch vnd Friede /
von Gott vnserm Vater / vnd dem
HERREN Jesu Christo.

Gnaade vere med eder oc Fred / Aff Gud vor Fa-
der / oc den HERRE Ihesu Christo.

4. Ich dancke meinem Gott allezeit
eurent halben / für die Gnade Got-
tes / die euch gegeben ist im Christo
Ihesu.

Jeg tacker min Gud altid paa eders vegne / for
Guds naade / som eder er giuffen i Christo Ihesu.

5. Dasi jr seyt durch in an allen stü-
cken reich gemacht / an aller Lehre /
vnd in aller Erkenntniß.

At i ere formedelt hannem giorde riget alle stycker /
vdi all Eardom / oc i al Forstand.

6. Wie denn die Predig von Chri-
sto in euch kräftig worden ist.

Etge som oc prediken om Christo er bleffuen
kraftig i eder.

I. R Koryntuom.

Kapitola I.

Pavel povolani A-
postol Gejisse Kry-
sta / skrze vlli Bos-
thi / a Bratr Sosthe-
nes.

Pavel povolantem Apostol
Jezu Krysta / przez wola
Boza / y Sosthenes bratr.

2. Chrkwi Bozji ktraz w
Korynthu gest / Poswiecenym
w Krystu Gejisszy / powola-
nym Swatym / spolu sewsem
mi ktraz wyzwagij Gmno
Pana nasscho Gejisse Kry-
sta / na kazdem mijsie / pal na
gegich tak na nassem.

Kosciolowi Bojemu Korynt
w Koryntie / poswieconym w Jes-
zusie Krystwie / wzynym swie-
tym / ze wyzycim ktraz wy-
wata imienla Pana nasscho Jesu
Krysta / na wszelkim miysiu / tak
ich jako y naszego.

3. Milost wam a pokoj od
Boha Oca nasscho / a Pana
Gejisse Krysta.

Laska wamy pokoj od Bogu
Ocu naszego y Pana Jesu Krysta.

4. Dkugi Bohu mnu
wboych za was / z te milosti
Bozji / ktraz dana gest wam
w Krystu Gejisszy.

Dzietute Bogu motemu zaws-
sezak was / dla laski Bozjej Kora
jest wam dana w Jezusie Kry-
stwie.

5. Zewo wsem bohatij vltin-
ni gste w nrm / w kazdem slo-
wu a we wszelkim Dmenij.

I we wstylich wszedzy testeo-
ste v bogactem w nim / wszelka pos-
wickcia / y wszelka vmietnoscia.

6. Watoz swiectwiz Kry-
stowo vpcowneno gest mzy
wami.

Jako swiectwo Krystos
we potwierdzone jest w was.

א

7 דלא אתפצרתון בחדא
מז מוהבחה אלא מסבין
אנתון לגלגה דמכו ישוע
משחיה:

*In tal modo che non vi manca dono
alcuno, mentre aspettate la manifestazio-
ne del nostro Signor Iesus Christo.*

8 דהו ישרכון עד-מא
לאחריתא דדל-רשון
תהוון בנחמה דמכו ישוע
משחיה:

*Il quale ancor vi confermarà infino al
fine per esser irreprensibili nel giorno del
l'istesso nostro Signor Iesus Christo.*

9 מהימו הו אלה-
דבאברהם אתקרייתון
לשונותביתא דברה ישוע
משחיה מכו:

*Fedele è Iddio, per il quale Voi sete
stati chiamati ne la communione del suo
Figliuol Iesus Christo nostro Signore.*

10 בעא אנה דין מוכון
אחי בשמה דמכו ישוע
משחיה דתהוה חד-
מלתא לכלכון ולא יהוה
בכון פלגותא אלא דתהוון
גמירין בחדא תרעיתא
גחד רעננו:

*Hor io vi prego, fratelli, nel nome del
nostro Signor Iesus Christo, che Voi par-
liate tutti vna medesima cosa, e che non
siamo fra Voi dissensions: ma siate ben con-
giunti insieme in vna medesima mente,
e in vn medesimo parere.*

11 שלחולי גיר עליכון
אחי מו פירג בלא-
דחריגא אית בניתכון:

*Perciò che m'è stato significato da Voi,
fratelli miei, da quelli della famiglia di
Chloa, che fra Voi sono de le contentioni.*

12 דא דין אמר אנא
דאית מוכון דאמר אנא
דפולוס אנא ואית דאמר
אנא דאפלו אנא ואית
דאמר אנא דבאפא אנא
ואית דאמר אנא דמשחיה
אנא:

*E quel ch'io dico è che ciafuno di Voi
dice, io son di Paulo, & io d'Apollon, & io
d'Ceſa, & io di Christo.*

א

7 כן אשר לא חסרתם כל-
מקור ומקור אמת גלוי
אדנינו ישוע המשיח:

De tal manera que nada hos faltre en ningun
don esperando la manifestacion del Sennor nue-
stro Iesus el Christo:

8 אשר גם יעו אתכם עד-
קץ בכלי-עולה ביום אדנינו
ישוע המשיח:

El qual tambien hos confirmará que perma-
nezcays sin peccado hasta la fin, hasta el dia (de la
venida) del Sennor nuestro Iesus el Christo.

9 נאמר יהוה אשר בו נקראתם
אל-הכרת בעי ישוע המשיח
אדנינו:

Fieles Dios por el qual soys llamados a la
communicacion de su Hijo Iesus el Christo Sen-
nor nuestro.

10 ומתחנן אני לכם אחי-
בשם אדנינו ישוע המשיח אשר
תדברו דבר אחד כלכם ולא
תהיו בקם מפלגות ותהיו
נכונים גם בשכל אחד וגם
בגפש אחת:

Toda via, Hermanos, ruegohos por el Nom-
bre del Sennor nuestro Iesus el Christo, que hab-
leys todos vna misma cosa: y que no aya entre
vosotros dissensiones: antes seays enteros en vn
mismo entendimiento, y en vn mismo parecer.

11 כרספר לי עליכם אחי-
מאלה אשר בבית פלאא כר-
מריבות הו ביניכם:

Porque me ha sido declarado de vosotros,
hermanos mios, de los que son de Chloes, que ay
entre vosotros contiendas.

12 ונאח אמר אני כרסאש איש
ממכם אמר כרסאני לפולוס
ואני לאפלו ואני לכיפה ואני
למשיח:

Quiero dezir, que cada vno de vosotros dize
Yo cierto soy de Paulo, mas yo de Apollos, mas
yo de Cephas, mas yo del Christo.

א.

7. Ως υμεις μη υστερεσθαι εν
μαθησι χαρισματος, α περιδεχασθε-
νους την αποκάλυψιν το κυρίου
ημων ιησου χριστου.

Tellement quil ne vous defaut au-
cun don, cependant que vous attendez
la manifestation de nostre seigneur Ie-
sus Christ.

8. Ος κατεβαινωσ υμεις εως τη-
λους αποκαληνους, εν τη ημερα
κυρίου ημων ιησου χριστου.

Lequel aussi vous affermira iusqu'-
à la fin, pour estre irreprensibles en la
iournee de nostre Seigneur Iesus Christ.

9. Πιστες εστις, δι ου εκληθητε εις
κοινωνια του υιου του κυρίου
χριστου ημων.

Dieu est fidele par lequel vous auez
esté appelés à la communion de son fils
Iesus Christ nostre Seigneur.

10. Παρομιλωθε υμεις, αδελ-
φοι, το ενόματι του κυ-
ρίου ημων ιησου χριστου, να το αυ-
τω ληγητε πάντες, και μη η εν υ-
μιν διασπασματα. η τα δε μαθητησ μαρτοι
εσται σωτασ υς, και ου η σωτηρ γινω-
μη.

Or ie vous prie, freres, par le Nom
de nostre Seigneur Iesus Christ, que
vous parliez tous vn meisme langage,
& qu'il n'y ait point de partialites entre
vous: ains que vous soyez bien vnits en
meisme sens, & en vn meisme aduis.

11. Εδηλωθη μοι εκ υμων, ουτι
αδελφοι μου, εστω εν εν
ελεος εν υμιν εις.

Car mes freres, il m'a esté déclaré
touchât vous par ceux qui sont de chez
Chloë, qu'il y a des contentions entre
vous.

12. Λιγω δε τοις, ετις εκαστος
υμων λεγει, εγω ειμι παυλου,
εγω δε δεσπολλου, εγω δε εκεφα, εγω
δε χριστου.

Or voici que ie di, c'est qu'vn cha-
cun de vous dit, De moi, ie suis de Paul:
& de moi, d'Apollos: & de moi, de Ce-
phas: & de moi de Christ.

I. AD CORINTH:

CAP. I.

7. Ita ut nihil vobis desit
in ulla gratia expectantibus
revelationem Domini no-
stri Iesu Christi.

So that we are not destitute of any
gift: waiting for the appearing of our
Lorde Jesus Christ.

8. Qui & confirmabit vos
usque in finem sine crimi-
ne, in die adventus Domini
nostri Iesu Christi.

Who shall also confirme you vnto
hond / that ye may be blamelesse in the
day of our Lord Iesus Christ.

9. Fidelis Deus: per quem
vocaui estis in societatem fi-
lii eius Iesu Christi Domi-
ni nostri.

God is faithful / by whome we are
called vnd the fellowshipp of his Son
ne Iesus Christ our Lord.

10. Obsecro autem vos fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia.

Nowe I beseeche you brethren by
the Name of our Lord Iesus Christ /
that yee all speake one thing / and that
there be no dissensions among you: but
be ye knit together in one minde / and in
one iudgement.

II. Significatum est enim
mihi de vobis, fratres mei,
ab iis qui sunt Chloës, quia
cōtentiones sunt inter vos.

For it hath bene declared vnto me/
my brethren/ of you by them that are of
the house of Eloe/that there are conten-
tions among you.

12. Hoc autem dico, quod unusquisque vestrum dicit. Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollos, ego vero Cepha, ego autem Christi.

Nowe this I say/ that euery one
of you saith/ I am Paulus/ and I am
Apollos / and I am Cephas / and I
am Christen.

I. An die Corinther.

Das I. Capitel.

7. Also daß ihr keinen mangel habt
an irgent einer Gaben / vndnd wartet
nur auff die Offenbarung vnfers
HErrn Jesu Christi.

Saa / at eder Fattisinted paa nogen Gaffue /
De vocer eken paa vor HERRIS Ihesu Christi
obenbarelse.

8. Welcher euch auch wirdt vest be-
halten/bisß ans ende/dasß ihr vnsträff-
lich seyt auff den tag vnserß HErrn
Jesu Christi.

Huileken som oec skal beholde eder fast indtil en-
den / Ari skulle vere wstraffelige paa vor **HERRS**
Jhesu Christi daag.

9. Denn Gott ist treu / durch wel-
chen ihr beruffen seht zu der Gemein-
schaft seines Sohns Jesu Christi
unsers HERN.

Thi Gud er trofast / formedest huilken i ere kal-
ledet il hans Søn Ihesu Christi vor HERRS
samfund.

10. Ich ermahne euch aber / Lieben
Brüder / durch den Namen vnserz
HErrn Jesu Christi / daß ihr allzu-
mal einerley rede führet / vnd laßet
nicht spaltung vnter euch sein / Son-
dern haltet vest an einander in einem
Sinn / vnd in einerley meinung.

De ieg formaner eder kære Brødre / ved vor
HERR Jesu Christi Naam / at i haffue alle
 sammen en Tale / oc lader icke Splidactighed vere
 iblant eder / Men holder fast til sammen vdi it sind / oc
 i en menina.

11. Denn mir ist fürkommen/lieben
Brüder/durch die auß Glos gesinde/
von euch/ daß ganz vnter euch sey.

Thi mig er sagd om eder/ kære Brødre/ ved dem
aff Eloes Huffsolt/ At der er Trette iblant eder.

12. Ich sage aber davon / daß unter euch einer spricht: Ich bin Paulisch / der ander ich bin Apollisch / der dritte Ich bin Cephisch / der vierdie Ich bin Christisch.

Men ieg siger der om / At den ene siger iblan-
eder / Jeg er Pouels / Den anden / Jeg er Apollos /
den tredie / Jeg er Cephe / Den fjerde / Jeg er Christi.

I. R Korintuom.

Kapitola I.

7. Takže nemáte žádného nedostatku v žádné milosti/česť
fagissee zjavení Pána našeho
Gejssse Krysta.

Tak iż wam na jednym dárze
nie schodzi/ o czełkowanie ziawie
nia Pana naszego Jezu Chrysta.

8. Kerckij vwerdij was a
do lonce bez aushon / se dni
prijsstij Pana nasseho Bezijisse
Krysta.

Ktory (Bog) też was wtmo-
erdzi aż do Kościoła / abyście byli
nie na ganiomych w dzień Pana
naszego Jezusa Chrysta.

9. Wěrnýť gest Buoh/ſtrže
těrěhoſ gſte powoláni k au-
taſnoſti Syna geho Beztjſſe
Kryſta Pána naſſeho.

Wleryny Bog! przez Eterego
testesie wezwani Pa spoleczności
syn iego Jezu Chrysta Pana u
figo.

10. Prossm was pak a napor
mijnâm bratſij/ſrje Gmtno
Dana nasseho Gzysſe Krs-
ſta/ abyssie gednostajne wſſſ-
ctni miuſili/a aby nebylo me-
zy wami roztrſtoſſi: ale bud-
te doſonalij w gednostajnem
ſynſiu/a w gednostajnem ro-
zumu.

Profewas tedy bratcia przys-
linc Paaa naszego Jezu Krysta!
abyście toż mówili wstyscy / a iż
by nie byli mtedy wami tożerwas-
nia / ale żebyście byli spotent teds-
nakiem je wmyślem y zdanien.

11. Dŏnāmeno mi zaŏiŏŏ o
wās Bratŏŏj moŏi / od ŏŏch
ŏŏŏŏj; 9sau w Chŏŏe / ŏŏŏj byŏy
rŏŏŏŏe meŏy wāmŏi.

Abowtemci fest oznajmiono
o was bracia moi / od domowni
stw Chlo / i poswarci bywalo
miedzy wami.

12. Misnijm pať toto / Je ge-
denka 3 dň : Na
gsem jagistě Pavolůw / ná A-
pollů / ná Petrůw / ná pať
Krystůw.

A tho powiedam / iz Eazy /
 was mowi / tam iesth Pawlow / &
 ia Apollow / ia zaste Cefy / & ia
 Krystusom.

13. דלמא אנתפלג לה
משחתא או למא פולוס
אודוקר ער אפיוכו או
בשמה דפולוס צמדתון:

*Christo è egli dimiso? Paulo è egli sta-
to crocifisso per voi? o sete voi battezzati
nel nome di Paulo?*

14. מידא אנתא לאלהי
דלאנש מוככו לא אצמדת
אלא לקורספוס וקגאוס:

*Io ringrazio Iddio, ch'io non ho bat-
tezzato alcun di voi, se non Christo e
Gaio.*

15. דלמא אנתא
דבשמי אצמדת:

*Accioche alcun non dica ch'io habbi
battezzato nel nome mio.*

16. אצמדת דיו לביתה
דאסטפנא ותיב דיו לא ידע
אנתא או לאנש אחריו
אצמדת:

*Ho battezzato ancora la famiglia di
Stefano: del resto, non so s'io n'habbia
battezzato alcun altro:*

17. לא גיר שדרני משחתא
למעמדו אלתא למסכרו
לא ברחמית מלא דלתא
יסתרק וקריפה דמשחתא:

*Impercho Christo non m'ha manda-
to à battezzare, ma ad annuntiar l'Euan-
gelio: non già con sapientia di parole, ac-
cioche non si renda vana la croce di
Christo.*

18. מלתא גיר דוקריפה
לאבדא שטיותא הי לו דיו
לאיליו דחיינו חלילא הי
דאלהא:

*Perche la parola de la croce à quei
che periscono, è vana potenza: ma à noi
che ci salviamo, è vna potenza di Dio.*

19. פתיב גיר דאובד ח
חכמתא דחכמתא ואלגלו
תריצתא דסכולתנא:

*Perche egli è scritto, Io distruggerò
la sapientia de sanij, e abolirò la pruden-
tia de prudenti.*

13. הנפרד המשיח אים פולוס
נתלה עליהם או אים בשם
פולוס נטבלתם:

*Es diuiso el Christo? Fué crucificado Paulo
por vosotros: ó aueys sido baptizados en el Nom-
bre de Paulo?*

14. אזכה לאלהים כי את-איש
לא אחד טבלתי כי אים את-
קריספוס ואת-גאיוס:

*Hago gracias à mi Dios, que à ninguno de
vosotros he baptizado, mas de à Christo y à Gaio:*

15. בן יאמר איש כי-בשמי
טבלתי:

*Paraque ninguno diga que yo lo baptizé en
mi nombre.*

16. וגם טבלתי את-בית אסטפנא
ואיש שאר לא ידעתי כי-גם
אחד אחר טבלתי:

*Y tambien baptizé la casa de Estephania:
mas no se si aya baptizado à algun otro.*

17. כי לא שלחני המשיח לטבל
כי אים לבשר לא בתכמת
הדבר פן יחבל תו-דמי המשיח:

*Porque no mi embió el Christo à baptizar, si no
à predicar el Euangelio: no en sabiduria de pala-
bras, porque no sea hecha vana la cruz del Christo*

18. כי דבר התו לאובדים
גבלה הוא ולגו הגושעים אנוחו
גבורת אלהים הוא:

*Porque la palabra de la Cruz à la verdad,
locura es à losque se pierden: mas à losque se sal-
uan, es à faber à nosotros, potencia de Dios es.*

19. כי נכתב ואבדה חכמת
חכמי ובינת גלגו הסתתר:

*Porque està escripto, Destruyré la sabiduria
de los sabios, y la intelligencia de los entendidos
reprouaré.*

d.
13. Μαιέρισαι ὁ σταυρός; μή παύ-
λῳ ἐσταυρώθη ὁ κύριος ἢ ἐξ
τοῦ ὀνόματος παύλου ἐβάπτισται;

*Christ est-il dinifié? Paul a il esté
cruifié pour vous? ou auez-vous esté
baptizés au nom de Paul?*

14. Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ ὅτι οὐκ ἐβάπ-
τισα ὑμᾶς, ἐκ τῆς σοφίας, ἐξ ὅτι
καὶ γαίῳ.

*Je ren grazie à Dieu que ie n'ai ba-
ptizé aucun d'entre vous, finon Crispus
& Gaius.*

15. Ἴνα μή τις εἴπῃ· τὸν ἐγὼ
ὄνομα ἐβάπτισα.

*Afin que quelcun ne die que j'aye
baptizé en mon nom,*

16. Ἐβαπτισα δὲ καὶ τὴν οἰκίαν
τοῦ στεφάνου. λαλοῦντες οὐκ οἶδα εἰ τις
ἄλλος ἐβάπτισα.

*T'ai bien aussi baptizé la famille de
Stephanas, au sur plus ie ne sai si j'ai ba-
ptizé quelque autre.*

17. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ κύριος
βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίζειν, ἵνα
ὁ σταυρὸς λέγουσιν, ἵνα μή κενανθῇ ὁ
σταυρὸς τοῦ κυρίου.

*Car Christ ne m'a point enuoyé
pour baptizer, mais pour euangelizer:
non point avec la gelle de parole, afin
que la croix de Christ ne soit aneantie.*

18. Ὁ λόγος γὰρ τοῦ σταυροῦ λόγος
μῆτις ἀπαλλοτρίους μαρτυρεῖ· τοῖς
δὲ σωζομένοις ἡμῖν, δύναμις θεοῦ
ἐστίν.

*Car à ceux qui perissent la parole
de la croix leur est folie: mais à nous
qui obrenons salut, elle est vertu de
Dieu.*

19. Γίγνηται γὰρ, ὅπως τὴν
σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν συνένοιαν
τῶν συνεόντων ἀφαιρέσω.

*Car il est écrit, l'abolirai la sapience
des sages, & aneantirai l'intelligence
des entendus.*

א

20. אִיבָה הוּ חִכְמָא אֱלֹהִים
אִיבָה הוּ סִפְרָא אֱלֹהִים
הוּ דְרוּשָׁא דְעֵלְמָא הֵנָּה
לֹא הָא אֲשִׁטְרָה אֱלֹהִים
חִכְמָתָה דְעֵלְמָא הֵנָּה:

*Donc est-il sábio? don't lo scriba? dove
il disputator di questo secolo? Non ha l'id-
dio fatta stolta la sapientia di questo
mondo?*

21. מְטוּל צִיר דְּחִכְמָתָה
דְּאֱלֹהִים לֹא יָדַע עֵלְמָא
דְּחִכְמָתָה לֹא אֱלֹהִים צִיר
אֱלֹהִים דְּשִׁטְיוּתָה
דְּכְרוּוּתָה יֵהָא לֹא אֱלֹהִים
דְּמִתְיָנִין:

*Perche poi che ne la sapientia di
Dio, il mondo non ha conosciuto l'idio per
mezzo da la sapientia, e piaciuto a Dio
per mezzo de la stoltitia de la predicatione
saluare i credenti.*

22. מְטוּל דִּיהוּדִין
אֲתָנָה שְׂאֵלִין נֶאֱרָמָה
חִכְמָתָה בְּצִין:

*Poi che i Giudei domandano segno, e
i Greci cercano sapientia.*

23. חֲנוּ דִין מִכְרִינִין
מְשִׁיחָה דְּכִרְוֹרָה תִּקְלָתָה
לִיהוּדִין וְלֶאֱרָמָה
שְׁטִיּוּתָה הִי:

*Ma quanto a noi, noi predichiamo
Christo crucifisso, che è scandalo a i Giu-
dei, e stoltitia a i Greci.*

24. לְהִנּוּ דִין דְּקִרְוִין
יְהוּדִים נֶאֱרָמָה מְשִׁיחָה
חֵלְלָה דְּאֱלֹהִים וְחִכְמָתָה
דְּאֱלֹהִים:

*Ma a quelli che son chiamati, e Giu-
dei e Greci, predichiamo Christo potentia
di Dio, e sapientia di Dio.*

25. מְטוּל דְּשִׁטְיוּתָה
דְּאֱלֹהִים חִכְמָתָה הִי מִן בְּנֵי
נָשָׂא וּבְרִיהוּתָה דְּאֱלֹהִים
חֵלְלָתָה הִי מִן בְּנֵי אֲנָשָׂא:

*Imperche la stoltitia di Dio è piu sa-
uia che a gli huomini: e la debilitate di
Dio, è piu forte che gli huomini.*

26. חֲנוּ צִיר אֶחָּ קְרִיתָכוֹן
אֲחֵי דְלָלָה סִגְנָאין בְּכוֹן
חִכְמָתָה בְּפִסֵּר וְלֹא סִגְנָאין
בְּכוֹן חֵלְלָתָה וְלֹא סִגְנָאין
בְּכוֹן בְּנֵי טוֹרָמָה רַבָּא:

*Perche voi vedete, fratelli, la vostra
vocatione, che non son tra voi molti sauij
secondo la carne, non molti potenti, non
molti nobili.*

א

20. אִיבָה חִכְמָתָה סִפְרָא אֱלֹהִים
שׁוֹקֵל הַעוֹלָם הִלָּא מִכְּרִי
אֱלֹהִים אוֹתוֹת בְּדִים וְקוֹסְמִים
יְהוֹלֵל מְשִׁיב חִכְמָתָה אַחֲוֹר
וְדַעְתָּם יִסְבֵּל:

*Que es del sabio? Que es del Escriba? Que
es del inquiridor de este siglo no ha Dios en lo-
quecido la sabiduria de este mundo.*

21. וְכִי־הַעוֹלָם בְּחִכְמָתָה אֱלֹהִים
לֹא יָדַע אֶת־אֱלֹהִים בְּעֵבֹר
חִכְמָתוֹ לִכְרֹחַץ אֱלֹהִים בְּסִכְלוֹת
חִקְרֵיהֶם לֹא־שִׁיעַ אֶת־הַמֵּאֲמִינִים:

*Porque por no auer el mundo conocido en
la sabiduria de Dios a Dios por fabiduria, agrado
a Dios saluar los creyentes por la locura de la
predicacion.*

22. כִּי־הִירֹדִים שׁוֹאֲלִים אֶת־
אוֹתוֹת וּמוֹתָיו מִבְּקָשִׁים אֶת־
חִכְמָתָה:

*Porque los Iudios piden sennales: y los Gri-
egos buscan fabiduria:*

23. וְנֶאֱמָנוּ קוֹרְאִים אֶת־מְשִׁיחַ
הַתִּלְוִי לַיהוּדִים מְכַשׁוֹל וְלִגְוִים
בְּסִלּוֹת:

*Mas nosotros predicamos al Christo cruci-
ficado, que es a los Iudios ciertamente trompe-
cadero y a las Gentes locura.*

24. אֶחָּ לְקוֹרְאִים גַּם לַיהוּדִים
וְגַם לִגְוִים אֶת־הַמְּשִׁיחַ צְבוֹרָת
אֱלֹהִים וְחִכְמָתָה אֱלֹהִים:

*Empero a las llamados, ansi Iudios como
Griegos, el Christo potencia de Dios, y sabiduria
de Dios.*

25. כִּי־כִסְלוֹת אֱלֹהִים חִכְמָה
מִכְּלַל־הַנָּשִׁים וּמִחֵלֶת אֱלֹהִים
צְבוֹרָתָה מִכְּלַל־הָאָדָם:

*Porque lo loco de Dios es mas sabio que los
hombres. y lo flaco de Dios es mas fuerte que
los hombres.*

26. וְשַׁעֲרֵי אֱלֹהִים קְרִיתָכֶם אֲחֵי
כִּי־בְחִכְמָתָם לֹא רַבִּים בְּבִשָּׁר
לֹא בְּגִבּוֹרִים רַבִּים לֹא בְּחוֹרִים
רַבִּים:

*Porque mirad. Hermanos, vuestra vocation
que no soys muchos sabios segun la carne: no
muchos poderosos, no muchos nobles.*

א.

20. Πῶς σοφός; πῶς γραμματεὺς;
πῶς συζητήτης τῶ αἰῶνος; τὴν
ἐκείνην ἐμὴν ἐν τῇ σοφίᾳ
καὶ σοφίαν τῆς τοῦ

*Où est le sage: où est le scribe? où
est le disputeur de ce siecle? Dieu n'a-il
pas affoili la sapience de ce monde?*

21. Ἐπεὶ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ
θεοῦ, οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τὴν
σοφίαν τοῦ θεοῦ, ἀνδραγαθὸν ἐν τῇ
τῆς μαρτυρίας τῆς κηρύξεως. ὡ-
σαύτως καὶ πᾶσι τοῖς

*Car depuis qu'en la sapience de Dieu,
le monde n'a point cognu Dieu par sa-
pience, le bon plaisir de Dieu a esté de
sauver les croyans par la folie de la pre-
dication.*

22. Ἐπεὶ δὲ (καὶ) Ἰουδαῖοι σημεῖα αἰ-
τεῖσιν, καὶ Ἕλληνας σοφίαν ζητοῦσιν.

*Puis que & les Iuifs demandent si-
gne, & les Grecs cherchent sapience.*

23. Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν
σταυρωμένον, ἰουδαίοις μὲν σκάνδα-
λον, Ἕλλησι δὲ μωρία.

*Mais quant à nous, nous preschons
Christ crucifié, qui est scandale aux
Iuifs, & folie aux Grecs.*

24. Αὐτοὶς δὲ τοῖς καλοῦσι ἰουδαίοις
καὶ Ἕλλησι Χριστὸν δυνάμει
καὶ θεοφάνει.

*Mais a ceux qui sont appelés tant
Iuifs que Grecs, nous leur preschons
Christ, puissance de Dieu, & sapience
de Dieu.*

25. Ὅτι τὸ μαρτυρεῖν τῷ θεῷ σοφί-
αν τοῦ θεοῦ ἀνθρώποις ἐστίν, καὶ τὸ ἀ-
νθρώποις τῷ θεῷ ἰσχυρότερον τοῦ ἀν-
θρώπου ἐστίν.

*Car la folie de Dieu, est plus sage
que les hommes: & la foiblesse de Dieu,
est plus forte que les hommes.*

26. Βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ὑμῶν,
ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ
σάρκα, ἢ πολλοὶ δυνατοί, ἢ πολλοὶ
ἐξ ἡμῶν.

*Car, me freres, vous voyez vostre
vocation, que vous n'êtes point beau-
coup de sages selon la chair, ne beau-
coup de forts, ne beaucoup de nobles.*

א

27. אלא גבא אלהי
לסכלוהי דעלמא דיהנות
לחפיהא וגבא פניוהי
דעלמא דיהנות
לחפיהא:

Ma Iddio ha eletto le cose folle del mondo, per svergognare i suoi: & ha Iddio eletto le cose debili del mondo, per svergognare quelle che son forti.

28. וגבא לאיליו דבביר
טוהמהוון פצלמיו
ולמסלמיו ולאיליו דליו
אגוון דיבטר לאיליו ד
דאיתיהו:

Et ha eletto Iddio le cose ignobili del mondo, & le cose dispregiate, & quelle che non sono per annullar quelle che sono.

29. דלא ישתבהר כל בשר
קדמיהי:

Accioche niuna carne si glorij dinanzi a lui.

30. אף אנתוון דיו משה
אנתוון פישוע משיחא הו
דהנו לו חכמתא מו
אלהי ודיוקוהו
וקדושתא ופירקא:

Ed a lui è che voi sete in Christo Iesus, il quale ci è stato fatto da Dio sapientia, & iustitia, & sanctificatione, & redemptione.

31. אף דכתיב דמו
דמשתבהר פמר
ישתבהר:

Accioche (come è scritto) chi si gloria, si glorij nel Signore.

ב

1. ואנא אחי פד אתיר
ליתכון לא בממלל
רורבא אף לא פחכמתא
סברתכון אנה דאלהא:

Et io, fratelli, quando venni a voi, non venni con alcuna eccellentia d'eloquentia, o di sapientia, annunciandovi il testimonio di Dio.

א

27. כי אים פכסלות העולם
בחר אלהים אשר יביש את
החכמים ובמחלי העולם
בחר האלהים להביש את
הבדרות:

Antes loque es la locura del mundo escogió Dios para auergoncar a los sabios: y loque es la flaqueza del mundo escogió Dios para auergoncar lo fuerte.

28. ובחשכים ובנקלות העולם
בחר אלהים ובאשר אינם הוים
להגיאם אשר הוים:

Y lo vil del mundo, y lo menaspreciado escogió Dios y lo que no es, para deshazer lo que es.

29. פן יתהלל כל בשר לפניה:

Paraque ninguna carne se jacte en su presencia.

30. כי בממנו הוים אים פישוע
תמשיח אשר נהיה לכם חכמה
מאלהים וצדקה ומקדש ופדוה:

Deel empero soys vosotros renacidos en el Christo Iesus, el qual es hecho para nosotros de Dios sabiduria, y justicia, y sanctificacion, y redemption:

31. אשר כמו נכתב המתהלל
ביהוה יתהלל:

Paraque como está escripto, El que se gloria, en el Sennor se glorie.

ב

1. ואני בבוני אליכם אחי
באחי לא בגבה הדבר או
חכמה בתגידים לכם את עדות
אלהים:

Ansique hermanos, quando yo vine a vosotros, no vine con altieuz de palabra o de sabiduria a anunciaros el testimonio del Christo.

א.

27. 'Αλλὰ τὰ μωρὰ τῶ κόσμου
ἐξελέξατο ὁ θεὸς, ἵνα τὰς σοφίας
καταργήσῃ, καὶ τὰ ἀδυνάτῃ τῶ
κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς, ἵνα καταργήσῃ
τὰ ισχυρὰ.

(Mais Dieu a esleu les choses folles de ce Monde pour confondre les sages,) & les choses foibles, de ce Monde Dieu les esleues pour confondre les fortes.

28. Καὶ τὰ ἀγνώτῃ τῶ κόσμου καὶ
τὰ ἐξουθενώμενα ἐξελέξατο ὁ θεός,
καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ.

Et Dieu a choisi les choses viles de ce monde, & les meiprises, voire celles qui ne sont point, afin d'abolir celles qui sont.

29. Ὅπως μὴ ναυχήσῃ τις ἐνώπιον
σου ἐξ ὧντος ὁ θεός.

Afin que nulle chair ne se glorifie deuant lui.

30. Ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χρισ-
τῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγγιγῆν ἡμῖν σοφία
καὶ δικαιοσύνη καὶ ἁγία ἀγά-
πὴ καὶ σωτηρία.

Or c'est de lui que vous estes en Iesus Christ, qui vous a esté fait de par Dieu sapience, & iustice, & sanctification, & redemption.

31. Ἴνα, καθὼς γέγραπται, ὁ ναυ-
χήσῃ, ἐκ κυρίου ναυχάσθω.

Afin que (comme il est escript) celui qui se glorifie, se glorifie au Seigneur.

Κ Ε Φ Α Λ. Β.

Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀ-
δελφοί, ἤλθον οὐ καθ' ὑπε-
ροχὴν λόγου ἢ σοφίας, καταγγέ-
λας ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ θεοῦ.

Et de moi, freres, quand ie suis venu vers vous, ie n'y suis point venu avec excellence de bien parler ou de sapience, en vous annonçant le testimonage de Dieu.

CAP. I.

27. Sed quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes, & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia.

But God hath chosen the foolish things of the world to confound the wise / and God hath chosen the weak things of the world, to confound the mighty things.

28. Et ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret.

And vile things of the world / and things which are despised / hath God chosen / and things which are not / to bring to nought things that are.

29. Vt non gloriatur omnis caro in conspectu eius.

That no flesh should reioyce in his presence.

30. Ex ipso autem vos estis in Christo Iesu, qui factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio.

But ye are of him in Christ Iesus / who of God is made unto us wisdom and righteousness / and sanctification / and redemption.

31. Vt quemadmodum scriptum est: Qui gloriatur, in Domino gloriatur.

That / according as it is written / hee that reioyeth / let him reioyce in the Lord.

CAP. II.

ET ego cum venissem ad vos fratres, veni non in sublimitate sermonis aut sapientiae, annuntians vobis testimonium Christi.

And I brethren / when I came to you / came not with excellēce of words / or of wisdom / shewing unto you the testimonie of God.

Das I. Capitel.

27. Sondern was thöricht ist vor der Welt / das hat Gott erwöhlet / daß er die weisen zu schanden machet. Vnd was schwach ist für der Welt / das hat Gott erwöhlet / daß er zu schanden machet was stark ist.

Men huad som Daerligt er saar Verden / der vdualde Gud / At hand vilde bestemme de Vise. De Gud vdualde / der som stroligt er saar verden / at hand vilde bestemme der Stercke.

28. Vnd das vnedle für der Welt / vnd das verachte hat Gott erwöhlet / vnd das da nichts ist / daß er zu nicht macht / was etwas ist.

De Gud vdualde / Bædest saar verden / oc der foracted / oc der som intet er / At hand vilde intet gøre / der som noget er.

29. Auff daß sich für ihm kein fleisch rühme.

Paa det at intet Kød skal rose sig saar hannem.

30. Von welchem auch jr herkompt in Christo Iesu / Welcher vns gemacht ist von Gott zur Weisheit / vnd zur Gerechtigkeit / vnd zur Heiligung / vnd zur Erlösung.

Aff huilcken i ere oc komme i Christo Iesu / huilcken der er gjort oss aff Gud til Visdom / oc til Retsfærdighed / oc til Hellighed / oc til genløselse.

31. Auff daß (wie geschrieben stehet) Wer sich rühmet / der rühme sich des HERRN.

Paa det (lige som skreftu staar) Hvo sig roser / hand skal rose sig i HERRN.

Das II. Capitel.

Vnd ich / lieben Brüder / da ich zu euch kam / kam ich nicht mit hohen Worten / oder hoher Weisheit / euch zu verkündigen die Göttliche Predig.

De ieg kære Brodre / der ieg kom til eder / da kom ieg icke med høye ord eller med høj Visdom / at forkynde eder den guddommelige prediken.

Kapitola I.

27. Alle což gest blázniwého Swětu / to gest wywołil Bóg / aby zahanbil moudré: a to což gest w Swěte mlděho Bóhu wywołil / aby potupil spłn:

Alle wybrat Bóg rzezy glus pte tego swiata / aby zawniyoł matre / a mldę rzezy swiata wybrat Bóg / aby zawniyoł ty kres re sa mocne.

28. A ne vrozeně Swěta a potupně wywołil Bóg / a to což není / aby ty wčny křez gšau zkažyl.

A podle rzezy swiata y fros rch záměnie máno wybrat Bóg / y chy křezch nie máš / aby zniže cžyl ty křez sa.

29. Aby se nechlubil před obličejem geho žádný člověk.

Aby se žádné ciálo przed nim nie chlabilo.

30. Wn pał gstež toho / w Krystu Gezišnu / kteržž včinn gest nám Moudrosti od Bóha / a Spravedlnosti / a Swatosti / a Wykaupeniš:

Alle z niego wytešćie w Krystu Gezišnu / který sienám stal moudrosti od Bóha / y spravedlnosti / y posvěceniem y odkupieniem.

31. Aby (vakož gest napsáno) Kdo se chlubí / w PÁNě se chlubí.

Aby iáko test napsáno Aho se chlubi / niech se w PÁNě chlubi.

Kapitola II.

A Já milij Bratři / když jsem přišel k vám / nepřišel jsem s vynyššenností řeči nebo moudrosti / zwěstujíc vám Swědecwíj Krystowo.

A they wac do was bráta nte přyššedem z zácna wymowa. Abo moudrosti / opowědajíc wám swědecwíj Boží.

ב

2 ולא דנת נפשי בניתכון
אין דמדם ידע אנה אלא
לישווע משיחא אה לה
בד וקיה:

*Perciò che io non ho deliberato di sa-
per alcuna cosa tra voi se non IESU Chri-
sto, & esso crucifisso.*

3 ואנא בדתלתא
סגאתא ובריתא הוית
ליתכון:

*E fui appresso di voi con debolezza,
e con timore, e con molto tremore.*

4 ומלתי ובריותי ל-
הנת במביסנותא דמלא
דחכמתא אלא בתיחיתא
דדחא ודחילא:

*Et mihi parlare, e la mia predicatione,
non fuit in parole persuasive de l'humana
sapientia: ma in dimostramento di Spiri-
to e di potentia.*

5 דלא תהא הימנותכון
בחכמתא דבני נשא אלא
בחילא דאלהא:

*Accioche la vostra fede non consista
ne la sapientia degli huomini, ma ne la
potentia di Dio.*

6 חכמתא דיו ממליו
בגמיהא חכמתא ל-
דחנא עלמא אה לה
דשליטנותי דעלמא הנא
דמתבטליו:

*Hor noi annuntiamo la sapientia tra
i perfecti, non gia la sapientia di questo
secolo, ne de principi di questo secolo, che
periscono.*

7 אלא ממליו חכמתא
דאלהא בארו הי במכסא
הנת וקדם הנא פרשה
אלהא מן קדם עלמא
לשובחא דילו:

*Ma annuntiamo la sapientia di Dio
che è in misterio, cioè, nascosta: la qua-
le Iddio haueva gia determinata innan-
zi a i secoli a nostra gloria.*

8 הי דחד מן שליטנא
דעלמא הנא ל-
אלו גיר ידעיה לו למרה
דתשבותחא וקביו הנו:

*Laqual niissun de principi di questo
secolo ha conosciuto. Imperoche se l'ha-
ueffen conosciuto, non haueerebben mai
crucifisso il Signor de la gloria.*

ב

2 לא אמרתי לדעתא מאמה
בכם כי אם את ישווע המשיח
ואותו החלי:

*Porque no me juzgue saber algo entre voso-
tros sino a Iesus el Christo, y a este crucificado.*

3 ואני במחלה וברעה
גדולה הייתי עמכם:

*Y estuue yo con vosotros con flaqueza, y
mucho temor y temblor.*

4 ודברי וקריאתי לא בעלילות
דברי חכמת האנשים כי אם
בראות עינים הרוח והכל:

*Y ni mi palabra ni mi predication fue en pala-
bras persuasorias de humana sabiduria, mas en
demonstracion del Espiritu y de potencia:*

5 אשר אמונתכם לא תהי
בחכמת האנשים כי אם
בגבורת אלהים:

*Porque vuestra fe no sea en sabiduria de
hombres, mas en potencia de Dios.*

6 כי מדברים אנחנו את-
חכמה בתכלית האנשים לא את-
חכמת העולם הנה ולא את
חכמת נשיאי העולם הנה אשר
הכל:

*Empero hablamos sabiduria entre perfe-
ctos: y sabiduria, no de este siglo, ni de los princi-
pes de este siglo que se deshazen:*

7 כי אם מדברים אננו את-
חכמת אלהים בסוד הנסתר
אשר גורו אלהים מאח מעולם
לכבודו:

*Mas hablamos sabiduria de Dios en myste-
rio, la sabiduria occulta: lo que Dios predesti-
no antes de los siglos para nuestra gloria.*

8 אשר אותו איש לא ידע
מנשיאי העולם הנה ואם ידעו
לא הוקיעו את אדון ומלך
הכבוד:

*La que ninguno de los principes de este siglo
conoció; (porque si la conocieran, nunca cru-
cificaran al Sennor de gloria,)*

ג.

2. Οὐ γὰρ ἐκρηματίζομαι τι ἐν
ὑμῖν, ὅτι μὴ ἴησιν ἡμεῖς, καὶ τι-
μὴ ἐσταυρωμένοι.

*Car ie n'ai rien proposé de sauoir
entre vous, sinon Iesus Christ, & icelui
crucifié.*

3. Καὶ ἐγὼ ἐν ἀδυναμία, & ἐν φό-
βῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγγύμην
αὐτοῖς.

*Et moi mesme ai esté entre vous en
foiblesse, en crainte, & en grand trem-
blement.*

4. Καὶ ὁ λόγος μου, καὶ τὸ κή-
ρυγμά μου οὐκ ἐν πηλοῖς ἀνθρώ-
ποις σοφίας λόγοις, ἀλλὰ ἐν ἀπο-
δείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως.

*Et ma parole & ma predication n'a
point esté en paroles attrayantes de sa-
pience humaine: mais en euidence de
Esprit & de puissance:*

5. Ἡ ἀπίστια ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ
ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἐν δυνάμει θεοῦ.

*Afin que vostre foy ne soit point en
sapience d'hommes, mais en puissance
de Dieu.*

6. Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν πί-
στει, σοφίαν δὲ οὐ τῶ ἀϊδίῳ
ταῦτο, ἀδὲ τῷ ἀρχόντῳ τῶ αἰῶνος
ταῦτο τῷ καταργημένῳ.

*Or nous proposons sapience entre
les parfaits, voire vne sapience, nō point
de ce monde, ne des princes de ce siecle
qui s'en vont à neant.*

7. Ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν θεοῦ
ἐν μυστηρίῳ τοῦ ἀποκεκρυμένου,
ὃν ἀποκάλυψεν ὁ θεὸς αὐτοῖς
εἰς δόξαν ἡμῶν.

*Mais nous proposons la sapience de
Dieu, qui est en mystere, c'est à dire ca-
chée: que Dieu auoit ia deuant tous les
siecles determinee à nostre gloire.*

8. Ἡ οὐδὲς τῶ ἀρχόντων τοῦ
αἰῶτος τῶ ταῦτο ἐγινώσκον ὅτι
γινώσκον, ὅτι αὐτὸν κύριον τοῦ σώ-
ματος ἐσταύρωσαν.

*Laquelle nul des princes de ce siecle
n'a cogneue, car s'ils l'eussent cogneue, ia-
mais ils n'eussent crucifié le Seigneur
de gloire.*

CAP. II.

2. Non enim iudicavi me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.

For I esteemed not to know any thing among you / save Iesus Christ / and him crucified.

3. Et ego in infirmitate & timore & tremore multo fui apud vos.

And I was among you in weakness / and in feare / and in much trembling.

4. Et sermo meus & predicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis.

Neither stood my word / & my preaching in the enticing speech of mans wisdom / but in plaine evidence of the Spirit and of power.

5. Ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.

That your faith should not be in the wisdom of men / but in the power of God.

6. Sapientiam autem loquimur inter perfectos. Sapientiam verò non huius seculi, neque principum huius seculi, qui destruuntur.

And wee speake wisdom among them that are perfect: not the wisdom of this worlde / neither of ye princes of this worlde / which come to nought.

7. Sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscōdita est, quam prædestinavit Deus ante secula in gloriam nostram.

But we speake the wisdom of God in a mysterie / even the hid wisdom / which God had determined before the worlde / unto our glorie.

8. Quam nemo principum huius seculi cognovit: si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.

Which none of the princes of this worlde hath known: for had they known it / they would not have crucified the Lord of glorie.

I. An die Corinthier.

Das II. Capitel.

2. Denn ich hielt mich nicht darsür / daß ich etwas wüßte unter euch / ohn allein Iesum Christum den Gerechtigten.

Ihi ieg halt mig icke der saare / at ieg visste noge iblant eder / vden alene den taarfeste Ihesum Christum.

3. Vnd ich war bey euch / mit schwachheit / vnd mit forcht / vnd mit grossen zittern.

De ieg vaar hoff eder / met skøbelighed / oc met fryct / oc met stor beffuelse.

4. Vnd mein Wort vnd meine Predigt war nicht in klugen reden menschlicher Weisheit / sondern in überweisung des Geistes vnd der Krafft.

De mit ord oc min predicken vaar icke i Menniskelig visdoms fornumstige Tale / Men i Aandens oc Kraftens bevisning.

5. Auff daß euer Glaube bestehe / nicht auff menschen weisheit / sondern auff Gottes Krafft.

Aeders Tro skulde staa fast / icke paa Menniskens visdom / men paa Guds Krafft.

6. Da wir aber von reden / das ist dennoch weisheit / bey den vollkommenen / nicht eine weisheit diser welt / auch nicht der Fürsten diser Welt / welche vergehen.

De det som vi tale om / er alligeuel visdom / hoff de Guldkomne: Icke denne Verdens visdom / oc icke denne Verdens Offuersters / huilcke som forgaa.

7. Sondern wir reden von der heimlichen verborgenen Weisheit Gottes / welche Gott verordnet hat vor der Welt / zu unser Herrlichkeit.

Men vitale om Guds hemmelige skulde visdom / huilcken Gud stickede saar Verdens, begyndelse / til vor herlighed.

8. Welche keiner von den Fürsten diser Welt erkannt hat. Denn wo sie die erkannt hetten / hetten sie den HERRN der Herrlichkeit nicht gekreuziget.

Huilcken ingen aff denne Verdens Offuerste kende / Ihi at haaffde de kent hannem / da haaffde de icke taarfeste Her lighedens HERRN.

I. K Korintuom.

Kapitola II

2. Nebo gsem to vřázal / že nic giněho nevímijm mezi vámi / jedno Jezus Kristus / y thego vřezjovaněho.

Abowiem nte obralem sobie nte między wami / cobych vmiat jedno Jezus Kristus / y thego vřezjowanego.

3. A hāw nedostatku / a w bāzni / y w strachu wielkim byl gsem v wās:

Akam byl z mdlořća / bořǳia / y ze dřenem wielkim y was.

4. A řek mā / a řāzanij mē / nebylo w slowijch duowodných lidřk mādrořti / ale w dořāzanij Duchā Swāřěho a mocy Bořij.

A mowā mōia y przepowēdās niemote nte pāřko řie slowy przy / ludzācem mādřōřu ludřkij / āle bylo w ořāzanij duchowney mōcy.

5. Aby wjra waffe neřāřezla na mādrořti lidřk / ale w mocy Bořij.

Aby wjřā wāřk nte bylā w mādřōřu ludřkij / āle w mōcy Bořey.

6. Mādřōř řāřijř mluwijme mezi do řonāřmij: āle mādrořt ne tořoto Swāřā / ani řnijřat Swāřā tořoto / řřijř magij řāřijni byři:

A my powēdāmy mādřōřc mēdzy dořonāřmij / mādřōřc nte āwāřā řego / ani řřāřat āwāřā řego řtořy bywāia z mēřejnt.

7. Ale mluwijme mādrořt Bořij w tagemřiwij řterāř řřijřā řej / a tu Bāř přijras wil před wēřy ř řlawē nāřř.

Ale powēdāmy mādřōř: řřijřta w řāřemřicy / řřijřta wog přejřtāl před wielkēř řwāle nāřřey.

8. Řterēřto řāřnjř / řnijřat tořoto Swāřā neřōřnal. Neř bo byř byři pōřnali / nřřōřby pāřā Glāwy neřřijřowāli.

Řtořey řāřnj řřāřat āwāřā řāřego nte pōřnali / bo řōřby byři pōřnali / ne vřezjowāliby byři pāřā řwāly.

ב

9. אֱלֹהִים אֵין דְּכַתִּיב
דְּצִינָה לֹא חִתּוּ וְאִדְנָה לֹא
שְׁמִיטָה וְעַל לְבָב דְּכַתִּיב
לֹא סֶלֶק מִדֶּם דְּסִיב אֱלֹהִים
לֹא יִלְיוּ דְּרַחֲמִין לֹא :

Ma egli è come è scritto, che occhio non ha veduto, ne orecchio ha udito, ne in cuor d'huomo son salite; le cose che Iddio ha preparate a quei che l'amano.

10. לֹא דִין גְּלֵא אֱלֹהִים
בְּרוּחָהּ רִיחָה אֵין כֹּל מִדֶּם
בְּצִלֵּי אֵין עֲמֻקָּנוּי ד'
דְּאֱלֹהִים :

Ma Iddio le ha reuelate à noi per il suo Spirito. Impero che lo Spirito penetra tutte le cose, ancor quelle profonde di Dio.

11. אֲנִינָה הֵן אֵין בְּרַחֲמֵי
דְּרַבֵּעַ דְּכַתִּיב גְּשָׁא אֱלֹהִים אֵין
רִיחָה דְּכַתִּיב אֲנִינָה לֹא דֵעַ
אֱלֹהִים אֵין רִיחָה דְּאֱלֹהִים :

Perche qual de gli huomini sa le cose del'huomo, senon lo Spirito de l'huomo, che è in lui? Così ancora niuno ha conosciuto le cose di Dio, senon lo Spirito di Dio.

12. חֲסִין דִּין לֹא הוּא רִיחָה
דְּצִלְמָא נִסְבֵּן אֱלֹהִים רִיחָה
דְּמִן אֱלֹהִים דְּיַדֵּעַ
דְּמִן רִיחָה מִן אֱלֹהִים
אֲחִיבֵי לוֹ :

Hor noi non habbiam riceuto lo spirito del mondo, ma lo Spirito che è da Dio: accioche noi conosciamo le cose che ci sono state donate da Dio.

13. אֵילִיו דְּאֵין מִמְלִיכִין
לֹא הֵן בְּיִלְפִנָּה דְּמִלָּה
דְּחִכְמָתָה דְּבִנֵּי גְשָׁא אֱלֹהִים
בְּיִלְפִנָּה דְּרִיחָה וְלִרְיָחָה
רִיחָתָה מִפְּחֻמִּין :

Lequali ancor annuntiamo, non già con le parole che insegna la sapientia humana, ma con quelle che insegna lo Spirito santo, accommodando le cose spirituali à le spirituali.

ב

9. כִּי אֵין בְּמִן גְּכַתִּיב עֵין לֹא
רִיחָתָה וְיַמְעוּלִים לֹא שְׁמֵעוּ לֹא
הֲאִינוּ וּבְלֵב אֲדָם לֹא עֲלָה
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְאֲחֵבָיו :

Antes, como està escripto, loque ojos nunca vieron, ni orejas oyeron, ni en coraçon de hombre subió loque Dios preparó à losque lo aman.

10. וְאִינוּ גְלֵא אֱלֹהִים בְּרוּחוֹ
כִּי חֲרוּחַ מַחְקֵר אֶת-כָּל גַּם אֶת-
עֵמֶק אֱלֹהִים :

Empero Dios nos lo reueló à nosotros por su Espiritu por que el Espiritu todo lo escudrina, aun lo profundo de Dios.

11. כִּי מִי בְּאֲנָשִׁים יוֹדֵעַ אֶת-
אֲשֶׁר לְאָדָם כִּי אֵין רוּחַ הָאָדָם
אֲשֶׁר בּוֹ כֵן אֲשֶׁר לְאֱלֹהִים אֵין
לֹא יוֹדֵעַ כִּי אֵין רוּחַ הָאֱלֹהִים :

Porque quien de los hombres sabe las cosas que son del hombre, sino el espiritu del mismo hombre que està en el? anfi tampoco nadie conoció las cosas que son de Dios sino el Espiritu de Dios.

12. וְאִינוּ לֹא לְקַחְנוּ אֶת-רוּחַ
הָעוֹלָם כִּי אֵין אֶת-רוּחַ אֲשֶׁר
מֵאֱלֹהִים לְדַעַת אֶת-אֲשֶׁר חֲסִין
אֱלֹהִים אֲחִינוּ :

Y nosotros auemos recebido no espiritu del mundo: mas el espiritu que es venido de Dios, paraque conozcamos loque Dios nos ha dado:

13. אֲנִינָה אֲשֶׁר גַּם מְדַבְּרִים
אִינוּ לֹא בְּדִבְרֵי לְמַדֵּי חֲכָמָה
הָאֲנָשִׁים כִּי אֵין בְּלִמְדֵי רוּחַ
הַקֹּדֶשׁ לְבִנֵּי רוּחַ אֶת אֲשֶׁר
מִתָּה רוּחַ הוּא מְפַדְּשִׁים אֲנוּ :

Loqual tambien hablamos no con doctas palabras de humana sabiduria, mas con doctrina del Espiritu sancto accommodando lo espiritual à lo espiritual.

ב'

9. Ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται, ὃ
ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδον, καὶ οὐκ οὐκ
ἤκουσαν, καὶ οὐκ ἔστι καρδία ἀνθρώπου
οὐκ ἐνέσκη, ὃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς
ἀγαποῦσι αὐτοῦ.

Mais ainsi qu'il est escript, Ce sont les choses qu'il n'a point veues, ni oreille ouies, & qui ne sont point montees en cœur d'homme, que Dieu a preparees à ceux qui aiment.

10. Ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε
τὰ τῶν πνεύματων αὐτῶν τὰ ἅρᾳ
πνεύματος πάντα ἐρεῖ αὐ, καὶ τὰ βά-
θη τῶν Θεῶν.

Mais Dieu les vous a reuelces par son Esprit. Car l'Esprit sonde toutes choses, voire meisme les choses profondes de Dieu.

11. Τίς γὰρ εἶδεν ἀνθρώπου τὰ
ἀνθρώπου, οἱ μὴ τὸ πνεῦμα τῶν ἀν-
θρώπων τὸ ἐν αὐτοῖς; οὕτω καὶ τὰ
τῶν Θεῶν εἶδεν, οἱ μὴ τὸ πνεῦ-
μα τοῦ Θεοῦ.

Car qui est ce des hommes qui sache les choses de l'homme, sinon l'Esprit de l'homme qui est en lui? Pareillement aussi nul n'a cognu les choses de Dieu, sinon l'Esprit de Dieu.

12. Ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τῶν κα-
σμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα
τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ἅρᾳ
τοῦ Θεοῦ χαριζόμενα ἡμῖν.

Or auons nous receu non point l'esprit de ce monde mais l'Esprit qui est de Dieu: afin que nous cognoissions les choses qui nous ont esté donnees de Dieu.

13. Ἀ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν δι-
δακταῖς ἀνθρώπων σοφίας λό-
γοις, ἀλλ' ἐν διδακταῖς πνευματικαῖς
ἀγίου, πνευματικαῖς πνευματικὰ
συγκρίνομεν.

Lesquelles aussi nous proposons, non point en paroles qu'enseigne la sapience humaine, mais qu'enseigne le Saint Esprit, approprians les choses spirituelles à ceux qui sont spirituels.

CAP. II.

9. Sed sicut scriptum est: Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus iis qui diligunt illum.

But as it is written / The things which eye hath not seen / neither ear hath heard / neither came into mans heart / are / which God hath prepared for them that love him.

10. Nobis autem revelavit Deus per spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei.

But God hath revealed them unto us by his Spirit: for the Spirit searches all things / yea the deep things of God.

11. Quis enim hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? ita & quæ Dei sunt nemo cognovit, nisi spiritus Dei.

For what man knoweth the things of a man / save the spirit of a man / which is in him? even so the things of God knoweth no man / but the Spirit of God.

12. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est: ut sciamus quæ à Deo donata sunt nobis.

Now we have received not the spirit of the worlde / but the Spirit / which is of God / that we might knowe the things that are given to us of God.

13. Quæ & loquimur non in doctis humanæ sapientiæ verbis: sed in doctrina Spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes.

Which things also we speake / not in the wordes which mans wisdom teacheth / but which the holy Ghost teacheth / comparing spiritual things with spiritual things.

Das II. Capitel.

9. Sondern wie geschrieben stehet: Das kein Auge gesehen hat / und kein Ohre gehört hat / und in keines Menschen Herz kommen ist / das Gott bereitet hat / denen die ihn lieben.

Men som seerfuit staar / Arnted eye haßuer seet / or inted ore haßuer hort / or der er ick kommet / noget Mennistis hierte / som Gud haßuer bered dem / der hannem elste.

10. Uns aber hat es Gott offenbart durch seinen Geist. Denn der Geist erforschet alle ding / auch die Tiefe der Gottheit.

De Gud obenbarede oss det formedelst sin Aand / Thi Aanden raadsager alle ting / oc saa Gudsommens dybhed.

11. Denn welcher Mensch weiß / was im Menschen ist / ohn der Geist des Menschen der in ihm ist? Also auch / niemand weiß / was in Gott ist / ohn der Geist Gottes.

Thi huißker Menniste veed / huad i Mennisten er / vden Mennistens aand / som er i hannem? Saa veed oc ingen / huad i Gud er / vden Guds Aand.

12. Wir aber haben nicht empfangen den Geist der Welt / sondern den Geist aus Gott / daß wir wissen können / wie reichlich wir von Gott begnadet sind.

De wi haßue ick anammer Verdens Aand / Men den Aand som er aff Gud / at wi kunde vide / huad som oss er giffuit aff Gud.

13. Welches wir auch reden / nicht mit Worten / welche Menschliche Weisheit lehren kan / sondern mit Worten die der heilige Geist lehret / und richten Geistliche sachen geistlich.

Huißker wi oc tale / ick met ord / som Mennistige visdom kand lære / Men met ord som den hellig Aand lærer / oc wi dome Aandelige sager aandelige.

Kapitola II.

9. Ale nakoż psano gest: Oko niewidalo / ani vcho nishalo / ani na srdce lidstet to wstau / pils / co gest pfprowil Bsh tsm / kctijj gey milugij:

Ale pfprowedamy tsko test nkpisano / Czego oko nie widzielo / y vcho nie nishalo / y w serce czlos wiece nie wstapilo / co nagozot wal Bog tym Ktozy go miluta.

10. Nam pak zgivil Bsh strze Duchu swtcho. Nebo Bsh zpntuge wsscty wcy / tak y hlubok wcy Bozjij.

Ale nam to Bog obkswil przez ducha swietego / abowiemci duch wssyctich rzeczy sic wywiaduje / tez y glebo koci Bozjych.

11. Nebo kdo wij / lidij co gest w slowku / gedin Duch slo wka / kctijj gest w nime? A tak y toho co gest Bozjijho nezina jady / gedin Duch Bozjij.

Bo Ktozy indzy nfer rzeczy Ktoze sctowwiece iedno duch czlos wsczy Ktozy w nim test / tak je tez rzeczy Bozjych nife nie wis iedno Duch Bozjij.

12. My pak ncpinali gsmie Duchu tohoto Swtcha / ale Duchu kctijj gest z Boha / aby chom znali kctijj wcy dany gsau od Boha nam.

A my nie myslismy duchu swtcha / ale Duchu Ktozy test / Bog / aby my wiedzieli co nam Bog darowal.

13. Kctijj y mluwisme / ne slowy vmispmi lidstet mau / drost / ale w nautenij Duchu / duchownij wcy s duchownij / mi srownawagijce.

Ktoze rzeczy tez opowiedamy / nfe slowy Ktozy wcy ludzka ma / drost / ale Ktozy wcy Duchu / duchow ne rzeczy z duchownemi stosuac.

ב

14. כִּי נִשְׂא צִיר דְּכִנְפֵשׁ
הוּא לֹא מִקְבֵּל רִחְוּיָתָא
שְׂטִיּוֹתָא אֲמִין צִיר לֹא וְלֹא
מִשְׁפַּח דְּנִדַּע וּדְרוּחַ מִ
מִתְרִין:

Or l'huomo naturale non compren-
de le cose che son de lo Spirito di Dio: per-
cioche elle già sono pazza: e non le può
intendere, perciòche elle si discernono spiri-
tualmente.

15. רִחְוּיָא דִּין כִּל מִדָּם
דִּאֵו וְהוּא מִן אֲנִשׁ לֹא
מִתְרִין:

Ma l'huomo spirituale discerne tut-
te le cose, & egli non è giudicato da veru-
no.

16. מִבְּרִי צִיר יִדַּע רִעְיָנָה
דְּמִרְיָא דִּילְפִיּוּחִי לֹא דִּין
רִעְיָנָה דְּמִשְׁיָחָא אִיתָ לֹא:

Perche, chi ha conosciuto la mente
del Signore, che possa instruirlo: ma non
habbiamo la mente di Christo.

ג

1. וְאִנִּי אֲחִי לֹא אֲשַׁבֵּחַ
דְּאֲמַל עֲמִכּוֹן אִין דְּעֵם
רִחְוּיָא אֲלֵא אִין דְּעֵם
פִּדְרָא נִאִין דִּילְפִיּוּחִי
בְּמִשְׁיָחָא:

Et io, fratelli non ho potuto parlare a
voi come a spirituali, ma come a carna-
li, cioè, come a fanciulli in Christo.

2. חֲלֵבָא אֲשַׁקִּיתְכוֹן וְלֹא
יִבְרַת לְכוֹן מִאֲכִילָתָא לֹא
צִיר צִדְכִיל מִשְׁפַּחָא
הַתְּתוֹן אֲלֵא אִין לֹא הִשָּׂא
מִשְׁפַּחָא אֲתָתוֹן:

Io v'ho dato à beuer del latte, e non
v'ho dato del cibo: perciòche voi non po-
tete ancor trincerarlo, anzi ne anco ad-
esso potete.

3. צִדְכִיל צִיר בְּבִסְרִי אֲתָתוֹן
אִיבָא צִיר דְּאִירָא בְּכוֹן
חֲסִמָא וְחִרְבָא וּפְלִגְיָתָא
לֹא הִנֵּה פִּדְרָא אֲתָתוֹן
וּבְבִסְרִי מִהֲלָכוֹן אֲתָתוֹן:

Concisa che voi site ancor carnali.
Perche essendo fra voi inuidia, & conten-
tione, e discordia, non site voi carnali, e
caminante secondo l'huomo?

ב

14. כִּי הָאָדָם מַעְצָמוֹ וּמִנְפִּשּׁוֹ
לֹאֵה לְחִכִּיל אֶת-אִשְׁרֵי לְרוּחַ
אֱלֹהִים כִּי-נִכְלָה חֲנָה לֹא וְלֹא
יִזְכֵּל לְדַעַת כִּי-בְרוּחַ גִּשְׁפֻּטוֹ:

Mas el hombre animal no percibe las cosas
que son del Espiritu de Dios: porque le son locu-
ra: y no las puede entender, por que se han de ex-
aminar espiritualmente.

15. וְהָאָדָם רוּחָא שׁוֹפֵט וּמִנְכַּד בִּין
כָּל-דְּבָרִים וְהוּא מִאִשׁ לֹא
גִשְׁפֻּטוֹ:

Empero el espiritual examina (ciertamente)
todas las cosas: mas el de nadie es entendido.

16. פִּנְכִי-מִיִּידַע אֶת-דַּעַת אֱלֹהִים
לְחִזְרוּתָא אֲתָו וְאֲנַחְנוּ יֵשׁ לֹא
דַּעַת הַמְּשִׁיחַ:

Porque quien conoció el entendimiento
del Sennor? Quien lo instruyo? mas nosotros re-
nemos el entendimiento del Christo.

ג

1. וְאִנִּי אֲחִי לֹא יִכְלִי לְדַבֵּר
אֲלֵיכֶם כְּמוֹ עִם-רוּחָנִים כִּי-
אִם כְּמוֹ לְבָנִי-חֲבֵשׁר כְּמוֹ
לְעוֹלָלִים בְּמִשְׁיָחָא:

De manera que yo hermanos, no pude hab-
laros como a espirituales: mas habledo como a
carnales, es à saber como à ninños en el Christo.

2. בְּחֵלֵב הִשְׁקִיִּיתִי אֲתָכֶם וְלֹא
בְּאֵכֵל כִּי אֲוֹ לֹא יִכְלִתֶם אִין עִם
עַד עֵת לֹא תִזְכְּלוּ לְחִכִּיל:

Dihos à beuer leche, no vianda: porque aun
no podiades, mas ni aun podeys;

3. כִּי עַד-הֲנָה בְּנִי חֲבֵשׁר אֲתָם
כִּי-בְהוּת בְּכֶם קִנְיָא וּמִרְיָא
תְּלוּגָתָא הִלֵּא בְּנִי בִשֵּׁר אֲתָם
וּבְדִירָה הָאָדָם מִהֲלָכִים:

Porque aun foy carnales, porque auiedo
entre vosotros celos, y conriendas (y dissen-
siones,) no foy carnales, y andays como hombres?

ב

14. ψυχῶς δὲ ἀθροῦσας οὐ
δεχόμεναι τὰ τοῦ πνεύματος τὰ ἔργα·
μολοῖα γὰρ αὐτῶ ἐν ᾧ καὶ δύνα-
μις γινώσκαι, ὅτι πνευματικὸς αἰ-
σθησάμενος.

Or l'homme animal ne comprend
point les choses qui sont de l'Esprit de
Dieu: car elles lui sont folie: & ne les
peut entendre, d'autant qu'elles se dis-
cernent spirituellement.

15. ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει
πάντα, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐκείνους ἀ-
νακρίσκει.

Mais le spirituel discerne toutes cho-
ses, & lui n'est jugé de personne.

16. Τίς γὰρ ἐγνώκεν τοῦ κυρίου θε-
οῦ συμβούλιον αὐτῶν; ἡμεῖς δὲ τοῦ
χριστοῦ ἔχουσιν.

Car qui a connu l'intention du Sei-
gneur, qui le puisse instruire? mais nous
tenons l'intention de Christ.

ΚΕΦΑΛΑ. γ'.

Καί ἐγὼ, ἀδελφοί, ὅσα ἔδυν-
αμήν λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευ-
ματικοίς, ἅλ' ὡς (καρνικοίς, ὡς
νηπίοις ἐν χριστῷ.

Mais de moi, freres, ie n'ai peu parler
à vous comme à spirituels, mais com-
me à charnels: c'est à dire, comme en-
fants en Christ.

2. Γάλα ὑμῶν ἐπίπονα καὶ οὐ βρε-
μα. εὐπῶ γὰρ ἠδυνάσθη. ἅλ' οὐ-
κ' ἐπὶ τοῦ θωάσθη· ὅτι γὰρ σαρκί-
κοί εἰσθε.

Je vous ai donné du lait à boire, &
ne vous ai point donné de la viande, car
vous ne le pouviez encore porter, mes-
me maintenant ne le pouvez-vous en-
core: pource que vous estes encore char-
nels.

3. Ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζήλον καὶ
ἐρις καὶ διχαιοσύαι, οὐχὶ (καρνικοί,
ἐσθε, & κατὰ ἀθροῦσας καὶ ἐν πνεύματι,

Car comme ainfi loit qu'il y ait en-
tre vous enuie, & contentions, & parti-
alités, n'estes-vous pas charnels, & ne
che mitez-vous pas à la façon des hom-
mes?

I. AD CORINTH.

CAP. II.

14. Animalis autem homo non percipit ea quae sunt spiritus Dei. Stultitia enim est illi, & non potest intelligere: quia spiritualiter examinatur.

But the naturall man perceiveth not the things of the Spirit of God: for they are foolishness unto him: neither can he know them: because they are spiritually discerned.

15. Spiritualis autem iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur.

But hee that is spirituall discerneth all things: yet hee him selfe is iudged of no man.

16. Quis enim cognovit sensum Domini, qui instruat eum? Nos autem sensum Christi habemus.

For who hath known the minde of the Lord? what he might instruct him? but wee have the minde of Christ.

CAP. III.

Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus. Tanquam parvulis in Christo.

And I could not speake unto you as brethren: as unto spiritual men: but as unto carnall: even as unto babes in Christ.

2. Lac vobis potum dedi, non escam: nondum enim poteratis, sed nec nunc quidem potestis: adhuc enim carnales estis.

I gave you milke to drinke: & not meate: for ye were not yet able to beare it: neither yet now are ye able.

3. Cum enim sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis?

For ye are yet carnall: for where as there is among you envying / and strife / and divisions: are ye not carnall and walke as men?

I. An die Corinthier.

Das II. Capittel.

14. Der natürlich mensch aber vernimmt nichts vom Geist Gottes / es ist ihm eine Thorheit / vnd kan es nicht erkennen / denn er wirdt von geistlichen sachen gefragt.

Men der naturliche Mensch forstaar inred aff Guds Aand: Der er hannem en Daarlighed / oc hand land der icke kende / Thi der skal domis aandelige.

15. Aber der geistliche ergründets alles / Er aber wirdt von niemand ergründet.

De den som er Aandelig: domer alting / oc domis aff ingen.

16. Denn wer hat des HERRN sinn erkannt? oder wer wil ihn unterweisen? Wir aber haben Christus sinn.

Thi huo hassuer kent HERRNS sind? Eller huo vil vnderuise hannem? Men vi hassue Christi sind.

Das III Capittel.

Vnd ich / lieben Brüder / künde nicht mit euch reden / als mit geistlichen / sondern als mit Fleischlichen / wie mit jungen Kindern in Christo.

I ieg / kære Brodre / kunde icke tale med eder / som mer Aandelige / men som mer kødelige / lige som mer unge Børn i Christo.

2. Milch hab ich euch zutrinken geben / vnd nicht Speise / denn ihr kondtet noch nicht / auch kondt ihr noch jetzt nicht / die weil ihr noch Fleischlich seht.

Ieg gaff eder Mælk at dricke / oc icke Mad / Thi at i kunde icke end da / I kunde oc icke heller end nu: effterdi i ere end nu kødelige.

3. Denn sintemal eiffer vnd zank / vnd zwytacht unter euch sind / Seyt ihr denn nicht Fleischlich / vnd wandelt nach Menschlicher weise?

Effterdi der er niedkæthed / tiff oc tuedract iblant eder / Ere i icke da kødelige / oc vandre effter Menniskeligstic?

I. K Korinthuom.

Kapitola II.

14. Alle tēlesnī tlowēk / nero: žumī / tēm wēem / kērē ž glau Duchu Božijho. Nebo blāz: nowstwi j gēst gemu / a nemūž rožumēti že se duchowne rož: sūžuge a žstūžuge.

A cīlowiek z przyrodzenia swego nie poymie tych rzeczy które są Duchu Bożego / abowiem ja temu głupstwym / a nie może ich poznać / gdy duchownym os bjeżatem dywina rozsądkone.

15. Ale duchownij tlowēk rožsūžuge wseckny wēco / a sām od žādnēho nebwā sauzžen: (Jakož psāno gēst:)

Ale duchowny rozsādk wseckny rzeczy / a sām od žādnego nie bywa rozsādkon.

16. Kdo žagistē poznal smysl PANJE? Nebo kdo gēst naučil? My pak smysl Křstīw māmē.

Abowiem ktož poznal smysl PĀNĪ žebř go naucežyc māl? a myc smysl Křstīsw mām.

Kapitola III.

1. Já milij Bratřij / nemohl gšem mluviti wām nato duchownjm / ale musil gšem mluviti nato tēlesnjm / nato malickjm w Křstiu.

Ja brāta nle moglem wam domowic iāko duchownym / ale iāko cielešnym y prawie iāko me mowiaty kām w Křstuse.

2. Mleko dal gšem wām ku pitij / ne potrm: neč gste tēš: dāž nemohl rožumēti / ale aniž žagistē nymij muožet / neč gste gēstē tēlesnij.

Kārmilem was naposem mleka / a nie potārmem / bo cte byli iēšče tego nie mogli žnositi / a owšem y teraz iēšče nie možet.

3. Ponēwādž gēst mež wām nēnāwist / rāžnice / a žāwist / ždaliž gēstē tēlesnij negstē a tak wedlē Eglowēka chodistē.

Bo iēšče cielešni testēcie / abowiem gdyž miedzy wām iā ždrost / swāt / y niehāst / a žāž nle testēcie cielešni y wedlę czo wiekā postępuetie?

I. AD CORINTH.

CAP. III.

4. Cum enim quis dicat, Ego quidem sum Pauli, alius autem, Ego Apollos: nonne homines estis?

For when one saith, I am Paulus / & another, I am Apollos / are ye not carnall?

5. Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? Ministri eius cui credidistis, & unicuique sicut Dominus dedit.

Who is Paul then? and who is Apollos / but the ministers by whom ye believe: & as the Lord gave to every man?

6. Ego plantavi, Apollo rigavit: sed Deus incrementum dedit.

I have planted / Apollo watered / but God gave the increase.

7. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat, Deus.

So then neither is he that planteth / any thing / neither he that watereth / but God that giveth the increase.

8. Qui autem plantat & qui rigat, unum sunt. Vnusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem.

And he that planteth / & he that watereth / are one / and every man shall receive his wages / according to his labour.

9. Dei enim sumus adiutores, Dei agricultura estis, Dei ædificatio estis.

For we together are Gods labourers: ye are Gods husbandry / and Gods building.

10. Secundum gratiam Dei quæ data est mihi, ut sapiens architectus fundamentum posui: alius autem superædificat. Vnusquisque autem videat quomodo superædificet.

According to the grace of God given to me / as a skillfull master builder / I have laid the foundation / and another buildeth thereon: but let every man take heed how he buildeth upon it.

I. An die Corinthier.

Das III. Capitel.

4. Denn so einer saget / ich bin Paulisch / der ander aber / ich bin Apollisch / seht jr denn nicht fleischlich?

Thi at siger den ene / Jeg er Pouels / Oc den anden / Jeg er Apollos / ere i icke da Kødslige?

5. Wer ist nun Paulus? Wer ist Apollo? Diener sind sie durch welche ihr seht glaubig worden / vnd dasselbige / wie der Herr einem jeglichen gegeben hat.

Huo er nu Paulus? Huo er Apollo? Dienere ere de / formedelt hiulke i rode / oc det lige som HERRENS haffuer giffuer huer.

6. Ich habe gepflanzt / Apollo hat begossen / aber Gott hat das gedeihen gegeben.

Jeg plantede / Apollo vandede / Men Gud gaff vort.

7. So ist nun weder der da pflanzt / noch der da begeusst / etwas / sondern Gott der das gedeihen gibt.

Saa er nu huercken den noget som planter / icke heller som vander / Men Gud som giffuer vort.

8. Der aber pflanzt / vnd der begeusst / ist einer wie der ander / Ein jeglicher aber wirdt seinen Lohn empfangen / nach seiner arbeit.

Oc den som planter / oc den som vander / ere den ene lige som den anden. Oc huer skal saa sin løn / efter sit arbeyde.

9. Denn wir sindt Gottes Mitarbeyter / Ihr aber seht Gottes Ackerwerck / vnd Gottes Gebäu.

Thi vi ere Guds Medhjelpere / Iere Guds agergerning / oc Guds bygnin.

10. Ich von Gottes Gnaden / die mir gegeben ist / hab den Grundt gelegt / als ein Weiser Baumeister / ein ander bauet darauff. Ein jeglicher aber sehe zu / wie er darauff baue.

Jeg laade Grunduollen / som en viss Bygningsmand / aff Guds Naade / som mig er giffuen / En anden bygger der paa. Men huer see til / huorledis hand bygger der paa.

I. K Korintuom.

Capitola III.

4. Neb poněwādž někerh; wās křtā. Jā gsem žagistě Pawlūw: Giny pal / wā gsem Apolluom: Ždali (to čine) tělesnī negstě?

Abowiem goy některoy powěda / Jā ičthem Pawlōw / & drugi / Jā ičt Apollōw / & žāž čtelesnīmi nie testěcie?

5. Protož kdo gest Apollo? a kdo Pawel? Wšak toliko služebnícy gšau strže něž gše wy wvěřili / paž gednomu každe / mu Bůh dal.

Czymie tedy test Pawel? & czym test Apollo? iedno słuszny przez křtoresćie wiewerzyli / & iako každemu Pan dal.

6. Jā gsem stijpil / Apollo žalēwal / ale Bůh dal žrost.

Jamēt wšādžil / Apollo polewal / ale Bog pomnožil.

7. Protož aniten kdož střepuge gest nětco / ani ten kdož žalēwā / ale ten kterh; žrost dāwā / Buož.

Žrāk ānt ten ktrōy sādžil test čym / ānt ten ktrōy polewā / ale Bog ktrōy pomnāja.

8. Ten pal kdož střepuge / a ten kdož žalēwā / gšau gedno. Awšak gednkaždy wlasnīj odplatu wezime / podlě swě prāsce.

A ten ktrōy sādžil / y ten co polewā / iedno sa / & kždý swōie ža plāthe wezime wedlug pracey swōiey.

9. Wy žagistě Božij pomoci / nišcy gime / a wy Božij kōlě wzdělaně / Božij slawenij gše.

Abowiem testěsny pomocni Bōžym / rola Bōža / y budōwāntem Bōžym testěcie.

10. Jā / podlě milostij kterāž mi gest dāna / pako maudrý stawitel žākřad gsem žaložil: Aleginy na něm stawij. Gednkaždy pal wīž / kterak stawij.

Wedle lāst Bōžey ktera mi test dānā iako maudry budownīcy žaložil em grunt / & drugi nā nim buduje / & wšak Bōž kždý wīdch dāčy iako nā nim buduje.

11 שְׂתֵאֱסִתָּא גִיד אַחֲרֵתָא
סֵטֶר מִן הָדָא דְּסִימָא אָנֹשׁ
לֹא מִשְׁכַּח לְמִסָּם דְּאַחֲרֵיהּ
יִשְׁוֹעַ מְשִׁיחָא :

*Perche niuno puo porre altro fonda-
mento, oltra quel che s'è posso, ilquale è
Iesv Christo.*

12 וְאִם אָנֹשׁ דִּין בְּנֵא עַל
הָדָא שְׂתֵאֱסִתָּא דְּהִכָּא אִם
סִימָא אִם פִּאפָּא יְקִירָתָא
אִם קִיסָא אִם עֲמִידָא אִם
חֲכִימָא :

*E se alcuno edifica sopra questo fonda-
mento oro, plata, piedras preciosas, mader,
heno, fieno, stoppia.*

13 עֲבָדָא דְּכָל גִּשׁ מִתְּגַלָּא
וְכִימָא גִיד הוּא גִלָּא לֵה
מִטּוֹל דְּפִנְיָתָא מִתְּגַלָּא
וְעֲבָדָא דְּכָל גִּשׁ אִם כִּימָא
אִתְּוִיהּ בִּנְיָא תְּפִרְשִׁינְהּ :

*L'opera di ciascuno sarà manifestata:
perciò che il giorno la scoprirà, conciossia
ch'ella sarà manifestata col fuoco: e qual
sia l'opera di ciascuno il fuoco ne farà la
proua.*

14 וְאִינָא דִּיקוּמָא עֲבָדָא
הוּא דְּבִנְיָא אֲגִידָה יִקְבֵּל :

*Se l'opera d'alcuno ch'egli si ha edi-
ficata sopra, sarà salda: ne riceverà la
mercede.*

15 וְאִינָא דְּעֲבָדָא יִאקֵד
יִחֲסֵד הוּא דִּין יִשְׁתַּוֵּב הִכָּנָא
דִּין אִיךְ דִּמִּן בִּנְיָא :

*Se l'opera d'alcuno s'abbruscierà,
n'hauerà il danno: nondimeno esso si sal-
uierà, ma nondimeno così come per fue-
co.*

16 לֹא יָדְעִין אֲנִתְוִן
דְּהִיכָלָה אֲנִתְוִן דְּאַלְהָה
וְדִיחָה דְּאַלְהָה עֲמִידָה
בְּכֹון :

*Non sapete voi che voi sete il templo
di Dio, e che lo Spirito di Dio habita in
voi?*

17 מִן דְּמַחְפֵּל הִיכָלָה
דְּאַלְהָה מִחְפֵּל לֵה אֲלֹהֵה
הִיכָלָה גִיד דְּאַלְהָה קֹדִישׁ
הוּא דְּאַנְדְּרִין אֲנִתְוִן :

*Se alcuno profana il templo di Dio,
Idé's lo mandará in perdizione: perciò
che il templo di Dio è santo, ilqual sete
voi.*

וְאִם יִסֹּד אַחֵר אִישׁ לֹא יוֹכֵל
לִיסֹד עַל-הַיִּסֹּד אֲשֶׁר הוּא יִשְׁוֹעַ
הַמְּשִׁיחַ :

*Porque nadie puede poner otro fundamen-
to delque está puesto, el qual es Iesus el Christo.*

12 וְאִם אִישׁ יִבְנֶה עַל-הַיִּסֹּד
הַזֶּה אֶת זָהָב בְּסָף אֲבָנִים יְקִירוֹת
עֲצִים דְּשִׁמְשֵׁן :

*Y si alguno edificare sobre este fundamen-
to oro, plata, piedras preciosas, mader, heno, ho-
jarasca:*

13 אִישׁ אִישׁ מַעֲשֵׂהוּ יִדְאָה כִּי-
הַיּוֹם יִגְלֶה כִּי-בָאֵשׁ יִגְלֶה וּמַעֲשֵׂה
אִישׁ אִישׁ מֶה הוּא יִבְחֹן תֵּאֵשׁ :

*La obra de cada vno sera manifestada: porque
el dia la declarará: porque por el fuego sera ma-
nifestada, y la obra de cada vno qual sea, el fuego
hará la prueua.*

14 אִם מַעֲשֵׂה אִישׁ יְקוּם אֲשֶׁר
בָּנָה עָלָיו יִקַּח אֶת-תְּשֻׁכָּר :

*Si la obra de alguno que prosiguió el edifi-
cio, permaneciére, recibirá el salario.*

15 וְאִם מַעֲשֵׂה אִישׁ יִשְׂרָף יַעֲנֵשׁ
וְהוּא יִשְׁעַע אֶךְ כֵּן כִּמּוֹ בָּאֵשׁ :

*Mas si la obra de alguno fuere quemada, se-
rá perdida: el empero será saluo mas anfi como
passado por fuego.*

16 הֲלֹא יָדַעְתֶּם כִּי-הֵיכָל יְהוָה
אַתֶּם וְכִי רוּחַ אֱלֹהִים שׁוֹכֵנָה
בְּכֶם :

*O no sabeys que soys templo de Dios, y que
el Espiritu de Dios mora en vosotros?*

17 אִם אִישׁ אֶת-הֵיכָל יְהוָה
מִגְבֵּל וּמִשְׁחָת מִגְבֵּל וּמִשְׁחָת
אֹתוֹ הָאֱלֹהִים כִּי-הֵיכָל יְהוָה קֹדֶשׁ
הוּא אֲשֶׁר הָיוּ אַתֶּם :

*Si alguno violare el templo de Dios, Dios
destruyrá al tal. porque el templo de Dios, el qual
soys vosotros, sancto es.*

11. Θεμέλιον γὰρ ἄλλον εἰδὲς δι-
ναται θεῖναι πλὴν καίμου, ὃς
ἐστὶν ἰησοῦς ὁ χριστός.

*Car nul ne peut poser autre fonde-
ment que celui qui est pose, lequel est
Iesus Christ.*

12. Εἰ δέ τις ἐπινοήσῃ ἐπὶ τῷ
θεμέλιῳ τὰς χρυσοῦς, ἀργύρου, λι-
θους τιμίους, ξύλα, χαρτῶν, χαλ-
κῶν.

*Que si quelcun edifie sur ce fonde-
ment, or, argent, pierres precieuses:
bois, foin, chaume.*

13. Ἐκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γί-
νησεται. ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι
ὅς τις ἐπὶ τοῦ θεμελίου ἔσται. καὶ ἐκά-
στου τὸ ἔργον ὁ πῦρ ἐξετάσει.

*L'oeuvre d'un chacun sera manife-
stee: car le iour la declarera, d'autant
qu'elle sera manifestee par feu & le feu
exprovera quelle sera. L'oeuvre d'un c
hacun.*

14. Εἰ τις ἐργῶν μὲν ἐστὶν ὁ
κατασκευάσας, μισθὸν λήψεται.

*Si l'oeuvre de quelcun qui aura edi-
fié dessus, demeure, il en receura salaire.*

15. Εἰ τις ἐργῶν κατακαήσεται,
ζημιωθήσεται αὐτὸς ὡς σωθήσεται,
ὡς δὲ, ὡς διὰ πυρός.

*Si l'oeuvre de quelcun brulle, il en
fera perte: mais il sera sauve quant à
lui, toutesfois ainfi comme par feu.*

16. Οὐκ οἶδατε ὅτι τοῦ θεοῦ οἶκος ἐστὶν
καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκᾷ ἐν ὑ-
μῖν;

*Ne savez vous pas que vous estes le
temple de Dieu, & que l'Esprit de Dieu
habite en vous.*

17. Εἰ τις τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ φθείρει,
φθίσει τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ, ὃ κατακαίει τὸν
σῶμα ὑμῶν, οἵτινες ἐστε ὑμεῖς.

*Si quelcun destruit le temple de
Dieu, Dieu le destruiras car le temple de
Dieu est sainct, lequel vous estes,*

11. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est: quod est Christus Iesus.

For other foundation can no man lay / then that which is laid / which is Jesus Christ.

12. Si quis autem superædificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam.

And if any man build on this foundation / gold / silver / precious stones / timber / hay / or stubble.

13. Uniuscuiusque opus manifestum erit: Dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur: & uniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit.

Every mans worke / shall be made manifest: for the day / shall declare it: because it / shall be revealed by the fire: and the fire / shall try every mans worke of what sort it is.

14. Si cuius opus manserit quod superædificavit: mercedem accipiet.

If any mans worke / that he hath built upon / abide / he / shall receive wages.

15. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit: sicut tamen quali per ignem.

If any mans worke burne / he shall lose: but he / shall be safe himselfe: neuertheless as it were by the fire.

16. Nescitis quia templum Dei estis: & Spiritus Dei habitat in vobis?

Know ye not that ye are the Temple of God / and that the Spirit of God dwelleth in you?

17. Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est: quod estis vos.

If any man destroy the Temple of God / him shall God destroy: for the Temple of God is holy / which ye are.

11. Einen andern Grund kan zwar niemand legen ausser dem / der gelegt ist / welcher ist Jesus Christ.

Der sand ingen legge en anden Grunduol / end den / som lagt er / som er Ihesus Christus.

12. So aber jemand auff disen Grund bauet / Gold / Silber Edelstein / Holz / Heu / Stoppeln.

De der som nogen bygger paa denne Grunduol / Guld / Silff / Dyrebare stene / træ / hø / straa.

13. So wirdt eines jeglichen Werck offenbar werden / der Tag wirdt klar machen / denn es wirdt durchs Feuer offenbar werden / vnd welcher ley eines jeglichen Werck sey / wirdt das Feuer bewerren.

Da skal huers gerning bliffue obenbar / Dagen skal gøre der klart / Thi der skal obenbaris formedest ild / oc iden skal proffue / huordan huer Mands gerninger.

14. Wird jemandes Werck bleiben / daß er darauff gebauet hat / so wirdt er Lohn empfangen.

Bliffuer nogen mands gerning / som hand byggede der paa / da skal hand saa løn.

15. Wirdt aber jemandes Werck verbrennen / so wirdt er des schaden leiden / er selbst aber wirdt selig werden / so doch / als durchs feuer.

Men bliffuer nogens Mands gerning opbrent / da skal hand lide skaden / De hand skal selff bliffue salig dog saa / formedest ilden.

16. Wisset jr nicht / daß ihr Gottes Tempel seht / vnd der Geist Gottes in euch wohnet?

Vide i icke / at i ere Guds Tempel / oc Guds And boer i eder?

17. So jemand den Tempel Gottes verderbet / den wird Gott verderben. Denn der Tempel Gottes ist heilig / der ihr seht.

Der som nogen forderffuer Guds Tempel / Den skal Gud forderffue. Thi Guds Tempel er hellig / huilket i ere.

11. Nebo Základu žádného nemuž gineho položiti / mimo ten kterýž jest položen / genž jest Kristus Ježíš.

Abowiem gruntu ineho nikt nte moze sklozyc / oprocz tego co jest zalozen / ktory jest Jezus Krystus.

12. Protož stawilsi kdo na ten základ / Zlato / Stříbro / Kamenní drahy / Dříví / Seno / Srnčí sláma.

A tesliby kto budował ná tym gruncie złoto / srebro / kamienie drogie / drwa / siano / ściernie.

13. Jedného každého dílo zjaveno bude: Den zjastí / Váně to vssvětí / ošáze / neb se w ohni zjawi: a jedného každého dílo vafé bude / ohen zproduge.

Kždého robota ikwna bedzie / bodzie ošaze / gorz przez ogien obkawná bedzie / a kžda roboty ikfa test / ogien došwádeczy.

14. Zůstane-li tñ dílo / které stawi / ten odplatu wezmie:

Jestli ktorego robota zůstane / tora zbudował / zaplate wezmie.

15. Pakli tñ dílo shoří / ten škodu poneše / ale sám spasen bude / ale tak jako strze oheň.

Jestli ktorego robota zgori / škoda popádně / a on bedzie zachován / ale tak jako przez ogien.

16. Zdáliž newíte / že Chrám Boží jste wy / a že Duch Boží vñ přebývá w vás?

Až nie wiecie / či Božíctem Božym i sth. ácie / a Duch Boží mieřta w was?

17. Běsilže kdo posvěrní Chrám Boží zarratí ho Bůh / nebo Chrám Boží Swatý jest / kterýž jste wy.

Alesli kto gwałci Božíctem Boží / tego straci Bog / Abowiem Božíctem Boží swiaty jest / ktorym ieřteście wy.

18 אַנש לא יטעא נפשח
מז דסכר בכון דחכים הו
בצלמא הנא יהוה
סכלא דיהוה חפיקא:

Niuno s'inganni: se alcun fra voi pen-
sa esser savio in questo secolo, diventa stol-
to, per esser savio.

19 חכמתא גיר דעלמא
הנא לליתא הי לית אלמא
— פתיב הו גיר דאחר
חפיקא פחדעיהו:

Imperache la sapientia di questo mon-
do, è stolta dinanzi à Dio: perciocchè
egli è scritto, Egli sopraprende i savij ne
la loro astutia.

20 ותיב מדינא ידע
מחשבתהו דחפיקא
דסריהו אגיו:

Epiu Il Signor conosce che i pensieri
de savij son vani.

21 מטול הנא לא אַנש
יפתהר בפני נש
מדם גיר דילכו הו:

Per laqual cosa niuno si glori in gli
huomini: i perciocchè tutte le cose son vostre.

22 אן פולוס ואן אפלו
ואן פאפא ואן עלמא ואן
חנא ואן מותא ואן דקיו
ואן דעתידו פל מדם
דילכו הו:

O Paulo, o Apollos, o Cefa, o il mon-
do, o la vita, o la morte, o le cose presenti,
o le future, tutte son vostre.

23 ואנתון דמשיחא
ומשיחא דאלהא:

E voi siete di Christo, e Christo è di
Dio.

1 הכנא הויו חשיכו לכו
אין משיחא דמשיחא
ורבי פתח דאנוהי ד
דאלהא:

Così stimi l'huomo di noi, come di mi-
nistri di Christo, e dispensatori de myste-
rij di Dio.

18 אַנש לא יפתח אַח-נפשח
אם אַנש יראה להוית חכם ביניכם
בעולם הוה יהי-כסיל אַנש
יהי-חכם:

Nadie se enganne: si alguno entre vosotros
parece ser sabio en este siglo, hagase loco, para ser
de veras sabio.

19 ביה-חכמת העולם הוה נבלה
היא אַח-האלהים ביה נכתב לכד
חכמים בצדקם:

Porque la sabiduria de este mundo locura es
acerca de Dios: porque escripto està, El que pren-
de à los sabios en la astucia de ellos.

20 ועוד יהוה יודע מחשבות
אדם ביה חפיקא הבל:

Y otra vez, El Sennor conoce los pen-
samientos de los sabios, que son vanos.

21 לכן אַנש לא יתהלל באנשים
ביה-כל-דברים לכם הוה:

Ansi que ninguno se glorie en los hombres:
porque todo es vuestro.

22 אַם פולוס ואַם אפלו ואַם
כפא ואַם העולם ואַם חיים ואַם
מות ואַם חכמים לפניה ואַם
העתידיים כל-אלה לכם חפיקא:

Sea Paulo, sea Apollos, sea Cephas, sea el
mundo, sea la vida, sea la muerte. Sea lo presente
sea lo por venir, que todo es vuestro:

23 ואנתם למשיחא ומהשיחא
לאלהים:

Y vosotros, del Christo: y el Christo, de Dios.

1 לכה יתשב אנתון האדם כמו
משרתי המשיח ובצל-סודות
האלהים:

Tengan nos los hombres por ministros del
Christo, y dispensadores de los mysterios de Dios.

18. Μηδεις εαυτον εξαπατα.
εις ος δοκει σοφος ειναι εν υμιν, εν
τω αιωνι τωτω, μαρος γρηγορει, εν
γρηγορι σοφος.

Que nul ne s'abuse soi-mesme: si
quelcun entre vous cuide estre sage en
ce monde, qu'il soit rendu fol, afin qu'il
soit rendu sage.

19. Η γαρ σοφια τω κόσμου τού-
του, μωρια εν οφθαλμοις θεου.
γραπτον γαρ, ο ορθος ο μωρος τω
σοφω εν οφθαλμοις του κυριου αυτου.

Car la sagesse de ce monde est folie
deuant Dieu: d'autant qu'il est escrit,
C'est lui qui surprend les sages en leur
ruse.

20. Καί περ, κύριος γνωσκει
τας διλογισμους υμων σοφω, επι
εισι ματαιωτοι.

Et derechef, le Seigneur cognoist
les discours des sages, qu'ils sont vains.

21. Ωςδε μηδεις ναυχαζεται εν
ανθρωποις: παντα γαρ υμωιν εστιν.

Parquoi que nul ne se glorifié es ho-
mes: car toutes choses sont à vous.

22. Ειτε παυλος, ειτε απολλω, ειτε
κηφας, ειτε κοσμος, ειτε ζωη,
ειτε θάνατος, ειτε εσθλα, ειτε
μολοτα: παντα υμωιν εστιν.

Soit Paul, soit Appollos, soit Ce-
phas, soit le monde, soit la mort, soit les
choses presentes, ou les choses à venir,
toutes choses sont à vous.

23. Τυμις δε χριστου, χριστος δε
θεου.

Et vous à Christ, & Christ à Dieu.

ΚΕΦΑΛ. 8.

Οτι ημεας λογισαμεθα αν-
θρωπος, ως υπηρετας χρι-
στου κα εικονομους μυστηριων θεου.

Que chacun nous tiene comme pour
ministres de Christ, de dispensateurs
des secrets de Dieu.

CAP. III.

18. Nemo se seducat: si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat ut sit sapiens.

Let no man deceive him selfe. If any man among you seeme to bee wise in this worlde / let him be a foole / that he may bee wise.

19. Sapientia enim huius mundi, stultitia est apud Deū. Scriptum est enim: Comprehendam sapientes in astutia eorum.

For the wisdome of this worlde is foolishnesse with God: for it is written / Hee catcheth the wise in their owne craftines.

20. Et iterum, Dominus novit cogitationes sapientium quoniam vanæ sunt.

And againe / The Lord knoweth that the thoughts of the wise be vaine.

21. Nemo itaque gloriatur in hominibus. Omnia enim vestra sunt.

Therefore let no man reioyce in men: for all things are yours.

22. Sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors, sive presentia, sive futura, omnia enim vestra sunt.

Whether it bee Paul / or Apollos / or Cephas / or the worlde / or live / or death: whether they bee things present / or things to come / euen all are yours.

23. Vos autē Christi: Christus autem Dei.

And ye Christes / and Christ Gods.

CAP. IIII.

Sic nos æstimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorū Dei.

Let a man so thinke of vs / as of the ministers of Christ / and dispensers of the secrets of God.

Das III. Capitel.

18. Niemand betrieße sich selbst. Welcher sich vnter euch düncket weise sein / der werde ein Narr in dieser Welt / daß er möge weise sein.

Ingens besetze sich selbst. Huo som lader sich inckelant oder ar vere viff / hand bliffue en Daare: denne Verden / at hand land vere viff.

19. Denn dieser Welt weißheit ist thorheit bey Gott. Denn es stehet geschrieben: Die Weisen erhaschet er in ihrer klugheit.

Ihi at denne verdens Wisdom er Daarlighed hoff Gud. Ihi der staar scressuit / hand griber de Vise i deris Klogstaff.

20. Und abermal: der HERR weiß der Weisen gedanken / daß sie eitel sind.

De atter / HERREN veed de viffs tancher at de ere forfengelige.

21. Darumb rühme sich niemand eines Menschen. Es ist alles ewer.

Der saare skal ingen rose sig aff noget Menniste. Alting hører eder til.

22. Es sey Paulus oder Apollo / es sey Cephas oder die Welt / es sey das Leben oder der Todt / es sey das gegenwertige oder das zukünftige / alles ist ewer.

Vere sig Paulus eller Apollo / vere sig Cephas eller Verden / vere sig lifuit eller Døden / vere sig det næruerendis eller det tilkommende / altsammen hører det eder til.

23. Ihr aber seht Christi / Christus aber ist Gottes.

De i høre Christo til / oc Christus hører Gud til.

Das IIII. Capitel.

Dafür halte vns jederman / nemlich / für Christi Diener vnd Haushalter über Gottes Geheimnis.

Hver mand skal holde off for Christi Diener / oc hus-holdere offuer Guds hemmelige ting.

Kapitola III.

18. Žadny sám sebe nesvod. Ždál se kdo mezy vámi moudrý býti / na tomto Světě budiz bláznem / aby byl vltínem moudrým.

Nlech žaden sámego siebte nie osuřawa / Jesli kto zda sie / sobie byc moudrym miedzy wami na tym swiecie / nlech sie stánte glupim / aby zostal moudrym.

19. Maudrost žagistě Swěta tohoto / blažnowstwj gest v Boha. Nebo takto psáno gest: Polapim ná Maudrě w chytrosti gegich.

Abowiem mdrości swiat / tgo go glupstwem test v Boga / bo ná psáno test / Podchwythawa moudrce w chytrości ch.

20. A opěť: PAn zná myšlenij Maudrých / že gsau marná.

Nžské / Pan zná iž mysl meder cow so prožne.

21. Protož žadny se nechť lidmi: Nebo wšectě wěcy waffe gsau.

Ntáť nlech sie nse chlubi žaden w ludziach / abowiem wšitci rzecy sa waffe.

22. Budio Pawel / budio Apollo / budio Petr / budio Swět / budio žywot / budio Smrt / budio přistomně wěcy budio budauch / wšectě wěcy waffe gsau.

Choť Pawel / choť Apollo / choť Cefas / choť žwot / choť smrt / choť amierc / choť cerkyně / choť cizy / choť přyřle / wšitci rzecy waffe sa.

23. Ale wy Krystowy Krystus pat Dožij.

Awy Krystowski / A Krystus Dožij.

Kapitola IIII.

Al se o nás domnišwan Eflowě / náko o služebních Krystowych / a o Sfařfřatich tajných wěch Dožij.

Nlech cizowiel tháť o nás rozumiť náko o službách Krystowych / y Sfařřoch tajemnic Dožij.

2. הרכא מכיל מתפצא
ברבי פתח דאנש פד
מהימן נשתבח :

*Quanto al resto poi, me i dispensatori
scrivete che ciasche duno sia trovato fe-
dele.*

3. לי דין דא בצירותא
הי לי דמכנון אהרין או
מן כל בר אנש אלא אה
לא אנה נבשי דאן אנה :

*Io quanto a me mi curo pochissimo d'
esser giudicato da voi, o da humano gio-
mo: anzi ne ancho io giudico me stesso.*

4. לא גיר מדם בנפשי
חשיש אנה אלא לו כהנה
אדברקא דגיגיר מרנה
הו :

*Imperache la conscientia non mi ri-
morde, gia di cosa alcuna, ma non per
questo sono io giustificato: anzi colui che
mi giudica e il Signore.*

5. מטול הנא לא מן קדם
ובנא תהיון דיניו עד-מא
דיאתא מרנא הו דמנה
פסיתא דחשוכא וכל
מחשבתהון דלכותא היין
יהוא שובתא לאנש אנש
מן אלה :

*Per tanto non giudicate cosa veruna
huana, et al tempo, fin che venga il Signo-
re, il qual metterà ancor in luce le cose oc-
culte de le tenebre, e manifesterà i confi-
gly de cori: & allora ciascuno bauerà la
laude del Dio.*

6. הליו דין אחי מטולתכו
הו סמת על פד בויב
דילי דאפלו דבו תאלסון
הליו תתדעון יהיו מן
מא פכתב ונאנש עד
כהנה לא נתתרים מטול
אנש :

*Queste cose, fratelli, io l'ho tirate per
su modo di parlare sopra me & sopra Apol-
lo, per cagion vostra: accioche impa-
nate an noi a non sentir sopra quello che è
scritto: a fin che l'uno non s'insuperbisca
per l'altro contr' alitru.*

7. מבוגיר בצד או מנה
אית לך דלג נסבת ואן
נסבת למנה משתבח
אנה איך הו דלא נסבת :

*Perche, chi si distingue da gli altri & e
che ha tu, che tu non l'habbi ricevuto? E
se l'hai ricevuto, perche te ne glorij tu, co-
me se tu non l'habessi ricevuto?*

2. וחנשאך אשר מבקש מבצל
הבית זה הוא אשר איש אמונים
ימצא :

*Resta empero que se requiere en los dispen-
sadores, que cada vno sea hallado fiel.*

3. ובעיני קטון הוא להשפט
ממכם או מיום דין האדם אך
גם אינני שופט את-נפשי :

*Yo en muy poco tengo ser juzgado de vo-
sotros, o de qualquier humano fauor; antes ni aun
yo me juzgo.*

4. אה כי-חטאת גם אתה לא
דעתי עלי אך בואת לא גצדקתי
כי-השופטני יהיה הוא :

*Porque aunque de nada tengo mala consci-
encia, no por esso soy justificado: mas el que me
juzga el Sennor es.*

5. על-כן לא תשפטו לפני
העת עד-אשר יבוא האדון
אשר יוציא לאור את-מסתרי
החשך ויגלה עצות לבות ואן-
תהלה תהיה לאיש איש מאלהים :

*Anfiqueno juzgueys nada antes de tiempo
hasta que venga el Sennor, el qual tambien acla-
rará lo occulto de las tinieblas, y manifestará los
intentos de los coraçones: y entonces cada vno
aurá de Dios la alabanza.*

6. ואת הדברים האלה אחי
במשל משלתי על-נפשי ועל-
אפלו בעבורכם אשר תלמדו
בני לא על-אשר גכתב לחכם
פן-חד על-אחד תפחו בעבור
האחר :

*Esto empero. Hermanos, he passado por ex-
emplo en mi y en Apollos por amor de vosotros
para que en nosotros aprendays a no saber mas de
lo que está escripto, hinchandohos por causa de
otro el vno contra el otro.*

7. כי-מי-מפרש אותך ומה
יש לך אשר לא לקחתה ואם
לקחת מה-תתחילל כמו לא
לקחתה :

*Porque quien te juzga? ó que tienes que no
ayas recebido? y si tambien tu lo recibiste, de que
te glorias como sino viueras recebido?*

8.

2. "Ο δὲ λαός, ζητῶντες ἐν τοῖς οἰ-
κονομοῖς ἵνα πιστὸς τις εὐρεθῇ.

*Mais au reste, il est requis entre les
dispensateurs que chacun soit trouué
fidele.*

3. Ἐμοὶ δὲ εἰς ἀλάζυνον ἐστὶν ἡ αὐ-
τῷ ὑμῶν ἀνακρίσις, ἢ ὑπὸ αὐ-
θροσύνης ἡμέρας· ἀλλ' ὁδὸς ἑμαυ-
τὶ αἰστανόμενος.

*Quant à moi, il me chaut bien peu
d'estre iugé de vous, ou de iugement d'ho-
mme: mefmes aultre me iuge
point moi-mefme.*

4. Οὐδὲ γὰρ ἑμαυτῷ συνίστα, ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ θεοῦ καὶ κριτῆς· ὁ δὲ ἀνακρίων με, κύριός ἐστι.

Car ie ne me fens rien coupable: mais pour cela ne suis-je pas iustifié: aias celui qui me iuge, c'est le Seigneur.

5. "Ως τε μὴ καὶ καί ποτε πικρῶς-
τε, ἐως αὐτῷ ὁ κύριος, ὅς τις φη-
σί τις πικρῶς καὶ τὸ σκῆπτρον, ἐ-
φανερώσει τὰς βλάσφῆμους τοῦ νοῦ
καὶ τὰς ἐνοχίας· ὅτι ἡμεῖς πάντες ἐ-
κείνῳ ὁμολοῦμεν.

*Parquoi ne iuges de rien deuant le
temps iuqu'à ce que le Seigneur viene,
lequel aussi mettra en lumiere les cho-
ses cachees des tenebres, & manifesterá
les conteilz des cœurs: & alors à vn cha-
cun sera rendue la louange de Dieu.*

6. Ταῦτα δὲ ἀδελφοί, μετὰ ἡ-
μαρτυρίας ἑμαυτοῦ καὶ ἀπολλῶ δι-
ὕμους ἵνα ἐν ἡμῖν μάχηται τὸ μὴ ὑ-
περ ὅ ἡμεῖς ἡμεῖς φροσῶμεν ἵνα μὴ εἰς
ἄλλῃ τὸ εἰς αὐτὸς φησὶ τοῖς ἁπλοῦς
εἶπε.

*Or mes freres, j'ai tourné ces pro-
pos par vne façon de parler, sur moi &
sur Apollos, à cause de vous: afin que
vous appreniez en nous que personne
ne presume outre ce qui est elcric: à ce
que l'un pour l'autre ne s'enfle contre
autrui.*

7. Τίς γὰρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔ-
χεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλα-
βες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβὼν;

*Car qui est-ce qui met difference
entre toi & vn autre? & qu' est-ce que
tu as, que tu ne fayas receu: & si tu fas
receu, pourquoi t'en glorifies tu comme
si tu ne fauois point receu?*

CAP. IIII.

2. Hic iam quaeritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur.

And as for the rest it is required of the dispensers that every man be found faithful.

3. Mihi autem pro minimo est, ut a vobis iudicer, aut ab humano die: sed neque me ipsum iudico.

As touching me, I passe very little to be iudged of you, or of mans iudges ment: no, I iudge not mine owne selfe.

4. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est.

For I knowe nothing by my selfe, yet am I not thereby iustificed: but he that iudgeth me is the Lord.

5. Iraque nolite ante tempus iudicare, quoadunque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit unicuique a Deo.

Therefore iudge nothing before the time: vntill the Lord come, who will lighten things that are hid in darkenes, and make the counsels of the hearte manifest: and then shall every man haue praise of God.

6. Hæc autem fratres transfiguravi in me & Apollo, propter vos: ut in nobis discatis, ne supra quam scriptum est, unus adversus alterum infletur pro alio.

Nowe these thinges, brethren, I haue figuratiuely applied vnto mine owne selfe & Apollos, for your sakes, that ye might learne by vs, that no man presume aboue that which is writen: that one swell not agaynst another for any mans cause.

7. Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?

For who separateth thee? & what hast thou that thou hast not receiued? if thou hast receiued it, why receivest thou, as though thou haddest not receiued it?

Das IIII. Capitel.

2. Nun suchet man nicht mehr an den Haushaltern / denn daß sie treu erfunden werden.

Du begarret mand ick mere aff Husholdere end at de stulle findis tro.

3. Mir aber ist es ein geringes / daß ich von euch gerichtet werde / oder von einem Menschlichen tage / auch richte ich mich selbst nicht.

Men mig er deren ringe ring / at teg demis aff eder / eller aff nogen Meniskelig Dag / Jeg demer mig oc ick self.

4. Ich bin wol nichts mir bewußt / aber darinnen bin ich nicht gerechtfertiget / der HERR aber ist es / der mich richtet.

Jeg veed mig ick schuldig i noget, Men der mer er teg ick retferdig / Thi HERR er den som mig demer.

5. Darumb richtet nicht vor der zeit / biß der HERR komme / welcher auch wirdt ans Licht bringen / was im Finstern verborgen ist / vnd den Rath der Herren offenbaren / als denn wirdt einem jeglichen von Gott lob widerfahren.

Der saare demer ick saar tiden / for end HERR kommer / som oc skal sære til iusset: det som stult er i mørket / oc obenbare Hiernis raad / De da skal vederfars loff aff Gud.

6. Solches aber / lieben Brüder / hab ich auff mich vnd Apollo gedeutet / vmb eurent willen / daß jr an vns lernet / daß niemand höher von sich halte / denn jetzt geschrieben ist / auff daß sich nicht einer wider den andern vmb jmands willen aufblase.

Men dette / kære Brødre / vnderdeeg om mig oc Apollo / for eders skyld / At i kunde lære aff oss / at ingen skal holde høyre aff sig / end nu screffuit er / Paa det den ene skal ick oplase sig mod den anden for nogen mands skyld.

7. Denn wer hat dich sürgezogen? Was hast du aber daß du nicht empfangen hast? So du es aber empfangen hast / was rühmest du dich denn / als der es nicht empfangen hette?

Thi huo haaffuer draget dig frem? De huad haaffuer du / som du ick haaffuer anammet? De der som du haaffuer der anammet / hui roser du dig da / som den der haaffde der ick anammet?

Kapitola IIII.

2. Pritom se pak vyhledas wa toto / aby nekdo mezn Esaffati werny nalezen byti mohl.

An ostatek tego potrzeba w Esaffatich / aby Esady byl nalezen wernym.

3. Ale v mne gest to za nasy mensi / aby od was byl sauzen / aneb od lidskeho saudu: nebrz aniž sam sebe saudim.

Aleia sobie za namnety Esacz mam byt rozsazdit od was / abo od sadu lidskeho / y o wsem iasam sieble nie rozsazdam.

4. Akoli do sebe nie steho newim / a wssak proto sam sebe za sprawedliwego nemam. Nebo kdo mne saudij / PAD gest.

Abowiem nie czuie sie ni wezym winnym / a wždy nie przez to testem i sprawedliwost / Ale Pan ci jest trozy mie rozsazda.

5. Protoz nesudite / nie pzed casem / dokud neprijde Pan / kterz oswiiti strecte wem tem nosti / a zgewi radny srect: a tedaz bude chwala gednomu kazdemu od Boha.

Atkze nie sadzite nie pzed casem / abby Pan pryzsidi trozy oswiiti strecte ciemnoty / a obia wi rady srect / a tedy chwala / Esz demu bedzie od Boha.

6. Tyto wem w podobnosti wij wrahi gsem na mne a na Apolla / pro was / aby ste se na nas naučili / aby nad to co psano gest nekdo o sobe nesma hstet a proti druhemu se nepoh dwihowal / pro nekoho gini ho.

Aty zcezy bracia przez podobienstwo pryzskowalem tu so bre samemu / y tu Apollosowi dla was / abyacie sie naučili z nas o sobie nie rozumiet / nad to co test napisano / Abyacie sie ieden za drugim nie nadymali przecewko drugiemu.

7. Kdo zagiste tebe rozejna: wa? A co mas gestobn toho odginud newjal? Dakli gsh od ginud wjal / y prot se chlubis: yakoby newjal?

Abowiem ktoz te rozsazda? a co rej mas cjegobys nie wzial? A testis wzial / przez sie chlubis: takoby nie wzial?

ד

8 מו פדו סבכתון לכו
נצתקתון וכלעדין
אמלכתון אשתור דין א
אמלכתון דאר חנו נמלך
עמכו:

Per sete hermai satiat, vos sete hermai arricchiti, vos haucte conseguito il regno senza noi: e piacita a Dio che vos habbiate conseguito il regno, accioche ancor noi regniamo insieme con effluor.

9 סבר אנן דין דלן
לשלחא אחרונא הו סמו
אלהא איה דלמות
דהינו תאטרו לעלמא
דמלאכא ולבני נשא:

Imperocche io penso che Iddio ci habbia disignati noi, dico che siamo ultimi. Apoptis come persona deputata a la morte: concosia che noi siamo fatti spettacolo al mondo, & a gli Angeli, & a gli huomini.

10 חנו שפון מטול
משיחא אנתון דין חפיימא
במשיחא חנו פריהא
נאנתון חנלחנא אנתון
משפחא חנו מצטגרו:

Nos siamo stolti per Christo, & vos prudentes in Christo: noi debili, & vos fortes: vos honorati, & noi dishonorati.

11 עדמא להרא שעתא
פפיינו נצחיו וצרטליו
ומתקפיינו ובית קומא
לית לו:

Infin a quest' hora noi habbiamo e fame e sete, & siamo ignudi, & riceriamo de la guanciate, & andiam vagabondi.

12 ונאיי פד פלחיו ב
פאדיו מצגרו לו
ומכרינו ברפיו לו
ומסיכריו:

Et affatichiamoci lenorando con le proprie mani. Dicendoci mal di noi, noi diciamo bene: essendo perseguitati, sopportiamo.

13 מצחיו לו ונציו מפהו
איה נפתא העלמא חנו
וכופרא דכל נש עדמא
להשא:

Essendoci dette de l'ingratitude, preghiamo: noi siamo fatti come ladure del mondo, la traschiamata a tutti, infino ad hora.

ד

8 מעלת שבעתם עלת עשרתם
מבלתנו מלכתם ומי יתן כי
מלכתם נאשר גם אנחנו נמלך
עמכם:

Ya estays hartos: ya estays ricos: sin nos reynays ya: y oxala reyneys para que nos reynemos tambien junta y ente con vosotros.

9 ומחשב אני כישלנו אלהים
השליחים אנחנו לאחדו גים
ובבני מות כישלנו גהיה
לעולם למלאכים ולאנשים:

Porque, a loque pienso. Dios nos ha mostrado por los postreros de los Apostoles, como a sen tenciados a muerte: Porque somos hechos espectáculo al mundo, y a los Angeles, y a los hombres.

10 אנחנו כסילים בעבור המשיח
ואתם נבונים במשיח אנחנו
נחלים ואתם גבורים אתם
נכבדים ואנחנו נחרפים:

Nosotros locos por amor del Christo, y vosotros prudentes en el Christo. nosotros flacos, y vosotros fuertes: vosotros nobles, y nosotros viles.

11 עד העת הולאת רעבים גם
צמאים נפשנו בנו התעתה
ערומים מכי פנים נעים ונדים:

Hasta esta hora hambreamos y tenemos sed y estamos desnudos, y somos heridos de pescociones, y andamos vagabundos.

12 ונצנו לפעול בידינו מקללים
נברך נרדפים נתאפק:

Y trabajamos, obrando de nuestras manos: somos maldichos, y bendezimos: padecemos persecucion, y sufrimos:

13 מנאצים נתחננו פמו
מדמנות העולם היינו סח
ומאוס כלם בסוחרה בקרב הצות
עד היום הזה:

Somos blasphemados, y rogamos, somos auidos como por la vassura de este mundo, immun dicias de todos hasta aora.

ד.

8. Ἡδὴ κεκορεσμένοι ἐστέ ἤδη ἐ-
πλούτησατε. καὶ ὁ φελοὶ γὰρ ἡμεῖς ἡ-
μεῖς, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασι-
λίσωμεν.

Vous estes desja saoulés, vous estes desja enrichis, vous estes faits rois sans nous: à la mienne volonté que vous regnificz, afin que nous aulli regnissions avec vous:

9. Δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ Θεὸς ἡμᾶς τὰς
ὑποστάσεις ἡμεῖς ἀπέδειξε ὡς
ἀποβλάττας ὅτι θάνατον ἔχοντες
μετὰ τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ
ἀνθρώποις.

Car ie pense que Dieu nous a mis en moestre, voire nous, qui sommes les derniers Apostres, comme gens cōdam- nés à mort, veu que nous sommes rendus le spectacle du monde, & des Anges, & des hommes.

10. Ἡμεῖς μωροὶ ἀλλὰ σοφοὶ, ἵ-
μεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν χριστῷ ἡμεῖς ἁ-
δαντες, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροὶ ὑμεῖς ἑ-
δοξοί, ἡμεῖς δὲ ἄπροι.

Nous sommes fols pour l'amour de Christ, mais vous estes sages en Christ: nous sommes debiles, & vous forts: vous estes honorables, & nous sans honneur.

11. Ἀρχὴ τῆς ἀρετῆς ὡς καὶ πρὶν
ταῦτα καὶ διψοῦμεν καὶ γυμνῶμεθα
καὶ κολαφίζομεθα, καὶ ἀσπα-
τάμεθα.

Iusqu'à ceste heure nous souffrons & faim, & soif, & sommes nuds, & sommes buffetés, & sommes vagabonds.

12. Καὶ κοπιῶμεν, ἐργαζόμενοι
τῆς ἰδίας χειρὸς. λειδοῦμεθα
διὰ τοῦ κόσμου διακόμεθα καὶ ὑπο-
μένοι.

Et travaillons œuvrants de nos propres mains: on dit mal de nous, & nous benissons: nous sommes perscutés, & nous fendurons:

13. Βλασφημούμεθα ὡς καὶ παρὰ
τοῦ κόσμου ὡς περὶ τῆς γαλατίας
καὶ ὡς ἐν τῇ γαλατίας, πάντως περὶ ἡμε-
ρῶν ἀρετῆς.

Nous sommes blasphémés, & nous prions: nous sommes faits comme les balliures du monde, & comme la raclure de tous, iusqu'à maintenant.

CAP. IIII.

8. Iam saturati estis, iam divites facti estis: sine nobis regnatis, & utinam regnetis, ut & nos vobiscum regnemus.

Nowe we are full: now we are made rich: we reign as Kings without vs: & would to God we did reign: that wee also might reign with you.

9. Puto enim quod Deus nos Apostolos novissimos ostendit, tanquam morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, & angelis & hominibus.

For I thinke that God hath set forth vs the last Apostles: as men appointed to death: for we are made a gasing stock unto the worlde: and to the Angels/and to men.

10. Nos stulti propter Christum: vos autem prudentes in Christo: nos infirmi: vos autem fortes, vos nobiles: nos autem ignobiles.

Wee are fooles for Christes sake: and yet are wise in Christ: we are weak: and yet strong: we are honourable: and yet are despised.

11. Usque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cedimur, & instabiles sumus.

Unto this houre wee both hunger/and thirst/and are naked/and are buffeted: and haue no certaine dwelling place.

12. Et laboramus operantes manibus nostris, maledicimur: & benedicimus, persecutionem patimur: & sustinemus.

And labour working with our owne handes: we are reviled: and yet we bless: we are persecuted: and suffer it.

13. Blasphemamur: & obsecramus, tanquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium periplēma usque adhuc.

We are evilly spoken of/and we praye: we are made as the filth of the worlde: the overflowinge of all things: unto this time.

Das IIII. Capitel.

8. Ihr seyt schon satt worden / ihr seyt schon reich worden / ihr herrschet ohn vns / vnd wolte Gott ihr herrschet / auff das auch wir mit euch herrschen möchten.

I ere allerede bleffne Matte / I ere allerede bleffne Rige / I regere yden off / oc Gud giffue at i regerede / Paa det at vi maatte oc regere met eder.

9. Ich halte aber / Gott habe vns Apostel für die allergeringsten dargestellet / als dem tode übergeben. Denn wir sind ein Schauspiel worden der Welt / vnd den Engeln / vnd den Menschen.

De ieg acer / at Gud haaffuer giort off Apostler til de allerringeste / som offuergiffue til Deden. Thi vi ere bleffne it Bidunder faar Verden / oc faar Englene / oc faar Menneffen.

10. Wir sind Narren vmb Christi willen / ihr aber sendt klug in Christo. Wir schwach / ihr aber stark / ihr herrlich / wir aber verachtet.

Wi ere Daarer for Christi / thld / Men i ere floger i Christo. Wi sterbelige / Men i sterke. I herlige / Men vi foracete.

11. Bis auff diese Stunde leiden wir hunger vnd durst / vnd sind nackt / vnd werden geschlagen / vnd haben keine gewisse stette.

Wi lide hunger oc tørst indtil denne stund / oc ere nøgne / oc bliffue slagne / oc haaffue ingen vis Sted.

12. Vnd arbeiten vnd wirken mit vnsern eigen händen. Man schilt vns / so segnen wir / man verfolget vns / so dulden wirs.

De vi arbeide oc gøre met egne Hender. Mand aler off til de til / saa velsigne vi / Mand forfolger off / saa lide vi det.

13. Man lästert vns / so stehen wir / Wir sind stets als ein Fluch der Welt / vnd ein Segopffer aller Leute.

Mand bespaatter off / saa formane vi / Wi ere stedse som Verdens Forbandelse / oc it affstum faar alle Folk.

Kapitola IIII.

8. Gif wy nashceci / gif bo hatij vcinenigste: bez nas fralugete / a danj waam to Buoh / abyssie fralowali / abychom y my tak spoli s wami fralowali.

Iuzescie nashcent / iuz vbohas cent / y opocz nas dostaliscie Kros lestwa / a day to Boze abyssie dostaliscie Krolestwa / zebysmy spolesznie s wami fralowali.

9. Mam zagisze ja to / je nas Buoh / kiejz gine Apo: stole poslednij / okazal / nakofo smrti oddane. Nebo gine diwadlo vcineni tomuto Swetu y Angeluom / y lidem.

Do miniam t3 Bog nas osstahnie Apostoly naznacil tak: by na smierc stazane / abowiem stalsmy sie na podziw swiatu / Asmolom / y ludziam.

10. My blazni pro Krysta: ale wy mautij strze Krysta. My molij / wy pak spelnij. Wy wzactnij / ale my opowrzemij.

My glupci dla Krystusa / a wy mauty w Krystusie / my molij / a wy moeni / wy zacyzni / a my bez wciwosci.

11. Az do tohoto casu / y lastnjime / y jijnjime / y nahetu trpijme / polickowani bywame / a nemagijce giszeho swetcho obydlj.

Az do tej godziny lastnjemy y pragnjemy / y nadoz jesteliny / y polickowani bywamy / y calamy se.

12. A pracugeme dslagijce rukama wlastnjima: Kiejz glozeij nam / my gim dobro: kiejzime: protivensiwij trpijce mije snasijme.

A pracujemy robjac wlastnymi rekami gdy o nas zle mowia / do brorujemy / gdy nas przesladuja / cierpiemy.

13. Kdyz se nam rauhagij / my se za ne modlijme. Jako smeti tohoto Sweta vcineni gine / a nako neyahy obryzet mezy wsemi az do tohoto dne.

Gdy bywamy oslowieni / m osdlamy se / stalsmy sie smietacni swiatu / y tak strazymy wbytych az do tad.

14 לא הוּא אִיךְ פִּאבֶּהֲתִכּוֹן
פִּתֵּב אֵנָה הִלְיוֹ אֵלָא אִיךְ
הִלְכִנָּה חֲבִיבָה מִתְּלִי
אַנְיָ:

Io non iscrivo già queste cose per isuergognarvi: ma vi ammonisco come miei diletti figliuoli.

15 אִיזוֹ צִיר רַבּוֹ תִּבְרָה
יְהוּוֹן לְכוּן בְּמִשְׁיָהָ אֵלָא
לֹא סִנְיָנָה אֵבֶהָ בִּישׁוּעַ
צִיר מִשְׁיָהָ אֵנָה הוּ
אֵלְדִּתְכוֹן בְּסִבְרָתָה:

Imperocché se ben Voi haueste dieci mila pedagoghi in Christo, nondimeno Voi non haueste molti padri: percioche io Vo' ho generati in Christo 1254, per l'Euangelio.

16 בָּצֵא אֵנָה הַכִּיל
מִנְכּוֹן דְּבִי תִתְדַמְיוֹן:

Io Vi prego dunque che Voi siate miei imitatori.

17 מִטּוֹל הֵנָּה שְׁדִּירָה
לִתְכוֹן לְטִימָתָאוֹס
דְּאִיתְדִּי פְרִי חֲבִיבָה
וּמְהִימָה בְּמִרְיָה דְּהוּ
יִצְהָדְכוֹן אִיתְרָתִי
דְּבִמְשִׁיחַ אִיךְ מִדָּם
דְּמִלְּהָ אֵנָה בְּכָלֵהוּן ע
עֲדָתָה:

Per questa ragione ho mandato a Voi Timotheo, il quale è mio carissimo figliuolo, & fedele nel Signore, che Vi ridurrà in memoria le mie Voci in Christo: come io insegno per tutto in ogni Chiesa.

18 אִיךְ הוּ דְּבִי אֵלָא אֵתָה
לִתְכוֹן אִתְרָתִי
אַנְשָׁא מִנְכּוֹן:

Alcuni si sono gonfiati, come se io non douessi venire a Voi.

19 אֵלָא אִו מִרְיָה אָבָה
בְּצִלְ אֵתָה אֵנָה לִתְכוֹן
וְאָדַע לֹא מִלְתְּהוֹן דְּהִנְהוּ
דְּמִדְּמִינִן בְּשִׁחְיוֹן אֵלָא
חִילָהוֹן:

Ma io verrò ben tosto a Voi, se il Signore Vi darà, & conoscerò, non già il parlare di coloro che si sono gonfiati, ma la Virtù.

20 מִלְכוּתָהּ צִיר דְּאֵלָהָ
לֹא הֵנָּה בְּמִלְכָּתָהּ אֵלָא
בְּחִילָהָ:

Percioche il regno di Dio non consiste nel parlare, ma ne la Virtù de lo Spirito.

14 לֹא לְחִלָּים אִתְכֶּם כֹּתֵב
אִנִּי וְאֵת כִּי־אֵם בְּבִנִי יִדְדִי
מִסֵּר וּמִבִּין אִנִּי:

No escriuo esto para auergonçarhos: mas amonesto hos como a mis hijos amados.

15 כִּי־אֵם יֵשׁ לְכֶם רַבּוֹת
הַמְלִמְדִים בְּמִשְׁיָה אִךְ לֹא יְהוּ
אִבּוֹת כִּי־בִישׁוּעַ הַמְשִׁיחַ בְּבִשׁוּרָה
הוֹלִדְתִּי אִתְכֶּם:

Porque aunque tengays diez mil ayos en el Christo, no tendreys muchos padres: que en el Christo Iesus yo hos engendré por el Euangelio.

16 לִכֹּן שֵׁאל אִנִּי מִמְכֶּם תִּדְמִי
לִי:

Portanto ruegohos que me ymiteys.

17 וּבְעֵבֹד כֹּן שְׁלַחְתִּי אֵלֵיכֶם
אֶת־טִימוֹתָאוֹס אֲשֶׁר הוּא בִנִּי
אֲהוּבִי וְנִאֲמָן בִּיהוָה אֲשֶׁר יִסְפֹּר
לְכֶם אֶת־דְּרָכֵי אֲשֶׁר בְּמִשְׁיָח
בְּמוֹנֵי תַמִּיד בְּכָל־הָעֵדָה מְלַמֵּד:

Por lo qual hos embie a Timotheo, que es mi hijo amado, y fiel en el Sennor, el qual hos amonestará de mis caminos quales sean en el Christo, de la manera que enffenno en todas partes, en todas las Iglesias.

18 בְּמוֹהֶם כִּי־בֹזָא לֹא בְּאִתִּי
אֵלֵיכֶם יִפְתּוּ אֲנָשִׁים מֵהֵמָּה:

Mas como si nunca viúesse, yo de venir a vosotros, así andan hinchados algunos.

19 אִךְ אִבּוֹת בְּמִדְּהָ אֵלֵיכֶם
אֵם יִדְּעָה יְהוָה וְאָדַע לֹא אֵת־
דְּבָרֵי הַנְּבוּחִים בְּנִפְשָׁם כִּי־אֵם
אֶת־הַבְּרָרָה:

Empero vendré presto a vosotros, si el Sennor quisiere: y entenderé, no las palabras de estos que así andan hinchados, sino la virtud.

20 כִּי־לֹא בְּצִלְלַת הַדְּבָרִים
מְלִכּוֹת אֱלֹהִים הָיוּ כִּי־אֵם
בְּחִילָהָ:

Porque no está el Reyno de Dios en palabras sino en virtud.

14. Οὐκ ἐστὶν ἔγραψέν ὑμᾶς ὡς
παῖτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπη-
τά ἐστίν.

Je n'escrí point ces choses pour vous faire honte: mais ie vous admoneste comme mes chers enfans.

15. Ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγ-
οὺς ἔχητε ἐν Χρ. ἀλλ' οὐ πολλ-
οὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χρ. ἰησὺ
διὰ τῆς εὐαγγελίου ἐγενήθη ὑμᾶς ἐ-
ξυῖσαι.

Car quand vous auriez dix mille pédagogues en Christ: ne antmoins vous n'auz pas plusieurs peres, car c'est moi qui vous ai engendré en Iesus Christ par l'Euangile.

16. Παράκαλεθ' οὖν ὑμᾶς, μιμη-
ταί μου γίνεσθε.

Je vous prie donc que vous foyez mes imitateurs.

17. Διὰ τοῦτο ἐπέμψα ὑμῖν τι-
μόθεον, ὃς ἐστὶ τέκνον μου ἀγαπητόν
καὶ πιστόν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς δι-
αμαρτυρίας ἐδούε μεν τὰς ἐν Χρ. κα-
θὼς πενήταχ' οὗ ἐν πίστει ἐκκαλε-
σίου διδάσκει.

Pour ceste cause vous ai ie enuoyé Timothee, qui est mon fils bien aimé & fidele en nostre Seigneur: lequel vous ramen teura mes voyes en Christ, comme l'enfigne par tout en chascune Eglise.

18. Ὡς μὲν ἐχρημάτισθ' ἐμὸν πνεῦ-
μα, ἐφυσώθησάν τις·

Or se sont enflés quelques vns, comme si ie ne deuoyé point venir vers vous.

19. Ἐλπίσωμαι δὲ παρ' ὑμῶν
ὑμᾶς, ὡς ἐν κυρίῳ. ἤλπισθ' ὅτι
γινώσκουσιν τὰς ἐν Χρ. πνευματι-
κὰς, ἀλλὰ τὴν δύναμιν.

Mais ie viendrai bien tost vers vous, si le Seigneur le veut: & cognoistray ne point la parole de ceux qui se sont enflés, mais la vertu.

20. Οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία
θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει.

Car le royaume de Dieu ne gist point en parole, mais en vertu.

14. Non ut confundam vos, hæc scribo: sed ut filios meos charissimos moneo.

I write not these things to shame you: but as my beloved children I admonish you.

15. Nam si decem millia pædagogorum habeatis in Christo Iesu, sed non multos patres. Nam in Christo Iesu, per Evangelium ego vos genai.

For though wee haue ten thousand instructours in Christ: yet haue we not many fathers: for in Christ Iesus I haue begotten you through the Gospell.

16. Rogo ergo vos, imitatores mei estote (sicut & ego Christi.)

Wherefore I pray you, be ye followers of me.

17. Ideo misi ad vos Timotheum, qui est filius meus charissimus & fidelis in Domino: qui vos commonefaciet vias meas quas sunt in Christo Iesu, sicut ubique in omni Ecclesia doceo.

For this cause haue I sent vnto you Timotheus, which is my beloved son: ne and faithfull in the Lorde: which shall put you in remembrance of my wordes in Christ as I teache euery where in euery Church.

18. Tanquam non venturus sim ad vos, sic inflati sunt quidam.

Some are puffed up as though I would not come to you.

19. Veniam autem ad vos citò, si Dominus voluerit: & cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt, sed virtutem.

But I will come to you shortly: if the Lorde will: and will knowe: not the speach of them which are puffed up: but the power.

20. Non enim in sermone est regnum Dei: sed in virtute.

For the kingdome of God is not in word: but in power.

14. Nicht schreibe ich solches/ daß ich euch beschäme/ sondern ich vermähne euch/ als meine liebe Kinder.

Dette scribuer ieg icke/ at ieg vil bestemme eder/ Men ieg formaner eder/ som mine kære Børn.

15. Denn ob ihr gleich zehen tausend Zuchtmeister hettet in Christo/ so habt ihr doch nicht vil Väter/ denn ich habe euch gezeuget in Christo Iesu durchs Evangelium.

Fordi at hæfde i end thi tusinde Zuctemestere i Christo/ Saa hæfue i dog icke mange Fedre/ Thi ieg sødde eder i Christo Ihesu/ formeledst Evangelium.

16. Darumb ermane ich euch/ seht meine Nachfolger.

Der saare formaner ieg eder/ verer mine Effterfølgere.

17. Auß derselbigen vrsache hab ich Timotheum zu euch gesandt/ welcher ist mein lieber vnd getrewer Sohn in dem HERRN/ daß er euch crinnere meiner wege/ die da in Christo sind/ Gleich wie ich an allen enden/ in allen Gemeinen lehre.

For denne samme sag sende ieg Timotheum til eder/ som er min elskelig oc trofast Son i HERN/ at hand skal paa minde eder om mine Væge/ som ere i Christo/ lige som ieg lærer alleuegne/ i huer Menighed.

18. Es blehen sich etliche auff/ als würde ich nicht zu euch kommen.

Der opblæse sig nogle/ lige som ieg skulde icke komme til eder.

19. Ich wil aber gar kürzlich zu euch kommen/ so der HERR wil/ vnd erlernen/ nicht die wort der auffgeblasenen/ sondern die Krafft.

Men ieg vil meget snarlige komme til eder/ om HERNEN vil/ oc forfare/ icke de opblædis ord/ men krafft.

20. Denn das Reich Gottes stehet nicht in Worten/ sondern in krafft.

Thi Guds Rige staar icke i ord/ men i krafft.

14. Ne proto toto piffy abych wás zaharbil/ ale nato spm mē napmlejšy napomnām:

Nie píseč mam thych vzecy abych wás zaharbil/ ale nápor minam nato spm moie mle.

15. Neb boštie pak deset tisíc učitelů v Kristu/ však proto nemnoho otců. Poněvadž v Kristu Ježíši skrze Ewangeliem já jsem vás způsobil.

Abowiem choćbyście mieli dziesięć tysięcy mistrzów w Chrystu/ všakże nie wiele ojców/ ponieważ ja was w Chrystu Jezusie przez Ewangelia wrodszył.

16. A protož (Bratři) napomýnám vás/ abyštie byli ná sledovníci moji (jáko y já jsem Kristuow.)

Przetho was proszę badićie następować mi moim.

17. Pro tu přijímá poslať jsem k vám Timothea/ kteréhož jsem syna mnoho napomýlejšy a věrný w Pánu Bohu/ kteréhož jsem připomínatí bude věcí mých/ kteréhož jsem w Kristu Ježíši/ nář wšudy w každé Cerkwi věřim.

Dla tego mić wam posłać Tymoteusza/ którego iest syn moý milý y wtorny w Pánie/ którego wam przypominatí ná pamić drogi moie w Chrystu Jezusie/ iáko w każdéym Kościele wćję.

18. Kowně jakobych neměl k vám přigiti/ tak se pyšně pozdvihi některij.

Ale iakobych ja niemial przig do was nadeł sie niektorzy.

19. Ale přigduť k vám brzo/ budeli PÁN ráciť: a poznám/ neřet těch kteříž gsau pyšniť a žurnij/ ale moc.

Leć rychlo przyjdę do was/ jeśli Pán będzie raczył/ y poznám nie powieść tych to nadętych/ ale moc (duchowna.)

20. Nebť nezáleží Království Boží wćci/ ale w moc.

Abowiem nie w mowie nalesy Frolestwo Boże/ ale w mocy (duchá)

ד
21. אִיכְנָהּ אֶבְרִי אֶתְּנוּ
בְּחֻסְרָא אֶתְּנָה לְתַכּוֹן אִי
בְּחֻסְרָא וּבְרִיחַ מ
מִפִּיכְתָּא :

Che volete voi? ch'io venghi à voi con la verga, o con la charita, e spirito di mansuetudine?

ד
21. מֵה תִּפְעָלָם הַפְּשָׁט אֲבוֹה
אֵלֵיכֶם אוֹ—בְּאַהֲבָה וּבְרִיחַ
עֲנֶה :

Que quereys? vendré à vosotros con vara, o con charidad y con espíritu de mansedumbre?

21. τί θέλει; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω
πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ, καὶ
ματὶ τῆ πραότητος;

Que voulez-vous? viendrai-je à vous avec la verge, ou en charité & esprit de douceur?

ה
1. סְכֵנָה מִשְׁתַּמְעָה
בִּנְיָכֹון וּבְיִיתָה וְדֹאךְ
הָרָא וּבְיִיתָה אִידָא דְּהֹרֶה
לֹא בִית חֲנֻפָּה מִשְׁתַּמְעָה
עַד-מָה דְּנָסֵב בְּרָא אֶתְּנֵת
אֲבוּהִי :

Al tutto s'ode esser fra voi de la fornicatione: e tal fornicatione che ne pur fra i Gentili si nomina: cioè che alcun se tenga la moglie di suo padre.

ה
1. בְּכָלִיל נִשְׁמָעָה בְּכֶם תִּנּוּת
וְכֹלֹאֵת תִּנּוּתָא אֲשֶׁר אֵינָהּ בְּגִוִּים
בְּשֵׁם "לְקַח כֶּן כִּי-אִישׁ לָקַח
אֶת-אִשְׁתּוֹ אֲבִיו :

Decierto se oye entre vosotros fornicacion y tal fornicacion qual ni aun (se nombra) entre las Gentes: tanto que alguno tenga la muger de su padre.

ΚΕΦΑΛ. 4.
Ὅλας ἀκαθάρτας καὶ ὑμῶν παρτοίας,
καὶ τοιαύτης παρτοίας, ἣ τις ἀδὲς
ἐν τοῖς ἐκκληστοῖς ὁμομαρτυρεῖται,
ταύτα ποιεῖτε ὡς ἐχρήσατο ἰσχυρῶς.

On oit totalement dire qu'il y a entre vous paillardise, voire telle paillardise, qu'entre les Gentils n'est faite mention de semblable: c'est que quelcun entretient la femme de son pere.

2. נִאֲתָנוּ חֲתִירֵינוּ אֶתְנוּ
וְלֹא דִין נִמְיָרָאִית וְתַכּוֹן
בְּאַבְלָה דִּישְׁתַּקֵּל מִן
בִּנְיָכֹון הוּא מִן דְּהֹרֶה
סוֹצְרָנָא סֵעַר :

*E voi sete gonfiative non piu tosto ha-
nnete pianto, accioche fusse tolto una del
mezo di voi, colui che ha fatto questo
male.*

2. וְאַתֶּם נִפְחָדִים הוּיִם הָלֹא
יֹתֵר תִּתְּאֲבָלוּ אֲשֶׁר יִנְשָׁא
מִתּוֹכְכֶם אֲשֶׁר אֶת-מַעֲשֵׂה הָהָא
עָשָׂה :

Y vosotros estays hinchados, y no tuuistes antes luto: para que fuesse quitado de en medio de vosotros el que hizo tal obra-

2. Καὶ ὑμῖς πuffed up ἐστέ,
καὶ ἔχγε μᾶλλον ἐπιτηρώσῃ, ἢ αἱ
ἐξ ἐκκλησίας καὶ μέσου ὑμῶν ὁ
τὸν ἐργασθεῖται.

Et vous estes enflés, & n'avez point plus tost mené deuil, afin que celui qui a commis cest acte fust osté du milieu de vous ?

3. אֲנֵא אִיר בְּדִ רְחִיק אֲנֵא
מִבְּכֹון בְּבִדָּר וְקָרִיב אֲנֵא
לְכֹון בְּרִיחַ מִן דְּהֹרֶה אִיר
קָרִיבָא לְהוּ מִן דְּהֹרֶה
סֵעַר :

*Io certo, come assente col corpo, ma
presente con lo spirito, ho già giudicato co-
me presente, che colui ch'ha fatto questo
male.*

3. וְאַנִּי כְּמוֹ רְחֹק מִמְּכֶם בְּגִוִּיָּה
וְקָרִיב לְפִנֵּיכֶם בְּרוּחַ עִמָּה גִּוִּרָתִי
כְּמוֹ קָרִיב אוֹתוֹ אֲשֶׁר אֶת-מַעֲשֵׂה
בְּהָ עָשָׂה :

Yo ciertamente como ausente con el cuerpo, mas presente con el Espíritu, ya como presente he juzgado, que el que esto así ha cometido.

3. Ἐγὼ ὡς μακρὸς εἰς ἀπὸν τῶ (ώ-
ματι, παρὼν δὲ τῶ πρόσωπῳ, ἡδὴ
καίμα ὡς παρὼν ἐν οὐτῷ τῷ
κατακρασάμενος.

Moi certes, comme absent de corps, mais présent d'esprit, ai déjà arrêté comme présent, touchant celui qui a ainsi commis vn tel acte.

4. דְּבִשְׁמָה דְּמִרְוֹ יִשׁוּעַ
מְשִׁיחָא תַתְּכִנְשׁוּן פְּלָכֹון
וְאַנֵּא עֲמָכֹון בְּרוּחַ עִמָּה
חִילָה דְּמִרְוֹ יִשׁוּעַ מְשִׁיחָא :

*Congregati insieme, voi & lo spirito
mio nel Nome del nostro Signor Iesv
Christo, con la potestà del nostro Signor
Iesv Christo.*

4. בְּשֵׁם-אֲדֹנֵינוּ יִשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ
אֲמֵן תִּקְהָלוּ אִתְּם וְרוּחִי בְּגִבּוּרָתִי
אֲדֹנֵינוּ יִשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ :

En el Nombre del Sennor nuestro Iesus, el Christo: ayuntados vosotros y mi espíritu, con la facultad del Sennor nuestro Iesus el Christo.

4. Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡ-
μοῦ ἰησοῦ χριστοῦ, συναρχήσω ὑ-
μεῖς καὶ ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ, σὺν
τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμοῦ ἰησοῦ
χριστοῦ.

*(Vous & mon esprit estans assem-
blés au Nom de nostre Seigneur Iesus
Christ, avec la puissance de nostre Sei-
gneur Iesus Christ.*

5. וְתַשְׁלִּמוּנֵיהִי לְהֵנָּה
לְסִטְנָה לֹא-בְדָנָה דְּבִגְרָה
דְּבִרוּחַ יִתָּא בְּיִנְמוֹה דְּמִרְוֹ
יִשׁוּעַ מְשִׁיחָא :

*Così fatto huomo dico sia dato à Sa-
tana in distructione de la carne, accioche
lo spirito sia salvo nel giorno del Signor
Iesv (Christo).*

5. לְחַסְדִּיר אֶת-אֲשֶׁר בְּהָ בִידִי
הַשְׁטֹן לְאַבְדֵּן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּפְשָׁע
הָרוּחַ בְּיוֹם אֲדֹנֵינוּ יִשׁוּעַ הַמָּשִׁיחַ :

El tal sea entregado à Satanas para muerte de la carne, porque el Espíritu sea salvo en el día del Sennor Iesus (el Christo).

5. Παραδιδύμαι ὡς ἄνθρωπον τῷ
σατανᾷ, εἰς ὅλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα
τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ
κυρίου ἡμοῦ ἰησοῦ χριστοῦ.

*Qu'vn tel soit livré à Satan, à la destru-
ction de la chair: afin que l'esprit soit sau-
ué au jour du Seigneur Iesus (Christ).*

CAP. III.

21. Quid vultis? in virga veniam ad vos: an in charitate, & spiritu mansuetudinis?

What wilt ye? shall I come unto you with a rodde/ or in loue/ and in the Spirit of meeknes?

CAP. V.

OMnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter Gentes, ita ut uxorem patris aliquis habeat.

It is heard certainly that there is fornication among you/ and such fornication as is not once named among the Gentiles: that one should haue his fathers wife.

2. Et vos inflati estis: & non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit.

And wee are puffed vp and haue not rather sorowed/ that hee which hath done this deepe/ might bee put from among you.

3. Ego quidem absens corpore, praesens autem spiritu, iam iudicavi ut praesens, cum qui sic operatus est.

For I verely as absent in body/ but present in spirit/ haue determined already as though I were present/ that hee that hath thus done thing.

4. In nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu Christi.

When we are gathered together/ and my spirit/ in the Name of our Lorde Iesus Christ/ that such one/ I say/ by the power of our Lorde Iesus Christ.

5. Tradere huiusmodi Satanæ in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi.

Be deliuered unto Satan/ for the destruction of the fleshe/ that the spirit may be saued in the day of the Lorde Iesus.

Das IIII. Capitel.

21. Was wolt ihr? Soll ich mit der Ruthen zu euch kommen/ oder mit Liebe vnd sanfftmutigem Geist?

Hwad ville i? Skal ieg komme til eder met Riser/ eller met karlighed oc en sacrimodig Aand?

Das V. Capitel.

Es gehet ein gemein Geschrey/ daß Hurerey vnter euch ist/ vnd eine solche Hurerey/ da auch die Heiden nicht von zu sagen wissen/ daß einer seines Vaters Weib habe.

Der gaar it almindelige roete/ At der er Horeri iblant eder/ oc saadant Horeri/ som Hedningene oc icke vide at sigge aff/ Aen haaffuer sin Faders Hustru.

2. Vnd ihr sendt aufgeblasen/ vnd habt nicht vil mehr leide getragen/ auff daß/ der das Verck gethan hat/ von euch gethan würde.

De i ere opblafde/ oc haaffue icke meger mere sorg/ Paa der/ at den som giorde den gerning/ maatte tagis fra eder.

3. Ich zwar/ als der ich mit dem Leibe nicht da bin/ doch mit dem Geist gegenwertig/ habe schon als gegenwertig beschloffen/ über den der solches gethan hat.

Sandelige/ ieg som icke er der met legemet/ dog nærnerendis met Aanden/ ieg haaffuer allerede sigge som ieg vaare nærnerendis besluttet/ offuer den/ som derre giorde.

4. Inn dem Namen vnsers HErrn Jesu Christi/ in eurer versammlung/ mit meinem Geist/ vñ mit der Krafft vnsers HErrn Jesu Christi.

At i vor HERRIS Ihesu Christi Naam/ i eders versamling met min Aand/ oc met vor HERRIS Ihesu Christi krafft.

5. Ihn zu übergeben dem Satan/ zum verderben des fleisches/ auff daß der Geist selig werde am tage des HERRN Jesu.

Besahle hannem Satan til legemens forderffuelse/ Paa der at Aanden kand bliffue salig paa vor HERRIS Ihesu dag.

Kapitola IIII.

21. Coz toho dvěho chete/ s metlaui abych přifšel/ čili s láskau/ a s duchem tichosti?

Coz chete? s rozgalt m m přifšd do was/ čiji s mlošcia y s duchem tichosti?

Kapitola V.

O všem sloff se/ že gest mezo vámi smilšmo/ vař se ani mezo Pohany gine/ nuge/ tak že geden z vás má Manželku Dce svého.

Oněcžate slyšac iž miedzy vámi iest nieczyštosć/ y taká nieczyštosć krora y miedzy pogány nie bywa wšponināua/ to iest/ iž niektorzy ma žonc oycā swego.

2. A wy tak gste nadutij/ že z toho žalosti nemáte/ aby byl wyhnān z prostredku was tak/ kowp kdo gest ten skutek učinil.

A wyšcie siendeli/ y owšie mešcie tego nie žalowali/ aby byl odet z pośrodku was ktory was žyneł ten popelnil.

3. Já žagistē/ at gsa wzdā len od was tělem/ ale přišto men duchem/ giž gsem to vsau dīl/ pakobyh wām přišto men byl/ aby ten kteržž to žl učinil.

Jāč žistē takō nie obecný čias lem/ ale obecný duchem/ inž čiem takō obecný osadžil/ aby ten ktery to tak vczynil.

4. Węmēnu Pāna nasseho Gešisse Křsta/ segda uce se spolu y s mým duchem/ a s moč Pāna Gešisse Křsta.

(A wy bedac w imie Pānā nāšego Iezu Křystā zgroimādzeni z duchem moim) moča Pānā nāšego Iezu Křystā.

5. Dān byl takowp šatamu/ aby ho na těle trāpil/ Duch pak aby špasen byl w den Pānā nasseho Gešisse Křsta.

Byl podan šāčknowi nā žgē niente ciālā/ aby duch byl žācho wau w dīes on Pānā Iezusow.

ה
לא שפיר שובקדכו
אחי לך ידעו אנתון
דחמירא קליל פלה
גבילתא מחמע:

La vostra gloriatione non è punto buona. Non sapete voi che un poco di lieuto fa lieutar tutta la massa?

ז דפו מוכון חמירא
עתיקא דתהיון גבילתא
חדתא איכנא דאיתכון
פטינא פסחא גיר דילן
משחנא הו דאיתנכס
תלפין:

Purgate dunque il vecchio lieuto, accioche voi siate nuova pasta, si come voi sete azimi, percioche la nostra Pascha è stata sacrificata per noi, cioè, Christo.

ח מטיל הנך נעבד
עדעאדא לא בחמירא
עתיקא ולא בחמירא
דבשותא ודמיררותא
אלא בפטינא דדכיותא
דקדושותא:

Perche celebratio la festa, non già col vecchio lieuto, ne col lieuto de la malicia: ma con gli azimi de la sincerità & verità.

ט פתבת לכו באגרתא
דלא תתחלטון עם וננא:

Io vi scrissi per un'epistola: che voi non vi mescolaste co i fornicatori.

י לא דין אמר אנא עם
וננא דבגלמא הנא או על
עלובא או על חטובא או
על פלחי פתכרא ואו לא
חביו היתון אף מו
עלמא למפק:

Et non già universalmente con i fornicatori de questo mondo, o con gli avari, o con i rapaci, o con gl' idolatri: o altrimenti vi bisognarebbe certo sciv del mondo.

יא הנא דין דבתבת לכו
דלא תתחלטון ואו אית
דמתקרא אחא ואיתנהי
וננא או עלובא או פלח
פתכרא או מצעון או רני
או חטובא עם אינא דהכנא
הו אף לא לחמא למאכל:

Ma hora quelch'io vi scrivo, che voi non vi mescolate, è che se alcuno che si nomina fratello, sia fornicatore, o avaro, o idolatra, o mal dicente, o imbrocato, o rapace: con quel tale dico voi non debbiare pur mangiare.

ה
חלהתכם איננא טובה הלא
יודעים אתם כי-שאר מעט
את-כל-עריסה יחמץ:

No es buena vuestra jactancia. No sabeys que con vn poquito de leuadura toda la massa se leuda?

ז לכו בדרו את-שאר ישו אשר
היה עריסה חדשה פמוכם
היום מצות כי-פסחנו תבוח
עלינו המשיח הוא:

Limpiad pues la vieja leuadura para que se-ays nueva massa, como soys sin leuadura, porque nuestra Pascua es sacrificada por nosotros, el Christo.

ח על-כן נחג את-החג לא
בחמץ ישו ולא בשאר הרע
ומאפה כי-אם פמצות תמר
ואמה:

Ansi que hagamos fiesta no en la vieja leuadura, ni en la leuadura de malicia y de maldad, sino en panes por leudar de sinceridad y de verdad.

ט פתכר לכו באגרתא
להתערב לקדשים:

Escripito hos he por carta, que no hos emboluays con los fornicarios.

י אף מאמה לא כתכר על-
קדשי העולם הוה או-על-בצע
בצע או על-טורפים או-על-
עובדי אלילים ובעבור כן יהי
צרככם לצאת מן-העולם:

No del rodo con los fornicarios deeste mundo, o con los avaros, o con los ladrones, o idolatras: o tramente seria hos menester salir del mundo.

יא ונעת פתכר לכו לא להתערב
אם איש התקרא אחי-יהיה קדש
או-בצע בצע או-עובד אלילים
או-בעל מריבות או-סובא או-
טורף את-האיש פנה גם לא
לאכל לחם:

Mas aora hos he escripito, que no hos emboluays, es à saber, Que si alguno llamandose Hermano fuere fornicario, o avaro, o idolatra, o maldiziente, o borracho, o ladron, con el tal ni aun comays.

ו.
6. Οὐ καλόν τὸ καύχημα ὑμῶν·
ὅτι οὐδὲν ὅτι μικρὸν ζύμη ὅλον τὸ
φύμα ζυμοί·

Vostre vantance n'est point bonne: ne sauez-vous pas bien qu'un peu de leuain fait leuer toute la paste?

7. Ἐκκαθάρισα τὸν αὐτὸν παλαι-
ον ζύμην, ἵνα ᾦν ἰσὶν φύμα, κα-
θὼς ἐστὶν ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πά-
ρμα ἡμεῶν ἵνα ᾦ ἡμεῶν ἰσὶν ἄζυ-
μοι.

Repurgez donc le vieil leuain, afin que vous soyez nouvelle paste, comme vous estes sans leuain. Car nostre Pasque, assauoir Christ, a esté sacrifié pour nous.

8. Ὡς ἐστὶν ζύμη, μὴ ἐν ζύμῃ
παλαιᾷ, μὴδ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ
πυρρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εὐλογί-
ας καὶ ἀληθείας.

Parquoi faisons la feste, non point avec vieil leuain, ni avec leuain de mauuaitie & de malice, mais avec pains sans leuain de sincerité & de verité.

9. Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ Πιστὶ
μὴ συναναμίγνυσθαι πύρροις·

Je vous ai escrit par lettres que vous ne vous entremesliez-point avec les paillards.

10. καὶ ὁ πάντως τοῖς πύρροις τῷ
κόσμῳ τῶν. ἡ τοῖς ἀποστόλοις, ἡ
ἀρεταῖς, ἡ εὐδοκίαις. ἵνα
ὁφείλητε ἀρετὰ καὶ κόσμου ἐξέλ-
θῃ.

Mais n'entendant pas ablolement d'auec les paillards de ce monde, ou avaricieux, ou rauisseurs, ou idolatres: car autrement certes il vous faudroit sortir du monde.

11. Νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συ-
ναναμίγνυσθαι, ἐὰν τις ἀδελφὸς
ὀνομαζόμενος ἢ πύρρος, ἢ ἀπο-
στάτης, ἢ εὐδολάτης, ἢ λαίδο-
ρος, ἢ μέγιστος, ἢ ἀρετής, τῷ τῷ
μὴδὲ συναναμίγῃ.

Or maintenant, ie vous escriue que vous ne vous y entremesliez point: c'est que si quelcun qui se nomme frere, est paillard, ou avaricieux, ou idolatre, ou melfisant, ou yurongne ou rauisseur, vous ne mangiez pas mesme avec un tel.

ה
12. מִי לִי זֶר לִמְדוֹן לִכְרֹמָה
אֲנִתּוֹן דִּין לְלִלְגוֹ דְּהִבּוֹ:

Perche, che s'appartiene à me giudicare ancor quei che son fuore? Non giudicate voi quelli che son dentro?

13. לִכְרֹמָה דִּין אֲלֵהָ דְּהִי
וְשִׁיקְלוּהִי לְבִישׁוֹ מִן
בְּיָתְכֹן:

Ma quelli che son fuore li giudica Iddio. Scacciate dunque via da voi quello scelerato.

ו
1. מִמֶּרְחֵ אִישׁ מִמֶּכְסֵ אִשְׁרֵ לֹו
אֵית לֹה דִּינָה עִם אַחֵרֵי
דִּינִין קִדְם עֲנִילָה וְלֹא קִדְם
קִדְשִׁי:

Hauendo alcun di voi da far con l'altro, ha egli ardire di farsi giudicare appresso gl'ingiusti, e non appresso i Santi?

2. אִו לֹא יִדְעִין אֲנִתּוֹן
דִּינִי דְּשִׁלְמָה לְעִלְמִין יִדְוִנִין
נִאוֹן עֲלֵמָה בְּכֹון מִתְּתִין
לֹא שִׁינִין אֲנִתּוֹן לִמְדוֹן דִּינָה
דִּקְרָה:

Non sapete voi che i Santi giudicaranno il mondo? E se il mondo è giudicato per voi, sete voi indegni de minimis iudicari?

3. לֹא יִדְעִין אֲנִתּוֹן
דִּלְמִלְאֵכֶם דִּיגִינִין חֵד
בְּמֵה אֵילִין דִּינִי לְמֵה אֲנִינִין
הִנֵּה:

Non sapete voi che noi giudicaremo gli Angeli, non pur le cose di questa vita?

4. אֲלֵהָ אִו אֵית לִכְוֹן
דִּינָה עֲלֵ דְּעִלְמָה לֵאֵילִין
דִּבְסִין בְּעִדְתָּה אֲנִתְבוֹ לִכְוֹן
בְּדִינָה:

Perche, se voi hauete giuditij di cose appartenenti à questa vita mettete à sedere quelli che sono i meno stimati nella Chiesa.

ה
12. כִּי־מֵה אֲלֵי וְאִשְׁרֵ בַּחוּץ
הוּא לְשִׁפְטֵ אֲחֵי חֵלָה אֲת־אִשְׁרֵ
בְּבֵית הַשִּׁפְטִין:

Porque que me va à mi en juzgar de los que estan fuera? no juzgays vosotros de los que estan dentro?

13. וְאֵלֵה אִשְׁרֵ בַּחוּץ הָאֲלֵהִים
יִשְׁפְּטֵמוֹ וּבְעִדְתָּם הִרְעֵ מִקְרִבָּם:

Porque de los que estan fuera Dios juzgará. Quitad pues à este malo de vosotros mismos.

ו
1. אִישׁ אִישׁ מִמֶּכְסֵ אִשְׁרֵ לֹו
דָּבָר עַל־לִיעָה הִימְלֵא לְכֹו
לְהַשְׁפִּט לְפָנֵי־הַרְשָׁעִים וְלֹא
לְפָנֵי הַקְדוֹשִׁים:

O si alguno de vosotros, teniendo pleyto con otro, yr à juyzio delante de los injustos, y no delante de Sanctos?

2. חֵלָה יִדְעִים כִּי־הַקְדוֹשִׁים
יִשְׁפְּטוּ אֲת־הָעוֹלָם וְאַם בְּכֶם
יִשְׁפֹּט הָעוֹלָם חֵלָה יִשׁוּ לְכֶם
מִשְׁפָּטִים קִטְנִים הוּא:

O no fabeys que los Sanctos han de juzgar el mundo? Y si el mundo ha de ser juzgado por vosotros, indignos foyes que vays à juyzio por cosas muy pequennas.

3. חֵלָה יִדְעִים כִּי־נִשְׁפֹּט אֲת־
הַמַּלְאָכִים בְּמֵה יוֹתֵר אֲת־
אִשְׁרֵ לְעוֹלָם הוּא:

O no fabeys que auemos de juzgar à los Angeles? quanto mas las cosas de este siglo?

4. וְאַם עַל־דְּבָרֵי הָעוֹלָם
חֵוָה יֵשׁ לְכֶם לְשִׁפּוֹט אֲוֹ וְלֹחַ
לְבָנֵי אָדָם אִשְׁרֵ בְּקִהְלָה תוֹשִׁיבוּן
בְּמִשְׁפָּט:

Por tanto si vniertes de tener juyzios de cosas de este siglo, los mas baxos que estan en la Iglesia, à los tales poned en las sillas.

6.
12. Τί μοι καὶ τὸ ἐξ ὧν κερ-
τίζετε; οὐκ ἐστὶν τὰς ἐξ ὧν ὑμεῖς κερτίζετε;

Car qu'ai-je à faire de iuger aussi de ceux qui sont de dehors? ne iugez-vous pas de ceux qui sont de dedans?

13. Τὰς δὲ ἐξ ὧν ὁ θεὸς κερτίζει, καὶ ἐξ ὧν ὑμεῖς ἐκτίζετε, οὐκ ἐστὶν ὑμεῖς.

Mais Dieu iuge ceux qui sont de dehors. Otez donc d'entre vous mesmes le mefchant.

Κ Ε Φ Α Α. 5.
Τὸ λαὸν τις ὑμῶν, πᾶσι μα-
καρίους ἐπὶ ἐκείνῳ, κερτίζε-
τε; οὐκ ἐστὶν τὰς ἐξ ὧν ὑμεῖς κερτίζετε;

Quand quelcun d'entre vous à quelque affaire contre vn autre, est-il bien si osté d'aller en iugement par deuant les iniques, & non point par deuant les saincts?

2. Οὐκ ἐστὶν οὐκ ἐστὶν αἱ ἀγίας καὶ ἁ-
γίων κερτίζετε; οὐκ ἐστὶν τὰς ἐξ ὧν ὑμεῖς κερτίζετε;

Ne sauez-vous pas que les saincts iugeront le monde? & si le monde est iugé par vous, estes-vous indignes de iuger des plus petites choses?

3. Οὐκ ἐστὶν οὐκ ἐστὶν ἀγγέλους κερ-
τίζετε, μὴ καὶ τῶν βιωτικῶν;

Ne sauez-vous pas que nous iugerons les Anges? combien plus des choses appartenantes à ceste vie?

4. Βιωτικὰ μὲν εἰμὶ κερτίζετε, καὶ ἐξ ὧν ὑμεῖς κερτίζετε, οὐκ ἐστὶν ὑμεῖς.

Par ainssi donc, si vous auez des plaidoyers touchant les affaires de ceste vie establisiez au siege ceux qui sont de moindre estime en l'Eglise.

I. AD CORINTH:

CAP. V.

12. Quid enim mihi de iis qui foris sunt iudicare? Nonne de iis qui intus sunt, vos iudicatis?

For what haue I to do / to iudge them also which are without? do ye not iudge them that are within?

13. Nam eos qui foris sunt, Deus iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsi.

But God iudgeth them that are without. Put away therefore from among your selves that wicked man.

CAP. VI.

A vder aliquis vestrum habens negotium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos?

Dare anie of nou/hauling busines against another / be iudged vnder the vnjust / and not vnder the Saints?

2. An nescitis quoniam sancti de mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus: indigni estis qui de minimis iudicetis?

Do ye not knowe / that the Saintes shall iudge the world? If the world thei haue iudged by you / are ye vnworthy to iudge the smallest matters?

3. Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis secularia.

Knowe ye not that we shall iudge the Angels? how much more things that pertaine to this life?

4. Secularia igitur iudicia si habueritis: contemptibiles qui sunt in ecclesia, illos constituite ad iudicandum.

If then ye haue iudgements of things pertaining to this life / set vp them which are least esteemed in the Church.

I. An die Corinther.

Das V. Capitel.

12. Denn was gehen mich die drauffen an / daß ich sie sollt richten? Nichtet ihr nicht / die da hinnen sind?

Eht huad kommer mig der ved som er vduortis / at ieg der skulde domme? Døme icke / dem som ere in den til?

13. Gott aber wirdt die da draussen sind / richten. Thut von euch selbst hinaus / wer da böse ist.

Men Gud skal domme dem / som ere vden til. Vortrager selff fra eder / den som ond er.

Das VI. Capitel.

Wie darff jemand vnter euch / so er eine sache hat mit einem andern / hadern für den Vnrechten / vnd nicht für den Heiligen?

Hvorledis tør nogen aff eder / som haaffuer nogen sag mod en anden / trette saar de vrerferdige / oc icke saar de Hellige?

2. Wisset ihr nicht / daß die Heiligen die Welt richten werden? So denn nun die Welt soll von euch gerichtet werden / seht ihr denn nicht gut genug / geringer sachen zurichten?

Vide icke / at de Hellige skalle domme Verden? Skal nu da Verden dømmes aff eder / Ere icke da gode nok / til at domme ringe Sager?

3. Wisset ihr nicht / daß wir über die Engel richten werden / Wie vil mehr über die zeitlichen Güter?

Vide icke / at vi skalle domme ossuer Englene? Huor meget mere ossuer der timelige Guds.

4. Ihr aber / wenn ihr über zeitlichen Gütern sachen habt / so nehmet ihr die / so bey der Gemeine veracht sind / vnd sehet sie zu Richter.

Men naar i haaffue Sager om timeligt gods / Da tage i dem / som ere foractedehoff Menigheden / oc sette dem til Domere.

I. K Korintuom.

Kapitola V.

12. Neb co mi poscebi ty ktos kiz gsau wne / sauditi? Wskak ty ktos gsau wnt / wp saus dije?

Abowtem co mnte do tego k bym ia sadzic mial yobce? k za domowch niesadzic?

13. Ty pak ktos gsau wne / Wuoh sauditi bude Wymrz / tez tchdy ale z profiedu was scho.

W Bog sadzibce / przeto wymicie od siebie smych tego slo sciwego.

Kapitola VI.

Proč nekdo z vás / image / Při proti druhému / sinj se sauditi před newěrnými / a ne před Swatými raději?

Co dy ktory z was má správu z drugim / takto smie wdác se w prawo przed niespráwiedliwym / a nie przed swiatym?

2. Zdalž newie / Je swatš tento Swet sauditi budau? A poněwadž strze was swet má sauze bti / což gšé pak nehodniš / abyšie malé wěcy nerozřizowali?

A zaž nie wšiete š swietci beda sadzic kwičr? k test kwičr bywa sadzon přes was / zaž šciené goš dnt sadow mšeršyč?

3. Zdalž newie / Je Angely sauditi budeme mnohem wšice tyto šelešne a swetš wěcy?

A zaž newšiete š my Anoly sadzic badžiemy? nie rzác abyšmy rzečy tych šrore nalezá k res mu žywotowi sadzic nie mšeli.

4. Protož magišce saudn o swetš wěcy / ty ktos gsau potupni w Cyrkwi ustanowu gete k rozřizowánij.

A thát test mšcie sady o šolo tych rzečy. Přemu žywotowi nás ležacych / posadzicž náro ty ktos z ysa podlyšy w šoššle.

לכונארא הו דין אמר
אנא לכונ הכנא לית בכונ
אף לא חד חכימא דישכח
ישוא בית אחא לאחיה:

Io dico questo a' vostra vergogna, e agli altri, che non sia fra voi alcun fausto, ne pur un solo, che possa giudicare tra il suo fratello e l'altro?

אלא אחא עם אחיה
מתתין ותוב קדם אילין
דלא מהימניו:

Ma l'On fratello litiga con l'altro fratello: e questo fa dinanzi gl'infedeli.

מן כדו הכיל מחיבים אתם
חבתו לכונ דדינא חד עם
חד אית לכונ מטול מנא
גיר לך מותעלכו אנתון
ומטול מנא לא מדעליו
אנתון:

Gia certo in tutti i modi è mancamiento in voi che havete fra voi de litigi. Per che ad patite vos piu tosto de l'ingiaro? Perche non vi lasciate voi piu tosto dannificare?

אלא אנתון עלכו
אנתון וגליו אנתון אף ל
לאחיהם:

Anz i voi ingiuriate e dannificate altrui: e questo fate a i fratelli.

או לך דעין אנתון
דעולא מלפניה דאלהא
לא ירתיו לא תטעו לא
וגנא ולא פלחי פתכר
ולא גירא ולא מחפל
ולא שכני עם דכרא:

Non sapete voi che gl'ingiusti non hereditaranno il regno di Dio? Non ingannate: ne i fornicatori, ne gl'idolatri, ne i sodomiti.

ולא עלובא ולא גנבא
ולא רביא ולא מצער
ולא חטופא הליו מלכותה
דאלהא לא ירתיו:

Ne i ladri, ne gli auari, ne gli ebbriachi, ne i maldicenti, ne i rapaci hereditaranno il regno di Dio.

והליו אית הוי באנש
אנש מבכין אלא סחיתון
ואתקדשתון ואדדקרתון ב
בשמה דמרו ישוע משיחא
וברוח דאלהו:

E queste cose gia erauate alcuni di voi: ma sete stati lauati, ma sete stati santificati, ma sete stati giustificati per il Nome del Signor Iesv, e per lo Spirito del nostro Iddio.

לכל מחכום אמר אני לכם
כן הלא יש לכם איש חכם גם
אחד היכול לשפט בין אחיו:

Para auergoncarhos lo digo. Ansi, que no ay entre vosotros sabio, ni aun vno que pueda juzgar entre sus hermanos?

כי אם אח על אחיו מדיב
הוא וזאת לפני אינם מאמינים:

Sino que el hermano con el hermano pleytea en juyzio: y esto delante de los infieles.

ועתה בכליל מחיבים אתם
אח נפשכם כי יש לכם
מדיבות ביניכם למה לא יתן
עשוקים ולמה לא יתן שכורים
אתם:

Luego ya fin falta ay culpa en vosotros. Que tengays pleytos entre vosotros mismos. Porque no sufris antes la iniuria? porque no sufris antes la calumnia?

כי אם אתם עושקים
ומשכלים וזאת עושים לאחיהם:

Sino que vosotros hazeys la injuria, y calumniays: y esto a los Hermanos.

הלא ידעתם כי חטאים אתם
מלכות אלהים לא ירשו אל
תתעו כי לא קדשים ולא
עובדי פסילים ולא מנאפים
ולא מתלהמים ולא מחסדים:

Ono fabeys que los injustos no possieran el reyno de Dios? No erreys, que ni los fornicarios, ni los idolatras, ni los adulteros, ni los effeminados, ni los que se echan con machos.

ולא גנבים ולא בוצעי בצע
ולא סובאים ולא מריבים ולא
טורפים את מלכות אלהים
ירשו:

Nilos ladrones, ni los auaros, ni los borrachos, ni les maldizientes, ni los robadores, ne heredaran el Reyno de Dios.

והלא אנשים ממכם הייתם
כי אם גטבלתם כי אם
נקדשתם כי אם גצקתם בשם
אדנינו ישוע וברוח אלהינו:

Y esto erades algunos: mas ya soys lauados mas ya soys sanctificados, mas ya soys justificados en el Nombre del Sennor Iesv el Christo, y con el Espiritu del Dios nuestro.

5.

5. Πρὸς ὁμοιωσάτω ὑμῖν λόγῳ. ὅτι οὐκ ἔστι ἐν ὑμῖν οὐδὲς οὐδὲς ὅς, ὁ δὲ διωκόμενος ἀδικεῖται ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

Teledi à vostre honte: est il aiosi qu'il n'y ait point de sage entre vous, nō pas vn seul, qui puisse iuger entre les freres:

6. Ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κριτεται, καὶ τὸν ἀπίστον;

Mais vn frere a proces contre son frere, & ce par deuant les infideles.

7. Ἡ δὲ μὲν εἰς ὅσον ἡμεῖς ὑμῖν ἐστὶν, ἐπὶ κριματι εἴχετε μετ' αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀδικεῖται; ἀλλὰ καὶ μετὰ ἀδικεῖται;

Defia certes y a-il totalement du defaut en vous, de ce que vous auez poces entre vous. Pourquoi plustost n'edurez vous que tore vous soit fait? Pourquoi plustost ne receuez-vous dommaige:

8. Ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀδικεῖτε, καὶ τὸν ἀδελφόν.

Mais vous faitez tort, & endommagez, & ce encores à l'endroit en vos freres.

9. Ἡ δὲ οὐδὲν ἐστὶν ἀδικεῖται βασιλείαν θεοῦ ἢ κληρονομίαν; καὶ μετὰ ἀδικεῖται; ἢ καὶ μετὰ ἀδικεῖται; ἢ καὶ μετὰ ἀδικεῖται; ἢ καὶ μετὰ ἀδικεῖται;

Ne sauez-vous pas que les iniustes n'heriteront point le Royaume de Dieu? Ne vous abusez point: ni les paillardes, ni les idolatres, ni les adulteres, ni les effemines, ni les bougres.

10. Οὐτὲ κλέπτει, ἢ τοιοῦτον κλέπτει, οὐτὲ μεθύει, ἢ λοιδορεῖ οὐκ ἀρετῆς, βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομίαν.

Ni les larrons, ni les auaricieux, ni les yuſgues, ni les mesdisans, ni les rauiſseurs, n'heriteront point le royaume de Dieu,

11. Καὶ ταῦτα πινει ἡ τὴν ἀλλὰ ἀπελούσας, ἀλλὰ ἡ γὰρ ἡ τὴν ἀλλὰ ἐδικαίωσεν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡσού, καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Et telles choses estiez-vous quelques vns: mais vous en auez esté lausés, mais vous en auez esté sainctifiés, mais vous en auez esté iustificiés au Nom du Seigneur Iesv, & par l'Esprit de nostre Dieu.

CAP. VI.

5. Ad verecundiā vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum?

Ispeake it to your shame. Is it so that there is not a wise man among you? no not one that can iudge betwene his brethren?

6. Sed frater cum fratre iudicio contendit: & hoc apud infideles?

But a brother goeth to Lawe with a brother, and that vnder the infidels.

7. Iam quidem omnino delictum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini?

Now therefore thes is vterly a fault among you: because ye goe to lawe one with another: who rather suffer ye not wrong? why rather iustifie ye not harme?

8. Sed vos iniuriam facitis, & fraudatis: & hoc fratribus.

Now ye hurt selues do wrong, and doe harme, and that to your brethren.

9. An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare, Neque fornicarii, neque idolis seruiantes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores.

Knowe ye not that the vnrightheous shall not inherite the kingdome of God? Be ye not deceiued: neither fornicators / nor idolaters / nor adulterers / nor wantons / nor buggers.

10. Neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, regnum Dei possidebunt.

Nor thieues / nor conetous / nor drunken / nor railers / nor extortioners shall inherite the kingdome of God.

11. Et hæc quidem fuistis: sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in Spiritu Dei nostri.

And such were some of you: but wee are washed / but ye are sanctified / but ye are iustificat in the Name of the Lord Iesus, and by the Spirit of our God.

I. An die Corinther.

Das VI. Capitel.

5. Das muß ich sagen / denn es ist euch eine Schande. Ist so gar kein Weiser unter euch? oder doch nicht einer / der da könt richten zwischen Brüdern vnd Brüdern?

Ieg noch is at fige dette eder til skendzel. Er der saa aldels ingen Biff iblant eder? eller dog icke en / som kunde dømme mellem Broder oc Broder?

6. Sondern ein Bruder mit dem andern hadert / dazu für den Ungläubigen.

Men en Broder trectis met den anden / Der til mer saar de Bantre.

7. Es ist schon ein Fehl unter euch / daß ihr mit einander rechet. Warum laßet ihr euch nicht vil lieber vnrecht thun? Warum laßet ihr euch nicht vil lieber versortheilen?

Der er allerede Brost iblant eder / at i gaa til recte met huer andre. Hui ic de icke meget helder gore eder wreit / Hui lade icke meget heller gore eder stude?

8. Sondern ihr thut vnrecht / vnd versortheilet / vnd solches an den Brüdern.

Men i gore wreit / oc sage fordel / oc der hoff eders Brodre.

9. Wißet ihr nicht / daß die Vnge rechten werden das Reich Gottes nicht ererben? Laßet euch nicht versühren / weder die Hurer / noch die Abgöttischen / noch die Ehebrecher / noch die Weichlinge / noch die Knaben / schänder.

Vide icke de / At wreit edige skulle icke arffue Guds Rige? Lader eder icke forfore / Huercken Størleffne / re eller Affgaders dyckere / Eller Horkarle / eller Blodactige / eller desom synde mod natur.

10. Noch die Diebe / noch die Geitzigen / noch die Trunkenbold / noch die Lästerr / noch die Räuber / werden das Reich Gottes ererben.

Eller Tyffue / eller Gerige / eller Drancere / eller Bespaattere / eller Rosfuere / skulle arffue Guds Rige.

11. Vnd solche sind euer etliche gewesen / aber jr sent abgewaschen / jr sent geheiligt / ihr sent Gerecht worden / durch den Namen des Herrn Jesu / vnd durch den Geist vnsers Gottes.

Desaadane haaffue negle aff eder veret / Men i ere affrone / i ere helligede / i ere blesne / Herferdiac for medelst den HERRE Jhesu Naaffu / oc ved vor Guds Aand.

I. K Korintuom.

Kapitola VI.

5. Totoz k zahanbenij wa: ssenu prawijm: Zdaliz neni mezo wami zadnego tak mudrego kterpdy mohl rozsauditi mezo Bratrem a Bratrem geho?

Coz mowie wam Eu zawnidzesntu / Ktakzente mafi miedzy wami madrego y iednego / Kterpdy mogt rozsaudic miedzy bratrywami?

6. Ale Bratr s Bratrem saudij se / a to przed newtrem mi.

Kowsem brat s bratrem praws wo wadzie / a to przed nie wiersnym.

7. Biz zagiste koncne hrijch gimezo wami / se Gandy mas te mezo sebau. Proč radęgi křiwdy netrypte? a proč radęgi škodę nebfete?

Hui thedy koncne test w was co ganie / iz se miedzy soba prawuete / Gandy radęgy křiwdy n.e cietrycie / Gandy radi hrijchody nie podeymuete?

8. Nbrzwy křiwdu tinitte / at škodę pruwodite / a to Bratřij waffe.

Ale wy křiwduete / y škodę cypnie / a křima braciey.

9. Zdaliz newijte / zenesprawedliwij Křakomstwiij Bozřijho dedictwij nedosahnu? Nemylte se. Wšak ani Smilnitych / ani Modliti / ani Chylozřimij / ani Rozřimij / ani Sodomitij hrijřimij.

Abon te wiecie iz nie sprawies dliw nie beda dziedzicmi Kroleřtwa niebieřtę. Nie mylte sie / ani nie cypnie / ani balwochwalcy / ani endolozřnicy ani rozřimicy / ani Sodomiticy.

10. Ani Zlodęgi / ani Lafemen / ani Opilecy / ani Zloslagen / ani Laupežniky / Křakomstwiij Bozřijho dedictwij nedogdu.

Ani zlodęte / ani Lafomti / ani pitance / ani obnowce / ani draspieje / nie beda dziedzicmi Kroleřtwa niepieřtęgo.

11. A takowij gste zagiste nebyli / ale gij obmyti gste / gij poswieceni / gij spřawedliwij vřiměni / Křze Gmęno Panna nasseho Gęfisse Křřsta / a Křze Duchu Boha nasseho.

Ktemęcie byli niekterzy / ale testęcie omyci / ale testęcie poswieceni / ale testęcie vřřawedliwieni w imie Panna Jęsusowo / y przez Duchu Boga nassego.

12 כל שלים לו אלה לא
כל פקח לו פקח שלים לו
אלה אלה אנש לא
ישתלט:

*Tutte le cose mi son lecite, ma non è
il tutto espediente: tutte le cose sono in
mia potestà, ma io non mi ridurrò già sot-
to la potestà d'alcuna cosa.*

13 מאכולתא דברס
וכרסא דמאכולתא אלתא
דיו לתרמיהו מבס
פגרא דיו לא לוגיתא
אלא למרו ומרו לפגרא :

I cibi son per il Ventre, e il Ventre è per li cibi: ma l'Idolo distruggerà e questo e quelli. Ma il corpo non è per la fornicazione, ma per il Signore, e il Signor per il corpo.

14 אֱלֹהֵינוּ דִּין וְלִמְרוֹ
אֱתִים וְלֹ יִקִּים בְּחִילָה ;

E Iddio ha risuscitato il Signore, e risusciterà noi per la sua potentia.

לֹא יָדְעוּ אֶת־הַיְּמֵינוּ
וְכִפְּרוּנוֹ הַיְּמֵינוּ אֲנִינוּ
וְכִפְּרוּנוֹ הַיְּמֵינוּ אֲנִינוּ
וְכִפְּרוּנוֹ הַיְּמֵינוּ אֲנִינוּ
וְכִפְּרוּנוֹ הַיְּמֵינוּ אֲנִינוּ

*Non sapete Voi che i Vostri corpi son
membri di Christo? Torro io dunque
membri di Christo, e farolla membri a
una meretrice? non sia gia cosi.*

או לב ידעיו אמתו
 ימו דקרה לגימא חד הו
 פגר אמיר גיר הנהנו
 עברהו חד פגר :

Non sapete Voi che chi si congiugne
con la meretrice, è in corpo con essa? Per
cioche due saranno (dice) in vna carne.

הוא עימה תבא רוח ;

Ma chi si congiugne col Signore,
Uno spirito col lui.

12 כָּל־דְּבָרִים יִשְׁוֶה לִּי כִּי־
 אֲנִי כָּלָם לֹא יִזְעִיזוּ כָּל־
 דְּבָרִים יִשְׁוֶה לִּי כִּי־אֲנִי אֶחָד
 מֵהֶם לֹא יִשְׁלֹט בִּי :

Todas las cosas me son licitas, mas no todas
conviene: todas las cosas me son licitas, mas yo
no me meteré debaxo de potestad de nada.

אֶל לְעוֹלָם וָעוֹלָם לְאַחַד
מֵאלֹהִים גַּם אֶת-גּוֹיָהּ גַּם אֶת-
בְּנֵי אֶל יִשְׂרָאֵל וְאֶת-גּוֹיָהּ לֹא
לְתוֹנוֹת כִּי אִם לְאַדְמוֹנִי וְאַדְמוֹנִי
לְעוֹלָם :

Las viandas son para el vientre, y el vientre para las viandas: empero y à el y à ellos desharà Dios, mas el cuerpo no es para la fornicacion, sino para el Sennor: y el Sennor para el cuerpo.

14 וַיִּרְוּהָ חֲתָקִים אֶת-אֲדָמָתָא וַיִּגְמְסוּ
אֶתְנֵי יָקִים בְּגִבּוֹרָתוֹ :

Empero Dios levantó al Sennor, y tambien
à nosotros nos levantara con su potencia.

19 הָלֹא יִדְעֻם כִּי־יְהוָה הֵם
תַּחֲיִי הַמְּשִׁיחַ הַזֶּה וְיֵשׁ אֶת—
תַּחֲיִי הַמְּשִׁיחַ וְיֵשׁ אֶת לִנְתַּחֲיִי
תַּחֲנוּנֵי חֲלִילָה לָנוּ :

O ignorays que vuestros cuerpos son miembros del Christo, Quitaré pues los miembros de Christo y hazer los he miembros de la ramera Lexos sea.

וְהָיָה כִּי יִדְעוּם כִּי־תִדְבֹק בְּוִלֵּה
לְבָשָׁר אֶחָד עֲלֵמָה הוּא כִּי יִרְוֶה
וְיֹאמַר שְׁנֵיהֶם לְבָשָׁר אֶחָד :

O no sabeys que el que se junta con la ramera, es hecho con ella vn cuerpo? porque Seran, diez, los dos (en) vna carne.

וְהַדָּבָר בְּיְהוָה רוּחַ אֱחָדָה
צִמּוּ הוּא :

Empero el que se junta con el Sennor, vn
spiritu es.

12. Πάντα μοι ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ πάν-
τα συμφέρει· πάντα μοι ἔχουσιν, ἀλλ'
οὐκ ἔγωγ' ἔχουσιν αὐτὴν ἡσυχίαν ὑπὸ το-
ν

Toutes choses me sont licites, mais toutes choses ne sont pas expedientes : toutes choses me sont licites, mais ie ne seray point assuietti sous la puissance d'aucune chose.

13. Τα βρώματα τῇ καρδίᾳ καὶ
ἡ καρδία τοῖς βρώμασιν. ὁ δὲ ἦρως
καὶ πᾶν τι καὶ πᾶν τι καταργήσῃ.
τὸ δὲ ζῶμα οὐ τῇ καρδίᾳ, ἀλλὰ τῷ
κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ ζῳματι.

Les viandes sont bien pour le ventre, & le ventre pour les viandes : mais Dieu détruira & icelui & icelles. Or le corps n'est point pour la paillardise, mais pour le Seigneur, & le Seigneur pour le corps.

14. Ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἡγ-
 ρει, καὶ ἡμᾶς ἰξομεν. Διὰ τῆς οὐ-
 γάμεως αὐτοῦ.

Or Dieu a ressuscité le Seigneur, & nous ressuscitera aussi par sa puissance.

15. Οὐκ οἶδα πῶς πρὸς σὺμα πρὸς
μῶν μέλη χρῆσθαι ἔστι· ἀρεὰς ὡς
πρὸς μέλη τῆς χρῆσεως, ποιῶσα πρὸς
μέλη, μὴ ἄλλοις.

Ne saluez-vous pas que vos corps
sont membres de Christ? osterai-je donc
les membres de Christ pour en faire de
membres d'une paillardie? ainsi n'aduie-
ne.

16. * Η οὐκ οἶδα π, ὅτι ὁ κολλώμενος
τῇ πύρῃ, ἐς ὧμαί ἐστιν; ἔστιν τι
τοῦτο. Φησιν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

Ne sauez-vous pas que celui qui
adioint à vne paillardie, est fait vn me
me corps avec elle? car deux (dit-il) fa
ronr vne mesme chair.

17. Ὁ δὲ χαλκὸς μὲν τῇ κυρίῳ
ἐν πνεύματι ἔστι.

Mais celui qui est adjoind au Seigneur
est vn mesme esprit avec lui.

12. Omnia mihi licent, sed
nō omnia expediūt. Omnia
mihi licent: sed ego sub nul-
lius redigar potestate.

All things are lawfull vnto me: but
all things are not profitable. I may
doe all things / but I will not bee
brought vnder the power of any thing.

13. Esca ventri, & venter
cscis Deus autem & hunc
& hanc destruet; corpus au-
tem non fornicationi, sed
Domino, & Dominus cor-
pori.

Meates are ordeined for the bellie/
and the bellie for the meates: but God
shall destruy both it: and them. Nowe
the body is not for fornication / but for
the Lorde: and the Lorde for the body.

14. Deus verō & Dominum
suscitauit: & nos suscitabit
per virtutem suam.

And God hath also raised vp the
Lorde: & he shall raise vs vp by his power

15. Nescitis quoniam cor-
pora vestra membra sunt
Christi? Tollens ergo mem-
bra Christi, faciam membra
meretricis & Abilit.

Knowe yee not / that your bodies are
the members of Christ? shall I then saie
the members of Christ: & make them
the members of an harlot? God forbid.

16. An nescitis, quoniam
qui adhæret meretrici, u-
num corpus efficitur? Erunt
enim (inquit) duo in carne
una.

Do yee not know / that he which com-
pleth him selfe with an harlot: is one bod-
ie? for two: say he: shall be one fleshe.

17. Qui autem adhæret
Domino, unus spiritus est.

But he that is ioyned vnto the Lorde
is one spirit.

12. Ich habe es alles macht / es from-
met aber nicht alles. Ich habe es al-
les macht / es soll mich aber nichts
gefangen nehmen.

Ich hab fuer macht til alcing / Men det er icke al-
sammen nytteligt. Jeg hab fuer macht til alcing / Men
der skal inred tage mig fangen.

13. Die Speise dem Bauche / vñnd
der Bauch der Speise / Aber Gott
wirdt disen vñnd jene hinrichten. Der
Leib aber nicht der Hurerey / sondern
dem HERRN / vñnd der HERR
dem Leibe.

Maden til Dugen / oc Dugen til maden / Men
Gud skal doine baade denne oc den. De legemet icke
til Stierlesnit / men til HERRN / oc HERN
til legemet.

14. Gott aber hat den HERRN
auferwecket / vñnd wird vns auch
auferwecken durch seine Krafft.

Min Gud opuecte HERREN / oc hand skal
oc saa opuecte oss / formedelst sin Krafft.

15. Wisset ihr nicht / daß eure Leibe
Christi Glieder sind? Solt ich nun
die Glieder Christi nemen / vñnd Hu-
renglieder drauß machen? Das sey
ferne.

Widet icke / at eders legeme ere Christi lemmer?
Skulde ieg nu tage Christi lemmer / oc gøre Skoge
lemmer aff? Der vere longe fra.

16. Oder wisset ihr nicht / daß / wer
an der Huren hanget / der ist ein Leib
mit ihr / denn sie werden (spricht er)
zwey in einem Fleische sein.

Eller vide icke / at huo som tilhenger Skogen/
hand er ic legemet hende? Thi de bliffue (siger hand)
tho i it Red.

17. Wer aber dem HERRN an-
hanget / der ist ein Geist mit ihm.

Men huo som tilhenger HERREN / hand er
en Aand mer hannem.

12. Wisset mi fluff / ale
ne wisset prospira. Nadev
šim moc mam / ale pat žadně
wěcy pod moc poddán nebu-
du.

Wšetko mi wolno / ale nie
wszystko pożyteczno / wszytko mi
wolno / ale ja nie bede z niewolon
od zadney rzeczy.

13. Pokrmow břichu odda-
ni glau / a břichu Pokrmuom:
Duoh pak v pokrmu v břichu
žlapy: Telo žagije nemá od-
dano bři Smilstwu / ale Pa-
nu: a Pan Tělu.

Pokrmu sa dla brzucha / a
brzech dla pokrmow / a Bog y
ten y ony wntwec obroci / a ciało
nie jest dla nie cysłhości / ale dla
Pána / a Pan dla ciała.

14. Bůh pak wzkřisil Pána
Gejisse / v nás také wzkřisil
střemoc swau.

A Bog y Pán wzbudil / y nas
wzbudil moca swou.

15. Newisteli / že těla waffe
audow gšau Křistowi? Což
tehda wezma audy Křistowu/
vřinim z nich audy Newěsti
ky odstupio.

Než nie wšeteť z těl waffe
sa cšlonkami Křistowim? Da-
li tedy wřinim cšlonki Křistu-
sowe wřinim ie cšlonkami wšes-
tecznec? nie dky tego Woje.

16. Daliž toho newistě / že
kdož se spogij s newěstí / ged-
no tělo bývá vřiněn s ním
Neb Bůh dij: Budau dwa w
gednom těle.

Než nie wšeteť z ten co sie
przylacza wřetecznic / iednym
ciałem jest? Abowiem dwa (mo-
wi) beda iednym ciałem.

17. Ale kdož se spogij s Bo-
hem / geden duch gest s nim.

A kto sie przylacza Pánu /
iednym duchem jest.

5.

18 צרוקו מוֹנִיחָא כָּל חֲסִיתָא צִירָא וְיִצְבֹּד פֶּר נָשָׂא לְבָר מוֹ פִּגְרָה הִי מוֹ פִּגְרָה דִּין פִּגְרָה הִי חֲסִיתָא:

Fuggite la fornicatione: ogni altro peccato che l'huomo faccia, è fuor del corpo: ma chi commette la fornicatione, pecca nel proprio corpo.

19 אִוְלָא דִּצִּיר אֲנִתּוֹן דִּפְגִּרְכוֹן הִכְלָא הוּא דִּרְוּחָא דִּקְוִישָׁא דִּעֲמִרָא פִּכּוֹן הוּא דִּקְבִּלְתוֹן מוֹ אֱלֹהָא וְלֹא הִוִּיתוֹן דִּנְפִשְׁכוֹן:

Non sapete Voi che il Vostro corpo è tempio de lo Spirito Santo, che è in Voi, il qual Vos hauete da Dio, e non sete Vosfrut

20 אִוְדִּבְנִיתּוֹן צִיר פִּדְמִיָּא הִוִּיתּוֹן הִכְלָא מִשְׁבָּחִין לֹא לְאֱלֹהָא בְּפִגְרְכוֹן וּבְרִיחְכוֹן הִגּוֹן דִּאֲמִיתּוֹן דִּאֱלֹהָא:

Imperache Voi sete stati comprati con prezzo. Glorificate dunque Iddio nel Vostro corpo, e nel Vostro spirito, iquali sono da Dio.

1 וְעַל אֵילִין דִּבְתִּבְתּוֹן לִי דִּין שְׁפִיר הוּא לְגִבְרָא דִּלְאֲמִיתָא לֹא יִתְקַרֵּב:

Quanto poi à quelle cose, di che Voi m'hauete scritto, Per l'huomo è bene, si non toccar donna.

2 אִלָּא מִטוֹל וְנִיחָא אֲנִשׁ אֲנִתְמָה יִתְחַדֵּד אֲנִתְמָה לְבַעֲלָהּ תִּתְחַדֵּד:

Nondimeno per euitar le fornicationi, ciascuno habbia la sua propria moglie, e ciascuna habbia il suo proprio marito.

3 וּבְגִבְרָא לֹא אֲנִתְמָה חֻבָּא דִּמִּיתְתִּיבִּים יִתְרוּצִי הִכְנָא אֲרֵךְ הִי אֲנִתְמָה לְבַעֲלָהּ:

Il marito renda la debita beneuolentia à la moglie, e similmente ancor la moglie al marito.

18 נוסו לָכֶם מִפְּנֵי תוֹנוֹת כָּל-חֲטָאָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ הָאָדָם מִחוּץ לְגוּיָהּ הִיא אַךְ הַתּוֹנוֹת בְּעֲצָמוֹת גּוּיָתָהּ חֲטָאָה:

Huyd la fornicacion, qualquier otro peccado que el hombre hiziere, fuera del cuerpo es: mas el que fornica, contra su proprio cuerpo pecca.

19 הֲלֹא יִדְעִיתֶם כִּי-גּוּיֵיכֶם הִיכֵל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הִיא אֲשֶׁר שָׁכְנָה בְּכֶם אֲשֶׁר יֵשׁ לָכֶם מֵאֱלֹהִים וְאַתֶּם לֹא הוֹיִים לְנַפְשְׁכֶם:

Oignorays que vuestro cuerpo es templo del Espiritu Sancto (el qual està) en vosotros, el qual teneys de Dios, y que no soys vuestros?

20 כִּי-נִקְנִיתֶם בְּמַחִיר יָקָר לָכֵן כְּבֹדוּ אֶת-יְהוָה בְּגוּיֵיכֶם וּבְרוּחֵיכֶם אֲשֶׁר הוּא לֵאלֹהִים:

Porque comprados soys por (gran) precio glorificad pues (y traed) à Dios en vuestro cuerpo y en vuestro espiritu, los quales son de Dios.

וְעַל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר כָּתַבְתֶּם אֵלַי כִּי טוֹב לָאָדָם לֹא לְתַאֲוֵעַ אֶת-הָאִשָּׁה:

Quanto à las cosas de que me escreuistes: bueno sería al hombre no tocar muger:

2 וּבְעִבּוֹר הַתּוֹנוֹת אִישׁ אִשׁ יִדְבֹק בְּאִשְׁתּוֹ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּדְבֹק בְּאִשָּׁה:

Mas por euitar las fornicaciones, cada vno tenga su muger, y cada vna tenga su marido.

3 אִישׁ לֹא אִשְׁתּוֹ עֲנִיָּה לֹא יִתְרַע וְכִמוֹ כֹּךְ הָאִשָּׁה לְאִשָּׁה:

El marido pague à la muger la deuda: y anfi mismo la muger al marido.

18. φλογεται τὸ σῶμα. πῶς ἀμαρτημα ὁ ἄνθρωπος αἰσχροπραγίας, ὅστις τὸ σῶμα αἰσχροπραγίας ἐστίν· ὁ δὲ πορνείαν, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἀμαρτημαί.

Fuyez paillardise: car quelque péché que l'homme commette, il est dehors du corps: mais celui qui paillardise peche contre son propre corps.

19. Ἡ δὲ οὐκ οἶδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς ἐστὶν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν ὑμῖν, ὃς ἐκ τῆς Θεοῦ, καὶ σὺν αὐτῷ;

Ne suez-vous pas que vostre corps est temple du saint Esprit, qui est en vous, lequel vous auez de Dieu & n'estes point à vous mesmes?

20. Ἐχρησάμεθα γὰρ τιμῇ. δεῖξάσθαι δὲ τῷ θεῷ ἐν τῷ σῶματι ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἀποδοῦναι τῷ θεῷ.

Car vous auez esté achetés par prix: glorifiez donc Dieu en vostre corps, & en vostre esprit, iceux appartenens à Dieu.

ΚΕΦΑΛ. Ζ.

Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατέ μοι, πολλοὶ ἄνθρωποι ὡς γυναικάς μὴ ἀπιδραμεῖν.

Or touchant les points, dont vous m'auiez escrit, il est bon à l'homme de ne toucher à femme.

2. Διὰ δὲ τῆς πορνείας ἐνοστὸς τῷ αὐτῷ γυναικὰ ἔχειται, καὶ ἐκαστὴ τὸ ἴδιον αἶμα ἔχειται.

Toutesfois pour euiter paillardise, que chacune ait sa femme, & chacune ait son mari.

3. Τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὸ ὄφελος ἀποδοῦναι ὡς οὐκ ἀποδοῦναι, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί.

Le mari rende la bien-vueillance deue à la femme: semblablement aussi la femme au mari.

I. AD CORINTH:

CAP. VI.

18. Fugite fornicationem
Omne peccatum quodcum-
que fecerit homo, extra
corpus est: qui autem forni-
catur, in corpus suum pec-
cat.

Fliehet fornicationem: euer sündet hat
a man doeth: is without the bodie but
hee that committeth fornication: sinneth
against his owne bodie.

19. An nescitis quoniam
membra vestra, templum
sunt Spiritus sancti qui in
vobis est, quem habetis à
Deo, & non estis vestri?

Anowe pee not: that your body is
the temple of the holy Ghost: which is in
you: whom ye haue of God: and yet
are not your owne.

20. Empti enim estis pre-
tio magno. Glorificate (&
portate) Deum in corpore
vestro. (Et in spiritu vestro qua
Dei sunt.)

For ye are brought for a price: the-
refore glorifie God in your bodie: and
in your spirit: for they are Gods.

CAP. VII.

De quibus autem scripsi-
tis mihi: Bonum est
homini mulierem non tan-
gere.

Now concerning the things where-
of ye wrote unto me: It were good
for a man not to touch a woman.

2. Propter fornicationem
autem unusquisque suam
uxorem habeat, & unaquæ-
que suum virum habeat.

Neuerheles: to auoid fornication/
let euery man haue his wife: and let eu-
ery woman haue her owne husbānd.

3. Vxori vir debitum red-
dat: similiter autem & uxor
viro.

Let the husband giue vnto the wi-
fe due beneuolence: and likewise also the
wife vnto the husband.

I. An die Corinthier.

Das VI. Capitel.

18. Fliehet die Hurerey. Alle Sünde/
die der Mensch thut / sind außser sei-
nem Leibe. Wer aber huret / der sün-
diget an seinem eignen Leibe.

Ihr Störleffner. Alle synder som Menschen
gort / ere vden hans legeme / Men hus som leffuer i
Störleffner: hand synder mod sit eget legeme.

19. Oder wisset ihr nicht / daß euer
Leib ein Tempel des heiligen Geistes
ist / der in euch ist / welchen ihr habt
von Gott / vnd seht nicht euer selbst?

Eller videt icke / at eders legeme er den hellig
Aands Tempel / som er i eder / huiltaten i haffue aff
Gud / oei hore eder icke selfst?

20. Denn ihr seht theuer erkaufft.
Darumb so preiset Gott an eurem
Leibe / vnd in eurem Geist / welche sind
Gottes.

Ici at i ere dyre købe. Der saare da priser Gud
i eders legeme / oc vdi eders Aand / som hore Gud til.

Das VII. Capitel.

Von dem ihr mir aber ge-
schrieben habt / antwortte ich: Es ist
dem Menschen gut / daß er kein Weib
berühre.

Men der som i screffue mig til om / suarer ieg / Der
er Menschenen gaat / at handtke rører nogen
Quinde.

2. Aber umb der Hurerey willen / ha-
be ein jeglicher sein eigen Weib / vnd
ein jegliche habe ihren eigen Mann.

Men for Störleffner skyld / skal huer haffue sin
egen Hustru / oc huer haffue sin egen Mand.

3. Der Mann leiste dem Weibe die
schuldige Freundschaft / desselbigen
gleichen das Weib dem Manne.

Manden skal beuise Hustruen tilhörige ven/skaff/
Disligist Hustruen Manden.

I. R Korintuom.

Kapitola VI.

18. Vtiskapte před smilst-
vem. Neb každý hřlich který
koli činí člověk / fromě těla
gest: ale kdož smilní / ten proti
tělu svému volastínímu hře-
ší.

Strzežte se nieczyścoci:
wszelki grzech któryby człowiek
popelniał / nie jest wciele / ale ten
który się dopuszcza nieczyścoci /
przeciwko własnemu ciału grzeszy.

19. Zdali nescíte / že tělo va-
še jest chrámem Ducha svat-
ého / kterýmž přebývá v nás /
a jehož máte od Boha / a negi
ste sami svoji?

Ažaj nie wściecie iż ciało wasze
jest przybytkiem Ducha świętego
który w was jest: Ktorego macie
od Boga / a nie jesteście sami swoi.

20. Nebo gste kaupeni za we-
likau mždu. Oslarougetež te-
dy gij (a nosie) Boha v těle
wasšem / a duchem wasším /
kteréžto věcý Boží jsou.)

Abowiem testescie za zaplāte
kupieni / Chwalciež tedy Boga w
ciele waszym / y w duchu waszym /
ktore są Boże.

Kapitola VII.

Gesetz gste mi paß psali/
wām toto odpowisdām:
Dobrě gest zagistě člověku
ženi senedotpsali.

Przytym co sic tyce tych rzeczy
o którychście do mnie pisałi/
dobráby rzeczy była męzowi nie
tykac się niewiasty.

2. Ale wssak pro vitarowā-
nī smilstwa / geden každý Man
želtu swau mžg / a tež geden/
každā žena / mžg Manžela
swěho.

Ale dla wstārowanīa nieczy-
ścoci / niech každý ma swoje žone /
a každā ntechay ma własnego mę-
žā.

3. Muzplat dluh Manžele
swě / tež takě y Manžela mu-
ži.

Żenieniec oddać maż powin-
na iyczliwość / takżetę y żonā
męzowi.

4 אנתתא לא שליט
על פגרה אלא על
הכנא אף גברא לא שליט
על פגרה אלא אנתתא:

La moglie non ha la potestà del suo proprio corpo, ma il marito: e similmente ancor il marito non ha la potestà del suo proprio corpo, ma la moglie.

5 לנ הכיל תגליון חד
לחד אלא אמתי דתריכון
תשתוין בוכן דתתעבון ל
לצומא ולצלותא ותוב לה
לצביתא ותתעבון דלנ
יגסיכון סטגא מטיול דגתא
דפגרכון:

Non vi priuate l'un de l'altro, se già questo non fuſſe di commune consentimento per qualche tempo, per attendere al digiuno & à l'orazione: e di nuovo ritornate à starvi insieme, accio che satana non vi tenti per la vostra incontinentia.

6 דא דיו אמר אנן
איך דלמחיל לן מן
פיקדנא:

Ma questo vi dico per concessione, non già per comandamento.

7 אנא גיר צבא אנן
דכלהון בני נשנא אפתי
יהון בדכיותא אלא כר
נש מוהבתא יהיבא לה מן
אלהא אית דהכנא ואית
דהכנא:

Perciò he io vorrei che tutti gli huomini fossero come sono anch'io: ma ciascuno ha il suo proprio dono da Dio, l'uno in un modo, & l'altro in un altro.

8 אמר אנא דיו לא לין
דלית להון נשנא
ולא דמלתא דפקח להון
אן יקוין אפתי:

Or io dico à quei che non son maritati, & à le vedue, che per loro è bene, se sene stiano così come sto anch'io.

9 אן לן דיו מסיכרין
יודגון פקח גיר למסב א
אנתתא טב מן דלמאקר
בגתא:

Ma s'eno si contengono, maritansi: perciò he meglio è maritarsi, che abbruttarsi.

4 לאנשה לא יש' לה שליטון על
גותתא כרנאם לאנשה וכלה לאיש
לא יש' לו שליטון על פגרו
כרנאם לאנשה:

La muger no tiene la potestad de su proprio cuerpo sino el marido: y por el semejante tampoco el marido tiene la potestad de su proprio cuerpo, sino la muger.

5 אל-תדעו ביניכם אים לא
תאותו לכם לעת לעת נפשכם
בצום ותפלה ועוד תשובו ליחד
יחד פן ינסה אתכם השטן
בעבור תאיתכם:

No hos defraudeys el vno àl otro, sino fuere algo por tiempo, de consentimento de ambos, por occuparhos en ayuno y en oracion: y bolued à juntarhos en vno, porque no hos tienta Satanas à causa de vuestra incontinencia.

6 וואת אומר אני כרש'ני
וכחמלת נש'י ולא במצוה:

Mas esto digo por permission, no por mandamiento:

7 כר-חפצתי להיות כל-
האנשים כמיני אף לכל איש
יש' לו מתנו כמדתו מאלהים
ליחד כר ולאחר כר:

Porque querria que todos los hombres fuesen como yo empero cada vno tiene proprio don de Dios: vno à la verdad anſi y otro anſi.

8 ואומר אני לאשר בג'ו
ובג'פה ולא למנות כר טוב להם
אם יהו' כמיני:

Digo pues, à los por casar, y à los biudos, que bueno les es si se quedaren como yo.

9 ואם לא יתאפקו יקחו להם
נשים כר טוב לקחת אנשה
מהתאות תאור:

Y si no tienen don de continencia, casen se: que mejor es casarse, que quemarse.

ז.

4. Ἡ γυνὴ τῷ ἰδίου σώματι
ὡς ἑξουσιάζει· ἀλλ' ὡς ἑμὶ-
αὶς ὁ ἑαυτοῦ ὡς ἑαυτοῦ σώματος
ὡς ἑξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή.

La femmen'a point la puissance de son propre corps mais le mari: semblablement aussi le mari n'a point la puissance de son propre corps, mais la femme.

5. Μη δαπατεῖτε ἀλλήλους, εἰμή
π ὡς ἐκ συμφωνίας καὶ κυρῶν, ἡ
ἐκ ἀνάγκης τῆς ἡσυχίας & τῆς προσευ-
χῆς, πάλιν ὁ καθ' ἓν ἀντὶ τοῦ συνήρη-
σθαι, ἡ καὶ πρὸς ἑαυτοῦ ὁ συντηρῆσαι
ἀλλ' ὡς ἑαυτοῦ σώματος.

Ne fraudez point l'un l'autre, si ce n'est par consentement mutuel pour un temps, afin que vous vaguiez à iufne, & à oraison: & derechief retournez ensemble, afin que Satan ne vous tente à cause de vostre incontinence.

6. Τὰς δὲ λέγω κατὰ συγγνώ-
μην, οὐ κατὰ ἐπιταγὴν.

Or ie di ceci par permission, non point par commandement.

7. Θέλω γὰρ πάντας ἀνθρώπους
εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτὸν. ἀλλ' ὅτι ἕκαστος
ἰδίον χάρισμα ἔχει ἐκ τοῦ θεοῦ, ὃς
μὴ οὕτως, & ὁ ὅτι οὕτως.

Car ie voudroye que tous hommes fussent comme moi: mais vn chacun a son propre don de Dieu, l'un en vne maniere, & le autre en vne autre.

8. Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις, ὡς τοῖς
χρημαῖς, καλὸν αὐτοῖς εἶναι ὡς ἐμαυ-
τὸν ὡς καὶ ἐγώ.

Or ie di à ceux qui ne sont point mariés, & aux vefues, qu'il leur est bon s'ils demeurent comme moi.

9. Εἰ δὲ ὅς τις ἐκρησάδονται, κα-
μῆσαι τωσούτῃ καὶ ἑστὶ κα-
μῆσαι ἢ πυρὸς ὄναι.

Mais s'ils ne se continent, qu'ils se marient: car il vaut mieux se marier que brulier.

CAP. VII.

4. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir, Similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet: sed mulier.

The wife hath not the power of her own body; but the husband: and likewise also the husband hath not the power of his own body; but the wife.

5. Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi, & iterum revertimini in id ipsum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram.

Defraude not one another: except it be with consent for a time: that ye may give your selves to fasting and prayer: & againe come together that Satan tempt you not for your incontinnence.

6. Hoc autem dico secundum indulgentiam, & non secundum imperium.

But I speake this by permission/ not by commandement.

7. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum: sed unusquisque proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic.

For I would that all men were even as I myselfe am: but every man hath his proper gifte of God: one after this maner, and another after that.

8. Dico autem non nuptis & viduis: bonum est illis si sic permaneant sicut & ego.

Therefore I say unto the unmarried/ and unto the widowes: it is good for them if they abide even as I do.

9. Quod si non se continent: nubant. Melius est enim nubere, quam uri.

But if they cannot abstaine: let them marrie: for it is better to marrie then to burne.

Das VII. Capitel.

4. Das Weib ist ihres Leibs nicht mechtig / sondern der Mann. Dessen bigen gleichen der Mann ist seines Leibs nicht mechtig / sondern das Weib.

Hustruen er iche mechtig offuer sit Legeme / men Manden. Disligest er Manden iche mechtig offuer sit Legeme / men Hustruen.

5. Entziehe sich nicht eins dem andern / es sey denn auß beyder bewilligung / eine Zeitlang / daß jr zum fasten vnd beten mussehabt / Vnd kommet widerumb zusammen / auff daß euch der Sathan nicht versuche / vmb euer Unkeuschheit willen.

Den ene skal iche holde sig fra den anden / vden saa er at der skeer mer beggits samtyde / til en tid / at i kunde vere ledige til at faste oc bede / Oc kommer til sammen igen / at Satan iche skal friste eder / for eders vnskyldighed skyld.

6. Solchs sage ich aber auß vergunst / vnd nicht auß gebot.

Oc dette siger ieg aff tilladelse / oc iche aff Bud.

7. Ich wolte aber lieber / alle Menschen weren wie ich bin. Aber ein jeglicher hat seine eigene Gabe von Gott / einer sonst der ander so.

Oc ieg vilde heller / at alle Menniste vaare lige som ieg er. Men huer haffuer sin egen Gaffue aff Gud / Den ene i saa maade / den anden i anden maade.

8. Ich sage zwar den Ledigen vnd Witwen: Es ist ihnen gut / wenn sie auch bleiben wie ich.

Men ieg siger til de vnguffte oc Encker / At der er dem gaar / om de oc bliffue lige som ieg.

9. So sie aber sich nicht enthalten / so laß sie freyen / Es ist besser freyen denn brunst leiden.

Men kunde de iche affholde sig / da lad dem gifftis / Der er bedre at gifftis / end lyde brynde.

Kapitola VII.

4. Zena nad swym tělem moc nemá / ale manžel. Také y manžel nemá moc nad swym tělem / ale manželka.

Žoná vlastného těla k nim nemá moci / ale muž / také reč y muž vlastného těla k nim nemá moci / ale žoná.

5. Neoklamávejte se ve společnosti / gedine poněkud s povolením společným na čas / abyście se vprazdňovali k Postu a k modlitbě: a potom zase se spolu svázajte / aby vás nepokoušel Satan / pro nezdržlivost váš.

Nie vymyćcie sieden drużystwa / dybady ze zwołenia społecznego do czasu / abyście woli nie były na post y modlitwy / A znowe spólnie zjedźcie / aby was szatan nie kusil przez niemoc waszą.

6. Ale totož vám pravím podle odpuštění / a ne podle přikázání.

Ale ta rto mowię z dozwoleń / nie z rozkazania.

7. Neb nábych chci / aby všichni lidé byli / jako ná jsem. Ale je gedenkaždý vlastní dar od Boha má: někdo zá gífti takto / a gíný gínát.

Abowtem chciabym aby všyscy lidé byli takom iá sam test / ale každý má vlastní dar od Boha / ieden tak / a drugi inak.

8. Pravím páněženatým a newdaným / a wdowám / že gíft jim dobrě / aby tak žuosťaly / jako y ná.

Powiedam tedy tym Kórzcy w małżeństwie nie są / y wdowom / dobrze im jest iestoby trwały takto iá.

9. Pakliť nemohau zdržeti wě bři / ty at se wdávaj: neb gíft lěpe wstaw manželstwu wstupti / nežli se páliť.

Ale jest si nie wtrzymawia / niech w małżeństwo wstapi / bo lepiej w małżeństwo wstapić / niż zapalcie cierpieć.

CAP. VII.

10. Iis autem qui matrimonio iuncti sunt, precipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere.

And unto the married I command / not / but the Lorde / Let not the wife departe from her husband.

11. Quod si discesserit, manere in nuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat.

But and if she departe / let her remaine unmarried / or be reconciled vnto her husband / and let not the husband put away his wife.

12. Nam cæteris ego dico, non Dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam.

But to the remnant I speake / and not the Lorde / if any brother haue a wife / that beleueth not / if she be content to dwell with him / let him not forsake her.

13. Et si qua mulier habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum.

And the woman which hath an husband that beleueth not / if he be content to dwell with her / let her not forsake him.

14. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem: & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem, alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt.

For the vnbeleuing husband is sanctified by the wife / and the vnbeleuing wife is sanctified by the husband / els were your children vncleane: but now are the holy.

15. Quod si infidelis discedit discedat, non enim seruituti subiectus est frater aut soror in huiusmodi, in pace autem vocavit nos Deus.

But if the vnbeleuing depart / let him departe: a brother or a sister is not in subiection in such things: but God hath called vs in peace.

I. Andie Corinthen.

Das VII. Capitel.

10. Den Ehelichen aber gebiete / nicht ich / sondernder HERR / daß das Weib sich nicht scheide von dem Mann.

Eete solch biuder icke ieg / men HERREN / At hustruen skal icke stielte sig fra Manden.

11. So sie sich aber scheidet / daß sie ohn Ehe bleibe / oder sich mit dem Mann versöhne / vnd daß der Mann das Weib nicht von sich lasse.

Men skal hun sig fra hannem / at hun da bliffuer vden Eteskaff eller forliger sig mer Manden / Oc at Manden icke skal forlade Hustruen fra sig.

12. Den andern aber / sage ich / nicht der HERR: So ein Bruder ein vn-glaubig Weib hat / vnd dieselbige lesset es ihr gefallen / bey ihm zu wohnen / der scheide sich nicht von ihr.

Men til de andre / siger ieg / icke HERREN / Der som nogen Broder haffuer en vantro Hustru / oc der behager hende / at ho hoff hannem / da skal hand icke stielte sig fra hende.

13. Vnd so ein Weib einen vnglaubigen Mann hat / vnd er lesset es ihm gefallen / bey ihr zu wohnen / die scheide sich nicht von ihm.

Oc der som en Quinde haffuer en vantro Mand / oc der behager hannem / at ho hoff hende / da skal hun icke stielte sig fra hannem.

14. Denn der vnglaubige Mann ist geheiligt durchs Weib / Vnd das vnglaubige Weib wirdt geheiligt durch den Mann / sonst weren eure Kinder vnrein / nun aber sind sie heilig.

Ehi den vantro Mand er helliger formedelt Quinden / Oc den vantro Quinde bliffuer helliger ved Manden / Ellers vaare eders Born vrene / men nu ere de hellige.

15. So aber der Vnglaubige sich scheidet / so laß ihn sich scheiden / es ist der Bruder oder die Schwester nicht gefangen in solchen fällen / Im friede aber hat vns Gott beruffen.

Men fra skal den vantro sig / da lad hannem fra stielte sig / der er icke nogen Broder eller Søster fangen i saa maade.

I. R Koryntuom.

Kapitola VII.

10. Tem pak kiej gšau w Manželstvij přikázugi / ne pá / ale Pán / at žena od muže ne odcházej.

At tym Etorzy sa w małżeństwie oznajmuis / nie ta / ale Pán / aby žena od męża swego nie odstąpiła.

11. Pakli odgede at se nendá wá / aneb at se zase s Manželem swým smjéj. A manžel tež manželstvj nepropausťej.

Nie stby odstapila / nte chaj / soč zámaz nte chaj / kdo se ntech / mezem poedna / a maz žený swey ntech nte opuščja.

12. Gijnm pak prawim pá / a ne Pán: Málí kiej bratr Manželtu newěšij / a taby poročila / aby byla s nim / necht nepropausťej gj.

Inym zase ta powědam / nie Pán / Jesli Etorzy brát má žoná nte vierna / a táž nim sezwala mieš / ká / nie chaj icy nie opuščja.

13. A tež málí ktera Manžela Manžela newěšij / a tenby tež chetl bydicti s ní / at nepropausťej ho:

A žoná Etorama mužá nte wěrného / a on sezwala mieš / ká / nie chaj so oná nie opuščja.

14. Nebo newěšij Manžel / posvěcen gest strže wěšij Manžetu: a Manžela newěšij / posvěcena gest strže Manžela wěšij: gínáť Dětí wášt ntešij byli / ale nynij swatij gšau.

Abowiem poswiecon bywa muž niewierny przez żonę / y żony niewierna przez męża / boina ciej byli bydicti wáše ntecy / stym / a teraz swietym sa.

15. Pakli newěšij chce proť giti / necht at gde: Nenižagisť slujbē poddán Bratr a nebo Sestra w takowě wěč / nebo k pokoji poročal nás Báh.

A jest niewierny odstępuje / ntech odstępuje / abowiem nie jest zniewolon brat abo siostra w takowych rzeczach / ale ku pokojowi wezwol nas Bóg.

16 מִנָּה גִיר יִרְעָה אִתָּי
אִתָּתָהּ אִם לְבַעֲלֶיךָ
תִּאֲחִינִי אִם אִתָּהּ גִּבְרָה יִרְעָה
אִתָּהּ אִם לֹא־תִתֶּנְךָ תִּאֲחִינִי:

Or che fai tu donna, se saluati il tuo marito? o che fai tu huomo se saluati la tua moglie?

17 אֶלֶּה אֲנִשׁ אֲנִשׁ אִיךָ
דְּבַלֵּג לֵה מְרִינָה וְאֲנִשׁ אֲנִשׁ
אִיךָ דְּקִרְיָהי אֶלֶּהָ אִיבָנָה
יְהִלֵּךְ נֹאֵף לְכָל־חַיִּין עֲדָתָה
הַכֵּנָה מִבְּקָר אֲנָה:

Comunque si sia, ciascuno camini secondo che l'adio gli ha compartito, ciascun dico secondo che il Signor l'ha chiamato: e così ordino in tutte le Chiese.

18 אִם כִּד גִּיר אֲנִשׁ אִם
אִתָּקְרִי לֹא יִהְיֶה לִּי
לְעִיר לִוְיָהּ וְאִם לְעִיר לִוְיָהּ
אִתָּקְרִי לֹא יִהְיֶה לִּי:

E stato chiamato alcuno ne la circuncisione: non ritiri il prepuzio. E stato chiamato alcun nel prepuzio? non si circuncida.

19 גִּירָתָהּ גִּיר לֹא הָיָה
מִדָּם אֵף לֹא עִיר לִוְיָהּ
אֶלֶּה גִּירָתָהּ דְּבִיקְרִינִי
דִּאֲלֵהָ:

La circuncisione è niente, è il prepuzio è niente: ma l'offerta di comandamenti di Dio.

20 כָּל בֶּן בְּקִרְיָנָה ד
דִּאֲתָקְרִי בֵּה יִקְרָא:

Ciascun si rimanga in quella vocazione, ne laquale è stato chiamato.

21 אִם עֲבָדָה אִתָּקְרִית לֹא
יִתְּבֹטֵל לִי אֶלֶּה אֶפֶן
מִשְׁפָּחָה אִתָּהּ לְמִתְחַרְרוֹ
גָּבִי לִךְ מִן דְּתִבְלִיחִי:

Sei tu stato chiamato seruo? non te ne curare: ma se ancor tu potessi diuenir libero, piu tosto v'fane.

22 אִינָה גִיר דְּעִבְדָּה
אִתָּקְרִי בְּמִרְנָה הִיא
דִּאֲלֵהָ הַכֵּנָה אִינָה דְּבִר
חֲבֵרָה אִתָּקְרִי עֲבָדָה הִיא
דְּמִשְׁיָהּ:

Imperoche il seruo che è stato chiamato nel Signore, è il franco del Signore. Similmente ancora chi è stato chiamato libero, è seruo di Christo.

16 וְיִמָּה־תִּדְעִי הָאִשָּׁה אִם לֹא
אִתָּה תִּדְעִי אִתָּה אִשָּׁה
תִּדְעִי הָאִשָּׁה אִם לֹא
אִתָּה אִשָּׁה:

Porque dedonde sabes, o muger si por ventura harás saluo à tu marido? ó dedonde sabes, ó marido, si por ventura harás salua à tu muger?

17 כִּי אִם אִשָּׁה אִשָּׁה כְּמִדָּה
אֶלֶּה־וְאִשָּׁה אִשָּׁה אִכָּה קִרְיָה
יְהוָה כֹּל־יִתְּלֵךְ וְכֹל בְּכָל־קְהִלּוֹת
מִלְּמִד אֲנִי:

Sinoque cada vno como el Sennor le repar-tió, y como el Sennor llamò à cada vno, anfi ande: y anfi en senno en todas las Iglesias.

18 אִם נְמוֹל נִקְרָא אִשָּׁה אֶלֶּה
יִסְחָב וְנִקְרָא בְּעִרְלָה לֹא
יְמוֹל:

Es llamado alguno circuncidado? no estienda (el capullo:) es llamado alguno en capullo? no se circuncide.

19 הַמּוֹלָה לֹא יִשָּׁה־מֵאֲמָהָ
וְהַעֲרִלָה אִינָה מֵאֲמָהָ כִּי אִם
נִצְרָת מִצִּוֹת אֱלֹהִים:

La Circuncision nada es, y el capullo nada es, sino la obferuancia de los mandamientos de Dios.

20 אִשָּׁה אִשָּׁה בְּקִרְיָתוֹ בְּאִשְׁוֹ
נִקְרָא בֵּה יַעֲמִד:

Cada vno en la vocacion en que fue llamado, en ella se quede.

21 עֲבָד נִקְרָאֵה אֶלֶּה־תִּדְעֵה אִיךָ
אִם תּוֹכֵל לְחַפֵּשׁ יוֹתֵר תִּבְקֹשׁ:

Eres llamado siendo sieruo? no fete de nada: mas tambien si puedes hazerte libre, procura lo mas.

22 כִּי אִשְׁוֹ בִּיהוָה נִקְרָא עֲבָד
חֲפָשִׁי יְהוָה הוּא וְכִמּוֹ כֹּל אִשְׁוֹ
חֲפָשִׁי נִקְרָא עֲבָד הַמִּשְׁיָהּ הוּא:

Porque elque en el Sennor es llamado siendo sieruo, horro es del Seonor: ansimismo tambien elque es llamado siendo libre, sieruo es del Christo.

ζ.

16. Τί γὰρ εἶδας γυνῶναι, ἢ τὸ
ἀνδρὶ σώσει; ἢ τί εἶδας ἄνδρ., ἢ
τῇ γυναικα σωθεῖς;

*Car que fais tu femme: si tu sauue-
ras ton mari? ou que fais-tu mari, si tu
sauueras ta femme?*

17. Εἰ μὴ ἐκείνη ὡς ἐμὲ ἐκείνη
ἦτορ, ἔκαστος ὡς ἐκκλησίαν ὁ κύριος,
οὕτω περιπατεῖτω. Ὁ ἄνθρωπος ἐν ταῖς
ἐκκλησίαις πύσωγος διὰ τὸ ὁμολογεῖν.

*Toutesfois qu'en chacun chemine
ainsi que Dieu lui a departi, voire cha-
cun comme le Seigneur l'appelle. Et c'est
ainsi que l'en ordonne en toutes les Eg-
lises.*

18. Περιτομή μὴ οὐκ ἐστὶν ὡς ἐμὲ
μὴ ὁππαστὰ ὧν ἐν ἀνθρώποις τὸ
ἐκκλησιῶν; μὴ περιτομίζω.

*Quelcun est il appelé estant cir-
cis? qu'il ne ramene point le piepuce:
quelcun est-il appelé estant au piepuce?
qu'il ne foir point circoncis.*

19. Ἡ περιτομή οὐδὲν ἐστὶν, ἀλλὰ ἡ ἀ-
κροβυστία οὐδὲν ἐστὶν, ἀλλὰ τὴν ἡσυχίαν
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

*La Circuncision n'est rien, & le pre-
puce n'est rien, mais l'obferuation des
commandemens de Dieu.*

20. Ἐκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἢ ἐκκλη-
σίᾳ, ἐν ταύτῃ μέμνηται.

*Que chacun si tiene en la vocacion
en laquelle il est appelé.*

21. Δεῖτε ἐκκλησίαν; μὴ σιμε-
λίτω. ἀλλ' εἰ καὶ διώκεται ἐν ἐκ-
κλησίᾳ, μὴ ἀλλοτρίως.

*Et tu appelé estant serf? qu'il ne s'en
chaille: mais si tu peux aussi estre mis en
liberte, v'fcs-en plus tost.*

22. Ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δὲ
ἐκκλησίᾳ, ἐκκλησίᾳ κυρίου ἐστὶν ὁ
μοίως καὶ ἐκκλησίᾳ κληθεὶς,
δὲ ἐκκλησίᾳ ἐστὶν.

*Car le serf qui est appelé en nostre
Seigneur, est l'affranchi de nostre Sei-
gneur, semblablement aussi celui qui est
appelé estant franc, est serf de Christo.*

16. Vnde enim scis mulier, si virum saluum facies? aut unde scis vir, si mulierem saluam facies?

For what knowest thou / O wife / whether thou shalt save thine husband? Or what knowest thou / O man / whether thou shalt save thy wife?

17. Nisi unicuique sicut divisit Dominus, unumquodque sicut vocavit Deus, ira ambulet, & sicut in omnibus ecclesiis doceo.

But as God hath distributed to every man / as the Lord hath called every one / so let him walke: and so ordeine in all Churches.

18. Circuncisus aliquis vocatus est? non adducat praputium. In praputio aliquis vocatus est? non circuncidatur.

Is any man called being circumcised? let him not gather his uncircumcision: is any man called uncircumcised? let him not be circumcised.

19. Circuncisio nihil est, & praputium nihil est, sed observatio mandatorum Dei.

Circumcision is nothing / & uncircumcision is nothing: but the keeping of the commandments of God.

20. Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat.

Let every man abide in the same vocation wherein he was called.

21. Servus vocatus es? non sit tibi cura, sed & si potes fieri liber: magis utere.

Art thou called being a servant? care not for it: but if thou mayest be free, use it rather.

22. Qui enim in Domino vocatus est servus, liberus est Domini: similiter qui liber vocatus est, servus est Christi.

For he that is called in the Lords being a servant / is the Lords freeman: likewise also he that is called being free / is Christs servant.

16. Was weisstest du aber du Weib/ ob du den Mann werdest selig machen? Oder du Mann/ was weisstest du/ ob du das Weib werdest selig machen?

De huad vedst du Quinde / om du tant gore Manden salig? Eller du Mand / huad vedst du / om du kand gore Quinden salig?

17. Doch wie einem jeglichen Gott hat außgetheilet. Ein jeglicher/ wie in der Herr beruffen hat / also wandele er / vnnnd also schaffe ichs in allen Gemeinden.

Dog som Gud haffuer vddelt til huer. Huer skal vandre / som HERREN kallede hannem / oc ieg stcker der saa i alle Forsamlinger

18. Ist jemand beschnitten beruffen/ der zeuge keine Vorhaut. Ist jemand beruffen in der Vorhaut/ der lasse sich nicht beschneiden.

Er nogen kalder som er omstaaen / hand sege icke effter Forhud. Er nogen kalder i Forhuden / hand lade sig icke omstare.

19. Die Beschneidung ist nichts/ vnnnd die Vorhaut ist nichts / sondern Gottes Gebot halten.

Omfkærelsen er intet / oc Forhuden er intet / Men at vi holde Guds Bud.

20. Ein jeglicher bleibe in dem Beruff / darinnen er Beruffen ist.

Huer bliffue i det Raad / som hand er kalder vdi.

21. Bist du ein Knecht beruffen / so ge dir nicht. Doch kanst du frey werden / so brauche dich des vil lieber.

Est du kalder en Dienere / so ge icke / Men kane du bliffue Fri / da bruge det meget hielder.

22. Denn wer ein Knecht beruffen ist in dem HERREN / der ist ein Freyter des HERREN. Desselbigen gleichen / wer ein Freyter beruffen ist / der ist ein Knecht Christi.

Thi huo som er kalder en Dienere HERREN / hand er HERRENS Frigior. Disligest / huo som er kalder Fri / hand er Christi Dienere.

16. Kterak ty pal wijsse Jezus / Jezus Manzela swieho k wijsse pfwedese? A neb pal wijsse Muzi / Jezus Manzelce k wijsse pomuozesse?

Abowsem co ty wiejsse jono testli zachowasse meze swego? abo co ty wiejsse mezu zachowasse jone abo nse?

17. Gedint tal / palz Buoh gednomulazdemu vdelil / a palz gednomulazdemu pomoz tal Buoh / tal chod: a tak w kazde Chrtwi ustanowugi.

Tako kazdemu vdziesil Bog / tako kazdego wezwal Pan / tak niech postepnie / y takze w kazdym fosciele postanawiam.

18. Obrezani nekdo powozlan gesili? necht newodij na sebe neobrezani. I neobrezani nekdo powolan gesili? necht neobrezuge se.

Testli Pro wezwany w obrzezaniu? niechay nie przyciaga nie obrzezani / testli Pro w nieobrzeczaniu wezwan? niechay sic nie obrzezanie.

19. Neb obrezowani nie neni / a neobrezowani takz nie neni: Ale zachowawani Prizkazani Bozich.

Obrzezanie nie test / Anteos brzezanie nie test / ale zachowanie przykazania Bozigo.

20. Gedenkazdy w kterem powolanij powolan gest / w tom stway.

Kady w tym wezwaniu w ktorym test wezwan / niechay trwas.

21. Sluzebnik glosi powozlan? nedbay na to: Ale mios testli bht swobodny / radzi toho vstway.

Teste wezwan sluga / nie feksny ze sicoto / ale testli rez moze byc wolnym / vstway tego radohey.

22. Nebo kdoz gest w Panu powolan sluzebnikem / swobodny gest Pane. Tazy kdo gest powolan swobodny / sluzebnikem gest Krystow ym.

Abowsem sluga Etry test wezwany w Panie / darowan test wolnostia od Pana / takze rez Etry test wezwan wolnym / testli sluga Krystusowymi.

23. כדמינא אודיגתו לא
תהיון עבדא דבני נשא:

*Voi siete stati comperati con prezzo,
non vogliate esser serui de gli huomini.*

24. כל נש במדס דאתקרי
אחי בה יקנא לנת אלהא:

*Fratelli, ciascun si resti appresso id-
dio in quello essere nel quale è stato chia-
mato.*

25. על בתולות דין
פוקדנא מן אלהא לא
אחיד אגא מלכא דין נהב
אגא ארץ זכרא דאתחננת
מן אלהא דאתחננת
מהימן:

*Or quanto à le Vergini, io non ho co-
mandamento dal Signore, ma ne do il
mio parere, come quello che ho ricevuto
misericordia dal Signore d'essere fedele.*

26. וסבר אגא דהדר
שבירא מטול אגנקר
דינקר דפקח לה לבר
נשא דהכנא יהוא:

*Io dunque firmo questo esser bene per
la presente necessità, che à l'huomo sia
bene l'esser così.*

27. אסיר אגת פאנתתא
לא תבנא שררא שרר
אנתמו אנתתא לא תבנא
אנתתא:

*Sei tu legato à la moglie? non cercar
d'essere sciolto. Sei tu sciolto da la moglie?
non cercar moglie.*

28. ואן תסב אנתתא לא
חטא אגת ואן בתולתא
תהוא לזכרא לא חטא
אולאגא גיר בפגר הנר
לאילין דהכנא אגון אגא
דין עליון חטא אגא:

*Ma se ancor tu ti mariti, non hai pe-
cò. E se la Vergine si marita, non
ha peccato: nondimeno questi tali haue-
ranno tribulation na la carne: & io vi
perdono.*

29. והדא אמר אגא אחי
דובנא מכיל אודלהו לה
דאילין דאית להון נשא
יהיון ארץ דלית להון:

*Ma vi dico questo, fratelli, che il tem-
po è breue: resta che ancor quella che han-
no moglie, siano come se non l'hauesseno.*

23. במחיר יקר נקניתם אל
תהיו עבדי האנשים:

*Por precio soys comprados, no hos hagays
siervos de los hombres.*

24. איש איש אשר ביה נקרא
אחי בואת יעמד לפני אלהים:

*Cada vno, Hermanos, en loque es llamado
en esto se quede acerca de Dios.*

25. ועל הבתולות מצוה יהיה
אנחנו לי אך איצעה לכם כמו
היה מיהיה להיות נאמר:

*Empero de las virgines, no tengo mandami-
ento del Sennor: mas doy mi parecer, como hom-
bre que ha alcançado misericordia del Sennor
para ser fiel.*

26. ומחשב אני להיות טוב
בפבור עתות צרה ומצוקה כ-
טוב לאדם להיות זכר:

*Tengo pues, esto por bueno à causa de la ne-
cessidad que appremia, por loqual bueno es al
hombre estarse así.*

27. אם בעל-אשה את אל
תבקש פריחות אם בפגר את
אל-תבקש אשה:

*Estás atado à muger? no procures. soltarre
estas suelto de muger? no procures muger.*

28. ואם תקח אשה לא חטאת
ואם בתולה תקח איש לא
חטאת אך צרת הבשר תהיה
להם אשר כאלה נאמי אחוס
עליכם:

*Más tambien si tomares muger, no peccaste:
y si la donzella se casare, no peccó: pero affliccion
de carne tendran los tales: mas yo hos dexo.*

29. והאם אמרת אחי כי העת
נקצרה הנשאר למען-אשר
היו להם נשים תהיו כמו לא
היו להם:

*Esto empero digo, Hermanos, que el tiempo
es corto: loque resta es, que losque tienen muge-
res sean como losque no las tienen:*

ζ.

23. Τιμῆς ἠγοράσθητε, μὴ ὡς
οἱ δοῦλοι ἀνθρώπων.

*Vous estes achetes par prix, ne de-
uez point serfir des hommes.*

24. Ἐκαστος ἐφ' ὃ κλήθη, ἀδελ-
φοί, ἐν ταύτῃ μένειτω καθὼς ἦτο.

*Freres, que chacun se tiene enuers
Dieu en ce en quoi il est appelé.*

25. Περὶ δὲ τῶν παρθέτων ἡτοίμα-
σεν κυρίου ὁ λόγος. γινώσκω δὲ
διδωμι ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποκυρίῳ
πρὸς ἑαυτήν.

*Or touchant les vierges, i'en ai point
de commandement du Seigneur, mais
i'en donne aduis comme ayant obtenu
misericorde du Seigneur, pour estre fi-
dele.*

26. Νομίζω ὅτι καλὸν ἐ-
στὶν καὶ τὸ ἐν ταύτῃ εἶναι ἀνδ-
ρῶν, ὅτι καλὸν ἀνθρώπων τὸ οὕτως
εἶναι.

*I'estime donc que cela est bon pour
la nécessité presente: entant qu'il est
bon à l'homme d'estre ainsi.*

27. Δίδωμι γυναικί: μὴ ζητῇ
λύσιν. ἀλλ' ὡς ποτὶ γυναικὸς: μὴ
ζητῇ γυναικα.

*Es-tu lié à femme? ne cherche point
separation, es-tu deliuré de femme?
ne cherche point femme.*

28. Ἐὰν δὲ καὶ γήμησι, ὡς ἡ μαρ-
τυρία καὶ ἐν τῇ κυρίῳ περιμένῃ, ὡς
ἡ μαρτυρία. θλίβει δὲ τὴν σαρκὸς ἐξου-
σίαν τοῦ σώματος. ὅγῳ δὲ ὑμῶν φείδο-
μαι.

*Que si tu te maries, elle n'a point pe-
ché: & si la vierge se marie, elle n'a
point peché. Toutesfois tels auront tri-
bulation en la chair, or ie vous espargne.*

29. Τῷ δὲ φημι, ἀδελφοί, ὁ
καιρὸς συνιστά, ὡς, τὸ λοιπὸν
ἔσται, ὡς οἱ ἔχοντες γυναῖκας,
ὡς μὴ ἔχοντες ὡς.

*Mais ie vous di ceci, mes freres que
le temps est raccourci: il reste que ceux
qui ont femme, se portent comme n'-
en ayans point:*

I. AD CORINTH.

CAP. VII.

23. Pretio empti estis, nolite fieri servi hominum.

We are bought with a price: be not the servants of men.

24. Vnusquisque in quo vocatus est, frater, in hoc permaneat apud Deum.

Brethren / let every man / wherein he was called / therein abide with God.

25. De virginibus autem praeceptum Domini non habeo: consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus à Domino ut sim fidelis.

Nowe concerning virgines / I haue no commandement of the Lord: but I giue mine aduice / as one ye hath obtayned mercie of the Lord to be faithfull.

26. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse.

I suppose then this to be good for the present necessitie: I meane that it is good for a man so to be.

27. Alligatus uxori? noli querere solutionem. Solutus es ab uxore? noli querere uxorem.

Art thou bound vnto a wife? seeke not to be loosed: art thou loosed from a wife? seeke not a wife.

28. Si autem acceperis uxorem: non peccasti. Et si nupserit virgo, non peccavit, tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco.

But if thou takest a wife / thou sinnest not: and if a virgine marie / she sinnet not: neuertheless / such / shall haue trouble in the flesh: but I spare you.

29. Hoc itaque dico, fratres, tempus breve est, reliquum est ut & qui habent uxores, tanquam non habentes sint.

And this I say / brethren / because the time is shorte / hereafter that both they which haue wiues / be as though they had none.

I. An die Corinthier.

Das VII Capitel.

23. Ihr seht theuer erkauft / werdet nicht der Menschen knechte.

I ere dyre tobt / bliffuer ickē Menniskens Dienere.

24. Ein jeglicher / lieben Brüder / warinnen er beruffen ist / darinnen bleibe er bey Gott.

Hier / kere Brodere / bliffue der vdi hoff Gud / som hand er kaldet vdi.

25. Von den Jungfrauen aber / habe ich kein Gebot des HERRN / Ich sage aber meine meinung / als ich Barmherzigkeit erlanget habe von dem HERRN / treu zu sein.

Om Jomfruer haffuer ieg inred HERRNS Gud / Dog siger ieg min mening / som ieg haffuer faaet Barmhertighed aff HERRN / til at vere tro.

26. So meine ich nun / solches sey gut vmb der gegenwertigen noth willen / daß es dem Menschen gut sey also zu sein.

Saa acer ieg nu saadant gaar at vere / for denne næruerendis Nød styld / at der er Menniskens gaar / at vere saa.

27. Bist du an ein Weib gebunden / so suche nicht loß zu werden. Bist du aber loß vom Weibe / so suche kein Weib.

Est du bunden til en Hustru / da stunde ickē effter at bliffue loß / Est du oc loß fra Hustru / da stunde ickē effter en Hustru.

28. So du aber freyest / sündigest du nicht / Vnd so eine Jungfrau freyest / sündiget sie nicht. Doch werden solche leibliche trübsal haben / Ich vershonet aber euer gerne.

Men der som du giffter dig / da finder du ickē / Oc der som en Jomfru giffter sig / da finder hun ickē. Dog stulle saadane haffue legemlig Bedrøffuelse. Men ieg spaarde eder gerne.

29. Das sage ich aber / lieben Brüder / die Zeit ist kurz. Weiter ist das die meinung / die da Weiber haben / daß sie seyen / als hetten sie keine.

Men der siger ieg / kere Brodere / tiden er stacket / Fremdelis er der Meningen / At de som haffue Hustru / stulle vere / som de haffde ingen.

I. K Korintuom.

Kaditola VII.

23. Za mizu kaupent sie / nechwyante sluzebnicy ludstij

Jestescie zaplata Kupient / nie badzciez sluzkimi ludzkimi.

24. Protoz gedenkazdy k te mu powolan gest / Bratki / w tom trway pfed Bogiem.

Kazdy w czym jest wezwany bracia / w tym niechay trwa przed Bogiem.

25. O Pannach pak pkrkaj zaniy Panem nemam: ale wssak radu damam / yako milosrdienstuiy doosly od Boha / w tom abych byl werny.

Mo diewekach nie mamc rozkazania Panskiego / ale ja o tym swedante powiedam / tak to then ktoremu Pan z milosierdzia dal byc wernym.

26. Protoz mam to za do: br / pro nastawagijch trape: ni / ze dobre gest Eflowetu tak byti.

Rozumtem tedy iz to jest dobre rzecz dla nadchodzacych potrzzeby / a mowie iz dobra rzecz ezylo wiekow tak byc.

27. Poyalli gsh zenu i nech leday roz rozwazani. Pakli gsh prost od zeny i nechleday zeny.

Jestes obowiazany zony? nie szukaj ze rozwiazania / Jesthes rozwiazany od zony? nie szukaj ze zony.

28. Pakli pogmes zenu / nez hceshs. A Panna wdali se / nez hcesh / ale wssak trapanij tyla takowij miiti budau. Jaz wam pak odpaustitij.

Ateslibys sie thez ozenit / nie zgrzeszyles / teslibys tez panna slika zama? nie zgrzeszyles / a wssak ze trapienie w cieie miec beda ktory zy takowi sa / ale ja wam folguc.

29. Ale toto prawym Bratki / kas ge kratk: w nemz nie gineho nepozustawa / nez aby ti kteriz magij zeny / byli yako: by gich nemeli.

At toci powiedam bracia / Jeezas ktoci siena potym / aby ci ktorzy zony mia byli takoby ich nie mieli.

30. ואליו דבכו איך לא
בכו ואליו דחדיו איך לא
חדיו ואליו דבכו איך לא
מחדיו:

E quei che piangono, come se non piangessero: e quei che si rallegnano, come se non si ralleggrassero: e quei che comprano, come se non possedessero.

31. ואליו דמתחשחין ב
בעלמא הנא לא לבר מו
דקא דחשחיתא עבר לה
גיר אספרימא דעלמא
הנא:

E quelli che osano questo mondo, come se non l'osassero. Percioche la figura di questo mondo passa via.

32. מטול הנא צבא אנא
דלא צפתא מתוון אינא
גיר דלית לה אנתתא הנא
בדמורה דאיכנא ישפר
למורה:

Or io vorrei che voi foste senz'alcuna sollecitudine. Colui che non è maritato, ha cura de le cose del Signore, in che modo egli possa piacere al Signore.

33. ואינא דאירת לה
אנתתא יצר דעלמא
דאיכנא ישפר לאנתתא:

E colui che è maritato, ha cura de le cose del mundo, in che modo egli possa piacere à la moglie.

34. פורשנא דיו אירת
בינא אנתתא לבתלתא
אינא דלגכרא לא הנא
הנא במורה דתהוון ק
דדשנא בפגרה וברוחה
ואידא דאירת לה בעל
הנא בעלמא דאיכנא
תשפרי לבעלה:

Sono differenti la maritata e la vergine, la donna non maritata ha cura de le cose del Signore, per esser santa di corpo e di spirito: ma la maritata ha cura de le cose del mundo, in che modo ella possa piacere al marito.

35. דא דיו לעוררנכו הו
דילכו אמר אנא לא הו
מהנקהיתא רמא אנא
לכו אלא דתהוון אמניו
לות מרכון באספרימא
שפירא פד לא רגיו אנתתו
בעלמא:

Hor io dico questo per vostro proprio cominodo: non per guttarui in laecio addosso, ma per mostrarui quello che è comundo e proprio per congiungerui al Signore senz'alcuna distrattione.

30. ותחולכים כמו אינא בוכים
ותשמחים כמו לא שמחים
ותקוננים כמו לא אוחזים:

Y losque lloran, como losque no lloran: y losque se huelgan, como losque no se huelgan: y losque compran, como losque no poseen:

31. ואשר יועילו מעולם הוה
כמו לא יועילוך כִּי יַעֲבֹד קֶצֶב
העולם הוה:

Y los que vfan de este mundo, como los que no vfan porque la apparencia deste mundo se passa.

32. ותפץ אני להיוותכם בלי
דאנא אשר בגפו הוה דאג
לאשר הוה ליהוה איך ישר
בעיני יהוה:

Mas querria que estuuiessedes sin congoxa. El por casar tiene cuydado de las cosas que son del Sennor, como ha de agradar al Sennor:

33. ואשר לקח אשה דואג לאשר
לעולם איככה ייטב בעיני אשה:

Empero elque se caso tiene cuydado de las cosas que son del mundo, como ha de agradar à su muger:

34. מחלקת היא בין האשה ובין
הבתלה אשר בגפה דואג
לאשר ליהוה להיוותה קדושה
גם בגופה גם ברוח ואשר לקחה
את האיש דואג לאשר לעולם
איככה תשוה לאשה:

Y está diuiso y la muger y doncella, por casar tiene cuydado de las cosas que son del Sennor, para ser sancta ansi en el cuerpo como en el espiritu: mas la casada, tiene cuydado de las cosas que son del mundo, como ha de agradar à su marido.

35. וזאת אומר אני להועיל
לנמשכם לא לתת לכם פח
להחשק כִּי אֵם לאשר נאנא
ישוה ליהוה בכלי ענין:

Esto empero digo para vuestro prouecho: no para echar hos lazo, sino para lo honesto y decente, y porque sin impedimento hos llegueys al Sennor.

30. Et

30. Καὶ οἱ κλαίοντες, ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες, ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες, ὡς μὴ κατέχοντες.

Et ceux qui sont en pleurs, comme s'ils n'estoyent point en pleurs: & ceux qui sont en ioye, comme s'ils n'estoyent point en ioye: & ceux qui acheteent, comme ne possedans point:

31. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ κόσμου τούτου, ὡς μὴ κατεχόμενοι. παρεστὶ γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου.

Et ceux qui v'sent de ce monde, comme n'en abusans point: car la figure de ce monde passe.

32. Θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμεριμνους εἶναι. ὁ ἀγαμέ μεριμνᾷ τὰ τὰ κυρίου, ὡς δεῖσιν: ὁ κυρίου.

Or ie voudroye que vous fussiez sans sollicitude. Celui qui n'est point marié, a soin des choses qui sont du Seigneur, comment il plaira au Seigneur.

33. Ὁ δὲ γαμήλιος μεριμνᾷ τὰ τὰ κόσμου, ὡς δεῖσιν τῇ γυναίκα.

Mais celui qui est marié a soin des choses de ce monde: comment il plaira à la femme.

34. Μιμνήσκει ἡ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἀγαμέ μεριμνᾷ τὰ τὰ κυρίου, ὡς ἡ ἀγαμέ καὶ κύματι τοῦ σώματος ἡ ἡ γαμήλιος μεριμνᾷ τὰ τὰ κόσμου, ὡς δεῖσιν τῇ ἀνδρὶ.

Et est diuisé la femme & la vierge qui n'est point mariee, a soin des choses qui sont du Seigneur, à ce qu'elle soit sainte de corps & d'esprit: mais celle qui est mariee, a soin des choses qui sont du monde, comme elle plaira à son mari.

35. Τὰς δὲ ἀπὸς τὸ ὑμῶν αἰτῶν συμφέρει λιγώ, ὡς ἵνα βρῇ ὑμῖν ἡ σωτηρία, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀσχημοσύνη (ὡς ἀπὸς πρὸς) τῇ κυρίῳ ἀπεισάσας.

Or ie di ceci ayant esgard à ce qui vous est expedient, non point pour vous enlacer, mais tendant à ce qui est bien leant, & propre à vous ioindre au Seigneur sans aucun desfourbier.

CAP. VII.

30. Et qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes: & qui emunt, tanquam non possidentes.

And they that weep/as though they wept not: & they that reioyce/as though they reioyced not: and they that buye/as though they possessed not.

31. Et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur praterit enim figura huius mundi.

And they that vse this worlde / as though they used it not: for the facion of this world goeth away.

32. Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est: sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo.

And I would haue you without care. The vnmarrried careth for the thinges of the Lord / how he may please the Lord.

33. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori.

But hee that is married/careth for the thinges of the worlde / how he may please his wife.

34. (Divisa sunt hæc duo, & mulier, & virgo, innupta) cogitat quæ Domini sunt: ut sit sancta & corpore, & spiritu. Qui autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro.

There is difference also between a virgine & a wife: the vnmarrried woman careth for the thinges of the Lord / that she may be holy / both in body and in spirit: but she that is married/careth for the thinges of y worlde / how she may please her husband.

35. Porro hoc ad utilitatem vestram dico, non ut laqueum vobis iniiciam, sed ad id quod honestum est, & quod facultatem præbeat sine impedimento Dominum observandi.

And this I speake for your owne comoditie: not to tangle you in a snare: but that ye follow that / which is honest / and that ye may cleave fast vnto the Lord without separation.

Das VII. Capitel.

30. Vnd die da weinen / als weinete sie nicht / vnd die sich freuen / als freueten sie sich nicht / vnd die da kaufen / als besessen sie es nicht.

De de der græde / lige som de græde icke / De de sig glæde / lige som de glædde sig icke / De de der kobe / lige som de besade der icke.

31. Vnd die diser Welt brauchen / daß sie derselbigen nicht mißbrauchen / den das Wesen in diser Welt vergehet.

De de som bruge denne Verden / at de icke misbruge hende / Thi der væsen i denne Verden forgaar.

32. Ich wolte aber / daß ihr ohn Sorge weret. Wer ledig ist / der sorget was den HERRN angehört / wie er dem HERRN gefalle.

Men ieg vilde at i vaare uden sorg. Quo ledig er / hand sorger for det som hører HERRN til / Huor ledis hand kand behagis HERRN.

33. Wer aber freyet / der sorget was der Welt angehört / wie er dem Weibe gefalle.

Men huo sig giffter / hand sorger for det som hører til Verden / huor ledis hand kand behagis Huor fru.

34. Es ist ein vnterscheid zwischen einem Weibe vnd einer Jungfrauen. Welche nicht freyet / die sorget was dem HERRN angehört / daß sie heilig sey / beyde am Leibe vnd auch am Geist. Die aber freyet / die sorget was die Welt angehört / wie sie dem Manne gefalle.

Der er forskel mellem en Quinde oc en Jomfru. Huilken sig icke giffter / hun sorger for det som HERRN tilhører / at hun kand vere hellig / baade paa legeme oc paa Aand. Men den sig giffter / hun sorger for det som Verden tilhører / huor ledis hun kand behagis Manden.

35. Solches aber sage ich zu euren besten / nicht daß ich euch einen Strick an den Hals werffe / Sondern dazu / daß es sein ist / vnd ihr stets vnd vnterhindert dem HERRN dienen könnet.

Dette siger ieg eder til ihytte / icke at ieg vil kaste eder nogen Snare paa halsen / Men fordi / at der er smucke / oc i kunde stedje oc vbehindre de tiene HERRN.

Kapitola VII.

30. A křetij plačij / yako by neplačali: a křetij se radugij / yako by se neradowali: a křetij kupugj / yako by newiádli:

Křetij žáň pláčia i křetij ne plačali / a křetij se raduga i křetij by se neradowali / a křetij kupia i křetij ne džierželi.

31. A ti křetij požijwagij to ho to Swěta / yako by nepožijwali / neboť pomijgij žpřisob to hoto Swěta.

A křetij vřijwalia swěta res go / i křetij go nie vřijwali / boč přezemtia křetia swěta rego.

32. A hābych rád abyšte wy bez přewānij byli. Neb kdo ženy nemá / přeuže o to co gē Božijho / křetabny se lišil Bohu.

A hābychym abyšće byli bez přewānij křetij žony nie ma / křetabny se o rzečjch pānlich / i křetabny se podobal pānu.

33. Ale kdož gest pora / ženu / přeuže o to což gest to hoto Swěta / křetabny se lišil ženě.

Ale křetij se oženil / křetabny se o rzečjch swětsch / y i křetabny se podobal ženě.

34. (Křetij nēť sau gest) Žena a Panna / newdānā ta myslj na to což gest Božijho / aby byla swāta tělem y dušj. Dase křetā gē wdānā / myslj na to což gest Swěta / křetabny se lišila Muži swěmu.

Ženā y pānēťā rozneša / křetabny se křetā ženy / křetā se o rzečjch pānlich / aby byla swāta / tať cālem i křetā y duchem. A křetā křetā gē wdānā / křetā se o rzečjch swětsch i křetā se podobal ženi.

35. Toto žagistē vřijku wāstemu prawisim / ne abych wāst komu žā wāzowal / ale k komu což sušitē a poctiwěho gest napomijnām / a co by wām dalo swobodu slaužit pānu Bohu bez překāžky.

A hōč powiedam abym ošazal cō wām iest požytechno / nie abym nā wās šidlo rzučil / ale abym ošazal i křetā přyzijhoynie y sušitē mācie stač przy pānē / přez žadnego rošhārgnienia.

36. או אַנט דין סכר ד
דמחפנח בבתולתה דעבר
וכנה ולא יהבה לגבר
וליה הי דיתליה איר
דעבא יעבד לא חטא
תורג:

*Ma se alcuno pensa esser cosa disono-
revole à la sua vergine ch'el'a passà il fior
de l'età sua, & è necessario farsi così: fac-
cia quel ch'el'vuole, egli non pecca: ma-
ritinfi.*

37. אינא דין דשיראית
פסק ברעניה ולא אלצא
לה גביתא ושלט על
גבניה והכנס דובלבה
דנשר בתולתה שפיר עבד:

*Ma celui que sta fermo nel suo cuore,
e non ha alcuna necessità, & ha potestà
de la sua propria voluntà, & ha delibera-
to questo ne l'animo suo, di conservar la
sua vergine, fa bene.*

38. נאינא הכיל דיהב
בתולתה שפיר עבד (נאינא
דלג נהב בתולתה י
יתיראית שפיר עבד):

*Pertanto, e colui che la marita fa be-
ne: e colui che non la marita fa meglio.*

39. אנתתא פמנא דחי
פעלה אסירא הי פמוסא
אודיו דמך פעלה מחרתא
הי דתהנא למן דעבד
בלחוד פמכו:

*La moglie è legata per la Legge al
matrimonio per quanto tempo vive il suo
marito: ma se il suo marito muore, ha
libertà di maritarsi à chi ella vuole, pur
che ciò faccia nel Signore.*

40. טיבה דין או הכנא
תקנא איר דעני דיל סכר
אנא דין אה אנא דריתא
דאלהא אית בי:

*Nondimeno ell'è più beata, s'ella si
rimane così, secondo il mio parere. Io pen-
so haver anch'io lo Spirito di Dio.*

ח
1. אל דכחא דין דפתכרא
דעניו דבכלל אית דענתא
וידענתא מחרתא חובב
דין פנא:

*Quanto poi à le cose che si sacrificano
à gl'idoli, noi sappiamo che tutti habbi-
am cognitione: la cognitione in superbi-
sce, e la charità edifica.*

36. ואם איש חשב על-בתולתו
כ" לא נאווה לעברה את-עלתה
ולכה צריך להיות את-חפצו
יעשה לא יחטא אם לאיש:

*Mas si alguno parece cosa fea en su hija, que
passe ya de edad, y que anfi conuiene que se haga,
haga lo que quisiere: no pecca; case se.*

37. ואיש אשר נמס לקים
בלבו וזאת עשה בכלי צרכו
יש לו שלטון על-עצת נפשו
והתאמץ בלבו לנצר את-
בתולתו מיטיב לעשות:

*Empero elque està firme en su coraçon, y que
no tiene necesidad mas que tiene libertad de su
voluntad, y determino en su coraçon esto de gu-
ardar su hija, bien haze.*

38. וגם אשר לקח אשה מיטיב
לעשות ואשר בגפו הוא על-
יתר מיטיב:

*Ansique elque casa su hija, bien haze: y el-
que no la casa, mejor haze.*

39. האשה אסורה לחורגה בכל
עת חיי אשה ואם יישן אישה
חפשיה היא לאשר חפצה תגתן
לאשה אך לבד באדוניו:

*La muger casada està atada à la Ley mientras bi-
ue su marido: mas si su marido muere, libre es;
case con quien quisiere, con tal que sea en el
Sennor:*

40. ועל-יתר אשרי האשה אם
לכה תעודד בגורתי ומתחשב
גם אני כ"יש לי רוח אלהים:

*Empero mas bienauenturada serà, si se que-
dare anfi: y pienso que tambien yo tengo Espiri-
tu de Dios.*

ח
ו ועל-זבחי אילים ידענו
כי לכללנו יש דעה וחדע מבית
והתהבה בונה:

*Empero deloque à los idolos es sacrificado,
sabemos que todos tenemos sciencia de Dios.
La sciencia hincha, mas la charidad edifica.*

36. Εἰ δὲ τις ἀγαθὸν οἶσιν τὴν
παρθένον αὐτῆς νομίζει, ἐὰν ἡ ἡμέ-
ρα αὐτῆς ἔλθῃ, καὶ οὕτως ἐθέλῃ
ποιεῖν, ὃ θέλει ποιεῖν, οὐχ ἁμαρ-
τανὴν ἡμαρτῶσιν.

*Mais si quelcun cuide que ce soit
deshonorer sa vierge, qu'elle passe sa
fleur d'age, & faille qu'ainfi soit fait:
qu'vn tel face qu'il veut, il ne peche
point: qu'elles loyent mariees.*

37. Ὅς δὲ ἐστὶν καὶ ἰσχυρὸς ἐν τῇ
καρδίᾳ, καὶ ἔχων ἀνάγκην, ἐχέσθαι
δὲ ἐχέει τὰ ἰδίου βουλήματα,
καὶ τὰς ἐκείνου ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ, & τηρεῖ τὴν αὐτῆς παρ-
θένην, καλῶς ποιεῖ.

*Mais celui qui demeure ferme en
son cœur, & n'a point nécessité, mais a
puissance sur sa propre volonté, & a ar-
resté cela en son cœur, allauoir de gar-
der sa vierge, il fait bien.*

38. Ὡς καὶ ὁ ἀγαθὸς καλῶς
ποιεῖ, ὁ δὲ καὶ ὁ ἀγαθὸς καλῶς
ποιεῖ.

*Parquoi celui que marie sa vierge,
fait bien: mais celui qui ne la marie
point fait mieux.*

39. Γυνὴ δὲ δεδεμένη νόμῳ ἐφ' ὅσον
ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐὰν δὲ ἀπο-
θῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐλεύθερά ἐστιν,
ὅς τις θέλῃ ἡμαρτῶσιν, καὶ οὐ
ἐν.

*La femme est liée par la Loy tout
le temps que son mari vit: mais si son
mari meurt, elle est en liberté de se re-
marier à qui elle veut, seulement que ce
soit en nostre Seigneur.*

40. Μακάριον ἂν εἴη, ἐὰν ὁ
ἀνὴρ ζῇ, καὶ τὴν ἐμὴν καὶ ἐμὴν
δοκῇ καὶ ἐμὴν καὶ ἐμὴν.

*Toutesfois elle est plus heureuse si
elle demeure ainsi, selon mon aduis. Or
l'estime que j'ai aussi l'Esprit de Dieu.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ
Περὶ δὲ τῶν εἰδωλολάτρων, οἱ
δαίμονες ὅτι πάντες γινώσκουσιν
ἡμεῖς. ἡ γινώσκουσιν φύσιν, ὅτι ἀγα-
πὴν εἰσάγουσιν.

*Touchant les choses qui sont sacri-
fices aux idolos, nous saurons que tous
auons cognouissance: la cognouissance en-
fle mais la charité edifie.*

36. Si quis autem turpem se videri existimat super virgine sua, quod sit superadulta, & ita oportet fieri: quod vult faciat, non peccat, si nubat.

But if any man thinke that it is uncomely for his virgine / if hee passe the flower of her age / and needs so require / let him doe what hee will / he sinneth not / let them bee married.

37. Nam qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suae voluntatis, & hoc iudicavit in corde suo, servare virginem suam: bene facit.

Neuertheles he that standeth firme in his heart / that he hath no neede / but hath power over his owne will / and hath so decreed in his heart / that hee will keepe his virgine / he doeth well.

38. Igitur & qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit, & qui non iungit melius facit.

So then he that giueth her to marriage / doeth well / but he that giueth her not to marriage / doeth better.

39. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius vivit, quod si dormierit vir eius, liberata est: cui vult nubat: tantum in Domino.

The wife is bound by the Law / as long as her husband liveth: but if her husband be dead / she is at liberty to marie with whom shee will / onely in the Lord.

40. Beatior autem erit, si sic permanferit secundum meum consilium. Puto autem quod & ego spiritum Dei habeam.

But he is more blessed / if he so abide in my iudgement: and I thinke that I have also the Spirit of God.

DE iis autem quae idolis sacrificantur, scimus quia omnes scientiam habemus. Scientia inflat: caritas vero aedificat.

And as touching things sacrificed unto idoles / we knowe that we all have knowledge: knowledge puffeth up / but love edifieth.

36. So aber jemand sich leisset düncken / es wölle sich nicht schicken mit seiner Jungfrauen / weil sie eben wol Mannbar ist / und es wil nicht anders sein / So thuer was er wil / er sündiget nicht / er lasse sie freyen.

Men der som nogen lader sig tycke / At der vil icke sticke sig mer hans Jomfru / effterdi hun er nu Manduoyen / oc der vil icke anderleds vere / Da gøre sig huad hand vil / hand synder icke / hand lade den gifte sig.

37. Wenn einer aber ihm best fürnimmet / weil er ungezwungen ist / und seinen freyen Willen hat / vnd beschleust solches in seinem Herzen / seine Jungfrau also bleiben zu lassen / der thut wol.

Men naar nogen tager sig fast saare / effterdi hand er tvungd / oc haffuer sin fri vilie / oc beslutter saadan et sit Herte / at hand vil lade sin Jomfru saa bliffue / hand gør vel.

38. Endlich / welcher verheirathet / der thut wol / Welcher aber nicht verheirathet / der thut besser.

Endelige / huo som gifte / hand gør vel / Oc huo som icke gifte / hand gør bedre.

39. Ein Weib ist gebunden an das Gesetz / so lange ihr Mann lebet / so aber ihr Mann entschlafft / ist sie frey sich zuverheirathen / welchem sie wil / allein daß es in dem HERREN geschehe.

En Quinden er bunden til Loven / saa lenge som hendis Mand leffuer / Men soffuer hendis Mand hen / da er hun fri / at gifte sig / mer huem hun vil / aleniste / at der steer i HERREN.

40. Seliger ist sie aber / wo sie also bleibet / nach meiner Meinung. Ich halte aber / ich habe auch den Geist Gottes.

Men hun er saligere / om hun bliffuer saa / effter min Mening / Jeg holder oc saa / at ieg haffuer oc Guds Aand.

Von dem Götzopfer aber wissen wir / denn wir haben alle das wissen. Das wissen bläset auff / aber die Liebe bessert.

De vi vide om Afguders offer / Thi vi haffue alle den visdom. Visdom opblæst / Men kærlighed forbedrer.

36. Pakli kdo za nespustnu wce poklada swo Pan ne / zeby pominal tas wdani / y tot musz byci / necht vcinij co chce: Niechcisz / wdali se.

Alle testiby Eto minimal iz co nieprzystoynego czyni przeciwko pante ce swey / testiby z mlobdych lat wysla / a iz tak ma byci / co chce: niech czyni / nie grzezy / niechayz jec wstapia w malzenstwo.

37. Pakli gest kdo perone vlozil w srocy swem vtwrzen gsa / a nemagenauze / ale w mocy mage swau wli / to vsaudil w srocy swem aby chowal Pannu swau / dobre cinij.

At ten Etoy trwa morniew sercu swym / y nie przymusza go potrzeba / owsem ma w mocy swa wlasna wola / y to poistnowil w sercu swym aby zachowal dziewice swa / dobrze czyni.

38. A protoz y ten kdoz wda / wa za muze Pannu swau / dobre cinij: ale kdo newdawa sepe cinij.

At tak Etoy ta dase za maz / dobrze czyni / a Etoy niedase za maz / lepiey czyni.

39. Zena pwiadzana gest k manzelstwiu dotud dokudz gegi wuz jiu gest. Pakli vane wuz gegi / gi gest swobodna od manzelstwiu / a mize sewda ti za koho chce / toliko w PANNU.

Zonk testiby obowiazana za koho nem pokt jywte mazicy / a testiby zasnal maz / sey / wolna test aby sli za koho chce / tylo aby w PANNU.

40. Alle Blahoslavenegz bude / quostaneli tak podle me raddu / nebt drzim za to / ze y na mam Duchu Bozisho e

Alle bezeklawsa test testiby thak trwala / wedlemego zdania / a minimal jec y ta mam Duchu Bozego.

3. Eech pal wcech kterez Modlam obetowany by / wime ze wscitni znamosi mane. Vmenij pal toho nadyma / ale kasta wzdawia.

Go siezas tyce rzeczy balwa / nom ofikowanych / wimey wfysey ze o thym wiadomośc ma / my / a wiadomośc nadyma / ale milosc buduje.

I. AD CORINTH:

CAP. VIII.

2. Si quis autē se existimat scire aliquid, nōdum cognovit quemadmodum oporteat eum scire.

Now / if any man thinke that he knoweth any thing / he knoweth nothing yet as he ought to knowe.

3. Si quis autem diligit Deum, hic cognitus est ab eo.

But if any man loue God / the same is knowne of him.

4. De escais autem quae idolis imolatur, scimus quia nihil est idolum in mundo, & quod nullus est Deus, nisi unus.

Concerning therefore meate sacrificed vnto idoles / we know that an idole is nothing in the worlde / and that there is none other God but one.

5. Nam etsi sunt qui dicantur dii, sive in caelo, sive in terra (siquidem dii multi, & domini multi.

For though there be that are called gods / whether in heauen / or in earth / (as there be many gods / and many lords.)

6. Nobis tamen unus Deus, Pater, ex quo omnia, & nos in illum: & unus Dominus, Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum.

Yet vnto vs there is but one God / which is the Father / of whom are all things / and we in him: and one Lord Iesus Christ / by whom are all things / and we by him.

7. Sed non in omnibus est scientia. Quidam autem conscientia usque nunc idoli, quasi idolothytum manducant: & conscientia ipsorum cum sit infirma, polluitur.

But euery man hath not knowledg: for some hauing conscience of the idole / vntill this houre / eat as a thing sacrificed vnto the idole / and so their conscience being weake / is defiled.

I. An die Corinthen.

Das VIII. Capitel.

2. So aber jemand sich düncken leset er wisse etwas / der weiß noch nichts / wie er wissen soll.

De der som nogen lader sig vrede / at vide noget / hand vreed end nu inced / som hand skal vide.

3. So aber jemand Gott liebet / der selbige ist von ihm erkannt.

Men der som nogen elsker Gud / den samme er kende aff hannem /

4. So wissen wir nun von der Speise des Gözenopfers / daß ein Göz nichts in der Welt sey / vnd daß kein ander Gott sey / ohn der einige.

Saa vide vi nu om Afguders offers mad / at en Afgud er intet i Verden / De at der er ingen anden Gud / vden den eniste.

5. Vnd wievols sind / die Götter genennet werden / es sey im Himmel oder auff Erden (sintemal es sind vil Götter vnd vil Herrn.)

De alligeuel der ere nogle som kaldis Guder / vere sig i Himmelen eller paa Jorden / effterdi der ere mange Guder oc mange Herrer.)

6. So haben wir doch nur einen Gott / den Vater / von welchem alle ding sind / vnd wir in ihm / vnd einen Herren Jesum Christ / durch welchen alle ding sind / vnd wir durch ihn.

Saa haaffue vi dog eten en Gud / Faderen / aff huielsen alle ring ere / oc vi i hannem / De en H E X Iesum Christum / formedest huielsen alle ring ere / oc vi formedest hannem.

7. Es hat aber nicht jeder man das wissen / denn etliche machen ihnen noch ein Gewissen über dem Gözen / vnd effens für Gözenopfer / damit wird ihr Gewissen / dieweil es so schwach ist / befleckt.

Men huer Mand haaffuer icke denne Vidsom / Thi nogle gøre sig end nu samvittighed om Afguder / oc a de det for afguders offer / Der mer bliffuer deris Samvittighed besmitet / effterdi hun er saa stræbelig.

I. K Korintuom.

Kapitola VIII.

2. Pakli kdo domniwā se o sobt / zebn nēto vmiel / gessē nie nēnā toho / tak iat zby mēl vmiēti.

It testē sic ktho sobte zda iatko by co vmiel / testē nie nie wie ta ko wiedzic potrzebā.

3. Ale kdoz miluge Boga / ten gē poznān od nēho.

Ale testē kto miluje Boga / ten / it testē kucz onym od nēgo.

4. Dpořmisch pak / kēti j se Modlām obēti g / wieme ze nie neni Modla na swētē / a ze neni ginēho žadnēho Boga / gedine geden.

Wolo tedy iedzenia rzeczy bāłwanom ofiarowānych / wiemy iż bāłwan nie nie test nā swēctē / a iż jaden inšy Bog nie test iedno žieden.

5. Neb ačkoli gsau nēkēti j / kēti j slowau Bohowē / budto na Nebi // anch na Zemi / ha / toz gsau mnoz Bohowē a Pāni mnoz.

Abowiem choć sa ktere Bogi zowa / tak wniebio iakō y nā zemi / iakō test wiele Bogow y wies le panow.

6. Alemy gedine māme Boga Dce / z nēhoz gsu wssēty wēty / amy w nēm / a gedno / ho Pāna Gēsijsē Krysta / strze nēhoz gsu wssēty wēty / y my strze nēho.

Ale my iednego Boga māmy / Gycā onego od kthorego wšytki rzeczy sa / amy w nim / y iednego Pāna Jezu Krystā prsez kthorego wšytki rzeczy sa / a my prsezēn.

7. Ale newe wssēty gēst ta / kowē vmiēni. Neb nēkēti j w swēm swēdomj drjje / zebn nēto Modla byla / a z dosawād nāko Modlām obētiowanē gēdij / a swēdomj gegich / porē / wādž gēst mdlē / possēwruuge se.

Leč onā wādomiočē nie test we wšytkich / abowiem niektorzy z sumāciem bāłwanā a z do tēgo czasu / iedza iakō rzec bāłwanom ofiarowāna / a bedac sumācie idy mdle / po kālāne bywa.

ח
8. מאכולתא דין לך
מקרבא לו לאלהא לך
גיר או אכליו מתתירין
ולא או לא גאכור
מתבצרינו:

*Il cibo non ci fa già grati a Dio, per-
ciò che ne se noi mangiamo, ne habbiam
più: nè se non mangiamo, ne habbiam
meno.*

9. חנו דין דלמנא ש
שולטנכו חנו דלמנא
תוקלתא לכריהא:

*Ma guardate che per modo alcuno
questa vostra potestà non sia di scandalo
a gli infermi.*

10. או אנש גיר יחיד לך
דאית בך ורעתא בסמך
אנת בית פתכרא לאהא
תארתה מטול דכריה הו
משתררת למאכר
דדביחא:

*Perche se alcun vedete, che hai cogni-
tione, sedere a tavola nel tempio de gli i-
doli, la conscientia di colui, che pur è in-
fermo, naufraga e ella instrutta a mangiar
de le cose sacrificate a gli idoli.*

11. נאכר לה בידעתך דילך
הו אינא דמרע דמטולתה
מית משיחא:

*E così il tuo fratello, che è infermo,
perirà per la tua cognizione, per il quale
Christo è morto.*

12. ואו הכנא מסכלין
אנתון פאחיכוו ומקפחין
אנתון תארתהו מרעתא
במשיחא הו מסכלין
אנתון:

*Donde peccando voi così contra i fra-
telli, e percotendo la lor conscientia infer-
ma, peccate contra Christo.*

13. מטול הננא או מ
מאכולתא מכשלא לאחי
לעלם בסרא לא אכור
דלא מכשלא לאחי:

*Per laqual cosa, se il cibo scandalizza
il mio fratello, io non mangerò carne in
eterno, per non scandalizare il frate-
lino.*

ח
8. פה האכל איננו מקריב
אותנו לאלהים כי אם אנכל
לנ גותיר ואם לא אנכל
נחסר:

Empero la vianda no nos haze mas acceptos
à Dios: porque ni que comamos, feremos mas ri-
cos: ni que no comamos, feremos mas pobres.

9. ודא פן שלטונכם הוואת
מכשול תהיה לחולים:

Mas mirad que esta vuestra libertad no sea
trompeçadero à los que son flacos.

10. ונאם איש יראה אוהך לאשר
יש דעה לך לשבתך בבית
אלילים הלא מדעו אשר חולה
הוא יבנה לאכל מזבח אלילים:

Porque si te veee alguno, à ti que tienes esta
sciencia, que estas sentado à la mesa en el lugar de
los idolos, la conscientia de aquel que es flaco,
no será adelantada à comerde lo sacrificado à los
idolos?

11. ונאכר אחיך החולה בדעתך
אשר עליו מה המשיח:

Y con tu sciencia se perderà el Hermano fla-
co, por el qual el Christo murió?

12. וכן אם חטאים אתם
באחיכם ומכים את מדע
החולים במשיח תחטאון:

De esta manera, pues peccado contra los Her-
manos, y hiriendo su flaca conscientia, contra el
Christo peccays.

13. לכן אם האכל מכשיל
את אחי אינני אכל בשר לעולם
פן מכשיל את אחי:

Por loqual si la comida es à mi Hermano
ocasion de caer, jamás comeré carne, ni haré co-
sa conque cayga mi hermano.

ח
8. Ἐρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ περὶ ἐσθίας
τῶ θῷ, ὅτι καὶ εἰς τὴν φαγωμῶν,
ὡς καὶ εἰς τὴν φαγω-
μῶν, οὐ στερούμεθα.

Or la viande ne nous rend pas plus
agreables à Dieu: car si nous mangeons,
nous n'en auons rien d'auantage, & si
nous ne mangeons point, nous n'en auons
pas moins.

9. Βλέπετε δὲ μήπως ἡ ἐξουσία
ὑμῶν αὐτῇ ἀσθενείᾳ (ἡ) τοῖς
ἀδυνάτοις.

Mais prenez garde que ceste puis-
sance que vous auez, ne soit en quelque
sorte en scandale aux infirmes.

10. Ἐὰν γὰρ τις ἴδῃ σε πρὸς ἑχρί-
στον, ὅτι εἰς τὸν κατεκείμενον,
ὅτι ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀδυνατεῖ ὅ-
τι οὐκ οἶσθαι δυνάμεισε τῷ τῷ εἰ-
δωλῷ κατακείμενον.

Car si quelcun te voit, toi qui as co-
gnoissance, estre à table au temple des
idoles, la conscience de celui qui est foi-
ble, ne sera-elle pas induite à manger
des choses sacrifiées à l'idole.

11. Καὶ ἀπολείπει ὁ ἀδυνατὴς ἀ-
δελφὸς ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὅτι οὐ
χρῆσθαι ἀδυνατεῖ.

Et ainsi, ton frere qui est foible, pour
lequel Christ est mort, perira par ta co-
gnoissance?

12. Οὕτω δὲ ἀμαρτάνοντες εἰς
τὸς ἀδελφούς, καὶ τὴν συνείδησιν αὐ-
τῶν τῷ συνείδησι ἀδυνατεῖν, εἰς
χρῆσθαι ἀμαρτάνοντες.

Or quant vous pechez ainsi contre
vos freres, & n'auerez leur conscience qui
est debile, vous pechez contre Christ.

13. Διότι περὶ ὄρωμα scandalί-
ζει γὰρ ἀδελφόν μου, ἵνα μὴ φάγω
κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελ-
φόν μου scandalίζω.

Pour ceste cause, si la viande scan-
dalize mon frere, ie ne mangerai iamais
chair, aün que ie ne scandalize mon
frere.

I. AD CORINTH:

CAP. VIII.

8. Esca autem nos non commendat Deo. Neque enim si manducaverimus, abundabimus, neque si non manducaverimus, deficiemus.

But meate maketh not us accepta- ble to God: for neither if we eat / have we more: neither if we eat not / have we the lesse.

9. Videte autem ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis.

But take heede lest by any mea- nes this power of yours be an occasion of falling to them that are weak.

10. Si enim quis viderit cum qui habet scientiam, in idolo recubentem: nonne conscientia eius, cum sit infirma, ædificabitur, ad manducandum idolothyta?

For if any man see thee which hath knowledge, sit at table in the idoles temple, ha! not the conscience of him which is weak, be boldened to eat those things which are sacrificed to idoles?

11. Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est?

And through thy knowledge shall the weak brother perish / for whom Christ died.

12. Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam: in Christum peccatis.

Nowe when ye sinne against the brethren, and wound their weak con- science, ye sinne against Christ.

13. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.

Wherefore if meate offend my brother, I will eate no flesh while the wor- de standeth / that I may not offend my brother.

I. An die Corinthier.

Das VIII. Capitel.

8. Aber die speise fördert vns nicht für Gott. Essen wir / so werden wir darumb nicht besser sein / Essen wir nicht / so werden wir darumb nichts weniger sein.

Men Maaden so fremmer off ick saar Gud / æde wi / da bliffue wi der faare ick bedre / æde wi ick / da bliffue wi der faare inred ringere.

9. Sehet aber zu / daß dise eure Freyheit nicht gerachte zu einem anstoß der Schwachen.

Men seer til / at denne eders Frihed bliffuer ick de Stræbelige til ir Skad.

10. Denn so dich (der du das Erkent- niß hast) jemand sehe zu Tische sitzen im Gözenhause / würde nicht sein Gewissen / dieweil er schwach ist / ver- ursacht / das Gözenopfer zuessen?

Ehi der som nogen seer dig (du som haaffuer For- stand) side til Bordz i Afguders Hus / tager ick hans Samvittrighed aarsage der aff / effterdi hand er stræbe- lig / at æde Afguders offer?

11. Vnd wird also über deinem Er- kenntniß der schwache Bruder omb- kommen / omb welches willen doch Christus gestorben ist.

De den Stræbelige Broder bliffuer saa forderffuit for din Forstand / for hues skyld Christus dog er død.

12. Wenn ihr aber also sündiget an den Brüdern / vnnnd schlaget ihr schwaches Gewissen / so sündiget ihr Christo.

De naar som i saa synde mod eders Brødre / oc sla deris stræbelige Samvittrighed / da syndei mod Christum.

13. Darumb / so die Speise meinen Bruder ergert / wolte ich nimmer- mehr Fleisch essen / auff daß ich mei- nen Bruder nicht ergerte.

Der saare / om saa er at Maaden so rarger min Broder / da vilde ieg heller aldri æde kød / paa det ieg skulde ick so rarge min Broder.

I. K Korintuom.

Kapitola VIII.

8. Pokrm pak nečinij nās wāctnīch Dohu. Neb ani / nebudemeli glīstī / mēnē bude me mīstī: ani budemeli glīstī / hognēgssy budeme.

Wsktze pokrm nas nte zales ca Dohu / bo chochysmy iedli / nie nam nie przybywa: / a chochysmy nie iedli / nie nam nie obywa.

9. Ale wīste / atby snad tato swoboda wasse nebyla k vrāzce mīlīm:

Ale bačcie tby taktm obyčā / iem moc wāsa nie byla k zgoršā / nu tym trozy sa mīlīm.

10. Nebo vsklīsto toho kte- rýž má poznānīj / an sedj při pokrmu Modlām obětowa- nēm: Wskt swēdomij geho- fterž gest mīlē / přiwedeno bu- de k tomu / aby takē gebl Mo- dlām obětowanē?

Abowtem tsklby kto wīdžāt tēbie tchory māj wīdomośc / a tēdž w tōščie balwānīm / zāj sumstente tego tchory tsk mīlīm nie bēdžie přywēdžone k tēdženi tčej balwanom o fī- krowānč?

11. Vžahyne Bratr mīlý v wīstē pro twē vmēnī / za kte- rēhož gest Krystus vmrl:

Kprzez tēj twa wīdomośc zgīne brāt mīlým dla tērego Krystus vmrl?

12. A tak hřēssce proti Bra- trīm / a vrāzēgijce swēdomij gegich mīlē / proti Krystu hřē- ssce.

A gdy tak grzeszycie przeciw bractw / yranicie mīle ich su- mienie / przeciw Krystowi grzeszycie.

13. A protož pohorssugeli pokrm blīznijho mēho / nebu- du glīstī Maasa na wēst / a- bych blīznijmu mēmu nebyl k pohorssenij.

A przeto tskli dla pokrmu bywa obrāzon brāt moy / nie bēd- iedl mīsa na wīst / āby m brāthā swēgo nie obrācl.

ט

1 למא לא הויה פרי
חארי או לא הויה
שליחא או לשוע משיחא
מכו לא הויה או לא
הויה עבדי במרי:

*Non sono io Apostolo? non sono io li-
bero? non ho io veduto Iesus Christo no-
stro Signore? non sete voi la mia opera
nel Signore?*

2 ואו לא חבנא לא הויה
שליחא אלא לכוני איתי
וחתמא בשליחתי אנתון
אנן:

*Se io non sono Apostolo à gli altri, à
voi certo sono: percioche voi sete il sigillo
del mio Apostolato nel Signore.*

3 ומפק ברוח לאיליו
דדינו לי הנו:

*Questa è la mia risposta à coloro che
mi esaminano.*

4 למא לא שליט לו
למאכל ולמשתא:

*Non habbiam noi potestà di mangia-
re & di bevere?*

5 או למא לא שליט לו
חמא אנתתא למפרכו
עמו איה שריבא בשליחא
נאיה אחיה דמכו נאיה
באפא:

*Non habbiam noi potestà di menare
attorno una donna sorella, come anco gli
altri Apostoli, e i fratelli del Signore, e
Cefa?*

6 או אנא בלחוד ובר
נבא לית לו שולטנא דלא
בליח:

*O pur io solo e Barnaba non habbiam
potestà di non lavorare?*

7 מכו דמפלח בלחודא
בנבא דנבשה או מכו
דנבא ברמא ומו פארוהי
לא אכל או מכו דנבשה
אנא ומו חלבא דמדיחיה
לא אכל:

*Chi è che eserciti mai la militia à sue
proprie spese? chi pianta una Signa, e non
mangia del frutto di essa? chi pasce il greg-
ge, e non mangia del latte del gregge?*

ט

1 ואלא שליח אני אלא חפשי הלא
את יסוע המשיח אדונינו דאיתי
הלא מעשי אתם היום ביהוה:

*No soy Apostol? no soy libre? no vide à Ie-
sus el Christo el Sennor nuestro? no soys vo-
sotros mi obra en el Sennor?*

2 ואתם לאחרים אינני שליח
אל לכם הוה אני חתם משליחתי
אתם היום ביהוה:

*Si à los otros no soy Apostol, à vosotros ci-
ertamente lo soy: porque el sello de mi Aposto-
lado vosotros soys en el Sennor.*

3 ומענה אשר אנשי למריבי
זה הוה:

*Mi respuesta para con losque me preguntan
es esta.*

4 הלא יש לנו שלטון לאכל
ולשתות:

O no tenemos potestad de comer y de beuer.

5 הלא יש לנו שלטון לחולץ
עמנו אחת אחות לאשה כמו
גם חלמדיה האחרים ואח
אדונינו וכיפה:

*O no tenemos potestad de traer con nos
una muger Hermana tambien como los otros A-
postoles, y los Hermanos del Sennor, y Cephas?*

6 הלא אני לבד וברנבא לא
יש לנו שלטון לעשותה:

*O solo yo y Barnabas no tenemos potestad
de no trabajar?*

7 מי גלחם מלמחה בתוצאות
עצמו בכל עת או מי גלחם
בדם ומפרי לו לא אכל או מי
רועה צאן ומחלב תצאן לא
אכל:

*Quien jamas peleó à sus expensas? Quien
planta vinna, y no come de su fruto? ó quien apa-
cienta el ganado, y no cõe de la leche del ganado.*

Κ Ε Φ Α Λ. θ.

ΟΥΚ ΕΙΜΙ ΔΟΤΟΣΛΟΓΟΙ; ΟΥΚ ΕΙ-
ΜΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ; ΟΥΚ ΕΙΜΙ ΙΗΣΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΗΜΩΝ ΕΙΔΩΚΑ; ΟΥ
ΤΕ ΕΡΓΟΥ ΜΟΥ ΥΜΕΙΣ ΕΣΤΕ ΕΝ ΚΥΡΙΩ;

*Ne suis-je pas Apostre? ne suis-je
pas en liberte? n'ai-je pas veu nostre Sei-
gneur Iesus Christ? elites vous pas mon
courage au Seigneur.*

2. ΕΙ ΑΛΛΟΙΣ ΟΥΚ ΕΙΜΙ ΔΟΤΟΣΛΟΓΟΙ,
ΑΛΛΑ ΓΕ ΥΜΙΝ ΕΙΜΙ? Η ΓΑΡ Ο ΦΕΡΩΝ
ΤΗΣ ΕΜΗΣ ΔΟΤΟΣΛΟΓΙΑΣ ΥΜΕΙΣ ΕΣΤΕ ΕΝ ΚΥ-
ΡΙΩ.

*Si ie ne suis Apostre aux autres, au
moins le suis-je à vous: car vous elites le
seau de mon Apostolat au Seigneur.*

3. Η ΕΜΗ ΔΟΤΟΣΛΟΓΙΑ ΤΙΣ ΕΜΕ Α-
ΝΑΚΛΙΝΟΥΣΙ ΑΥΤΗ ΕΣΤΙ.

*Telle est ma defense enuers ceux
qui me contrerolent.*

4. ΜΗ ΟΥΚ ΕΧΟΥΜΕΝ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΦΑ-
ΓΕΙΝ ΚΑΙ ΠΙΝΕΙΝ;

*Ne auons nous pas puissance de
manger & de boire?*

5. ΜΗ ΟΥΚ ΕΧΟΥΜΕΝ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΑΔΕΛ-
ΦΩ ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΕΡΙΔΕΙΞΕΙΝ, ΩΣ ΚΑΙ ΟΙ
ΛΟΙΠΟΙ ΔΟΤΟΣΛΟΓΟΙ, ΚΑΙ ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ
ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΚΗΦΑΣ;

*Ne auons-nous pas puissance de men-
ner avec nous une sœur, ainsi aus-
si que les autres Apostres, & les freres
du Seigneur, & Cephas?*

6. Η ΜΟΙ ΟΥΚ ΕΓΩ ΚΑΙ ΒΑΡΝΑΒΑ
ΟΥΚ ΕΧΟΥΜΕΝ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΜΗ ΕΡ-
ΓΑΖΕΙΝ;

*Ou, moi seul & Barnabas n'auons
nous pas la puissance de ne travailler
point.*

7. ΤΙΣ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ΙΔΙΟΙΣ ΕΙΛΑΙΟ-
ΝΙΣ Ή ΤΙΣ ΦΥΤΕΙ ΕΜΠΛΑΝΤΑ
ΚΑΙ ΕΝ ΤΗ ΚΑΡΠΩ ΑΥΤΗ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ;
Ή ΤΙΣ ΠΟΙΕΙ ΤΗΝ ΜΕΛΗ, ΚΑΙ ΕΝ ΤΗ
ΓΑΛΑΚΤΙ ΤΗΣ ΜΕΛΗΣ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ;

*Qui est ce qui jamais va à la guer-
re à sa solde? qui plante la vigne, & n'en
mange point du fruit? qui paît le trou-
peau & ne mange point du lait du
troupeau.*

CAP. IX.

Non sum liber? Non sum Apostolus? Nonne Christum Iesum Dominum nostrum vidi? Nonne opus meum vos estis in Domino.

Am I not an Apostle? am I not free? have I not seen Jesus Christ our Lord? are ye not my work in the Lord?

2. Et si aliis non sum Apostolus, sed tamen vobis sum, nam signaculum Apostolatus mei vos estis in Domino.

If I be not an Apostle unto other/ yet doubtless I am unto you: for ye are the seal of mine Apostleship in the Lord.

3. Mea defensio apud eos qui me interrogant, hæc est.

My defence to them that examine mee/ is this.

4. Nunquid non habemus potestatem manducandi & bibendi?

Have wee not power to eate/ and to drinke?

5. Nunquid non habemus potestatem mulierem fororem circumducendi, sicut & ceteri Apostoli & fratres Domini, & Cephas?

Or have we not power to lead about a wife being a sister / as well as the rest of the Apostles / and as the brethren of the Lord/ and Cephas?

6. Aut ego solus & Barnabas, non habemus potestatem hoc operandi?

Or I only and Barnabas / have not wee power not to worke?

7. Quis militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam: & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat?

Who goeth a warfare any time at his owne cost? who planteth a vine/ and eateth not of the fruit thereof? or who feedeth a flocke / and eateth not of the milke of the flocke?

Das IX. Capitel.

Bin ich nicht ein Apostel? Bin ich nicht frey? Habe ich nicht von fern HERRN Iesum Christum gesehen? Seyt nicht ihr mein Werk in dem HERRN?

Er ieg iche en Apostel? Er ieg iche fri? Haffuer ieg iche seer vor HERRN Iesum Christum? Er ieg iche min Gerning i HERRN?

2. Bin ich andern nicht ein Apostel/ so bin ich doch euer Apostel/ Denn das Sigel meines Apostelampts seyt ihr/ in dem HERRN.

Er ieg iche andris Apostel/ saa er ieg dog eders Apostel/ Ehi i ere mit Apostel Embedis Indsegl/ i HERRN.

3. Wenn man mich fraget/ so antwortte ich also:

Naar mand spør mig at / da suarer ieg saa.

4. Haben wir nicht macht zu essen/ vnd zu trincken?

(Haffue wi iche mact at ede oc at dricke.)

5. Haben wir nicht auch macht/eine Schwester zum Weibe mit umbher zu führen / wie die andern Apostel/ vnd des HERRN Bruder/ vnd Cephas?

Haffue wi iche oc mact / at føre en Søster omkring til Hustru/ som de andre Apostle / oc HERRNS Brodre oc Cephas?

6. Oder haben alleine ich vnd Barnabas nicht macht solches zu thun?

Eller haffue aleniste ieg oc Barnabas iche mact at gøre det?

7. Welcher rätset jemals auff seinen eigen Gold? Welcher pflancket einen Weinberg/ vnd isset nicht von seiner Frucht? Oder welcher weidet eine Herde/ vnd isset nicht von der Milch der Herden.

Huo far nogen tid i strid paa sin egen Gold? Huo planter en Vinggaard/ oc æder iche aff hans Frugt? Eller huø søder en Hiord/ oc æder iche aff Hiordens Milck?

Kapitola IX.

Dalij ná negsem svobod/ Inym? Dalij negsem Apostolem? Dalij sem Krysta Gefisse Pána nasseho newi del? wssak dšilo mē gšie wy w Pánu?

2. Dalim nte test Apostol? izalim nte testh wolny? izalim Jezusa Krystusa Pána nassego nie widzi al? izali sprawa moia wy nie testacie w Pánu?

2. Abychť pak giniym nebyl Apostolem/wssak wam gšim. Neb pogistěniy mēho Apostolskij/wy gšie w Pánu.

Testi inym nte testem Apostolem/ ale wam testem/ abo wtem pteczecia wrzede mego Apostolskiego wy testacie w Pánu.

3. Tatof gest obrana má y odpowēd před temi kteřij se mne tazij.

Motá odpowēdz tym Echor/ y se o mne wywišduš/ tãc test.

4. Dali nemáme mocy a bychom gedli a pili?

Izali nte mamy mocy ieděy pteč?

5. Daliž nemáme mocy Je my Geštrij s sebau woditi/ nase to y giniy Apostole a Bratřij Páně/ a nase Petr?

Izali nte mamy mocy wodzić z soba šiostry žony/ tãko y inf Apostolowie / y bracia Páněcy / y Cefas?

6. Dali sam ná a Barnabas nemáme mocy tiniti to ho?

Žazž ta sam y Barnabas nte mamy mocy nie robic?

7. Y kdo bojuje kdy na swūg gold? A kdo šteřuge winicy/ geštobyž nē Drowice negedl? Kdo pase štado/ a mlēka od štada nepožijwá?

Žtož Ešedy walczy swoim Eoštem? Eřhož šadži winnice a owocu nte požijwá? Abo Eřož tržobe pásie a mlēka tržoby nte požijwá?

ט

8. דלמא איך בר נש
הליו אמר אנא הו
במוסא הליו אמר:

*Dicoio queste cose secondo l'hommo!
la Legge non dice ancor ella le medesime
cose?*

9. בתיב גיר בה במוסא
דמושא דלא תבלו
תורה דמדרה למא ער
תורה בטיל לה אלהא:

*Perchioche egli è scritto ne la Legge di
Mosè, Non legar la bocca al buo che
tribbia. Iddio ha egli cura di buoi?*

10. אלא ידינא דמטול
הו אמר ומטולתו גיר א
אתבתגה מטול דעל
סברא גלא לה לכרוב
דכרוב ואינא דמדרה על
סברא דעללתא:

*O pur lo dice al tutto per conto nostro!
Certamente questo è stato scritto per noi:
che chi ara, debba arare sotto speranza:
è chi batte le biade, sotto speranza d'esser
partecipe di quel che egli spera.*

11. אן חנו דריחא זכא
בכור רבא היא חנו מ
מכין דפגרא נחציד:

*Se noi habbiam seminate le cose
spirituali, è però gran fatto che noi mie-
tiammo le vostre carnali?*

12. ואן לא חכמא איר
להון שולטנא עליון לא
לו גלא ותיבאית אלא לא
אתחשחון בשולטנא הנא
אלא כל מדים מסיבין
דבמדים לא נתבס סברתה
דמשיח:

*Se gli altri son partecipi di questa po-
testà sopra di voi, per che non più tosto
noi? ma noi non habbiamo questa
potestà: anzi supportiamo ogni cosa, per
non dare impedimento alcuno à l'Euan-
gelio di Christo.*

13. לא ידעיו אנתון דאילין
דפבית קורשא פלחין מו
פיר קורשא מסתברין
ואילין דלמרבחא פלחין
עם מרבחא פלחין:

*Non sapete voi che quelli che fanno i
sacrificij, mangiano di quello che si sacri-
fica? e che quelli che attendono à l'altare,
sono insieme partecipi de l'altare?*

ט

8. אים בתור האדם מדבר אני ואת
הלל גם חתולה אומרה ואת:

*Digo esto solamente segun los hombres?
No dize esto tambien la Ley?*

9. כי בתורה משה נכתב לא
תחסם שור בדישו אים לשורים
יסכן לאלהים:

*Porque en la ley de Moysen esta escripto,
No acaras la boca al buey que trilla. Tiene Dios
cuydado de los bueyes?*

10. אוי בעבור אותנו בכליל
אומר כי בעבור אותנו נכתב כי
בשכר ישנה לאכר לחרש חדישו
והאדוש ידוש בשכרו לקחת
את הבנותיו:

*O dizelo decierto por nosotros? porque por
nosotros esta escripto. Porque con esperança ha
de arar eique ara: y elque trilla, con esperança de
recebir el fruto trilla.*

11. אים אנחנו זרענו לכם את
אשר לרוח הגדול הוא אים
אנחנו את אשר לבשר נקצר:

*Si nosotros hos sembramos lo espiritual,
gran cosa es si segaremos vuestro bien carnal.*

12. אים אחרים לקחים להם
שלטון עליכם כמה יותר שנה
לגוי אך לא לקחנו לגוי את
שלטון הוואת כי אים כלכלתי
כל פן ביגיע אחד נוגיע בשורת
המשיח:

*Si otros tienen en vosotros esta potestad,
porque no antes nosotros? mas no vñamos de
esta (nuestra) potestad, antes lo sufrimos todo
por no dar alguna interrupcion al curso del Euan-
gelio del Christo.*

13. הלל תדעו כי אלה אשר
ישרתו בהיכל גם מן ההיכל
יאכלו ואשר למובח יכהנו
ממובח חלקתם יקחו:

*No sabeys que losque obran en el Sanctua-
rio, comen del Sanctuario? Y losque sirven al al-
tar, con el altar participan.*

θ.

8. Μη κατὰ ἀνθρώπων ταῦτα (λα-
λῶ;) ἢ κατὰ νόμου ταῦτα λέ-
γῃ;

*Di se ces choses selon l'homme? La
Loy ne dit-elle point aussi le même?*

9. Ἐν γὰρ τῷ μωυσῆος νόμῳ γέ-
γραπται, οὐ φιμάσῃ βούτ ἀλο-
ῶται. μη γὰρ βούτ μέλ' αὐτοῦ γῆ.

*Car il est escrit en la Loy de Moy-
se, Tu n'emmuelleras point le bœuf qui
soule le grain. Dieu a-il soin des bœufs?*

10. Ἡ δὲ ἡμεῖς πάντας λέγῃ; δι'
ἡμῶν γὰρ ἐγράφη ὅτι ἴσ' ἐλπίδι
ὁ Φίλιππος ἀροτριᾷ. δι' ἐπειρᾶν καὶ
ὁ ἀλοῶται, τῆς ἐλπίδος αὐτὸς μετρί-
χῃ, ἴσ' ἐλπίδι.

*Ne dit-il point totalement ces cho-
ses pour nous? certes elles sont escrites
pour nous: car celui qui laboure, doit
labourer sous esperance, & qui soule le
blé sous esperance d'en estre partici-
pant.*

11. Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικά
ἐσπεύρομεν, μέγα οὐ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ
σάρκακα θερίνομεν;

*Si nous vous auons seme les choses
spirituelles, est-ce si grand cas que nous
recueillions les vôtres charnelles?*

12. Εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν
μετρίχουσιν, οὐ μάλλον ἡμεῖς; ἀλλ'
ὅσα ἐξουσίαιμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύ-
τῃ, ἀλλὰ πάντα ἐν ἐλπίδι, ἵνα μη
ἐγνώσῃ τις δύναμιν τῆς δυνά-
μεως τῆς χριστοῦ.

*Si les autres sont participans de ce-
ste puissance sur vous, pourquoi non
pluistost nous? mais nous n'auons point
vñe de ceste puissance ains supportons
tout, afin que ne donnions aucun desor-
drier à l'Euangile de Christ.*

13. Οὐκ οἶδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐρ-
γοῦσιν, ἐκ τῆς ἱερᾶς ἰουστίας;
οἱ τῷ θυσιᾷ ἐν ὁσίοις
τῷ θυσιᾷ ἐν ὁσίοις
συμμερίζον-
ται;

*Ne sauez-vous pas que ceux qui va-
quant aux choses sacrées, mangent de
ce qui est sacré? & que ceux qui seruent
à l'autel, participent à l'autel?*

CAP. IX.

8. Nunquid secundum hominem hæc dico? An & lex hæc non dicit?

San I these things according to man? saith not the Law the same also?

9. Scriptum est enim in lege Moyſi, Non alligabis os bovi trituranti. Nunquid de bobus cura est Deo?

For it is written in the Law of Moſes / Thou shalt not muzzle the mouth of the oxe that treadeth out the corne: doeth God take care for oxen?

10. An propter nos utique dicit? Nam propter nos scripta sunt, quoniam debet in spe qui arat, arare, & qui triturat, in spe fructus percipiendi.

Either saith hee it not altogether for our sakes? For our sakes no doubt it is written / that hee which earthe / should care in hope: and that hee that thresheth in hope / should be partaker of his hope.

11. Sinos vobis spiritualia seminavimus: magnum est si nos carnalia vestra metamus?

If wee have sown unto you spiritual things / is it a great thing if we reape your carnall things?

12. Si alii potestatis vestre participes sunt: quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi.

If others with you bee partakers of this power / are not wee rather? nevertheless / we have not used this power: but suffer all things / that wee should not hinder the Gospell of Christ.

13. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt, & qui altari deserviunt, cum altari participant?

Do you not knowe / that they which minister about the holy things / eate of the things of the Temple? & they which waite at the altar / are partakers with the altar?

Das IX. Capitel.

8. Rede ich aber solches auff Menschenweise? Saget nicht solchs das Gesehe auch?

Saget ieg oc derre effter Menschenens stück? Siger icke Lowen oc saadant?

9. Denn im Gesehe Moſi stehet geschrieben: Du solt dem Ochsen nicht das Maul verbinden / der da dreschet. Sorget Gott für die Ochsen?

Ihi der staar scressuit Moſe Low / Du skal icke tilbinde Munden paa den Oxe / som tresset. Sorget Gud for Oyen?

10. Oder saget ers nicht aller dinge umb vnsernt willen? Denn es ist ja umb vnsernt willen geschrieben. Den der da pflüget / soll auff Hoffnung pflügen / vnd der da dreschet / soll auff Hoffnung dreschen / daß er seiner Hoffnung theilhaftig werde.

Eller siger hand der icke alle maade for vor skyld? Ihi der er to scressuit for vor skyld / Jordi at den som ployer / hand skal ploye paa haabet / oc den som tresset / hand skal tresse paa haabet / at hand kand bliffue delactig aff sit Naab.

11. So wir euch das Geistliche säen / ist ein groß ding / ob wir euer leiblichs erndten?

Der som wi saa eder det Andelige / Er det en stor ting / om vi hoske eders legemlige?

12. So aber andere diser macht an euch theilhaftig sind / warumb nicht vil mehr wir? Aber wir haben solcher macht nicht gebrauchet / sondern wir vertragen allerley / daß wir nicht dem Evangelio Christi eine Hindernis machen.

Oc ere andre delactige i denne maect hoff eder / Hui ere icke wi meget mere? Men wi brugede icke saadan maect / men wi lidde allehonde / at wi skulde icke gøre Christi Euangelio nogen forhindelse.

13. Wisset ihr nicht / daß / die da opffern / essen vom Opffer? Vnd die des Altars pflegen / genießen des Altars?

Vide i icke / at de som offere / æde aff offeret? De de som væde Alteret / haflue nyre aff Alteret.

Kapitola IX.

8. Zdali wedle Eflowka to prawij? wssak y Jakon to prawj.

Izali wedlug eflowka ty rzeczy mowisz? & zali tej zakon to nie mowisz?

9. Neb psano gest w Zakonie Moſiſſow: Niezwiaſz Jezu yſt Wolu ktery mlacij. Zdali o Wolich zakonau peca ma Duoh?

Abowiem w zakone Moſiſſowym napisano jest / Nie zwiaſz Jezu gdy wolowi ktery zboze wysmloca / Izali sic Bog o woly starat?

10. Eſli pro nas to prawij? Giſte pro nas psany gſau tyto wſcy / neb do woſce / ma w nadziworati: a do mlacij / w nadzi to linij / Jemak wſitel wſyti.

A zali tho takieſte dla nas mowisz? gdy dla nas jest napisano / Abowiem w nadziei ma orac ten ktery orze / & ktery mloci w nadozret / ma byc wczestnikiem nadziei wrocy.

11. Ponewadz my wam duchownij wſcy rozſhwame / nemiz to wielka wſce / geſtije wasſe celeſne zneme.

Izaliſmy wam duchowne rzeczy ſlali / & zali to wielka rzeczy ſlabyſmy Jezu wſſe celeſne rzeczy?

12. Ponewadz ginij mocy waſſe wſasini gſau / probny chom radzi my nebyli? A wſſak nepoſhwaliſmy icke mocy / ale wſſetk wſcy ſnawſhmy / abychmy ſadnſho vragu nedali Euangelium Kriſtowu.

Izaliſmy tey mocy nadwſmi wſy wſia / czemuſmy nie wiecey my? & wſdyſmy tey mocy nie wſy wſali / ale wſy rſe rzeczy cierplesmy abychmy nie nie zamieſtawali Euangelicy Kriſtoſowey.

13. Zdaliſ newiſte / ze ti kſſiſ w Chramu pracugij / kſſe wſcy gſau Chramu / gdiſ? A do Oſtati ſlauſij / Oſtate poſſi wagij?

A zali nie wſſeſ iſ & kſſe oſſo ſwiatech rzeczy pracuſa / poſhwia tych rzeczy kſore ſa? Wſſeſ ſwiatego & kſſe przyc oſtazu ſawdy ſa / & oſtaza tej poſhwia?

*Imperochè essendo io libero da tutti,
mi son fatto seruo di tutti, per guadagnar
in persona.*

Por loqual siendo libre para con todos , me he hecho sieruo de todos por ganar à mas.

19. Ἐλθέτω γὰρ ὡς ἐκ πάντων, πᾶσιν ἡμαυτὸν ἐθέλωσαι, ἵνα τοὺς πλεόντας κερδήσω.

14. Ita & Dominus ordinavit iis qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere.

So also hath the Lord ordeined / that they which preach the Gospell / should live of the Gospell.

15. Ego autem nullo horum usus sum. Non autem scripsi hæc, ut ita fiant in me: bonum est enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet.

But I have used none of these things: neither wrote I these things / that it should be so done unto mee: for it were better for me to die / than that any man should make my rejoycing vaine.

16. Nam & si evangeliza vero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit: vñ enim mihi est si non evangeliza vero.

For though I preach the Gospell / I have nothing to rejoyce of: for necessity is layed upon me / and wo is unto me / if I preach not the Gospell.

17. Si enim volens hoc ago: mercedem habeo, si autem invito: dispensatio mihi credita est.

For if I do it willingly / I have a reward: but if I doe it against my will / notwithstanding the dispensation is committed unto me.

18. Quæ est ergo merces mea? Vt evangelium prædicans, sine sumptu ponam Evangelium, ut non abutar potestate mea in Evangelio.

What is my reward then? hereby that when I preach the Gospell / I make the Gospell of Christ free / that I abuse not mine authoritie in the Gospell.

19. Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci: ut plures lucrificerem.

For though I be free from all men / yet have I made my selfe servant unto all men / that I might winne the more.

14. Also hat auch der HERR befohlen / daß die das Evangelium verkündigen / sollen sich vom Evangelio nehmen.

Saa haffuer oc HERRN befahlet / At de som fortynde Evangelium / stulde nære sig aff Evangelio.

15. Ich aber habe der keines gebraucht. Ich schreibe auch nicht darumb darvon / daß mit mir also solte gehalten werden / Es were mir lieber ich stürbe / denn daß mir jemand meinen Ruhm solte zu nichte machen.

Men ieg haffuer inted brugert aff dette. Jeg scriffuer oc icke fordi der om / at det skalsaa holdis mer mig / Jeg vilde heller dø / end at nogen stulde gøre mig min Røff til inted.

16. Denn das ich das Evangelium predige / darff ich mich nicht rühmen / denn ich muß es thun / vñ wehe mir / wenn ich das Evangelium nicht predigete.

Ihi ieg tør icke rose mig / at ieg predicker Evangelium / fordi at ieg skal det gøre / De we mig / der som ieg icke predicker Evangelium.

17. Thue ichs gerne / so wird mir gelohnet / Thue ichs aber vngerne / so ist mir das Ampt doch befohlen.

Gør ieg det gerne / da saar ieg ten / Men gør ieg det icke gerne / saa er det Embede mig dog befahlet.

18. Was ist denn mein Lohn? Nemblich daß ich predige das Evangelium Christi / vñ thu dasselbige frey vmbsonst / auff daß ich nicht meiner Freyheit mißbrauche am Evangelio.

Hvad er da nu min Løn? I det / at ieg predicker Evangelium Christi / oc gør det frilte forgesuis paa det ieg skal icke misbruge min Frihed i Evangelio.

19. Denn wiewol ich frey bin von jederman / habe ich mich doch selbst jederman zum Knecht gemacht / auff daß ich ihrer vil gewinne.

Ihi alligeuel at ieg er fri fra huer mand / saa haffuer ieg dog gjort mig self til en tienne for huer mand / paa det ieg fand vinde mange aff dem.

14. Takt gesty Pan zbidil tēm / tērijz Evangelium zwoz stugij / aby z Evangelium ži wi byli.

Takt tej Pan postanowil tym ktorzy Ewangelia opowiedzia / aby z Ewangelia žyli.

15. Já gsem pak nišadnē tēto wēcy nepožijwal. Nepsal gsem pak tohoto / aby se toto na mnē tak dālo. Neb tēpe mi gest vmiřiti / nežliby tdo chvālu mau wyprāždnil.

Awšak že žadnētem z tych rzeczy nie vžijwal / kōm tych rzeczy pišal aby sietāk we mnē dīstalo / abowtētem lepicy mi vmiřec / nežby tto pusechwalante mote miai prožnem vczynit.

16. Nebo buduli Ewangelium kážati / nemām se z tohohlubiti / neb mne k tomu povinnoš tāhne. Apakli nebudu kážati / bēda mnē bude.

Bo jesti Ewangelia opowiesdam / niemām se przez chlubi / gdyż nie potrzeba przynuca / a bēda mnē tēlibym Ewangeliey nie opowiedal.

17. Buduli dobrowolně to činiti / odpłatui miřti budu. Pakli bezdělky / vřad ten gest mi švēr / en

Abowtētem testi dobrowolnte czynit / mam zaplatit / testiz nie rad / to kāsowanie testu mnē zwierzene.

18. Protožterau budu miřti odpłatui? Abych Ewangelium káže / bez hledānj pšijit ku vřit Ewangelium. Krystos wo / a žle nepožijwal mocy mē pšit Ewangelium.

Ktoraz tedy test moř zaplatit? Iž gdy Ewangelia opowiesdam / żeby nie czyniono žadnych nākladow na Ewangelia. Krystus sowe / iżbych žle nie vžijwal mocy mē w Ewangeliey.

19. Nebo kōnj gsem byl swos boden odewšlech / vřinēn gsem wšsechnēm sinžebniřkem / abyh mnohē žyřtal.

Abowtētem bēdac wolnēm od wšyřtich vczynitēmi sāmego šie / die wšyřtīm sluga / abym tch wies cep žyřtal.

ט

20 וְהָיִיתִי עִם יְהוּדִים
אֵיךְ יְהוּדִים דְּלִיהוּדִים
אֲמֵר וְעַם דְּתַחֲתִי נְמוּסָא
אֲנִי דְּתַחֲתִי
נְמוּסָא דְּלֵאלִיּוֹ דְּתַחֲתִי
נְמוּסָא אֲנִי אֲמֵר:

Et mi son fatto à i Giudei come Giudeo, per guadagnare i Giudei: à quei che son sotto la Legge, come se io fussi sotto la Legge, per guadagnare quelli che son sotto la Legge.

21 וְלֵאלִיּוֹ דְּנְמוּסָא לִית
לְהוֹן הָיִיתִי אֵיךְ דְּלֵגָּ
נְמוּסָא בְּדִלְגָּ אֵינִי
לֵאלֹהִים דְּלֵא נְמוּסָא אֵלָּא
בְּנְמוּסָא דְּמִשְׁיָתָא דְּאֵהָ
הָבִינִי בְּדִלְגָּ נְמוּסָא אֲנִי
אֲמֵר:

A quei che son senz'a legge, come se io fussi senz'a legge, (ancor che io non sia senz'a Legge, quanto à Dio, ma soggesto à la Legge di Christo) per guadagnare quelli che son senz'a Legge.

22 הָיִיתִי עִם פְּרִיָּהָ אֵיךְ
פְּרִיָּהָ דְּלִבְרִיָּהָ אֲמֵר
לְכָל נֶשֶׁם כִּל הָיִיתִי דְּלִקְרָ
נֶשֶׁם אֲחֵרָ:

Io mi son fatto à gl'infermi come infermo, per guadagnare gl'infermi. Io mi son fatto à tutti tutte le cose, per salvarne in ogni modo alcuni.

23 הֲדָא דִּיּוֹ עֲבַד אֲנִי
מִטּוֹל דְּאֵהוּנָא שׁוֹמְרִי
לְסִבְרָתָא:

E questo fo io per l'Euangelio, à fin di divenirne partecipe.

24 לֹא יָדְעִין אֲנִי וְאֲנִי דְּאֵלִיּוֹ
דְּבִאֲסִטְדִּין רִהְטִין בְּלֵהוֹן
הוּא רִהְטִין אֵלָּא מִדְּהוּ נִסְב
לֵה דְּכִוְנָתָא הִכְנָא הִרְטוּ
אֵיךְ דְּתִרְכּוּ:

Non sapete voi che quei che correno nel corso, cotreno tutti, ma un solo ne porta il palio? correte in modo, che voi l'otteniate.

25 כָּל אִנְשׁ צִיר דְּאֲנִי
עֲבַד מִן כָּל מִדּוֹ אֶחָד
רַעֲיָנָה וְהָלִין דְּרִהְטִין
דְּנִסְבִּין כָּלִילָה דְּמִחְבֵּל
חֲנוּ דִּיּוֹ דְּלֵא מִתְחַבֵּל:

Or Ciascum che combatte se lo flecto, s'astiene da tutte le cose. Eguali il fanno per ricevere una corona corruptibile, e noi altri per riceverne una incorruttibile.

ט

20 וְהָיִיתִי לִיהוּדִים כְּמֹ
אֲשֶׁר אֲכַצֵּעַ אֶת הַיְּהוּדִים לְאֲשֶׁר
תַּחַת הַתּוֹרָה כְּמֹ תַּחַת הַתּוֹרָה
(אֵהָ כִּי—אֵינִי תַּחַת הַתּוֹרָה)
לְכַצֵּעַ אוֹתָם אֲשֶׁר תַּחַת הַתּוֹרָה:

Y soy hecho à los Iudios como Iudio, por ganar à los Iudios: à los que estan sujetos à la Ley como sujeto à la Ley (no estando yo sujeto à la Ley,) por ganar à losque estan sujetos à la Ley.

21 וְלֵאֲשֶׁר אֵינָם תַּחַת הַתּוֹרָה כְּמֹ
כִּלִּי תוֹרָה אֵהָ כִּי אֵינִי כִּלִּי
תוֹרָה אֱלֹהִים כִּי אֵם תַּחַת תּוֹרָה
הַמִּשְׁיָח לְכַצֵּעַ אוֹתָם אֲשֶׁר כִּלִּי
תוֹרָה:

A los que son sin Ley, como si yo fuera sin Ley, no estando yo sin Ley de Dios, mas en la Ley del Christo, por ganar à los que estauan sin Ley.

22 גְּהִיָּתִי לְחוֹלִים כְּמֹ חוֹלָה
לְכַצֵּעַ אֶת הַחוֹלִים לְכָלִם
גְּהִיָּתִי כָל אֲשֶׁר אוֹשִׁיעַ אֲנִישִׁים
מְכָלִם:

Soy hecho à los flacos, como flaco por ganar à los flacos, A todos soy hecho todo, por hazer saluos à todos.

23 וְהָיִיתִי עִם פְּרִיָּהָ אֵיךְ
פְּרִיָּהָ דְּלִבְרִיָּהָ אֲמֵר
לְכָל נֶשֶׁם כִּל הָיִיתִי דְּלִקְרָ
נֶשֶׁם אֲחֵרָ:

Y esto hago por causa del Euangelio, por ser hecho juntamente participante de el.

24 הֲלֵא יָדַעְתֶּם כִּי בְּגִבּוֹרִים
לָצִי אֶחָד כָּלִם בְּאֶחָד יָרוּצוּ
וְאֶחָד יִקַּח נִצָּח בְּן־דּוֹצוּ אֲשֶׁר
תִּתְחַוֶּה:

O no sabeys que losque corren en el estadio todos à la verdad corren, mas vno lleva el premio? corred pues de tal manera que lo tomeys.

25 כִּי כָל־הַנֶּאֱבָק בְּכָל מִתְאֵפֵק
וּמִתְפַּתֵּל וְאֵלָּה אֲשֶׁר אֶת־עֵטְרָת
הַשָּׂחַת יִקַּח וְאֲנִי וְאֲנִי אֶת־אֲשֶׁר
כִּלִּי שָׂחַת הִיא:

Item, todo aquel que lucha, de todo se abstiene: y aquellos à la verdad para recibir vna corona corruptible: mas nosotros, incorruptible.

θ'

20. Καὶ ἵνα ὁμολῶ τοῖς Ἰουδαίοις
ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαῖος καὶ ὡς
τοῖς ὑποτακτοῖς, ὡς ὑποτακτός. (μη
ὡν ὑποτακτός νόμου,) ἵνα τῶν ὑπο
τακτῶν καὶ ὡς ὡς.

Et me suis fait aux Juifs comme Juif, afin de gagner les Juifs: à ceux qui sont sous la Loy, comme si j'estoye sous la Loy, afin de gagner ceux qui sont sous la Loy.

21. Τοῖς ἀνόμοις ὡς ἀνόμος, (μη
ὡς ἀνόμος νόμου, ἀλλ' ὡς ἀνόμος χρι
στοῦ,) ἵνα καὶ τῶν ὑποτακτῶν.

A ceux qui sont sans Loy, comme si j'estoye sans Loy (combien que ie ne soye point sans Loy quant à Dieu, mais sous la loy de Christ:) afin de gagner ceux qui sont sans Loy.

22. Ἐν ὁμολῶ τοῖς ἀσθενέσι ὡς
ἀσθενής, ἵνα τῶν ἀσθενέων καὶ ὡς
τοῖς πᾶσι γέγραπται καὶ πᾶσι, ἵνα
πᾶσι τῶν τοῦ ἀσθενή.

Je me suis fait comme foible: aux foibles afin de gagner les foibles: ie me suis fait toutes choses à tous, afin que totalement j'en saue quelques vns.

23. Τίς δὲ μοι εἰς τὸ ἀνταγ
γίσσειν, ἵνα συγκατασχῶ αὐτὸν ἵνα
μνη.

Et fai cela à cause de l'Euangile, afin que j'en soye fait aussi participant avec les autres.

24. Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν τῷ
τρεῖς, πάντες μὲν τρεῖς, οὐκ οἱ
εἰς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; ἕτερος
τρεῖς καὶ πᾶσι λαμβάνει.

Ne savez-vous pas que quand on court à la lice, tous courent bien, mais vn seul emporte le prix: courez tellement que vous l'emportiez.

25. Πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος, πάντα
τα ἀγκαρῶ ὡς πᾶς, ὁ καὶ οὐδὲν
ἵνα φθάσῃ εἰς τὸν ἀθάνατον ἡ
μῶν δὲ ἀφθάρτου.

Or quiconque luit, vit entierement par regime: &c. quant à ceux là ils se font pour avoir vne couronne corruptible: mais nous autres, vne incorruptible.

CAP. IX.

20. Et factus sum Iudæis
tanquam Iudæus: ut Iudæos
lucrarem, iis qui sub lege sūt,
quasi sub lege essem (cum
ipse non essem sub lege) ut
eos qui sub lege erant, lucriferem.

And unto the Jewes I become as
a Jew / that I may winne the Jewes.
To them that are vnder the Law:
as though I were vnder the Law: that
I may winne them that are vnder the Law.

21. Iis qui sine lege erant,
tanquā sine lege essem (cū
sine lege Dei non essem: sed
in lege essem Christi) ut lucrificerem eos qui sine lege
erant.

To them that are without Law/
as though I were without Law (when
I am not without Law as pertaining
to God / but am in the Lawe through
Christ) that I may win them that are
without Law.

22. Factus sum infirmis in-
firmus: ut infirmos lucrifa-
cerem. Omnibus omnia fa-
ctus sum, ut omnes facerem
salvos.

To the weak I become as weak /
that I may win the weak: I am made
all things to all men: that I might by all
means save some.

23. Omnia autem facio
propter Evangelium: ut par-
ticeps eius efficiar.

And this I do for the Gospels sake:
that I might be partaker thereof
with you.

24. Nescitis quod ii qui in
stadio currunt, omnes qui-
dem currunt, sed unus acci-
pit bravium? Sic currite ut
comprehendatis.

Knowe ye not / that they which run-
ne in a race: runne all / yet one recei-
veth the price? so runne / that ye may
obtaine.

25. Omnis autem qui in
agone contendit, ab omni-
bus se abstineth, & illi quidem
ut corruptibilem coronam
accipiant, nos autem incor-
ruptam.

And every man that proueth ma-
steries / abstaineth from all things: and
they do it to obtaine a corruptible crow-
ne: but wee for an incorruptible.

Das IX. Capitel.

20. Den Jüden bin ich worden als
ein Jude / auff daß ich die Jüden ge-
winne. Denen die vnter dem Geseß
sind / bin ich worden als vnter dem
Geseß / auff daß ich die / so vnter dem
Geseß sind Gewinne.

Ieg er bleffuen lige som en Jøde for Jøderne/
paa det ieg kunde vinde Jøderne. Saar dem som ere
vnder Løwen / er ieg bleffuen som ieg haaffde veret vn-
der Løwen / paa det ieg kunde vinde dem som ere vnder
Løwen.

21. Denen die ohn Geseß sind / bin
ich als ohn Geseße worden (so ich doch
nicht ohn Geseß bin für Gott / sondern
bin in dem Geseß Christi) auff daß ich
die / so ohne Geseße sind / gewinne.

Saar dem som ere vden Løwen / er ieg bleffuen
som ieg haaffde veret vden Løwen (alligeuel at ieg er
ide vden Løwen saar Gud / men er i Christi Løw) Paa
det ieg kunde vinde dem / som ere vnder Løwen.

22. Den Schwachen bin ich worden
als ein Schwacher / auff daß ich die
Schwachen gewinne. Ich bin jeder-
man allerley worden / auff daß ich al-
lenthalben ja etliche selig mache.

Ieg er bleffuen saar de Strøbelige / som den der
er Strøbelig / paa det ieg kunde vinde de Strøbelige.
Ieg er bleffuen allehonde saar huer mand / paa det ieg
kunde to alleuegne gøre nogle salige.

23. Solches aber thu ich vmb des
Euangelij willen / auff daß ich sein
theilhaftig werde.

De dette gør ieg for Euangelij skyld / at ieg kand
bliffue delactig der vdi.

24. Wisset ihr nicht / daß die / so in
den Schranken lauffen / die lauffen
alle / aber einer erlanget das Kleinot?
Lauffet nun also / daß jr es ergreiffet.

Bidet ike / at de / som løbe paa Banen / de løb-
alle / Men en saar Klenodet. Løbet nu saa / at? kun-
de saa fat der paa.

25. Ein jeglicher aber der da kempf-
et / enthelt sich alles dinges / Zene al-
so / daß sie eine vergengliche Krone em-
pfahen / Wir aber ein vnvergengliche.

Huer den som kempis / hand holder sig aff alting /
De gøre saa / at de kunde anamme en forgengelig Kru-
ne Men vi en vforengelig.

Kapitola IX.

20. Ziduom včinen gsem na-
kobych fidem byl / abych Zidy
žystal. Ěm pal kćij byl
pod Zákonom / včinen gsem
nakobych také pod Zákonom
byl (a negsa pod Zákonom) a-
bych ty kćijž pod Zákonom
byli / žystal:

Žstalem sic žydom takto žyd /
abych žydy žystal / a tym ktorzy
podzakonom są / takobych byl pod
zakonom / abym ty co pod zako-
nem są žystal.

21. Ěm opć kćijž byl bez
Zákona / včinen sem nakobych
bez Zákona byl (a negsa bez
Zákona Božího / ale gsa w
Zakone Krystiow) abych žy-
stal ty kćijž byl bez Zákona.

Tym ktorzy są bez zakonu / ja-
ko bez zakonu / (aczkolwie nie ie-
stem bez zakonu Bogu / ale w za-
konie w Krystusie) abym žystal
ty ktorzy są bez zakonu.

22. Wdłm v wjśce včinen
gsem mdly / abych mdle žystal.
Wścechñm wśceco gsem vč-
nen / abych wścechñm i spase-
nij pomohl.

Stalem siem dlym takto mdly /
abych mdle žystal / wśrykm sta-
tem sic wśceco / abych wśoy nle
řthore zachował.

23. A to wśceco činim pro
Evangelium / abych ho toli-
ko včastien byl.

Pro czynię dla Ewangelij /
abym się stał uczestnikiem tego.

24. Wzdali newjśce / że ti kć-
ijž w zámód bęžij / wśpćkni
zagiśt bęžij / ale geden bęře z-
ład? Tak bęřce abyśtę dobę-
li.

Wzaj nie wlecieć ci řthory w
zámód biegate / aczkolwie bę-
żaj / ale leden załlad bierz: Także
bieżcie abyście otrzymali.

25. Kađś kdo w bogi bonu-
ge / od wśśech wćch se zdržuge.
A oni zagiśt aby poruśtyedł
nau Korunu wzali / ale my ne
poruśtyedlnau.

Wten řtoryc zápřly chodžt /
nā wśrykm siem mernie choma
Onť thedy mernem sa / aby wzie-
li Korone smiertelna / a my aby
nie smiertelna.

26. אֲנִי הֵכִיל הַכֶּנֶף
רַחֵם אֲנִי לֹא הָיָה אֵיךְ
יַעַל מִדֶּם דָּלָא יִדְיָע וְ
וְהַכֶּנֶף מִתְפַּחֵשׁ אֲנִי לֹא
הָיָה אֵיךְ הוּא דִלְאָאֵר פִּתְשׁ:

Io dunque così corro, non come à l'incerte, così combatto, non come se io bastassi l'aria.

27. אֲלֵךְ בְּגִידֵי הַיָּמִים
וּמִשְׁעָבֵד אֲנִי
דִּלְמָא אֲנִי לֹא מִדְּנִי
אֲכַנְנִי אֲנִי קִיּוּמִי אֶ
אֲסַתֵּלָא לִי:

Ma pesto il mio corpo, e ridicolo in servitù: accioche per modo alcun non auenga, che hauendo predicato à gli altri, sia medesimo riprouato.

1. צָבָא אֲנִי דִּין דְּתַדְעוּ
אֲחֵי דְאֲבֵהוּן כְּלָהוּן תִּחִית
עֲנָנָא הוּוּ וְכָלְהוּן בְּיָמָא
עָבְרוּ:

Hor io voglio, fratelli, che voi sappiate, che i nostri Padri furon tutti sotto la nuuola, e tutti passarono per il mare.

2. וְכָלְהוּן בְּיַד מוֹשֶׁה
עָמְדוּ בַּעֲנָנָא וּבְיָמָא:

Et tutti furon baptizati per Moïse in la nuuola & nel mare.

3. וְכָלְהוּן חָדָא מֵאֲכֹלָתָא
דְּרוּחָא אֲכָלוּ:

Et tutti mangiarono del medesimo cibo spirituale.

4. וְכָלְהוּן חַד מִשְׁתֵּיָא
דְּרוּחָא אֲשָׁתִּי שְׁתֵּי הוּוּ
אֵיד מִן פֶּאֶרָא דְּרוּחָא
דְּאֲתֵינָא הוּוּ עָמְהוּן
פֶּאֶרָא דִּין הִי הוּוּ הוּוּ
מִשְׁתֵּיָא:

Et tutti beuuerò de la medesima beuanda spirituale: percioche beuuerò de la Pietra spirituale che gli seguittaua: & la Pietra era Christo.

5. אֲלֵא לֹא הָיָה בְּסִיגְמָהוּן
אֲצַבִּי אֲלֵהָא וְכָלְהוּן
בְּמִדְבָּרָא:

Ma Iddio in molti di loro non si compiacque: conciosia che furono abbattuti nel aserto.

26. וְאֲנִי עָדִי עֵת כֹּה רַץ לֹא
כְמוֹ בְּשׂוּא וְכֵן פִּתְשׁ לֹא כְמוֹ
מִתְפַּחֵשׁ בְּרוּחַ:

Antique yo de esta manera corro, no como à cosa incierta: de esta manera peleo, no como quien hiere el ayre.

27. כִּי־אֵם מַעֲנָה וּמַעֲבִיד אֲנִי
אֶת־בְּשָׂרִי בְּ־קָרְאִי לְאֲחֵרִים
אֲמִיאֵם אֲנִי:

Antes hiero mi cuerpo, y pongolo en seruidumbre: porque predicando à los otros, no me haga yo reprouado.

1. וְלֹא אֲכַחֵשׁ מִמַּכֶּם אֲחִי כִי־
אֲבוֹתֵינוּ כָּלֵם הוּוּ פַחַת הָעֵנָן
וְכָלֵם הָלְכוּ בִּיבְשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם:

Mas no quiero, Hermanos, que ignoreys, que nuestros Padres todos estuuieron debaxo dela nuue y todos passaron la mar;

2. וְכָלֵם בְּמִשְׁה גִּבְבֵּלוּ בַּעֲנָן
וּבְיָמָם:

Y todos en Moysen fueron baptizados en la nuue y en la mar:

3. וְכָלֵם אָכַל חָדָא אֶחָד אֲכָלוּ:

Y todos comieron la misma vianda espiritual,

4. וְכָלֵם שְׁתֵּי חָדָא אֶחָד שְׁתֵּי
כִי־שְׁתֵּי מִסְלַע חָדָא חָדָא
אֲחֵרִים וְהִסְלַע חָדָא הִיא
הַמִּשְׁתֵּי:

Y todos beuieron la misma beuida espiritual: porque beuian de la Piedra espiritual que los seguia, la qual Piedra era el Christo.

5. כִּי־אֵם לֹא בְּרַבִּים מֵהֶם
רָצָה אֱלֹהִים כִּי־נִשְׁטַחוּ בְּמִדְבָּרָא:

Mas de muchos de ellos no se agradó Dios: por lo qual fueron prostrados en el desierto.

26. Εγὼ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς
ὅτε ἀδελφὰς αὐτῶν πυκνῶς, ὡς
ὅτε αἰὲρ δαίρει.

Je court donc, non pas sans fauoir comment: ie comba, non point comme batant l'air.

27. Ἀλλ' ὑποτάζω μου τὸ
σῶμα καὶ δαλαγῶ, ὡς πρὸς
ἄλλοις κηρύξας αὐτοῖς ἀδύμιτον
λόγον.

Ains ie mette & redui mon corps, en seruitude, afin qu'en quelque maniere, apres auoir preché aux autres, moi-mesme ne soye trouué non receuable.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.
Ὅτι θέλω δε ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμεῶν
πάντες ὑπὸ τῇ νεφέλῃ ἦσαν, καὶ
πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διήλθον.

Or, freres, ie ne ueuil pas que vous ignoriez que uos Peres ont tous esté sous la nuée, & ont tous passé par la mer.

2. Καὶ πάντες ἕως τοῦ μοῦσῃ ἐ-
βαπτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐν τῇ
θαλάσσῃ.

Et ont tous esté baptizés en Moysen en la nuée & en la mer.

3. Καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρώμα
πνευματικόν ἐφαγον.

Et ont tous mangé d'une mesme viande spirituelle.

4. Καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα
πνευματικόν ἐπιον. ἐπιον γὰρ ἐκ
πνευματικῆς ἀκροπολίνος πνε-
ύματος ἡ ἡ πέτρα ἡ ὁ χριστός.

Et ont tous beu de mesme bruuage spirituel: car ils beuoyent de la pierre spirituelle qui les suiuiot, & la pierre estoit Christ.

5. Ἀλλ' ὅτε ἐν τοῖς πολλοῖς αὐ-
τῶν οὐδέ τις ἠγάπησεν τὸν
κύριον ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Mais Dieu n'a point prins plaisir en plusieurs d'iceux: car ils ont esté accablés au desert.

26. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aërem verberans.

I therefore so runne/not as vncertainly: so fight I/not as one that beatech the airc.

27. Sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte cum aliis predicaverim, ipse reprobis efficiar.

But I beat: downe my body/ and bring it into subjection/ left by any means after that I have preached to other/ I my selfe should be reproved.

Nolo enim vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt.

Moreover/brethren/ I would not that ye should be ignorant / that all our fathers were vnder the cloude/ and all passed through the sea.

2. Et omnes in Moyse baptizati sunt in nube & in mari.

And were all baptized vnto Moses/ in the cloude/ and in the sea.

3. Et omnes eandem escam spiritualement manducaverunt.

And did all eate the same spirituall meate.

4. Et omnes eundem potum spiritualement biberunt, (bibebant autem de spirituali, consequente eos, petra, petra autem erat Christus.)

And did all drinke the same spirituall drinke / for they drante of the spirituall Rocke that followed them: and the Rocke was Christ.

5. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo, nam prostrati sunt in deserto.

But with many of them God was not pleased: for they were ouerthrowen in the wilddenes.

26. Ich lauffe aber also / nicht als aufß vngewisse. Ich sechete also / nicht als der in die Lust streichet.

De teg lober saa ick / som vaa der wiisse. Ieg sicker saa / ick som den der slart Været.

27. Sondern ich beteube meinen Leib / vnd zäme ihn / daß ich nicht andern predige / vnd selbst verwerfflich werde.

Men ieg spæger mit legeme/ oc tvinger det / At ieg skal ick predike saar andre / oc bliffue self forherdet.

Ich wil euch aber / lieben Brüder / nicht verhalten / daß vnser Väter sind alle vnter der Wolcken gewesen / vnd sind alle durchs Meer gegangen.

Men ieg vil ick dolie saar eder / kære Brædre / At vore Fedre vaare alle vnder Skyen / De de ginge alle igennem Haffuet.

2. Vnd sind alle vnter Mosen getauft / mit der Wolcken / vnd mit dem Meer.

De ere alle dobre vnder Mose / met Skyen / oc met Haffuet.

3. Vnd haben alle einerley Geistliche Speise gessen.

De de ode alle enhonde aandelig Mad.

4. Vnd haben alle einerley Geistlichen Tranc getruncken / Sie truncken / aber von dem Geistlichen Fels / der mit folget / welcher war Christus.

De drucke alle enhonde aandelig Drick / De de drucke aff den aandelige Klippe / som efterfulde dem / huilcken vaar Christus.

5. Aber an jr vilen hat Gott keinen wolgefallen / denn sie sind nidergeschlagen in der Wüsten.

Men Gud haffde ick behægelighed til mange aff dem / Thi ere nedslagne i Ørten.

26. Protož ná tak běžím / ne jako v nejistotu: tak bojů / gi / ne jako vjtr rozrážej.

Aprzetoz ja tak běženie takó ná nie pewna / tak bojować takó wiatr białe.

27. Ale trzycen tělo mé / a v službu ge podrobní / abych snad glým káse / sam nestechetým nebýl včinný.

Ale podbítam tělo mé / a v službu ge / abych snad z odpovědí mých / sam ne stál ná ganioným.

Ich wil jagist abnste wder li Bratři / že Dcove ná sň wšstěni pod Oblaki by / a wšstěni Mosepresti.

Intechce abyće nte mclt wtedz stec bracia / i z oycow nasy wšstěcy pod onym oblakiem byli / a wšstěcy przez morze przestli.

2. A wšstěni od Mosejstie pokřtēni gšau w Oblaci a w Moři:

A wšstěcy byli okřtēni w Mosejst / w oblaci y w morzi.

3. A wšstěni tž pokřm Duchownij gedli.

A wšstěcy wjwstědneho po farmu duchownego.

4. A wšstěni tž nāpog Duchownij pili / nebōt gšau pili z duchownij skaly / kterāz gich nāsledowala / a skála byl Krystus.

A wšstěcy pili tedno piće duchowne / abowiem pili z skaly duchowney / Etoza zā nimi škā / a tž škā byla Krystus.

5. Ale mnoz n nich se nelij: bili Bohu / neb gšau zhynuli na pa usti.

Ale wteie ich nte podobāto si: Bogu / abowiem poráženi sa nā pušci.

6 הלוי דין טופסא לו הו
הו דלא חנו רגיו בישתא
איכנא דהגון רגו :

*Queste cose furon figure di noi altri,
accioche noi non siamo desiderati di cose
male, come ne furon desiderati ancor
quelli.*

7 ואף לא נהנא פלחי
פחכרא איכנא דאף
מנהון פלחי אף דכתיב
דיתב צמא למאכר
ולמשתא וקמו
למשתאיו :

*Ne siate idolatri, come alcuni di lo-
ro, si come è scritto, Il popolo si pose a fede-
re per mangiare e per beuere, e poi si leua-
rono su a giuocare.*

8 אף לא טנא איכנא
דמנהון וגיו נפלה בחד
ימא עסריו (ותלתא)
אלביו :

*Ne siamo fornicatori come alcuni di
loro fornicarono, onde ne morirono in un
giorno venti tre mila.*

9 ולא ננסא למשיחא
איכנא דאף מנהון נסיו
ואבדו אפיו חונתא :

*Ne tentiamo Christo, come alcuni di
loro il tentarono, e furono estinti dai ser-
penti.*

10 אף לא תרשנו א
איכנא דמנהון רשנו
ואבדו באידי מחבלנא :

*Ne mormorate, come alcuni di loro
mormorarono, e furon distrutti dal ester-
minatore.*

11 הלוי דין כלחיו דגדש
להון לטופסו הני ואתפתי
מטול מרוותא דילין
דחרתהון דעלמא עליו
מטול :

*Hor tutte queste cose accaduano lo-
ro in figura: ma sono state scritte per am-
monition di noi altri, a iguali son perue-
nute i fini de secoli.*

12 מכיל מו דסבר דקם
יודחר דלא גפל :

*Per laqual cosa chi si pensa stare in
piedi guardi si di non cadere.*

6 והאלה לצורחנו נעשו אשר
לא נהיה מתאמים לעות כמו
גם האלה התאוו תאנה :

Empero estas cosas fueron hechas en figura
de nosotros: para que no cudiciemos cosas ma-
las, como ellos cudiciaron.

7 ולא תהיו עובדי עגל מסכה
כמו אנשים מהם אף נכתב
וישב העם לאכל ושתו ויקמו
לצחק :

Ni seays honrradores de idolos como algu-
nos de ellos, como está escripto, Sentose el pue-
blo a comer, y a beuer, y leuantaronse a jugar.

8 ולא נזנה כמו אנשים מהם
הזנו נפלו ביום אחד (ארבעה)
ועשרים אלה :

Ni forniquemos, como algunos de ellos for-
nicaron, y cayeron muertos en vn dia veynte y
tres mil.

9 ולא ננסה את תמשיח כמו
גם אנשים מהם נסוהו וישלח
יהוה את הנחשים השדפים
וינשכו את העם וימת עם רב :

Ni tentemos al Christo, como algunos de-
ellos lo tentaron: y perecieron por las serpientes.

10 ולא גלון כמו אנשים מהם
הלינו נידדו חיים שאולה נאבדו
מאבדון :

Ni murmureys, como algunos de ellos mur-
muraron, y perecieron por el Destruydor.

11 וכל האלה בצורה קרו להם
ונכתבים להוחר אותנו אשר
עליהם עת קץ העולמים הגיעה :

Mas estas cosas les acontecieron en figura:
y son escriptas para nuestra admonicion en qui-
en los fines de los siglos han parado.

12 על כן החשב כיה קם יראה
בן יפול :

Ansi que el que se piença estar firme mire
no cayga.

6. Ταῦτα δὲ τούτοις ἡμεῖς ἐπαγγέλι-
σαν, ὥς τὴν μὴ εἶναι ἡμεῖς ἐπιθυμη-
ταὶς κακῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ἐπιθυ-
μησάν.

Or ces choses ont esté exemples
pour nous, afin que nous ne soyons point
conuoiteux des choses mauuaises, com-
me eux aussi ont conuoité.

7. Μηδὲ εἰδωλα λατρεύειν ὡς κα-
θὼς τινες αὐτῶν, ὡς ἔστιν γεγραπταί,
ἐκάθισεν ὁ λαὸς ὁ φάγει, καὶ πί-
νει, καὶ αὐτῶν ἐπαύσαν.

Et que vous ne deueniez idolatres,
comme quelques vns d'entr'eux: ainsi
qu'il est escrit, Le peuple s'est assis pour
manger & pour boire, puis se sont leués
pour iouer.

8. Μηδὲ πορνείαν ποιεῖν, καθὼς τινες
αὐτῶν ἐπορεύσαν, ὡς ἔστιν ἐν μιᾷ
ἡμέρᾳ ἑκατὸν (τρῆς) χιλιάδες.

Et que ne paillardions point, com-
me quelques vns d'entr'eux ont paillar-
dé, & sont tombés en vn iour vingt &
trois mille.

9. Μηδὲ ἐκπειράζειν τὸν χρι-
στὸν, ὡς καὶ τινες αὐτῶν ἐπειράσαν, καὶ
ἀπὸ τοῦ ὄφιδος ἀπέθανον.

Et que ne tentions point Christ, com-
me aussi quelques vns d'entr'eux font
tenté: & ont esté destruits par les ser-
pens.

10. Μηδὲ βογγεῖν, καθὼς καὶ
τινες αὐτῶν ἐβογγήσαν, καὶ ἀπὸ τοῦ
ὄφιδος ἐδόθησαν.

Et que ne murmurez point com-
me aussi quelques vns d'entr'eux ont
murmuré, & sont peris par le destru-
cteur.

11. Ταῦτα δὲ πάντες τούτοις συν-
ταίονται ἐκείνοις. ἵνα φανερωθῇ
νοῦν ἡμεῖς, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν
αἰώνων κατετύχησεν.

Or toutes ces choses leur aduenoy-
ent en exemple, & sont escriptes pour
nous admonester, comme ceux ausquels
les derniers temps sont paruenus.

12. Ὡστε ὁ δοκῶν ἐστῆναι, ὅτι
πίπτει.

Parquoi que celui qui s'estime estre
debout, regarde qu'il ne tombe.

CAP. X.

6. Hæc autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes malorum, sicut & illi concupierunt.

Nowe these are ensamples to vs / to the intent that we / should not lust after euill things as they also lusted.

7. Neque idololatræ efficiamini, sicut quidam ex ipsis: quemadmodum scriptum est: Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.

Neither bee ye idolaters as were some of them/as it is written/The people sate downe to eate and drinke / and rose vp to play.

8. Neque fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, & ceciderunt una die viginti tria millia.

Neither let vs committe fornication/as some of them committed fornication/and fell in one day three and twen ty thousand.

9. Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentauerunt, & à serpentibus perierunt.

Neither let vs tempt Christ/as some of them also tempted him / and were destroyed of serpents.

10. Neque murmuraveritis: sicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore.

Neither murmur ye / as some of them also murmured / and were destroyed of the destroyer.

11. Hæc autem omnia in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines seculorum devenerunt.

Now all these things came vnto them for ensamples / and were written to admonish vs / vpon whome the endes of the worlde are come.

12. Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat.

Wherefore/let him that thinketh he standeth/ take heed lest he fall.

Das X. Capittel.

6. Das ist vns aber zum Fürbilde geschehen/das wir nicht vns gelüsten lassen des bösen/ gleich wie jene gelüstet hat.

De der stede off til te Exempel/ at wi skulle icke haffue lyst til der Onde/ lige som de haffde lyst.

7. Werdet auch nicht Abgöttische/ gleich wie jener etliche worden / als geschrieben stehet: Das Volk sagte sich nider zu essen vnd zutrinken / vnd stund auff zu spielen.

Blissuer oc icke Affgudiste/ lige som nogle aff dem bleffue/ som screffute staar/ Solcket sette sig ned at æde oc at dricke/ oc stad op at lege.

8. Auch lasset vns nicht Hurerey treiben / wie etliche vnter jenen Hurerey trieben/ vnd fielen auff einen Tag drey vnd zweinzig tausent.

Lader off oc icke bedriffue Hureri/ Som nogle thlant dem bedriffue Hureri/ oc sulde paa en dag/ try oc tiue tusinde.

9. Lasset vns aber auch Christum nicht versuchen / wie etliche von ihnen ihn versuchten / vnd wurden von den Schlangen vmbbracht.

Lader off oc icke friste Christum/ Som nogle aff dem fristede hannem/ De bleffue forderffuede aff Hurgorme.

10. Murret auch nicht / gleich wie jener etliche murreten / vnd wurden vmbbracht durch den Verderber.

Rnurrer oc icke/ lige som nogle aff dem knurrede/ De bleffue ødelagde formedelst Forderffueren.

11. Solches alles widerfuhr ihnen/ zum Fürbilde/ es ist aber geschrieben/ vns zur Warnung / auff welche das Ende der Welt kommen ist.

Alle dette stede dem/ til te Exempel/ De der er screffut off til atværsel/ paa hilsen Berdens ende er kommen.

12. Darumb / wer sich lesset düncken / er stehe / mag wol zusehen / das er nicht falle.

Der saare/ Huo sig lader thycke/ At hand staar/ Den skal see vel til/ at hand icke falder.

Kapitola. X.

6. A to se gim stalo v figu: fe pro nās. Abychom nebyli žadostivij žlho/ natož y oní žadali:

Aty rzezy byly wzorní nā: symi/ fu remu aby symi žlych rzezy žy nie požadali/ iako ont žadali.

7. Ani Modlārij vlnēni bōwante/ pako nēkēij ž nich: žakož psāno gest: Požadil se lid aby gebl a gil/ a wstali aby tancowali.

Žte badžtež bālwch wālcā: mi iako nēkētorzy ž nich/ tāt iako test nāpsāno/ Siadl two aby iadl y pil/ y wstali fu igrānu.

8. Ani smilnēme/ iako nēkēij ž nich smilnili/ a pobito gich geden den žimecyma žlych.

At si dopuścaymy nēczys: stoty/ iako nēkētorzy ž nich nēczys: žymy byli/ y poleglo ich dntā tedz nego trzy y dwādzicā tyścycy.

9. Ani poľausseyme Krysta/ pako nēkēij ž nich poľausseli/ a od Ľadām gsu žhynuli.

Ani řusimy Krystusa iako nēkētorzy ž nich řusili/ y od wējow pogineli.

10. Ani repecte/ pako nēkēij ž nich reptali gśau/ a žhynuli od žāhubec.

Ani řemzycie/ yako nēkētorzy ž nich řemzili/ y pogineli od řegothory wytracali.

11. Toto pať wśetno v žiguofe dālo se gim/ ale nāpsāno gest k nāsemu napomenu tij/ řetij ž gime giž na řonč Swēta.

Aty wśyť rzezy przydāly si im fu przytādowy/ a řa nāpsāno se nēdā nā pominānia nāřego/ nā řtore řtončenia wśkow przyřly.

12. A protož řdo se domnijs wā žebj stal/ řledij aby ne padl.

A tāt řtore si řda řobte ře řhot/ nēchže pāřzā aby nie y padl.

13. נְסִינְכוֹן לֹא מְסִינְכוֹן
אֵלָּא דְּבָנִי נִשְׂא מְהִימֹן הוּא
דִּין אֵלֶּהָ דְּלֹא יִרְפִּיכֹן
דְּתַתְּסֹן וְתִיר מִן מִדָּם
דְּמִצִּין אֲנִתּוֹן אֵלָּא יַעֲבֹד
לְנְסִינְכוֹן מִפְּקִנָּא אִיכְנָא
דְּתַשְׁכְּחוֹן לְמַסְגִּירוֹ :

*Tentatione alcuna non si ha sopra-
presenon humana: Ma Iddio è fedele,
ilqual non permetterà che voi siate ten-
tati sopra l' vostro potere: anzi insieme
con la tentatione farà ancor la virtù sua
buona, acciò che voi possiate sostenerla.*

14. מְטוּל הֵנָּה חֲבִיבִי
צְרוּקוֹ מִן פּוֹלְחֵנָּה ד
דְּפִתְכֵנָּה :

*Per laqual cosa, diletti miei, fuggi-
tenui da l' idolatria.*

15. אִיךְ דְּלַחֲפִימָא אָמַר
אָנָּה דִּינֵנוּ אֲנִתּוֹן מִדָּם
דְּאָמַר אָנָּה :

*Io parlo come à persone intelligenti:
giudicate voi stessi quel ch'io dico.*

16. פֶּסַח הוּא דְּתַנְדִּיתָּ
דְּמִבְרַכִּינוּ לֹא הֵנָּה
שׁוֹתְפּוֹתָא אִיתְּנֵהּ דְּרִמָּה
דְּמִשְׁחָא וְלַחֲמָנָה הוּא
דְּקָצִינוּ לֹא תוֹא שׁוֹתְפּוֹתָא
אִיתְּנֵהּ דְּפִנְגֵּרָה דְּמִשְׁחָא :

*Il calice de la benediction, à quel noi
benediciamo, non è egli la communication
del sangue di Christo? e il pane che noi
speziamo, non è egli la communication
del corpo di Christo?*

17. אִיכְנָא הֲכִיל דְּחַד הוּא
לַחֲמָא הוּא הֲכִנָּא בְּלֹן חַד
חֲנֹן פִּגְרָא בְּלֹן צִיר מִן הוּא הוּא
חַד לַחֲמָנָה (וְיָמֵן הוּא הוּא)
בְּסָא (נְסִינְכוֹן) :

*Conciosia che molti insieme siamo in
pane, & in corpo: perchoche tutti parti-
cipiamo d'un medesimo pane, (e medesi-
mo calice.)*

18. חֲנִי וְיִסְרָאֵל דְּבִכְסָר לֹא
הִנָּה אִילִּין דְּאִבְלִין דְּבִחָא
הִינֵן שׁוֹתְפָא לְמִדְּבָחָא :

*Guar date Israel che è secondo la car-
ne: quei che mangiano i sacrificij, non so-
no egliino partecipi de l' altare?*

19. מָנָה הֲכִיל אָמַר אָנָּה
דְּפִתְכֵנָּה מִדָּם אִיתְּנֵהּ אֹ
דְּבִחָא דְּפִתְכֵנָּה מִדָּם
הוּא לֹא :

*Che dico io dunque? Che l' idolo sia
qualche cosa? o che quello che è sacrificia-
to à gl' idoli sia qualche cosa? Non già.*

13. מְסָה לֹא אֲחֻתְכֶם כִּי אִם
בְּאָדָם כִּי-נִשְׂאֵמֶן יְהוָה אֲשֶׁר לֹא
יָנִיחַ אֲחֻתְכֶם לְהַנְסוֹת עַל-יְכַלְתְּכֶם
כִּי אִם יַעֲשֶׂה עִם הַמָּסָה גַם
אֶת הַמִּצָּא אֲשֶׁר הִזְכַּלְוּ לְהַכִּיל :

No hos ha tomado tentacion, sino humana,
mas fíeles Dios, que no hos dexará ser tentados
mas de lo que podeys lleuar: antes dará tambien
juntamente con la tentacion salida, para que po-
days fuffrir.

14. עַל-כֵּן אֶחָבִי נִוְסוּ מִעֲבֹדַת
הָאִילִלִים :

Por lo qual, amados míos. huyd de la idola-
tria.

15. כִּמּוֹ אֶל-גִּבּוֹנִים מְדַבֵּר
אֲנִי וְאַתֶּם שֹׁפְטוּ מִה מְדַבֵּר
נֹכְחִי :

Como à sabios hablo, juzgad vosotros lo
que digo.

16. תְּכֹס תַחֲזִיק אֲשֶׁר אֲוֹתָהּ
מְבָרְכִים אֲנַחְנוּ הֲלֹא חֶבֶד דְּמִי
הַמְשִׁיחַ הִיא וְהַלֶּחֶם אֲשֶׁר אֲוֹתוֹ
שׁוֹבְרִים אֲנַחְנוּ הֲלֹא חֶבֶד צוּרֵת
הַמְשִׁיחַ הוּא :

El vaso de benediction à qual bendizemos,
no es la communion de la sangre del Christo? el
pan que partimos, no es la communion del cuer-
po del Christo?

17. כִּי-לֶחֶם אֶחָד צוּרֵת אֲחָת
רַבִּים אֲנַחְנוּ כֹּלְנוּ אֲשֶׁר מִלֶּחֶם
אֶחָד (וּמְכֹס אֲחָת) מִתְּחַבְּרִים
אֲנַחְנוּ :

Porque vn pân, es, que muchos somos vn
cuerpo: porque todos participamos de vn pan.
(e de mismo vaso.)

18. הֲבִיטוּ אֶת-יִשְׂרָאֵל כְּבִשָּׁר
הֲלֹא הָאֹכְלִים אֶת-הַזִּבְחִים
חֲבֵרֵי הַמִּזְבֵּחַ הֵמָּה :

Mirad àl Israel segun la carne, Los que co-
men los sacrificios no son partecipates del altar?

19. וְמִה אָמַר כִּי-אִילִל מֵאוֹמָה
הוּא אוֹ-כִי וְבַח אִלִּילִים מֵאוֹמָה
הוּא :

Pues que digo? Que el idolo es algo? o que
lo que es sacrificado à los idolos es algo?

13. Πειρασμός υμῶν οὐκ ἐστὶν ἀπὸ
ἀνθρώπου, ἀλλ' ὁ θεὸς ὁ δὲ θεὸς
ὁς ὁσὰ ἔσται ὑμᾶς πειραζέτω, ὅτι ὁ
θεὸς ὁ δυνάστης ἁλλὰ ποιῶν ὑμᾶς
τῷ πειρασμῷ τὴν ἐκείνου, ὅτι
δυνάστης ὑμῶν ἐστὶν ὁ θεός.

Tentation ne vous a point saisis, si-
non humaine: or Dieu est fidele, lequel
ne permettra point que vous soyez ten-
tez outre ce que vous pouvez: ainsi il
donnera avec la tentation, l'issue en for-
te que vous la puissiez soutenir,

14. Διόπερ, ἀγαπητοί μου. φεύ-
γετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας.

Pourtant mes bien aimés, fuyez ar-
riere de l'idolatrie.

15. Ὡς φερεῖς λέγων· κριτά-
ται υμῶν ὁ θεός.

Je parle comme à ceux qui sont en-
tendus: vous mesme iugez de ce que
je di.

16. Τὸ πίνειν τῆς ἀλυσίας ὁ
ἀλυσισμός, οὐκ ἐστὶν κοινωνία τῆς αἱ-
ματός τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
χριστοῦ, οὐκ ἐστὶν κοινωνία τῆς αἱμα-
τός τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ.

La coupe de benediction laquelle
nous benissons, n'est-elle pas la commu-
nion du sang de Christ? & le pain que
nous rompons, n'est-il pas la commu-
nion du corps de Christ?

17. Ὅτι ἡς ἄρτος, ἐν ᾧ ὡμα οἱ
πολλοὶ ἐσμεν. οἱ γὰρ πάντες ἐκ τῆς
ἐνὸς ἄρτου (καὶ ἐκ τῆς ἐνὸς πίτης)
μετόχομεν.

D'autant que nous qui sommes plu-
sieurs, sommes vn seul pain & vn seul
corps: Car nous tous sommes partici-
pans d'un mesme pain (& d'une mesme
coupe.)

18. βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρ-
κα, οὐκ οἱ ἐσθίουσιν τὰς θυσίας,
καὶ οὐκ οἱ ἐστὶν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ οἱ οἱ :

Voyez l'Israel qui est selon la chair:
ceux qui mangent les sacrifices, ne sont
ils pas participans de l'autel?

19. τί εἰπω φημί; ὅτι ἰδὼλον τί
ἐστίν; ὅτι ἰδὼλον τί ἐστίν;

Que di-je donc? que l'idole soit quel-
que chose: ou que ce qui est sacrifié à l'i-
dole, soit quelque chose? non.

CAP. X.

13. Tentatio vos non apprehendat nisi humana, fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari super id quod potestis: sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.

There hath no temptation taken you: but such as appertaineth to man: and God is faithful, which will not suffer you to be tempted above that you are able: but will with the temptation also make the way of escape, that ye may be able to bear it.

14. Propter quod charissimi mihi, fugite ab idolorum cultura.

Wherefore my beloved, flee from idolatry.

15. Ut prudentibus loquor, vos ipsi iudicate quod dico.

I speak as unto them which have understanding: iudge ye what I say.

16. Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? & panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?

The cuppe of blessing which we bless is it not the communion of the blood of Christ? The bread which we break is it not the communion of the bodie of Christ?

17. Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane (& de uno calice) participamus.

For we that are many are one bread & one bodie: because we all are partakers of one bread (and of one cuppe.)

18. Videte Israel secundum carnem: nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris?

Beholde Israel which is after the fleshe: are not they which eat of the sacrifices partakers of the altar?

19. Quid ergo? dico quod idolis immolatum, sit aliquid? aut quod idolum sit aliquid?

What saie I then? that the idoles are any thing? or that that which is sacrificed to idoles is any thing?

Das X. Capitel.

13. Es hat euch noch keine / denn Menschliche versuchung betreten. Aber Gott ist getreu / der euch nicht lesset versuchen über euer vermögen / sondern machet daß die versuchung so ein ende gewinne / daß ihr könnt ertragen.

Eder er end nu ingen fristesse paa kommen / vden Menniskelig. Men Gud er trofast / som lader icke friste eder / offuer eders formue / Men hand gor saadan ende paa fristelsen / at i der kunde taale.

14. Darumb / meine liebsten / fliehet von dem Götzendienste.

Der saare mine Etskelige / flyr fra Afguders tieniste.

15. Als mit den Klugen rede ich / richtet ihr / was ich sage.

Jeg taler som mer de Forstandige / Demei / pva der som jeg siger.

16. Der gesegnete Kelch / welchen wir segnen / ist der nicht die Gemeinschaft des Bluts Christi? Das Brodt / daß wir brechen / ist das nicht die Gemeinschaft des Leibs Christi?

Den velsignede Kalck / huilken vi velsigne / Er hand icke Christi Blods Menighed? & Er Brod som vi bryde / Er der icke Christi Legemis menighed?

17. Denn ein Brot ist / so sind wir vil ein Leib / die weil wir alle eines Brodts (vnd eines Kelchs) theilhaftig sind.

Thi der er ic Brod / saa er vi mange ic Legeme / offerdi vi ere alle delagtige ic Brod (oc i ic Kalck.)

18. Sehet an den Israel nach dem Fleisch / welche die Opfer essen / sind die nicht inn der Gemeinschaft des Altars?

Seer til Israel offerer edet / de som æde Offeret / Ere de icke i Altarens Menighed?

19. Was soll ich denn nun sagen? Soll ich sagen / daß der Göthe etwas sey? oder daß das Göthenopfer etwas sey?

Quad skal ieg da nu sige? Skal ieg sige / at Afguder ere noget? Eller at Afguders offer ere noget?

Aspitola X.

13. Pokussenj was nezachwas cuog gedint lidste. Ale wery nst gest Duoh / ktery nedopu: sij na was / abyssie byli pokus: sieni nad to / coz mlyte / nez v: tinit s pokussenj takz pro: spch / abyssie mohli snst.

Pokussente was nse ziolo teds no ludzie / & Bogci test wieny Erory nte dopu: abyssie byli kus: sieni nad to co moziecie / owi e n wam da wydz j pokusy abyssie: niec mogli.

14. Protoz naymilegssy mo: gi / warugte se Modlosluz: benstwij.

Dla tego bracia namalzy mo: strzeziecie sie balwoch walsiwa.

15. Jakozto opatrnym insu: wlijm wam / sami to sudie co:z prawijm.

Wowiecie takto madyrm / toz: sadzciez wy co powiedam.

16. Kalich pozechnanj / ktery: muz dobrocediwe / wslat spo: lecnost. Kwie Krystowy gest. A chleb ktery lamame / wslat spo: lecnost tela. VAnz gest.

Kubeł błogosławienia ktero: ry błogosławimy / Isali spo: lecnosc. Kwie Krystusowy nst: i: & A chleb ktery lamamy / Isali nie test spo: lecnosc tela. VAnz: Isusowego?

17. Nebo geben chleb / a ged: no telo mnozj gline. Wslj: cni zagist gednoho chleba / a gednoho Kalicha) poztjwam: me.

Abowiemci wiele nas test teds nym chlebem / y iednym ciakem / gdyz wsljcy iedno chleba (y tes: dne Kubeł) testesmy wczestni.

18. Pohledie na Izrahelstj: lid wedle tela: Wslat ti / k: ruzj gedj Obeti / vztjwagj Ob: taret.

Patrzenie na Izrahela Erory test: wedle ciak / Isaz ci Erory pozt: wala ofiar nte sa wczestni oltarz: ja.

19. Coz tedba prawijme? Je Mo: dlam obetowan gest nico? & aneho je Modla gest nico?

Coz thedy powiedam? Bybale: wan mial czym byc? Abo izby to: co test balwanom ofiarowano: mialo czym byc?

20 אלא הו מדם דרבחין
חבבא לשאדא הו דרבחין
ולא לאלהא לא דיו צבא
אנני דתהוו שנתפא
לשאדא:

Ma dico che le cose che sacrificano i Gentili, le sacrificano a i demonij, e non a Dio. Hor io non voglio che voi siate participi de demonij.

21 לנ משבחין אנתון
דתשתון כסא דמרו וכסא
דשאדא ולנ משבחין
אנתון דתשתנתבון
בפתורא דמרו ובפתורא
דשאדא:

Voi non potete bevere il calice del Signore, e il calice de demonij. Non potete participar de la mensa del Signore, e de la mensa de demonij.

22 או דלמנא מטב
מטבין למרו דלמנא ח
חסבין מנה:

Vogliamo noi promuovere il Signore ad ira? Stiamo noi piu forti di lui?

23 כל מדם שליט לי אלא
לא כל מדם פקה כר
מדם שליט לי אלא ל
כל מדם מבנה:

Tutte le cose mi son licite, ma il tutto non è edificante: tutte le cose mi son licite, ma non tutte edificano.

24 לא אנש דנפשיה יהנה
בצנא אלא כל נשאף
דחברה:

Nituno cerchi il suo proprio, ma ciascuno cerchi quel d'altri.

25 כל מדם דמורבון
במקלון הנותון אכלין ד
דלנ עוקבא מטור
תארתא:

Mangiate di tutto cio che si vende ne la beccaria senza domandar di niente per conto de la conscientia.

26 דמדיא הי גיר ארצא
במלאה:

Imperocche la terra è del Signore, e cio che in essa si contiene.

20 כיהאם אשר מנבחים הגוים
לשירים יבחו ולא לאלהים ולא
חפצתי להויתכם חכרי השירים:

Antes digo que lo que las Gentes sacrifican, a los demonios lo sacrifican, y no a Dios: y no querria que vosotros fuesse des participes de los demonios.

21 לא תוכלו לשחוט את
כוס יהנה ואת כוס השירים לא
תוכלו להחבר לאלהין יהנה
ולשחור השירים:

No podeys beuer el vaso del Sennor, y el vaso de los demonios: no podeys ser participes de la mesa del Sennor, y de la mesa de los demonios.

22 תקניא את יהנה הגבורים
במנו אנה:

O prouocaremos a zelo al Sennor? Somos mas fuertes que el?

23 על כלם היתה שלטוני אך
כלם אינם יועילו לי כלם היו
תחת שלטוני אך אינם כלם יבנו:

Todo me es licito, mas no todo conuiene: todo me es licito, mas no todo edifica.

24 איש לא יבקש את
לנפשו כיהאם אשר לאחר:

Ninguno busque lo que es suyo: mas cada vno lo que es del otro.

25 כל אשר בבית הטבח
נמכר יכלו אינכם מכירים
בעבור המדע:

De todo lo que se vende en la carniceria, comed, sin preguntar nada por causa de la conscientia:

26 כיה יהנה הארץ וכל מלואה
תכל ויושבי בה:

Porque del Sennor es la tierra y lo que la hinche.

20. 'Αλλ' ὅτι αὐτοὶ τοὺς ἑθνη, δαίμονιαι ὄντες, καὶ οὐ θεοί. καὶ θέλω δεῖ ὑμᾶς κατανοεῖν ὅτι δαίμονιαι οὗτοι εἰσιν.

Mais ie di que les choses que les Gentils sacrifient, ils les sacrifient aux diables, & non point à Dieu: or ie ne vueil point que vous soyez participians des diables.

21. Οὐ δύνασθε πίνειν καὶ ποτεῖν ἀπὸ τοῦ δαίμονιαι· οὐ δύνασθε τραπεῖσαι κυρίου μετὰ καὶ τραπεῖσαι δαίμονιαι.

Vous ne pouuez boire la coupe du Seigneur & la coupe des diables: vous ne pouuez estre participans de la table du Seigneur & de la table des diables.

22. Ἡ ἐξ ἐξουσίας τοῦ κυρίου καὶ ἐξουσίας αὐτῶν ἰσχυροί εἰσιν:

Voulons-nous prouoquer à ialousie le Seigneur? sommes-nous plus forts que lui?

23. Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει, πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα ἐκδοῦμι.

Toutes choses me sont licites, mais toutes choses ne sont pas expedientes: toutes choses me sont licites, mais toutes choses n'edifient pas.

24. Μηδὲς τὸ εἶναι ἐξ ἐμοῦ ζητεῖν, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ.

Que personne ne cherche son propre, ains que chacun cherche ce qui est pour autrui.

25. Πάν το ἐν μακάλλω πωλούμενον ἐσθίειν, μηδὲν ἀναζητοῦντες διὰ τὴν συνείδησιν.

Mangez de tout ce qui se vend à la boucherie, sans vous en enquerir pour la conscientie.

26. Τὸ γὰρ κυρίου ἐστὶν ἡ γῆ καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς.

Car la terre est au Seigneur, & le contenu en icelle.

27. אן אנש דין מן חנפא
קרבן לכו וצביו אנתון
למאול כל מידם דמתתים
קדמכון אכלו דלג
עיקבא מטול תארתא:

*E se alcun de gl'infedeli si conuitt, e
for si volete andare: mangiate di tutto
quello che s'è posto d'auanti, senza do-
mandar di niente per la conscientia.*

28. אן אנש דין ואמר לכו
דהנא דדביחא הו ל
תאכלון מטול הו דאמר
לכו ומטול תארתא
(דמודא היגיד ארעא
במלואה):

*Ma se alcun si dice, Questo è sacrificato à gl'idoli, non ne mangiate, per ca-
gion di colui che l'ha significato, e per la
conscientia, perche la terra, e cio che in
essa si contiene, è del Signore.*

29. תארתא דין ואמר אנא
לא הוא דילכו אללא דהו
דאמר למנא גיד חארתא
מתדינא מן תארתא
דארתא:

*E la conscientia dico, non la tua, ma
di quell'altro: perche, perche e giudi-
cata la mia libertà da l'altre conscientia?*

30. אן אנא בטיבותא
מתחשח אנא מנהג
אנא על מידם דאנא
מיהאנא:

*E se io per gratia ne partecipo, per che
sono io blasfemato di quello, di che io ren-
do gratie?*

31. אן אכלו אנתון הכיל
ואו שתיו אנתון ואן מידם
עבדיו אנתון כל מידם
לתשבותה דארתא
הרתיו עבדיו:

*O che voi dunque mangiate, o che
voi beuiate, o facciate alcuna altra cosa,
fatele tutte à gloria di Dio.*

32. דלא תיקלל הו
ליהודינא ולאומינא
ולעדתה דארתא:

*Siate tali che voi non offendiate ne i
Giudei, ne i Greci, ne la Chiesa di Dio.*

33. איר דאחא אנא בכר
מידם לכל נש שפר אנא
ולא פצא אנא מידם דלי
פקח אללא מידם דלסגמא
פקח דיתון:

*Se como ancor io piacessi à tutti in tut-
te le cose, non cercando la mia propria
Gloria, ma quella di molti, accioche si
saluino.*

27. ואם איש יקדא לכם מאשר
אנא מאמינים ותחפצו ללכת
כל-אשר יושם לפניכם אכלו
לא מכירים בעבור המדע:

*Y si algun infiel hos llama, y quereys yr de to-
do lo que se hos pone delante, comed, sin pregun-
tar nada por causa de la conscientia.*

28. ואם איש יאמר אליכם
זה הוא זבח האלילים לא
תאכלו בעבור ההוא אשר הגיד
ובעבור המדע כי ליהוה הארץ
ומלואה:

*Mas si alguien hos dixere. Esto fue sacrificado à los idolos, no lo comays por causa de aquel
que lo declaró, y por causa de la conscientia.
(porque del Señor es la tierra y loque la hinche.)*

29. את המדע אומר אני לא
אשר לך כי אם אשר לאחר
הוא ולמה קמשי ישפט במדע
איש אחר:

*La conscientia digo, no tuya, sino del otro.
Mas porque es juzgada mi libertad por otra con-
scientia?*

30. אם אני בתחנה לוקח מה
אחרת על-אשר אני מודה:

*Item, si no con gracia de Dios partecipo, por
que soy blasphemado por loque hago gracias:*

31. לכן אם תאכלו או תשתו
או מאומה תעשו את-כלם
לכבוד אלהים תעשו:

*Pues si comeys, o si beueys, o hazeys otra co-
sa, hazelo todo à Gloria de Dios.*

32. בלי מכשול הו גם ליהודים
גם ליונים וגם לקהל אלהים:

*Sed sin offensa à Iudios y à Gentes, y à la Igle-
sia de Dios.*

33. כאשר גם אני בכלם לכלם
מטיב לא מבקש את-אשר
יועיל לנפשי כי-אם לו בים
אשר יעשו:

*Como tambien yo por todas las cosas agra-
do à todos no procurando lo que à mi es vril, sino
lo que à muchos, para que sean saluos.*

27. Εἰδὲ τις καλεῖ υμᾶς ὡς ἀ-
πίστοι, καὶ θέλει πρὸς ὑμᾶς, πᾶν
τὸ ὅτι ἐστὶν ὑμῶν ἐστὶν, μὴ
δὲ διακρίνοιτε διὰ τὴν συνείδη-
σιν.

*Que si quelcun des infideles vous
conuict, & vous y voulez aller, mangez
de tout ce qui est mis deuant vous sans
vous en enquerir pour la conscientie.*

28. Ἐὰν δὲ τις ὑμῶν εἴπῃ,
οὗτος εἰδωλολάτρης ἐστὶν, μὴ ἐσθίητε δι' ἐκεί-
νου τὸν μηδὲν σκεπτάμενοι, καὶ τὴν συνεί-
δησιν· ὅτι χάρις κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ
πάντα ἡμεῖς αὐτῆς.

*Mais si quelcun vous dit, Cela est
sacrifié aux idoles: lors n'en mangez-
point, à cause de celui-la qui vous en a
aduertis, & à cause de la conscientie: car
la terre est au Seigneur, & le contenu en
icelle.*

29. Σωμίζησιν δὲ λέγουσιν ὑμῶν
ἐαυτοῖς, ἀλλὰ τὴν τῆ ἐπεσὺν ἡσυχίαν
καὶ τὴν ἐλευθερίαν μου κερταίωσιν· καὶ
ἀλλήως συνείδησιν:

*Or ie di la conscientie, non point la
tienne, mais celle de l'autre: car pour-
quoy est iugée ma liberté par la conscientie
d'autrui?*

30. Εἰδὲ ἰσὺ χάριτι μετέχω, τὴν
βλασφημίαν ὑμῶν ὡς ἐγὼ δι-
χάριστος:

*Et si par grace i'en puis estre par-
ticipant, pourquoy suis ie blasfé en ce
de quoy ie ren grazie?*

31. Εἰτε ὡς ἐσθίετε, εἴτε πίνετε
εἴτε τι ποιείτε πάντα εἰς δόξαν τοῦ
θεοῦ.

*Soit donc que vous mangiez, soit
que vous beuiez, ou que vous faciez
quelque autre chose, faites tout à la glo-
ire de Dieu.*

32. Ἀποίσκατοι γὰρ ἐσθίετε καὶ ἰσ-
δαίους καὶ ἑλληνιστοὺς καὶ τὴν ἐκκλησίαν
τοῦ θεοῦ.

*Soyez tels que vous ne bailliez au-
cun achoppement ni aux Iuifs, ni aux
Grecs, ni à l'Eglise de Dieu.*

33. Καθὼς καὶ γὰρ πάντων πᾶσιν
ἀποίσκατος· μὴ ζητῶ τὴν ἑαυτοῦ συμ-
φῆρον, ἀλλὰ τὴν τοῦ πολλοῦ, ἵνα σω-
θῶσιν.

*Comme aussi ie comptai à tous en
toutes choses, ne cherchant point ma co-
modité propre, mais celle de plusieurs,
afin qu'ils soyent sauués.*

CAP. X.

27. Si quis vocat vos infidelium & vultis ire: omne quod vobis apponitur manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.

If any of them which beleene not / call you to a feast: and if ye will goe / whatsoeuer is set before you / eate / asking no question for conscience sake.

28. Si quis autem dixerit, Hoc immolatum est idolis: nolite manducare propter illum qui indicavit, & propter conscientiam. (quia Domini est terra, & plenitudo eius.)

But if any man say vnto you / This is sacrificed vnto idoles / eate it not / because of him shewed it / and for the conscience (for the earth is the Lordes / and all that therein is.)

29. Conscientiam autem dico non tuam, sed alterius. Vt quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia?

And the conscience I say / not thine / but of that other: for why should my liberty bee condemned of another mans conscience?

30. Si ergo cum gratia participo: quid blasphemor pro eo quod gratias ago?

For if I through Gods benefite be partaker with am I will spoken of / for that wherefore I giue thanks?

31. Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite.

Whether therefore ye eate or drinke / or whatsoeuer ye doe / doe all to the glorie of God.

32. Sine offensione estote Iudaeis & Gentibus, & Ecclesiae Dei.

Giue none offence / neither to the Iewes / nor to the Greecians / nor to the Church of God.

33. Sicut & ego per omnia omnibus placeo, non querens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant.

Even as I please all men in all things / not seeking mine owne profite / but the profite of many / that they might be saved.

Das X. Capitel.

27. So aber jemand von den Unglaubigen euch ladet / vnd ihr wolt hingehen / so esset alles was euch fürgetragen wird / vnd forschet nicht / auff daß ihr des Gewissens verschonet.

De der som nogen aff de Vantro biuder eder ind / oc i ville gaa did / Da æder aff alt der som bærts saar eder / oc spørter inred at / paa der i kunde spare Samuittigheden.

28. Wo aber jemand würd zu euch sagen / das ist Götzenopfer / so esset nicht / vmb des willen / der es anzeiget / auff daß ihr des Gewissens verschonet (Die Erde ist des HERREN / vnd was drinnen ist.)

Men vilde nogen siige til eder / der er Affguders offer. Da æder icke / for hans skyld / som der gaff til ten-de / paa der i kunde spare Samuittigheden (Jorden er HERRENS / oc huad som der er paa.)

29. Ich sage aber vom Gewissen / nicht dein selbst / sondern des andern. Denn warumb sollte ich meine Freiheit lassen vrtheilen von etwas andern Gewissen?

Ieg siiger oc icke om din egen Samuittighed / men om en andens. Thi huor saare skulde ieg lade min Frihed dømis / aff en andens Samuittighed?

30. Denn so ichs mit Dancksagung genieße / Was sollt ich denn verlästert werden über dem / dafür ich dancke?

Thi at bruger ieg der med tak sigelse / Hui skulde ieg da talts ilde til for det / som ieg tacker HERREN saare.

31. Ihr esset nun oder trincket / oder was ihr thut / so thut alles zu Gottes Ehre.

Huad helder i nu æde eller drycke / eller huad i gøre / da gøre der altsammen til Guds ære.

32. Seyt nicht ergerlich / weder den Jüden noch den Griechen / noch der Gemeine Gottes.

Giffuer ingen forargelse huercken Jøder eller Greker / icke helder Guds Menighed.

33. Gleich wie ich auch jederman in allerley mich gefällig mache / vñ suche nicht was mir / sondern was vielen frommet / daß sie selig werden.

Iige som ieg oc sticker mig effter huer mand i alle maade / oc søger icke der som er mig / men der som er mange nyttelige / at de kunde bliffue salige.

Kapitola X.

27. Pakliēdo žnewērnych powola wāst wečēfi / a cheete gjei: wsečēo což pēd wās bus de pēdlo ženo geje / nie se ne wytajugije pro swēdomij.

A testēthory ž newērnych was prosi / a cheete idž / cotolo wseč pēd was položa / iedzi / nie nie pyrtiac dla sumnientā.

28. Pakliēdo žēst: Toto geš obētowanē Modlām / nes geje / pro toho kērēž vžnamil / a pro swēdomij (Panē žagisē geš žemē y pliofi gegi.)

Ale testēthory ž wam rzešt / Tot testē balwanom of. žrowano / nie ies dze dā onego kērēž oznamit / y dla sumnientā / abowiemci Panē testē žiemia / wyšyko co na niey test.

29. A prawijm pro swēdomij / netwē / ale toho družēho. Y prož žagisē swēboda mā bywā saužena od čyžho swēdomij.

A powēdam dla sumnientā / nie twē / ale onego drugēgo / abowiem prēcizē wolnāc moā bywa ofadzonā od sumnientā inego.

30. Pōnēwādž nā s milosij poži wām / prož mi se rauhagi / proto ž tchož dišy wzdāwāmē.

Ale žēst žēst poži wām / čer muž dla trego bywām sadzon ntes pobožnym / žā co ia vžiekuē.

31. Bud pak žē gje / neč pi gete / neč což kōli ginēho činiš te / wsečēno k chwāle Božij čine.

Choč tēdy testē / choč pēctē / choč co čyrtic / wyšyko žā chwāle Božij čyrtic.

32. Bezvražu budte židām y Pohanām / y Čyrtwi Božij.

Badzēte bež pogoršenta / y žydom y Grekom / y kōstolowi Božemu.

33. Žakožto y nā wewšsem lišjim se wsečēnēm / nečleda: ge toho což geš vžiečēnēho mnē samēnu / ale co mnohym vby spāseni byli.

Žako žā wewšyčēch rzečs žāč wšyčēkīm se podobam / nie šuštāc poži rēn mego / ale wiela y čā byli žbāwēni.

א

1 אהדמו בי איכנא דאף
אנא במשיח:

*Siate miei imitatori, come uncorio
san di Christo.*

2 משבח אנא לכוון דין
אחי דבכל מרס אהידיו
אנתון לי ואיכנא

דאשלמת לכוון פוקדנא
אהידיו אנתון:

*Io vi laudo, fratelli, che voi vi ricor-
date di tutte le cose mie, e ritenete le mie
ordinazioni, secondo che io ve l'ho ordi-
nate.*

3 אבא אנא דין דתדעון
דכל גבר רישה משיחא הו
ורישה דאנתתא גברא הו
ורישה דמשיחא אלקא
הו:

*Hor io Voglio che voi sappiate, che il
capo d'ogni huomo è Christo: è il capo de
la donna è l'huomo: è il capo di Christo
è Iddio.*

4 כל גברא דמצלא או
מתנבא בד מרסי רישה
מכהת רישה:

*Ogni huomo che fa oratione, o che
profetiza, habendo alcuna cosa in capo,
disonora il suo capo.*

5 וכל אנתתא דמצלא
או מתנבא בד גלא רישה
מכהתא רישה שונא הי
גיר עם הי דגריצ רישה:

*Et ogni donna che fa oratione, è che
profetiza, a capo scoperto, disonora il suo
capo: perocchè egli è il medesimo che s'ella
fosse raso.*

6 או גיר לא מתכסא
אנתתא אף תסתפרי או
דין משכר הו לאנתתא
למסתפרי או למגריע ת
תכסא:

*Se la donna dunque non si copre, so-
fissi ancora: e s'egli è cosa brutta à la don-
na l'offerir cosa ò raso, coprafli.*

7 גברא גיר לא תכב
דכסא רישה מסו
דמיתא הו ותשבוחתא
דאלהא אנתתא גיר
תשבוחתא הי דגברא:

*Perche quanto al'huomo ei non deb-
be coprirsi il capo, essendo egli imagine è
gloria di Dio: ma la donna è gloria de
l'huomo.*

א

1 חדמו לי כמו גם אני למשיח:

Sed imitadores de mi, como yo del Christo.

2 ומשבח אני אתכם אחי כי
בכלם תזכרו לי וכי את מצוהי
אשר נתתי לכם תאחזון:

*Y alabo hos Hermanos, que en todo hos ac-
cordays de mi: y de la manera que hos ensenne,
reteneyis mis preceptos.*

3 מי יתן אשר תדעו כי ראש
כל האיש המשיח הוא כי ראש
האשה האיש וראש המשיח
האלהים:

*Mas quiero que se paps, que el Christo es la
cabeça de todo marido: empero el marido, la ca-
beça de la muger: y Dios, la cabeça del Christo.*

4 כל איש המתפלל או
וראש לו חבוי מבויש את ראשו:

*Todo varon que ora, o prophetiza cubierta
la cabeça, affrenta su cabeça.*

5 וכל אשה המתפללת או
מתנבאה וראש לה לא חבוי
מבישה את ראשה כי תשוה
האשה כזאת לפגלחת:

*Mas toda muger que ora, o prophetiza no
cubierta su cabeça, affrenta su cabeça: porque lo
mismo es que si se rayesse.*

6 ואם לא תחפה האשה ותגלה
ואם בשנה היא לאשה להקרה
אוי לגלה תחפה:

*Porque si la muger no se cubre, tresquilese
tambien: y si es deshonesto à la muger tresqui-
larfe, o raserse, cubrafse (la cabeça.)*

7 ולאיש לא צריך לחבוי
את ראשו כי צלם וכבוד
אלהים הוא והאשה כבוד אישה
היא:

*Porque el varon no ha de cubrir la cabeça,
porques es imagen y gloria de Dios: mas la mu-
ger es gloria del varon.*

ΚΕΦΑΛΑ. ια'.

Μιμηταί μου γίνεσθε. καθὼς
καὶ γὰρ ἡμεῖς.

*Soyez mes imitateurs, comme aui-
si ie le suis de Christ.*

2. Ἐπαιδοὶ δὲ ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅ-
τι πάντες μου μέμνησθε καὶ καθὼς
παρέδοκα ὑμῖν, ταῖς ἐντολαῖς κα-
τὰ τὴν.

*Or, freres, ie vous loue de ce que
vous auez souvenance de tout ce qui est
de moi, & que vous gardez mes ordon-
nances comme ie les vous ai baillées.*

3. Θέλω δὲ ὑμᾶς οἶδε αἰ ὅτι παν-
τὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ, ὁ ἡγεῖς ἐστὶν
κεφαλὴ δὲ ἡ ἐκκλησία, ὁ ἀνὴρ κε-
φαλὴ δὲ ἡ ἐκκλησία, ὁ ἰσθός.

*Mais ie vueil que vous sachiez que
le chef de tout homme, c'est Christ: &
le chef de la femme, c'est l'homme: &
le chef de Christ, c'est Dieu.*

4 Πᾶς ἀνὴρ ὡς ὁ ἡγεῖς ἐστὶν ἡ
ἐκκλησία κατὰ κεφαλὴς ἐ-
κκλησία, κατὰ τὴν κεφαλὴν
(αὐτὸν.)

*Tout homme faisant oraifon, ou
prophetizant, en ayant quelque chose
sur la teste deshonoré son chef:*

5. Πᾶσα δὲ ἡ γυνὴ ὡς ὁ ἡγεῖς ἐστὶν ἡ
ἐκκλησία αἰμακαλυπτήν
τὴν κεφαλὴν, κατὰ τὴν κε-
φαλὴν ἐστὶν, ὡς ὁ ἰσθός ἐστὶν
τὴν ἐκκλησίαν.

*Mais toute femme faisant oraifon
ou prophetizant sans avoir la teste cou-
verte, deshonoré son chef: car c'est tout
va comme si elle estoit rasée.*

6. Εἰ γὰρ εἰ κατὰ καλυπτήν γυ-
ναικα καὶ ἀνδρὸς, καὶ δὲ αἰσθητὸν γυ-
ναικὶ τὸ μέγεθος ἡ ἐκκλησία, κα-
τὰ καλυπτήν ἐστὶν.

*Pourtant si la femme n'est couverte,
qu'elle soit: meisme tondue: or s'il est
deshoneste à la femme d'estre tondue,
ou estre rasée qu'elle soit couverte.*

7. Ἀνὴρ ὡς ὁ ἰσθός ἐστὶν ὁ κεφαλὴ κα-
τὰ καλυπτήν ἐστὶν τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν
καὶ δόξα τοῦ ὡς ἀρχαῖος γυνὴ δὲ
δόξα αἰσθητὸς ἐστὶν.

*Car quant à l'homme, il ne doit point
couvrir sa teste, ven qu'il est l'image &
la gloire de Dieu, mais la femme est la
gloire de l'homme.*

Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.

Be ye followers of me, even as I am of Christ.

2. Laudo autem vos fratres, quod per omnia mei memores estis: & sicut tradidi vobis, praecepta mea tenetis.

Now brethren / I commend you / that ye remember all my things / & keepe the ordinances / as I delivered them to you.

3. Volo autem vos scire, quod omnis viri caput, Christus est: caput autem mulieris, vir: caput vero Christi, Deus,

But I will that ye know / that Christ is ye head of every man: and the man is the womans head: and God is Christes head.

4. Omnis vir orans aut prophetans velato capite, deturpat caput suum.

Every man praying or prophesying having any thing on his head / dishonoureth his head.

5. Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum, unum enim est ac si decalveretur.

But every woman that prayeth or prophesieyth bare headed / dishonoureth her head: for it is even one very thing / as though she were shaven.

6. Nam si non velatur mulier, tondeatur. Si vero turpe est mulieri tonderi aut decalvari: velet caput suum.

Therefore if the woman bee not covered / let her also be shorn: and if it be shame for a woman to be shorne or shaven / let her bee covered.

7. Vir quidem non debet velare caput suum: quoniam imago & gloria Dei est, mulier autem gloria viri est.

For a man ought not to cover his head: forasmuch as he is the image and glory of God: but the woman is the glory of the man.

Seyt meine Nachfolger / gleich wie ich Christi.

Seer mine Efferfolger / lige som ieg er Christi.

2. Ich lobe euch lieben Brüder / daß ihr an mich gedendet in allen sücken / vnd haltet die Weise / gleich wie ich euch gegeben habe.

Ieg loffuer eder / kære Brødre / at i tencke paa mig i alle stæcker / oc holde den Stic / lige som ieg haffuer giffuet eder.

3. Ich lasse euch aber wissen / daß Christus ist eines jeglichen Mannes Haupt / der Mann aber ist des Weibes Haupt / Gott aber ist Christus Haupt.

Ieg giffuer eder oc tilkende / At Christus er huer Mandes Hoffsuit / oc Manden er Quindens Hoffsuit / Men Gud er Christi Hoffsuit.

4. Ein jeglicher Mann der da betet oder weissaget / vnd hat etwas auff dem Haupt / der schändet sein Haupt.

Huer Mand som beder eller propheteter / oc haffuer noget paa hoffsuedit / hand beskæmmer sig Hoffsuit.

5. Ein Weib aber / das da betet oder weissaget mit vnbedecktem Haupt / die schändet jr Haupt / Denn es ist eben so vil / als were sie beschoren.

De en Quinde / som beder eller propheteter met vstult Hoffsuit / hun beskæmmer sig Hoffsuit / Thi der er lige saa meget / som hun vaare raget.

6. Wil sie sich nicht bedecken / so schneide man ihr auch das Haar abe. Nun es aber übel sicheit / daß ein Weib verschnitten Haar habe / oder beschoren sey / so lasset sie das Haupt bedecken.

Wil hun icke stulle sig / da maa mand affrage hendis Haar. Men effterdi der lader nu ilde / at en Quindis Haar afflippis / eller hun ragis / Da lader hende stulle Hoffsuedit.

7. Der Mann aber soll das Haupt nicht bedecken / sintemal er ist Gottes Bilde vnd Ehre. Das Weib aber ist des Mannes Ehre.

Men Manden skal icke stulle Hoffsuedit / effterdi hand er Guds Billede oc ære / Men Quinden er Mandens ære.

Nafledownijcy mogi bud / te / nato y na gsem Krys / suow.

Wdżcie naskadowchmi moimi takoyta Krystusow.

2. Chwalcijmye paf was Brat / tji / proto / Je we wssiem mne w pameti mate a nako / sem wam wydal prikazani / tak ge zachowawate.

Chwale was bracia / i z pamies thacie wssiet moie rzecy a tak som wam podal / rzymaycie sie tego co wam podano.

3. Ale chet jagiste aby sie wredeli / Je kazdeho muze hlawa gest Krysus: a hlawa Je my Wuz: hlawa paf Krystus / wa / gt Wuz.

A chet aby sie wredzeli / i z kazdego meza glowa Krystus jest / a glowa niewasty maza / a glowa Krystusa Woz.

4. Kazdy paf Wuz modle se aneb prorofuge prikrytau mas ge hlau / ohyzdruge hlau w swau.

Kazdy maz modlac sie abo prorofuiac zakrywy glowe / sco moct glowe swote.

5. Akazda Jena modle se / neb prorofugijcy nezawitau hlau / ohyzdruge hlau w swau / nebo wssie gest gedno paf koby sewoholila.

A kazda niewasty modlac sie abo prorofuiac nie zakrywy glowy swotey / sromoty glowe swa / woc to wssytko jest zakiedno takoby y golona byla.

6. Nebo neprikrywali Jena hlau swy / ohol se. Paki gest Jent mizko se woholiti aneb wostititi / nech at zawige hlau w swau.

Abowtem niewastyha test sie nie przykrywa / nech sie tez ostrzy / je / a test sromoty niewastyha strzydz sie abo golit / nech sie przykrywa.

7. Wuz jagiste nema pri / krywati hlau swy / ne obras / a hlau Wozji gest: ale Jena gest slau muzowa.

Abowtem maz nema zakrywac glowy swotey / gdy jest wy / obrazeniem y chwala Wozja / ale niewastyha test chwala niejowa.

א

8 לא יצר איתוהי גברא
מו אנתתא אלא אנתתא
מו גברא:

Perciò che non è l'uomo da la donna, ma la donna da l'uomo.

9 אף לא יצר גברא
אחברי מטול אנתתא
אלא אנתתא מטול גברא:

Imperò che l'uomo non fu creato per la donna, ma la donna per l'uomo.

10 מטול הנא חתבא
אנתתא דשולטנא יהוא
אל רישא מטול מלאכא:

Per questo la donna per causa degli Angeli debbe hauere sopra il suo capo, e non insegna per mostrare ch'ella è sotto potestà.

11 ברם דין לא גברא לבר
מו אנתתא אף לא
אנתתא לבר מו גברא
במרו:

Nondimeno ne l'uomo è senza la donna, ne la donna senza l'uomo nel Signore.

12 איכנא גיר דאנתתא
מו גברא חכנא גברא ביד
אנתתא כל מידם דין מו
אלהא הו:

Imperò che siccome la donna è da l'uomo, così l'uomo è per la donna: ma tutte le cose son da Dio.

13 דיגו בינכון לנבשכון
נאא לאנתתא דבר גלא
רישה תצללא לאלהא:

Giudicatelo per Voi medesimi, è egli conueniente, che la donna faccia oratione à Dio senza esser coperta?

14 אף לא הו פיגנא
מלא לכוו דגברא מלא
דקאם שצרה אצנא הו
לה:

La natura istessa non s'insegna ella, che se l'uomo porta la chioma, gli è di honore?

15 ואנתתא מא דמרבא
שצרה תשבורתתא הו לה
מטול דסצרה חלק
תבסינתא הו אמתיהב לה:

E se la donna porta la chioma le è honore? perciò che la chioma le è data per coprimiento.

א

8 ב" איש איננו מאשה כ'
אם האשה מאיש:

Porque el varon no es sacado de la muger, sino la muger del varon.

9 ואיש לא גברא בעבור האשה
כ" אם האשה בעבור האיש:

Porque tan poco el varon es criado por causa de la muger, sino la muger por causa del varon.

10 על" כן חוכה היא האשה
להיות לה שלטון על" האשה
בעבור המלאכים:

Por lo qual la muger deve tener fennal de potestad sobre su cabeça por causa de los Angeles.

11 לכן איננו איש בלי אשה
ולא אשה בלי איש ביהוה:

Mas ni el varon sin la muger, ni la muger sin el varon en el Sennor.

12 כמו האשה מן-האיש כן
האיש באשה וכל-האלה מאלהים

Porque como la muger salió del varon, así tambien el varon nace por la muger: todo empero sale de Dios.

13 בנפשכם שפטו כ" נאווה
לאשה לחפזת בהתפללה
לאלהים:

Iuzgad vosotros mismos es honesto orar la muger à Dios no cubierta?

14 הלא הטבע מלמד אתכם
כי-האיש אם יגדל פרע שער
ראשו בלשת הוא לו:

Ni aun la misma naturaleza hos ensenna que al hombre sea honesto criar el cabello:

15 ואשה אם תשלח פרע כבוד
הוא לה כי-הפרע שער האשה
חלה כסות גמור לה:

Por el contrario à la muger criar el cabello le es honroso: porque en lugar de velo le es dado el cabello.

א.

8. Οὐ γὰρ ἐστὶ ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς,
ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός.

Car l'homme n'est point de là femme, mais la femme est de l'homme.

9. Καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ
ἐκ τῆς γυναικὸς, ἀλλὰ γυνὴ ἐκ
τοῦ ἀνδρός.

Car aussi l'homme n'a pas esté creé pour la femme, mais la femme pour l'homme.

10. Διὰ τὴν ἐφεύρη γυνὴ ἐ-
ξουσιάζει ὡς καὶ ὁ Θεὸς ἐφείλη
τοὺς ἀγγέλους.

Pourtant la femme à cause des Anges doit auoir sur la teste vne enseigne qu'elle est sous puissance.

11. Πλὴν ὡς ἀνὴρ κεφαλὴ τῆς
ἐκκλησίας, ὡς γυνὴ κεφαλὴ τοῦ σώματος
κυρίου.

Toutesfois ni l'homme n'est point sans la femme, ni la femme sans l'homme en nostre Seigneur.

12. Ὡς περὶ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ
ανδρός, ὡς καὶ ὁ Θεὸς ἐκ τῆς
ἐκκλησίας, τοῦ σώματος τοῦ κυρίου.

Car comme la femme est de l'homme, semblablement l'homme est par la femme: mais toutes choses sont de Dieu.

13. Ἐν ὑμῖν αὐτοὶ κεφαλὴ πρί-
ν ἐστὶ γυνὴ ἀνακαταλυτικὴ
τοῦ σώματος τοῦ κυρίου.

Iugez-en entre vous-mêmes: est-il conuenable que la femme prie Dieu sans estre couuverte.

14. Ὡς δὲ αὐτὴ ἡ φύσις διδά-
σκει ὑμᾶς ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐστὶ κεφαλὴ,
ἀπομείναι αὐτῷ ἐν.

Nature mesme ne vous enseigne elle pas que si l'homme nourrit sa chevelure, ce lui est deshonneur.

15. Γυνὴ δὲ ὡς κεφαλὴ, δοξα-
σθῆναι ἐστὶν ἡ ἐξουσίαν αὐτῆς περιποιεῖται
διδομένη αὐτῇ.

Mais si la femme nourrit sa chevelure, celui est gloire, pourtant que la chevelure lui est baillée pour couuerture.

8. Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro.

For the man is not of the woman / but the woman of the man.

9. Etenim non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum.

For the man was not created for the woman's sake: but the woman for the man's sake.

10. Ideo debet mulier potestatem habere supra caput propter angelos.)

Therefore ought the woman to have power on her head / because of the Angels.

11. Veruntamen neque vir sine muliere, neque mulier sine viro, in Domino.

Nevertheless / neither is the man without the woman / neither the woman without the man in the Lord.

12. Nam sicut mulier de viro, ita & vir per mulierem: omnia autem ex Deo.

For as the woman is of the man / so is the man also by the woman: but all things are of God.

13. Vos ipsi iudicate: decet mulierem non velatam orare Deum?

Judge in your selves / Is it comely that a woman pray unto God uncovered?

14. Nec ipsa natura docet vos, quod vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi.

Doeth not nature it self teach you / that if a man have long haire / it is a shame unto him?

15. Mulier vero si comam nutriat, gloria est illi, quoniam capilli pro velamine ei dati sunt.

But if a woman have long haire / it is a praise unto her: for her haire is given her for a covering.

8. Denn der Mann ist nicht vom Weibe / sondern das Weib ist vom Manne.

Ehi Manden er ick aff Quinden / men Quinden aff Manden.

9. Vnd der Mann ist nicht geschaffen vmb des Weibes willen / sondern das Weib vmb des Mannes willen.

De Manden er ickes sake / for Quindens schuld / men Quinden for Mandens schuld.

10. Darumb soll das Weib eine Macht auff dem Haupt haben / vmb der Engel willen.

Der saare skal Quinden haffue en Macce paa hoffueder / for Engelenis schuld.

11. Doch ist weder der Mann ohn das Weib / noch das Weib ohn den Mann in dem H E R R E N.

Dog er huercken Manden vden Quinden / oc en heller Quinden vden Manden / i H E R R E N.

12. Denn wie das Weib von dem Manne / Also kommet auch der Mann durchs Weib / aber alles von Gott.

Ehi ac lige som Quinden er aff Manden / Saa kommer oc Manden formedest Quinden / Men alting aff Gud.

13. Richtet bey euch selbst / obs wol stehet / daß ein Weib vbedecket für Gott bete.

Domer hoff eder self / Om det lader vel / at en Quinde beder obenhoftit saar Gud.

14. Oder lehret euch auch nicht die Natur / daß einem Manne ein vnehre ist / so er lange Haar zeuget?

Eller lærer oc icke Naturen eder / at det er en Mand en vanære / om hand lader vore lange Haar.

15. Vnd dem Weibe eine Ehre / so sie lange Haar zeuget? Das Haar ist ihr zur Decke gegeben.

De at det er Quinden en ære / om hun lader vore lange Haar? Haaret er hende giffuete til te skul.

8. Neb nemuž ženę gę / ale žena z Męża.

Bo mąż nie jest z niewiaścį / ale niewiaścį z męża.

9. Ażagistę neniį stworzen pro Żenu Męż / ale žena pro Męża.

Żagiste nie jest stworzon mąż dla niewiaścį / ale niewiaścį dla męża.

10. Protoż mąż Żena pęskę / tį mįst na gławę pro Angęł.

Ażetoż niewiaścį mąż męcc męcc męcc / męcc męcc głowie dla Anęłow.

11. Ale wssak ani Męż bez Żeny / ani Żena bez męża w Panu.

A wssak męcc nie jest bez niewiaścį / y niewiaścį nie jest bez męża w Panu.

12. Neb nakoż žena gę z mężem / tak y Męż kęże Żenu: ale wssęccy węc z Boga.

Abowsem tęż niewiaścį z mężem jest / tak y męż kęże Żenę / ale wssęccy z Boga.

13. Wy sami sędę to / Cłę / sęści Żenę niezawięc modlitę se Boga?

Sami y sębte rozsadę / Cłę / sęści Żenę niezawięc modlitę se Boga.

14. Ano samo pęroženę węc węc tomu / że męż budeli mįst tį dławę wlasę / ohyżda gę gę mu:

Aż sęmo pęroženę was tego nie naucza? iż męż gęby wlosę z pęszczę / jest temu kę zelżywość.

15. Ale žena budeli mįst dławę węc wlasę / chwałę gę gę / proto / neb wlasowę kę żęrtę dani gę gę gę

Ale teści niewiaścį z pęszczę wlosę / jest kę kę chwałę / pęro iż wlosę sęccy dani z pęszczę.

י א

16 אן אַנש פֿון מתחרה
על הליו לו לית לו צדא
דאין הנגלה ולא לעדתה
דאלה:

Che se pare che qualcuno sia contenzioso, noi non habbiamo tale sanza, ne ancor le Chiese di Dio.

17 דא פֿון דמפחד אָנא
לא אִין משבח אָנא לכוּ
מטול דלא הוּא להדמיון
אמיתיו אלא לבדירותא
הוּא נחתתו:

Hor in questo ch'io vi significo io non vi laudo già. Et è che voi vi adunate non in meglio, ma in peggio.

18 לוקדס ציר מר
דמפחד אָנא אָנא פֿעדא
פלגותא שמע אָנא דאית
בינתון ומרס מדס
מחמו אָנא:

Imperocchè primamente quando voi vi videte insieme ne la Chiesa, odo offer fra voi de le dissension: & in qualche parte il credo.

19 צתירין אָנא אָר חרנגא
דיריון פֿונתון דאילין ד
דקון פֿון יתדעון:

Perciocchè bisogna che fra voi siano ancor de le heresie, & fin che siano manifesti fra voi quelli che sono approvati.

20 מא הכול דמפחד אָנא
אָנא לו אִין דידק לזמא
דמח אָנא אָנא ונשתו:

Quando dunque voi vi riunite insieme, ciò non è mangiare la Cena del Signore.

21 אַל אַנש אָנש ח
חשמיתא קדס אכל לה
והוא חד פֿון וחד דא:

Conciosia che ciascuno s'affretta di prendere la sua cena particolare, quando si viene a mangiare: onde l'uno ha fame, e l'altro è ebbriaco.

22 דלמא פֿתא לית לכוּ
דמאכלון ותשתון או ב
פֿעדא דאלה פֿסין
אָנא ומבחתון אָנא ל
לא ליו דלית להון מנא
אמר לכוּ אָנא פֿעדא
לא משבח אָנא:

Non haueate voi le ceste per mangiare & beuere? & disprezzate voi la Chiesa di Dio, & fate vergogna a quelli che non hanno? Che vi dirò io? laudareui? in questo io non vi laudo.

י א

16 וְאִם אִישׁ יְרִיב עַל-הָאֵלֶּה
לֹא יֵשׁ לָנוּ תְּעוּדָה בְּנֵת וְלֹא
לְקַהֲלוֹת אֱלֹהִים:

Con todo esso si alguno parece ser contencioso, nosotros no tenemos tal costumbre, ni la Iglesia de Dios.

17 וּבְהַגִּידִי אֶת-דָּאָת וְאִתּוֹ
מִשְׁבַּח אֲתָכֶם כִּי לֹא לְטוֹבָה כִּי
אִם לְרָעָה תִּקְהָלוּ יַחַד:

Esto empero hos denuncio, que no alabo, que no por mejor, sino por peor hos juntays.

18 וּבְרָאשׁוֹנָה בְּחַקְהֶלְכֶם בְּעֵדָה
שְׁמַעְתִּי כִּי פִלְגוֹת בֵּיכֶם הִיוּ
וּמִקְצָתִי מֵאִמּוֹ אֲנֹכִי:

Porque lo primero, quando hos juntays en la Iglesia, oygo que ay entre vosotros dissensiones. y en parte lo creo.

19 כִּי-צָרָר לְהוֹת מִפִּלְגוֹת
בֵּיכֶם אֲשֶׁר יוֹדְעוּ הַנִּבְחָנִים
בֵּיכֶם:

Porque conuiene que tambien aya entre vosotros heresias? para que los que son prouados se manifesten entre vosotros.

20 וּבְכַאֲשֶׁר תִּקְהָלוּ יַחַד לֹא תְהִי
לְלֶחֶם אֶת-יְהוָה בְּלַחְמוֹ וּלְשֵׁתוֹת
בְּיָוֹ מִסֵּךְ:

De manera que quando hos juntays en vno esto no es comer la Cena del Sennor.

21 כִּי אִם אִישׁ אִישׁ אֶת-פֶּת-
בָּגֵז מִלִּפְנֵי לֹקַח לֵאכֹל וְכֹן
אֶחָד רָעַב וְאֶחָד צָמָא:

Porque cada vno toma antes para comer su propia cena: y el vno tiene hambre, y el otro esta harto.

22 הֲלֹא יֵשׁ לָכֶם חֲבָתִים לֵאכֹל
וּלְשֵׁתוֹת בֵּיכֶם כִּי-אֶת-קַהֲלֹת
אֱלֹהִים תַּעֲלֹו וְתִכְבְּשׁוּ אוֹתָם
אֲשֶׁר לֹא יֵשׁ לָהֶם מִה-אֲמַר
לָכֶם אִם אֲשַׁבַּח אֲתָכֶם בְּנֵת
לֹא אֲכֹל לְשֵׁבַח:

A la verdad no teneys casafas para en que comays y beuays? O menospreciays la Iglesia de Dios, y auergonçays à los que no tienen? Que hos dire? alabar hos he, mas en esto no hos alabo.

יא.

16. Εἰ δέ τις δοκεῖ φιλονεικεῖν εἶ-
ναι, ἡμεῖς οὐκ ἔχουμεν ἑνὴν ἑσῶν
ἐκδοχὴν. ὁ δὲ αὖ ἐκκλησίαν ἔχει.

Que s'il y a quelcun qui cuide estre contentieux, nous n'auons pas vne telle coustume, ni aussi les Eglises de Dieu.

17. Τὸ δὲ ὡς ἀγγέλλω ὑμῖν ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἔχουμεν ἑνὴν ἑσῶν, ἀλλ' αἱ τὴν ἑσῶν σωρίζονται.

Or en ceci que ie vous declare, ie ne vous loue point: c'est que vous vous assemblez non point en mieux, mais en pis.

18. Περιτομή μου καὶ καὶ σωρίζονται ὑμῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' οὐκ ἔχου-
ματε ἐν ὑμῖν ὡς ἀρετὴν, καὶ μέρος
τι πιστεύω.

Car premièrement, quand vous vous assemblez en l'Eglise, l'enten qu'il y a des partialités entre vous: & l'en croy quelque partie.

19. Δεῖ γὰρ καὶ ἐν ὑμῖν αἰρέσεις εἶναι, ἵνα οἱ δοκιμαστοὶ φανερωθῶσι ἡμῶν
ἐν ὑμῖν.

Car il faut qu'il y ait mesmes des heresies entre vous, afin que ceux qui sont demile soyent manifestés entre vous.

20. Σωρίζονται ὑμῖν ὡς ἡμεῖς οὐκ ἔχου-
μεν ἑνὴν ἑσῶν, ἀλλ' οὐκ ἔχου-
ματε ἑνὴν ἑσῶν.

Quand donc vous vous assemblez ensemble, cela n'est point manger la Cene du Seigneur.

21. Ἐκαστος γὰρ ἐν τῇ ἑσῶν οὐκ ἔχου-
μεν ἑνὴν ἑσῶν, καὶ
ὁ ἓν μὲν πῶν, ὁ ἓν δὲ μὲν πῶν.

Car chacun s'auance de prendre son souper particulier quand ce vient à manger: & l'un a faim, & l'autre fait bonne chere.

22. Μη γὰρ οἰκίας ἢ ἐκδοχὴ εἰς τὴν
ἐκδοχὴν ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ
θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταχρῶ-
νται τὰς μὴ ἔχοντας; τί ὑμῖν ἀπα-
ντῶ; ἡμεῖς οὐκ ἔχου-
μεν ἑνὴν ἑσῶν.

N'auex-vous point donc de maisons pour manger & pour boire? méprisez-vous l'Eglise de Dieu? & faites vous honte à ceux qui n'ont de quoi? que vous dirai-je? vous louerai-je? ie ne vous loue point en ceci.

CAP. XL.

16. Si quis autem videtur contentiosus esse : nos talem consuetudinem non habemus , neque Ecclesia Dei.

But if any man lust to be contentious, we haue no such custome/ neither the Churches of God.

17. Hoc autem præcipio,
non laudans quod non in
melius, sed in deterius con-
venitis.

Nowe in this that I declare / I prai
se you not / that ye come together / not
with proficte / but with hurt.

18. Primum quidem convenientibus vobis in ecclesiam, audio scissuras esse inter vos, & ex parte credo.

For first of all / when we come together in the Church / I heare that there are diffensions among you : and I beseeue it to be true in some part.

19. Nam oportet & hæreses esse : ut & qui probati sunt , manifesti fiant in vobis.

For there must be heresies euen as
mong you: that they which are approued
among you/ might be knowne.

20 Convenientibus ergo
vobis in unum, iam non est
dominicae coenam man-
ducare.

When wee come together therefore
into one place / this is not to eat y
Lords supper.

21. Vnusquisq; enim suam
cœnam præsumit ad man-
ducandum. Et alius quidem
esurit; alius autem ebrius est.

For every man when they should
eate / take his owne supper afore / and
one is hungrie / and another is drun-
ken.

22. Nunquid domos non
habetis ad manducandum
& bibendum? aut ecclesiam
Dei cōtemnitis:&confundi-
tis eos qui non habēt? Quid
dicam vobis? Laudo vos in
hoc? non laudo.

Have ye not houses to eate & to
drinke in? despise ye the Church of God/
& shame them that haue nor? What
shall I say to you? Shall I praise you
in this? I praise you not.

Das XI. Capitel.

16. Ist aber jemand vnter euch / der
lust zu zanken hat / der wisse / daß
wir solche weise nicht haben / Die
Gemeine Gottes auch nicht.

Men er der nogen iblant eder / som haffuer lyst
til at trette / hand skal vide / at wi haffue icke saadan
stick / oc en heller Guds Menighed.

17. Ich muß aber diß befelhen / ich
kann nicht loben / daß ihr nicht auff
besser weise / sondern auff erger weise
zusammen kommet.

Zeg maa oc der befale / Zeg land der ickc loffue /
at i komme ickc tiffammen met bedre flic / men met
verre flic.

18. Zum ersten / wenn jr zusammen
kommt in der Gemeine / höre ich / es
seyen Spaltungen vnter euch / vnd
zum theil glaube ichs.

Først/ naar i komme tilsammen i Menigheden/
da hører ieg / At der er Splidactighed mellem eder/ oc
noget tror ieg der aff.

19. Denn es müssen Rotten unter euch sein / auff daß die / so rechtschaffen sind / offenbar unter euch werden.

Thi der skulde vere Parti iblant eder / Paa det
at de som ere resindige / kunde bliffue obenbare iblant
eder.

20. Wenn ihr nun zusammen kommet / so helt man da nicht des HErrn Abendmal.

Naar som i nu komme til sammen / da holder
mand der icke HERNES Naduere.

21. Denn so man das Abendmal halten sol / nimpt ein jeglicher sein eigens vorhin / vnd einer ist hungerig / der ander ist truncken.

Thi naar mand skal holde Nadueren / da tager
huer sin egen tilforn / Oc den ene hungru / den an-
den er drucken.

22. Habt ihr aber nicht Häuser/da
ihr essen vund trincken möget? Oder
verachtet ihr die Gemeine Gottes/
vund beschämet die/ so da nichts ha-
ben? Was soll ich euch sagen? soll ich
euch loben? Hierinnen lobe ich euch
nicht.

Haffue icke Huff/der som i kunde æde oc drick?
 Eller foræde i Guds Menighed / oc bestemme dem
 som inted haffue? Huad skal ieg sige til eder? Skal ieg
 loffue eder? Her ydilosfuuer ieg eder icke.

י א

23. אֵינָהּ יָד קָבֵלָהּ מִן
מִן הוּא מִדָּם דִּאֲשֵׁל־מִן
לְכוּ דְמִן יִשׁוּעַ בְּהוֹלֵלָהּ
דְּמִשְׁתַּלֵּם הֵנָּה נִסְבַּ הֵנָּה
לְחֵמָה:

*Perciò che io ho ricevuto dal Signore
quello che ancor ho dato a voi: cioè, che il
Signor I. X. V. la notte che fu tradito, prese
il pane.*

24. וּבִכְרָה וְקָצָא וְאָמַר סְבוּ
אֲכֹלוּ הֵנּוּ פָנִי דְעָלָה
אֲפִיכוּ מִתְקַצָּא הֵכָּנָה
הַנִּתְּנוּ עֲבָדֵינוּ לְדוֹכְרֵנוּ:

*E poi ch'egli hebbe renduto gratie, lo
spezò, e disse, Pigliate, mangiate, que-
sto è il mio corpo, che si spezzerà per voi.
Fate questo in mia memoria.*

25. הֵכָּנָה מִן בִּתְרָה דְּאֲחֵשְׁמוֹ
אֶחָד בְּסָא יִהְיֶה וְאָמַר הֵנָּה
בְּסָא אֵימִתְּהִי דְנִתְקַצָּא
הַנִּתְּנוּ בְּדָמֵי הֵכָּנָה
הַנִּתְּנוּ עֲבָדֵינוּ כֹּל אֲמִתִּי
דְשִׁתִּי אֲנִתִּי לְדוֹכְרֵנוּ:

*Similmente prese ancora il calice, poi
che s'isù cenato, dicendo: Questo calice è
il nuovo Testamento, nel mio sangue: fa-
te questo, ogni volta che voi ne beuerete,
in mia memoria.*

26. כֹּל אֲמִתִּי יָדִיר דְּאֲכֹלוּ
אֲנִתִּי לְחֵמָה הֵנָּה וְשִׁתִּי
אֲנִתִּי בְּסָא הֵנָּה מִיתָה
הוּא דְמִן מַעֲהָדֵינוּ אֲנִתִּי
עַד מָא לְמִתִּיתָה:

*Perciò che ogni volta che voi mangia-
rete questo pane, e beuerete di questo ca-
lice, annuntiarete la morte del Signore
in fin a tanto ch'ei venga.*

27. אֵינָהּ הַכִּיל דְּאֲכֹלוּ מִן
לְחֵמָה דְּמִרְנָה וְשִׁתָּה מִן
בְּסָא וְלֹא שׁוּא לֵה מְחִיב
הוּא לְדָמָה דְּמִרְנָה ו
לְבִרְיָה:

*Per la qual cosa chiunque mangiarà
questo pane, e beuerà il calice del Signore
indegnamente, sarà colpevole del corpo &
del sangue del Signore.*

28. מִטוֹל הֵנָּה יְהוּא אֲנִשׁ
בְּקָא נִבְשָׂה וְהִידִּי אֲכֹל
מִן לְחֵמָה הֵנָּה וְשִׁתָּה מִן
בְּסָא הֵנָּה:

*Proni dunque l'huomo se stesso, e co-
si mangi di questo pane, e beua di questo
calice.*

י א

23. כִּי־אֵנִי לִקְחָתִי מֵאֲדֹנִי אֲשֶׁר
גַּם נָתַתִּי לָכֶם כִּי־אֲדֹנִינִי יִשׁוּעַ
בְּלִילָה הַהוּא אֲשֶׁר בּוֹ גִּמְסֹר לִקְח
אֶת־הַלֶּחֶם:

*Porque yo recebi del Sennor loque tambien
hos he ensennado. Que el Sennor Iesus, la noche
que fue entregado, tomó el pan:*

24. וַיְבָרֶךְ וַיִּשְׁבֹּר וַיֹּאמֶר קָחוּ
אֲכֹלוּ וְזֶה יֵשׁ בְּשָׂרִי אֲשֶׁר
עָלֵיכֶם נִשְׁבְּרָה וְזֶה יֵשׁ
לְזִכְרוֹנִי:

*Y auiendo hecho gracias lo partió, y dixo, To-
mad, (y) comed: esto es mi cuerpo que por vo-
sotros es partido: hazed esto en memoria de mi.*

25. וּבְכֹמוֹ כֹּל גַּם אֶת־הַכּוֹס
מֵאַחֲרֵי שֶׁאֲכַל בְּלִילָה לְאֹמַר
וְזֶה הַכּוֹס יֵשׁ בְּרִית חֲדָשָׁה בְּדָמֵי
אֶת־וְזֶה יֵשׁ בְּמַה פְּעָמִים
תִּשְׁתּוּ לְזִכְרוֹנִי:

*Ansimismo tomó tambien al vaso, despues
de auer cenado-diziendo, Este vaso es el Nueuo
testamento en mi sangre: hazed esto todas las
vezes que beuerays, en memoria de mi.*

26. כִּי בְּמַה פְּעָמִים תִּאֲכֹלוּ
אֶת־הַלֶּחֶם הַזֶּה וְתִשְׁתּוּ אֶת־
הַכּוֹס הַזֶּה אֶת־אֶת־מוֹת אֲדֹנִינִי
תִּגִּידוּ עַד אֲשֶׁר יָבוֹא:

*Porque todas las vezes que comierdes este
pan, y beuierdes este vaso, la muerte del Sennor
annunciays hasta que venga.*

27. לֹכֵן כָּל־אֲשֶׁר יֹאכַל אֶת־
הַלֶּחֶם הַזֶּה אֹי־יִשְׁתָּה אֶת־כּוֹס
אֲדֹנִינִי וְלֹא שׁוּה לֹו מְחִיב הוּא
בְּגִזְפָּת וּבְדָמֵי־אֲדֹנִינִי:

*De manera que qualquiera que comiere este
pan, o beuiere este vaso del Sennor indignamente
sera culpado del cuerpo y de la sangre del Sennor.*

28. לֹכֵן יִבְחֹן אָדָם אֶת־גִּבְשׁוֹ
וְכֹן מִלֶּחֶם יֹאכַל וּמִכּוֹס יִשְׁתָּה:

*Portanto prueuese cada vno à si mismo, y co-
ma anfi de aquel pan, y beua de aquel vaso.*

י א

23. Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ὃ ποτὶ εὐ-
χαρίαν, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι, ὁ
κύριος ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρε-
δόθη, ἔλαβεν ἄρτον.

*Car i'ai receu du Seigneur ce qu'auf-
si ie vous ai enseigné: c'est que le Sei-
gneur Iesus en la nuit en laquelle il fut
trahi, print du pain,*

24. Καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν,
καὶ εἰς τὸ λαβεῖν, φάγετε τὸ σῶμα τοῦ
κυρίου, τὸ ὡς ἐν ὑμῶν κλῶ-
μας. τὸ ὡς τὸ πῶμα οὗ τοῦ ἡμεῶν α-
ναμνησθῆτε.

*Et ayant rendu graces le rompit, &
dit, Prenez, mangez: ceci est mon corps
qui est rompu pour vous: faites ceci en
commemoration de moi.*

25. Ὡς οὖν τὸς καὶ τὸ ποτήριον μετὰ
τὸ εὐχαριστῆσαι, λέγων, τὸ ποτή-
ριον ᾗ καὶ ὑμεῖς διδοῦναι ἵνα ἐν τῷ ἰ-
σχυρίᾳ αἱμάτων. τὸ ὡς τὸ πῶμα οὗ
τοῦ ἡμεῶν ἀναμνησθῆτε.

*Semblablement aussi apres le souper
il print la coupe, disant, Cette coupé est
la nouëlle alliance en mô sang: faites ce-
ci toutes fois & quâtes que vous en boi-
rez en commemoration de moi.*

26. Ὅσας οὖν ᾗς ἀνέσθῃτε τὸ ἀρ-
τον, καὶ τὸ ποτήριον τὸ εὐχαρισ-
τῆσαι, καὶ τὸ πῶμα οὗ τοῦ ἡμεῶν
ἀναμνησθῆτε, ἕως ἄρα ἐν ἡμεῶν.

*Car routes fois & quantés que vous
mangerez de ce pain, & boirez de ceste
coupe, vous annonczerez la mort du Sei-
gneur iusqu'a ce qu'il vienne.*

27. Ὡς οὖν ἀνέσθῃτε τὸ ἀρ-
τον, ᾗ καὶ ὑμεῖς τὸ ποτήριον τὸ εὐχα-
ριστῆσαι, ἕως ἄρα ἐν ἡμεῶν καὶ
τὸ πῶμα οὗ τοῦ ἡμεῶν.

*Parquoi quiconque mangera de ce
pain ou boira de la coupe du Seigneur
indignement, sera coupable du corps &
du sang du Seigneur.*

28. Δοκιμαζέτω δὲ ἑαυτὸς ἕκαστος ἑ-
αυτὸν, ἕως ἄρα ἐν ἡμεῶν καὶ
τὸ πῶμα οὗ τοῦ ἡμεῶν πινέτω.

*Que' chacun donc s'esprouue soi-
meisme, & ainsi mange de ce pain, &
boiue de ceste coupe.*

23. Ego enim accepi à Domino quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Iesus in qua nocte tradebatur, accepit panem.

For I haue receiued of the Lorde that which I also haue deliuered vnto you: to wit: That the Lord Iesus in the night that he was betrayed / tooke bread.

24. Et gratias agens, fregit, & dixit: Accipite & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur: hoc facite in meam commemorationem.

And when he had giuen thanks / hee brake it: and said: Take: eate: this is my bodie / which is broken for you: this do ye in remembrance of me.

25. Similiter & calicem, postquam cenauit, dicens, Hic calix novum testamentum est in meo sanguine, hoc facite, quotiescunque biberitis, in meam commemorationem.

After the same maner also he tooke the cuppe / when hee had supped / saying: This cuppe is the Newe testament in my blood: this doe as oft as ye drinke it: in remembrance of me.

26. Quotiescunque enim manducabitis panem hunc, & calicem biberitis: mortem Domini annuntiabitis, donec veniat,

For as often as ye shall eate this bread / & drinke this cup / ye shew the Lordes death till he come.

27. Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè: reus erit corporis & sanguinis Domini.

Wherefore / whosoever shall eate this bread / and drinke the cuppe of the Lorde unworthily / shall be guilty of the body and blood of the Lorde.

28. Probet autem seipsum homo: & sic de pane illo edat, & de calice bibat.

Let a man therefore examine him selfe / and so let him eat of this bread / and drinke of this cup.

23. Ich habe es von dem HERRN empfangen / das ich euch gegeben habe. Denn der HERRN Iesus in der nacht / da er verrathen ward / nam er das Brodt.

Ieg anammede der aff HERRN / som ieg haffuer giffuit eder / Thi at vor HERRN Iesus / i den nat som hand bleff forraad / tog hand Brodet.

24. Danket vnd brachs / vnd sprach: Nemet / esset / das ist mein Leib / der für euch gebrochen wirdt / Solchs thut zu meinem Gedechnis.

Tackede / oc brod det / oc sagde: Tager / oder / det er mit legeme / som brydis for eder / Det gører i min Hufommelse.

25. Desselbigen gleichen auch den Kelch nach dem Abendmal / vnd sprach: Diser Kelch ist das neue Testament in meinem Blut / Solchs thut / so oft ihrs trincket / zu meinem Gedechnis.

Disligest ocsaa Kalcken / effter Nadueren / oc sagde: Denne Kalck er det ny Testament i mit Blod / det gører / saa offte som i det dricke i min Hufommelse.

26. Denn so oft ihr von disem Brodt esset / vnd von disem Kelch trincket / solt jr des HERRN Todt verkündigen / biß daß er kompt.

Thi saa offte som i æde aff dette Brod / oc dricke aff denne Kalck / da skullet forkynde HERRNS død / indtil hand kommer?

27. Welcher nun unwirdig von disem Brodt isst / oder von dem Kelch des HERRN trincket / der ist schuldig an dem Leib vnd Blut des HERRN.

Huo som nu oder wuerdelige aff dette Brod / eller dricke aff HERRNS Kalck / hand er skyldig i HERRNS legeme oc Blod.

28. Der Mensch prüfe sich aber selbst / vnd also esse er von disem Brodt / vnd trincke von disem Kelch.

Men huert Menniske skal prøffue sig self / oc æde saa aff dette Brod / oc dricke aff denne Kalck.

23. Já jagiše wjal gsem od PAna což y wydal gsem wain / fe Pan Gsijis w kterau noc grazil byl / Wjal chleb.

Abowiemcem ja wjal od PAn kom rez wam podal / iz Pan Iesus tey nocy ktery byl wydan / wjal chleb.

24. A disko čine šamal a feli: Wzimate / a gzte / toto gest Čelo mē / kterēž ja wās bude grazilo. To činite na mē připomínání.

Apodžikowawšy šamal / y rzešt / Wzimate / idžie / thoc est čelo moie kterež ja was bywa la mane / to čynite na pamiatke moie.

25. Tež y kalich kbyž odwe čekel / kka: Tento gest kalich nowe Swědeckwiy we mē kwi / to činite / kolikrátkoli pijti budete na mau památku.

Thāže y kubek po wleczerszy / mowiac / Ten kubek iſt nowe Testament przez krew moie / To czynite ile kroc bedziecie pic na pamiatke moie.

26. Neb kolikrátkoli budete gijti chleb tento / a y kalicha pijti: Smrt PAně / y wšio wati budete / dokawādž nepřijgde.

Abowiem ile kroc bedziecie teščen chleb / y ren kubek bedziecie pic / smiere PAnša opowiedac bedziecie až przyjdzie.

27. A protož kdož koli bude gijti chleb tento / a y kalicha PAně pijti nehodně / winen bude Čelem a kwi y PAně.

A tak koby iadl chleb ten / abo pil ten kubek PAnši nie godnie / bedzie winen iz wżgadzil čelo y krew PAnša.

28. A protož / kius šam sebe Člowěk / a tak chleb ten gest / a y kalicha pij.

A každy niech sie došwádčij / a takže niechajie on chleb / y y kubek čelo nego pie.

י א
29 מו דאכל גיר ושתא
מנה פד לא שנה חרבה
הו לגבשה אכל ושתא
דלא פרבש פנה דמריא:

Imperocche chime mangia à beue indignamente, si mangia à beue la condannatione, non discernendo il corpo del Signore.

30 מטול הנב סציאו
פכו מרצה וכריה
וסציאו דדמכו:

Per questa cagione molti fra voi sono infermi & ammalati, & molti s'addormentano.

31 אלו גיר נפשו דגינ
היו לא מתדדינו:

Perche se noi giudicassimo noi stessi, non saremmo puniti.

32 פד מתדדינו דיומו
מרו מתדדינו מתדדינו ד
דלא עם עלמא נתחב:

Ma essendo noi giudicati, siamo ammaestrati dal Signore: accioche noi non siamo condannati col mondo.

33 מכיל אחי אמתי ד
דמתבגשו אנתנו למאכל
הנתנו מקניו חד לחד:

Per laqual cosa, fratelli miei, quando voi vi raunate insieme à mangiare, aspettatevi l'uno l'altro.

34 מו דיו דכפו בביתא
ללעס דלא לחיבתא
תהוון מתבגשו על שרבה
דיו מא דאיתא אפקדכו:

E se alcuno ha fame, mangi in casa: accioche voi non vi raunate à vostra condannatione. L'altre cose le ordinarò poi quando io verrò.

י ב
1 על רוחניתא דיו אחי
גבא אנה דתדעו:

Appresso, quanto à gli doni spirituales, io non voglio, fratelli, che voi ne siate ignoranti.

י א
29 כ" האכל והשתה ולא שנה
לו אחת-משפט לגבשו אכל ושתה
כ" לא יגבר ביר גופת אדנינו:

Porque el que come y beue indignamente juyzio come y beue para si, no discerniendo el cuerpo del Sennor.

30 על-כן בכם חולים ונחלים
רבים ורבים ישנו שנת עולם:

Por loqual ay muchos enfermos y debilitados entre vosotros: y muchos duermen.

31 ואם נשפט אחת-נפשנו לא
נשפט:

Que si nos examinassemos à nosotros mismos, ciertò no seriamos juzgados.

22 וכאשר נשפט מאדני גוסר
פל אלת-העולם גגור:

Mas siendo juzgados, fomos castigados del Sennor-para que no seamos condemnados con el mundo.

33 לכן אחי מתי תקהלו לאכל
תקו" איש לאחד:

Anfique, Hermanos mios, quando has juntays à comer esperahos vnos à otros.

34 ואם איש רעב בביתו לאכל
פל-למשפט תקהלו והנשארם
כאשר אבוא אצלך:

Y si alguno tuuiere hambre, coma en su casa, porque no hos juntreys para juyzio. Las de mas cosas ordenaré quando viniere.

י ב
1 ועל-מתנות הרוח אחי
לא אכחד מכם:

Y de los dones espirituales, no quiero, Hermanos, que ignoreys.

10.

29. Ὁ γὰρ ὁ ἐσθίων καὶ πίνων ἄνα-
ξιως, κρῖμα αὐτοῦ ἐσθίει καὶ πίνει.
μη διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ κυρίου.

Car qui en mange & qui en boit indignement, mange & boit son iugement, ne discernant point le corps du Seigneur.

30. Διὰ τὸ ὅτι ὑμῖν πολλοὶ ἀ-
δυνεῖς καὶ ἄρρωστοι, καὶ πολλοὶ κοι-
μῶνται.

Pour ceste cause plusieurs sont foibles & malades entre vous, & plusieurs dorment.

31. Εἰ γὰρ ἐαυτὸς διακρίνομεν,
ὅσα αὐτὸ ἐκκριθήμεθα.

Car certes si nous nous iugions nous mesmes, nous ne serions point iugés.

32. Κρινομεν οὖν, ὡς ὅτι κύριος
παίδιδόμας, ἵνα μὴ συν-
τῶμεν κατὰ κόσμον.

Mais quand nous sommes iugés, nous sommes enseignés par le Seigneur, afin que nous ne soyons condamnés avec le monde.

33. Ὡς, ἀδελφοί μου, συνε-
χόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν, ἀλλήλους
ἐκδεχόμενοι.

*Pourtant mes freres, quand vous-
vous assemblez pour manger, attendez
l'un l'autre.*

34. Εἰ δὲ τις πηλὸν, ἐσθίων ἐσθί-
ων, ἵνα μὴ εἰς κρῖμα συνερχομε-
ται, τὰ δὲ λοιπὰ ὡς αὐτὸς ἐλάω, διατά-
ξωμεν.

*Que si quelcun a faim, qu'il mange
en la maison: afin que vous ne vous al-
semblez en iugement. Touchant les
autres points, j'en ordonnerai quand
ie serai venu.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ.

Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀ-
δελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀ-
γνοεῖν.

*Or touchant les dons spirituels, ie
ne vueil point, freres, que vous soyez
ignorants.*

I. AD CORINTH:

CAP. XI.

29. Qui enim manducat & bibit indigne? iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini.

For he that eateth and drinketh unworthily/eateth and drinketh his owne damnation / because hee discerneth not the Lords bodie.

30. Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi.

For this cause many are weake / and sicke among you / and many sleepe.

31. Quod si nosmetipsos diiudicemus: non utique iudicemur.

For if wee would iudge our selues / wee should not be iudged.

32. Dum iudicamur autem, a Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur.

But when we are iudged / we are chastened of the Lorde / because we should not be condemned with the world.

33. Itaque fratres mei, cum convenitis ad manducandum, invicem expectate.

Wherefore / my brethren / when ye come together to eate / tarry one for another.

34. Si quis esurit, domi manducet, ut non in iudicium conveniatis. Cetera autem, cum venero, disponam.

And if any man be hungry / let him eate at home / that he come not together unto condemnation. Other things will I set in order when I come.

CAP. XII.

DE spiritualibus autem, nolo vos ignorare fratres.

Nowe concerning spiritual giftes / brethren / I would not have you ignorant.

I. An die Corinthier.

Das XI. Capitel.

29. Denn welcher unwirdig isst vnd trincket / der isst vnd trincket im selber das Gerichte / damit das er nicht vnterscheidet den Leib des HERREN.

Thi huo som oder oc dricker wuerdelige / hand oder oc dricker sig selfs Domen / der met at hand iche gar forstel om HERRENS legeme.

30. Darumb sind auch also vil schwachen vnd franken vnter euch / vnd ein gut theil schlaffen.

Der ere oc der saare saa mange Strebelige oc Singe iblant oder / oc mange soffue.

31. Denn so wir vns selber richteten / so wurden wir nicht gerichtet.

Thi at dōmde wi off selfs / da bleffue wi iche dōmde.

32. Wenn wir aber gerichtet werden so werden wir von dem HERREN gezüchtigt / auff das wir nicht sampt der Welt verdammet werden.

Men naer wi dōmis / da straffis wi aff HERREN / Paa der wi skulle iche fordomis met Verden.

33. Darumb meine lieben Brüder / wenn jr zusammen kommet zu essen / so harre einer des andern.

Der saare mine kere Brōdre / naer i komme tilsammen at ade / da toffue sig den ene effter den anden.

34. Hungert aber jemand / der esse daheimen / auff das ihr nicht zum Gerichte zusammen kommet. Das ander wil ich ordnen / wenn ich komme.

Men hunger nogen / da ade hand hiemme / paa bet / at i skulle iche komme tilsammen til Dommen. Der ander vil ieg besticke / naer ieg kommer.

Das XII. Capitel.

Von den Geistlichen Gaben aber / wil ich euch / lieben Brüder / nicht verhalten.

Om de aandelige Gaffuer / vil ieg iche / kere Brōdre dōlie saar oder.

I. A Korintuom.

Kapitola XI.

29. Nebo kdo gij a pige ne? hodne / odsauzenij sobe gij a pige / nerozuzuge Tela Paně.

Abowtem Etory se y pte nie godnie / potepiente sobie samemu se y pte / nie rozoznawiac ciala Panstrego.

30. A protoz mezy wami mnozy gfaun nemocni / a mldij / a spij mnozy.

Dla tego miedzy wami wielec jest mldych y nemocnych / a wielec ich zasnelo.

31. Budemeli pak sami sebe rozuzowati / nezudem zagiste sauzeni.

Bobyfmy sie sami rozsadzili / nie bylybyfmy karani.

32. Nebo kdyz bywame sauzeni / od Pana bywame trestani / abychem s tijinto Swetem nezahynuli.

Ale gdy bywamy karani / od Pana bywamy naučani / abyfmy nie byli z swiatem ofadzeni.

33. A protoz Bratfij moji / kdyz se schazpte k gedenij / wespolek se setawayte.

A tak bracia moji kdyz se schodite ku iedeniu / oczešawaycie ieden drugie.

34. Pakli kdo lačni / doma ge / abyfste se k odsauzenij ne schazeli. Gine pak wčny kdyz prijdu z tijdijni.

A jestli kdo lačne / ntehay sie domā nāte / abyfste si nā potepie nte nte schodili. Juerzeesy przyjedhy do stānowie.

Kapitola XII.

Duchownijch pak wčech / chey abyfste wēdēli bratfij.

Przytym o duchownych dāch / wčech bracia ntehay abyfste wēdēcie nte mēti.

יב
1. דתנפא היותו ולפתכרא
ולאיליו דלית להון קלא
דל- פורשן מתדברין
היותו:

Voi sapete che eravate Gentili essendo trasportati dietro a gl'idoli muti, secondo che eravate menati.

3. מטול הנא מידע אנא
לכוון דלית אנש דברוח
דאלה- ממלל ואמר
דחרם הו ישוע ואף ל-
אנש משכח למאמר ד
דמורא הו ישוע אלא או
ברוחא דקדושא:

Per ilche io vo sapere, che nuno parlando per lo Spirito di Dio, dice Iesus essere anatema: e nuno puo dire Iesus esser Signor, senon per lo Spirito santo.

4. פולגא דיו דמורהבתא
איתיהון אלא תד- הו
הח-:

Ci sono ben le differentie de dons, ma egli è un medesimo Spirito.

5. ופולגא דתשמשות
איתיהון אלא חד הו
מד-:

E sono le differentie de le amministrazioni, ma egli è un medesimo Signore.

6. ופולגא דחילותא אית
אלא חד הו אלא דמכבד
כל בכל נש:

Sonoci ancor le differentie de l'operationi, ma egli è un medesimo Iddio, che opera tutte le cose in ciascuno.

7. לאנש אנש דיו מתיהב
לה גלינא דרחה- איך
דעדרא לה:

Ma à ciascuno è data la manifestation de lo Spirito à commune utilità.

8. אית דיהיבא לה ברוחא
מלתא דחכמתא לאחרנא
דיו מלתא דידעתא פה
ברוחא:

Imperoche ad uno è data per lo Spirito la parola de la sapientia: e ad qualtro la parola de la scientia, secondo il medesimo Spirito.

9. לאחרנא הימנותא פה
ברוחא לאחרנא מורהבתא
דאסיותא פה ברוחא:

Ad qualtro è data la fede, per il medesimo Spirito: ad qualtro i dons de sanan: enis per il medesimo Spirito.

יב
2. ידעם כי באשר הייתם
גויים או הלכתם אל-האלילים
פה להם ולא ידברו כמו אשר
הוליכו אתכם:

Sabeys que quando erades Gentiles, yuades, como erades lleuados, a los idolos mudos.

3. על-כן אנדיע לכם כי-איש
המדבר ברוח אלהים אנפ-
מדבר כי חרם ישוע הוא ואיש
לא יוכל לאמר כי אנדני ישוע
הוא כי אם ברוח הקדוש:

Portanto hos hago saber, que nadie que hablé por Espiritu de Dios, llama anatema à Iesus y que nadie puede llamar à Iesus Sennor, sino por Espiritu Sancto.

4. ומחלקות המתנות הנה ורוח
אחת היא:

Empero ay repartimientos de dones: mas el mismo Espiritu es.

5. ומחלקות הבהנות הנה ואנדי
אחד הוא:

Y ay repartimientos de ministerios: mas el mismo Sennor es.

6. ומחלקות הפעלים הנה
ואלהים אחד הוא הפועל את-
כלם בכלם:

Y ay repartimientos de operaciones. mas el mismo Dios es, el qual obra todas las cosas en todos.

7. ולכל איש נתנה דעת הרוח
להועיל:

Empero à cada vno le es dada manifestacion del Espiritu para prouecho.

8. ולאחד ברוח גמו דבר חכמה
ולאחר דבר בינה ברוח ההיא:

Porque à la verdad à este es dada por el Espiritu palabra de sabiduria: al otro, palabra de ciencia segun el mismo Espiritu.

9. ולאחר האמונה ברוח ההיא
ולאחר מתנות הרפואה ברוח
ההיא:

A otro, se por el mismo Espiritu: y à otro dons de sanidades por el mismo Espiritu:

יב.

2. Οἶδα τὸ ὅτι ὅτε ἦτο γένος
τὸ ἰδωλὰ τὰ ἄφωνα ὡς αὐτὰ ἡγε-
οὶ ἀπαγορεύοι.

Vous savez que vous étiez Gentils, qui étiez transportés apres les idoles muettes selon que vous étiez menés.

3. Δὶδωμεν ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐν
πνεύματι τοῦ λαλοῦ, λ. γὰρ ἀνά-
θημα ἰησοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκ ἀπα-
γορεύει κύριον ἰησοῦ, εἰ μὴ ἐν πνεύ-
ματι ἀγίῳ.

Pource vous fai-je sauoir, que nul parlant par l'Esprit de Dieu, ne dit Iesus estre malediction, & nul ne peut dire Iesus estre Seigneur, sinon par le saint Esprit.

4. Διαίρεσις δὲ χαρισμάτων
εἷσι, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα.

Or il y a diuersité de dons: mais il y a vn meisme esprit.

5. Καὶ διαίρεσις ἀδμινιστρήσεων
εἷσι, τὸ δὲ αὐτὸς κύριος.

Il y a aussi diuersité d'administrations: mais il y a vn meisme Seigneur.

6. Καὶ διαίρεσις ἐνεργημάτων
εἷσι, ὁ δὲ αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν
ἐν πάντεσσι ἐν ἡμῖν.

Il y a pareillement diuersité d'operations: mais il y a vn meisme Dieu, qui operé toutes choses en tous.

7. Ἐκαστῷ δὲ δίδωται ἡ φανέρω-
σις τῶ πνεύματος ὡς τὸ συμφέ-
ρον.

Mais à chacun est donnée la manifestation de l'Esprit pour ce qui est expedient.

8. Ὡς μὲν γὰρ ἀφ' τοῦ πνεύματος
δίδωται λόγος σοφίας, ἄλλως ἢ λό-
γος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτοῦ πνεύ-
μα.

Car à l'un est donnée par l'Esprit, la parole de sapience: & à l'autre, selon le meisme Esprit, la parole de cognoissance:

9. Ἐτέρῳ δὲ πιστις, ἐν τῷ αὐτῷ
πνεύματι· ἄλλως δὲ χαρισμάτων
ιαμάτων, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι.

A l'autre, foy en ce meisme Esprit: à l'autre, dons de guerison en ce meisme Esprit:

I. AD CORINTH:

CAP. XII.

2. Scitis quoniam cum Gentes essetis, ad simula- chra muta prout ducebami- ni cunctes.

Yet knowe that ye were Gentiles / & were carped away unto the domme idoles / as ye were led.

3. Ideo notum vobis facio, quod nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema Iesu. Et nemo potest dicere, Dominus Iesus: nisi in Spiritu sancto.

Wherefore / I declare unto you / that no man speaking by the Spirit of God / calleth Iesus execrable: also no man can say that Iesus is the Lord: but by the holy Ghost.

4. Divisiones verò gratiarum sunt: idem autem Spiritus

Nowe there are diuersities of giftes / but the same Spirit.

5. Et divisiones ministrarum sunt: idem autem Dominus.

And there are diuersities of administrations / but the same Lord.

6. Et divisiones operationum sunt: idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus.

And there are diuersities of operations / but God is the same / which worketh all in all.

7. Vnicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem.

But the manifestation of the Spirit is given to every man / to profit withall.

8. Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiae: alii autem sermo scientiae secundum eundem Spiritum.

For to one is given by the Spirit the word of wisdom: and to another the worde of knowledge / by the same Spirit.

9. Alteri fides in eodem Spiritu, alii gratia sanitarum, in uno Spiritu.

And to another is given faith by the same Spirit: and to another the gifte of healing by the same Spirit.

I. An die Corinthier.

Das XII. Capitel.

2. Ihr wiisset daß ihr Heiden sent gewesen / vnd hingegangen zu den summen Götzen / wie jr geführt wurdet.

I vide / at i haßue verer Hedninge / oc ginge til de dumme Afguder / effter som i bleffue forde til.

3. Darumb thu ich euch kunth / daß niemand Jesum verfluchet / der durch den Geist Gottes redet. Vnd niemand kan Jesum einen HERRN heißen / ohn durch den heiligen Geist.

Der saare kundgør ieg eder. At ingen forbander Ihesum / som taler formedelt Gud Aand. Oc ingen kand talde Ihesum en HERRN / vden ved den hellige Aand.

4. Es sind mancherley Gaben / aber es ist ein Geist.

Der ere at stillige Gaffuer / men der er en Aand.

5. Vnd es sind mancherley ämpter / aber es ist ein HERR.

De der ere at stillige Embede / men der er en HERR.

6. Vnd es sind mancherley kräfte / aber es ist ein Gott / der da wirket alles in allen.

De der ere at stillige Krafter / men der er en Gud / som gør alting i alle.

7. In einem jeglichen erzeigen sich die Gaben des Geistes / zum Gemeinen nuß.

Aandens Gaffuer giffue sig til sende vdi huer / til Menighedens nytte.

8. Einem wird gegeben durch den Geist zu reden von der Weisheit / dem andern wirdt gegeben zu reden von der Erkenntniß nach demselbigen Geist.

Den ene giffuis formedelt Aanden at tale om Visdom / Den anden giffuis at tale om Forstand / effter den samme Aand.

9. Einem andern der Glaube inn demselbigen Geist / einem andern die Gabe gesund zu machen / in demselbigen Geist.

Den anden Troen / i den samme Aand. En anden Gaffuen til at helbrede / i den samme Aand.

I. K Korintuum.

Kapitola XII.

2. Neb wite kdnz gste byli po: han / f Modlani nemym val gste bywali wedeni / tak gste cho dili.

Wicte iz bedac pogany do nemychesie balwanow chotzili / prawie sic z nimi porywatac.

3. Protoz znano wam ts nism / ze jady w Duchu Bojim murw / nezlofelij Panu Gziffy. A jady nemuoz ze tsicy: Pan Gziffs gedint w Duchu Swatm.

A przeto oznaymusc wam / iz jaden przez Duchu Bozego mozwac / nie powieda Jezusa byc przefectwem / a nikt nie moze powiedziec Jezusa Panem / sedno przez Duchu Swietego.

4. Rozdylne pal milosti gsu / ale tsz Duch.

Azczisa roznosci darow / ale Duch tenze.

5. Rozdylne gsau pefluhor wanj / ale tsz Pan.

A roznosci poslug / ale Pan tenze.

6. A rozdylne gsau skutos / w / ale tsz Bz / kter sz cini wsecto we wsecth.

Takze roznosci spraw / ale Bog tenze / sprawuacony wbyrki we wbyrki.

7. Gednomu pal kazdemu dano bywa zgewenij Duchu / f bzistu.

A kazdemu bywa dane obta wienie Duchu ku pozycow.

8. Nekomu dana bywa strze Duchu / fct Maudrosi: Gintu mu pal fct vmenij / wedt iz hoj Duchu:

Abowtem tednem przez Duchu bywa dana mowa mardosci / drugiemu mowa vmieetnosci przez tegoz Duchu.

9. Gintu wifra / wctm Duchu: Gintu dary wzdraz mowan / w gednostapnem Duchu:

Drugiemu za wlaa przez tegoz Duchu / a drugiemu dary wzdraz wiania przez tegoz Duchu.

10. לאחרנה דין חילג
לאחרנה דין גביות
לאחרנה דין פרושות
דרוחא לאחרנה דין וניה
הלשנה לאחרנה דין פ
פושקא הלשנה:

*Ad Smaltro facultà di far miracoli:
ad Smaltro la profetia: ad Smaltro le
discretioni de gli spiriti: ad Smaltro le di-
verse maniere de le lingue: ad Smaltro
l'interpretatione de le lingue.*

11. פלחודין הלון חדא הו
רוחא סערא ומפלגא לכל
נש איך דהי בבניא:

*Ma tutte queste cose le opera quel so-
lo è quel medesimo Spirito, dividendo
particularmente a ciascun secondo ch'ei
vuole.*

12. איכנא גיר דפגרא חר
הו ואית ביה הדמא סגנא
פלחון דין חדמא דפגרא
פר סגנא איתיהון חד
אנון פגרא הכנא אף מ
משחא:

*Perche si come il corpo è vno, & ha
molte membra: e tutte le membra d'un
corpo, ben che siano molte, son tuttavolta
un corpo: così ancora è Christo.*

13. אף חנו גיר פלן בחמא
רוח אחד פגרא צבדון או
יהודיא ואו ארמניא ואו
עבדא ואו פני חמא וכלן
חדא דרוחא אשמינ:

*Imperche tutti noi siamo stati bat-
tizzati in vno Spirito per esser vn corpo: o
Giudei, o Greci, o serui, o liberi: e tutti
habbiamo benuto d'vno Spirito.*

14. אף פגרא גיר לא הו
חד הדם אלא סגנא:

*Perche il corpo non è vn sol membro,
ma molti.*

15. או תאמר גיר רגל
המטול דלא הוית אידא
דלא הוית מפה מן פגרא
לו מטול הדא ליתיה מפה
מן פגרא:

*Se il pie dice, Io non son mano, ad-
unque non son del corpo: e gli per questo
che non sia del corpo?*

16. ואז תאמר אדנא על
דלא הוית עינא לא הוית
מפה מן פגרא לו מטול
הדא ליתיה מפה מן פגרא:

*E se l'orecchio dice, Io non sono oc-
chio, adunque non son del corpo: per que-
sto non è egli del corpo?*

10. ולאחר פעלי הכחית ולאחר
הנבואה ולאחר הכרת הדוחות
ולאחר מיני הלשונות ולאחר
פשר הלשונות:

*A otro operaciones de milagros: y a otro,
propheticia: y a otro discrecion de espiritus: y a
otro, generos de lenguas: y a otro, interpretaci-
on de palabras.*

11. ואח-כל האלה פועלה האחת
ורוח הוואת מחלקת לכל איש
בצרכו ברצונה:

*Mas todas estas cosas obra vno y el mismo
Espirito repartiendo (particularmente) a cada
vno como quiere.*

12. כי כמו גויה אחת היא ויש
לה נתיחים רבים וכל-נתיחי הגויה
רבים חמה וגויה אחת היא כן-
גם המשח:

*Porque de la manera que es vn cuerpo, y ti-
ene muchos miembros, empero todos los mi-
embros de este vn cuerpo, siendo muchos, son vn
cuerpo, así tambien el Christo.*

13. כי ברוח אחת כלנו לגויה
אחת נטבלנו אם יהודים ואם
יונים ואם עבדים ואם חפשים
וכלנו לרוח אחת שקינו:

*Porque por vn Espiritu somos todos bap-
tizados en vn (cuerpo) ludios, o Griegos fieruos,
ó libres: y todos beuemos (de vna beuida) de vn
mismo Espiritu.*

14. וכן הגויה לא יש-נתח אחד
כי אם נתיחים רבים:

*Porque tampoco el cuerpo no es vn miem-
bro, si no muchos.*

15. אם תאמר הרגל כי אינני
יד-לכו אינני נתח הגויה לא
בעבור זאת איננה נתח הגויה:

*Si dixere el pie, Porque no soy mano, no soy
del cuerpo: por esso no será del cuerpo?*

16. ואם יאמר האוזן כי אינני
העין לכו אינני נתח הגויה לא
לכו איננה נתח הגויה:

*Y si dixere la oreja, Porque no soy ojo, no
soy del cuerpo: por esso no será del cuerpo?*

10. Ἄλλα δὲ ἐνεργήματα δυνά-
μεων, ἄλλα δὲ προφητεία, ἄλλα δὲ
διακρίσεις πνεύματων, ἐτέρω γέ-
νη γλωσσῶν, ἄλλα δὲ ἐρμηνεία
γλωσσῶν.

*A l'autre operations de vertus: & à
l'autre prophetie: & à l'autre le don de
discerner les esprits: & à l'autre, diuer-
sités de langages: & à l'autre, le don d'
interpreter diuers langages.*

11. Πάντα δὲ πῶς ὁ ἑνὺς τὸ αὐ-
τοῦ τοῦ πνεύματος, διαιρούσιν ἑκά-
στῳ, καθὼς βούλεται.

*Mais ce seul & meisme Esprit fait
routes ces choses, distribuant particulie-
rement à vn chacun selon qu'il veut.*

12. Καθὰπερ ὅτι τὸ σῶμα ἐστὶ ἓν,
καὶ μέλη ἐξ ἑστέων, πάντες δὲ τῷ
μὲν τῷ σώματι τὸ αὐτὸ πνεύμα,
ὡς ὁ ἑστέων, ἐστὶ σῶμα, οὕτως καὶ ὁ
χριστός.

*Car comme le corps est vn, & a plu-
sieurs membres: mais tous les membres
de ce corps qui est vn, iaçoit qu'ils soyent
plusieurs, sont vn corps: en telle manie-
re aussi est Christ.*

13. Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς
πάντες αἰς τὸ σῶμα ἐβαπτίσθημεν,
ὡς ἡ ἑστέων, ἐπὶ ἑστέων, ἐπὶ δὲ ἑ-
στέων, ἐπὶ ἑστέων καὶ πάντες αἰς
τὸ πνεῦμα ἐβαπτίσθημεν.

*Car nous auons tous esté baptizés
en vn meisme Esprit pour estre vn me-
me corps: soit Iuis, soit Grecs, soit
francs: & auons tous esté abreués d'un
meisme Esprit.*

14. Καὶ γὰρ τὸ σῶμα ὅσον ἐστὶ
ἐν μέλῳ, ἄλλα πολλά.

*Car aussi le corps n'est point vn seul
membre, mais plusieurs.*

15. Ἐὰν αὖτις ὁ πούς, ὅτι οὐκ αἰμὶ
χείρ, οὐκ αἰμὶ ὡς τὸ σῶμα, ὡς
ὁ πούς τῷ σώματι ἐστὶ ὡς τὸ σῶμα
τῷ;

*Si le pied dit, D'autant que ie ne
suis point la main; ie ne suis point du
corps, n'est-il point du corps pourtant.*

16. Καὶ ὡς ἡ ὠτίς, ὅτι οὐκ αἰμὶ
ὀφθαλμός, οὐκ αἰμὶ ὡς τὸ σῶμα,
ὡς ὁ ὠτίς τῷ σώματι ἐστὶ ὡς τὸ σῶμα
τῷ;

*Et si l'oreille dit, D'autant que ie
ne suis point l'œil, ie ne suis point du
corps: n'est elle point du corps pour-
tant?*

CAP. XII.

10. Alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.

And to another the operations of great works: and to another prophetie: and to another the discerning of spirits: and to another diversities of tongues: and to another the interpretation of tongues.

11. Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult.

And all these things worketh eue the selfe same Spirit: distributing to euery man severally as he wil.

12. Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt: ita & Christus.

For as the bodie is one / and hath many members / and all the members of the body which is one / though they be many / yet are but one body: euen so is Christ.

13. Etenim in uno Spiritu omnes nos in unum baptizati sumus, sive Iudæi, sive Gentiles, sive servi, sive liberi: & omnes in uno Spiritu potati sumus.

For by one Spirit are we all baptised into one bodie / whether we be Iewes or Gentiles / whether we be bond or free / and have bene all made to drinke into one Spirit.

14. Nam & corpus non est unum membrum, sed multa.

For the body also is not one member / but many.

15. Si dixerit pes, Quoniam non sum manus, non sum de corpore: num ideo non est de corpore?

If the foot would say / Because I am not the hand / I am not of the body / is it therefore not of the body?

16. Et si dixerit auris, Quoniam non sum oculus, non sum de corpore: num ideo non est de corpore?

And if the eare would say / Because I am not the eye / I am not of the body / is it therefore not of the body?

Das XII. Capitel.

10. Einem andern Wunder zu thun / einem andern Weissagung / einem andern Geister zu unterscheiden / einem andern mancherley Sprachen / einem andern die Sprachen aufzulegen.

En anden at gøre vnderlige Gerninger. En anden Propheete. En anden at gøre Forskel paa Aandene. En anden at stillige tungemaal. En anden at vdelgge tungemaal.

11. Dis aber alles wirket derselbige einige Geist / vnd theilet einem ieglichen seines zu / nach dem er wil.

De alt dette gør den samme eniste Aand / oc deler huer bejndertlige sit til / efter som hand vil.

12. Denn gleich wie ein Leib ist / vnd hat doch vil Glieder / alle Glieder aber eines Leibes / wiewol ihr vil sind / sind sie doch ein Leib / Also auch Christus.

Thi lige som te legeme er / oc haffuer dog mange Lemmer / men alle Lemmer høre til te legeme / alligeuel at de ere mange / saa ere de dog te legeme / saa er oc Christus.

13. Den wir sind durch einen Geist alle zu einem Leibe getauft / wir seyen Jüden oder Griechen / Knechte oder Freyen / vnd sind alle zu einem Geist getrenket.

Thi vi ere alle formedest en Aand dobt til te legeme / huad heller vi ere Jøder eller Græker / Eienere eller Fri / De vi ere alle stensket til en Aand.

14. Denn auch der Leib ist nicht ein Glied / sondern vile.

Thi at legemet er oc icke en Lem / men mange.

15. So aber der fuß sprech / ich bin kein hand / darumb bin ich des Leibes Glied nicht / solte er vmb des willen nicht des Leibes Glied sein?

De der som Foden siger / ieg er icke en Haand / der saare er ieg icke legemens Lem / Skulde hand for den skyld icke vere legemens Lem?

16. Vnd so das Ohre spreche / ich bin kein auge / darumb bin ich nicht des Leibes Glied / Solt es vmb des willen nicht des Leibes Glied sein?

De der som Øret siger / Jeg er icke et Øye / der saare er ieg icke legemens Lem / Skulde det for den skyld icke vere legemens Lem?

Kapitola VII.

10. Nekomu diuina tinnis / ginnu Prorocetij / ginnu rozgnanij Duchaw: Ginnu rozlicnost pazyfaw / Ginnu wysladanij kettij.

Drugiemu zasz mocy czynienia cudow / drugiemu prorocetwo / drugiemu rozgnania duchow / drugiemu rozmanite tazyf / & drugiemu wysladaniu kettow.

11. Tyto paf wysetty wcty tinnij gedem a tazy Duch rozdelu ge gednomufazdemu obwzlashtne pafz kettij.

Alle ty wysytkel kzczy sprasz wute seden / y tenze duch wdzialas / iac ichz osobna kazdemu takto dce.

12. Neb pafz gedno Telo gest / amnoht ma audy / a wshychni audow tcla gedno / at gfaun mnoz / wshak gedno tlogfau: Tak y Kristus.

Abowiem takto test tedno tcla / & chtonow wiele ma / & wysytkel chtonow tcla tednego choc ichz wite test / ale tednym ctalem sa / tak y Jecy Kristus.

13. Neb zagiste w gednom Duchu my wshychni w gedno tcla gline pokrteti / budto zid. budto Njetow / budto Gluzbnisic neb swobodnij: a wshychni gednijin Duchem napogeni gline.

Do przez tednego duchaw wysychni w tedno tcla testisiny okrzesteni / choc zydomie / choc Grefowie / choc niewolnicy / choc wolni / & wysychni testisiny napolew tednym napolem w tednego z duchaw.

14. Neb y tcla nenni gedem aud / ale mnoz.

Abowiem takto nte test tednym chtonem / ale wiele.

15. Dift noha: Ze negsem rukau / negsem z tcla / & daliz proto neni z tcla?

Jestli by rzekla noga / Nie testisem z ruka / nie testisem z tcla / & dali dla tego z tcla nie testis?

16. A difli vcho: Ze negsem z oko / negsem z tcla / & daliz proto neni z tcla?

Jestli by rzeklo vcho / Nie testisem z okiem / nie testisem z tcla / & dali dla tego z tcla nie testis?

יב

17. אלו ציר בלה פגרא
עונא הנא איבא הנא
משמעתא ואלו בלה
משמעתא הנא איבא
מריה הנא:

Se tutto il corpo fosse occhio, dove sarebbe l'odorato? Se tutto fosse udito, dove sarebbe l'odorato?

18. השא דין אלהא ס
פל חד חד מן הדמא
פפגרא איבא דהו עבא:

Ma hora Iddio ha posto le membra, ciascun d'essi nel corpo, secondo ch'egli ha voluto.

19. אלו דין בלהו חד הו
הדמא איבא הנא פגרא:

Che se tutti fossero in un sol membro, dove sarebbe il corpo?

20. השא דין הדמא
אימיהו סגמא חד הו
דין פגרא:

Et hora le membra sono ben molte, ma il corpo è in solo.

21. לא משמעתא עונא
דחמור לאבא דלמ
מחפצא אנתו לי אר לא
רשא משמעתא למחמור
לרגל דלא מחפצו
אנתו לי:

Enon può l'occhio dire à la mano, Io non ho bisogno di te: ancora il corpo à i piedi, Io non ho bisogno di voi.

22. אלא תיראית אילו
הדמא דמסמכין ד
דמחילין עליהו סגמא:

Anzi quei membri del corpo che paiono essere i più infermi, son molto più necessarij.

23. ואילו דסבדין
דמאצין אגון פפגרא
לדליו אקרא תירא
מסגין ואילו דרגבא
אגון אספמא תירא
עבדין דהו:

Equelli che noi stimiamo essere i più disonesti del corpo, li circondiamo di maggior honore; e le nostre parti inhoneste hanno maggior honestà.

יב

17. אם גויה כלל העין איז שמע
האזן ואם השמעות כלל איז
הדיח:

Si todo el cuerpo fuesse ojo, donde estaria el oydo? si todo fuesse oydo, dōde estaria el olfato?

18. ועתה השים אלהים את
נתחים כל אחד מהם בגויה
כתבצו:

Mas aora Dios hà colocado los miembros cada vno de ellos por si en el cuerpo, como quiso.

19. ואם יהי כל הנתחים נתח
אחד איה הגויה:

Que si todos fueran vn miembro, donde estuiera el cuerpo?

20. ועתה נתחים רבים המה
גויה אחת היא:

Mas aora muchos miembros son à la verdad empero vn cuerpo.

21. לא תוכל העין לדבר אל
היד כי אינה לצרכי וכמו כן
הראש לרגלים כי לא מצטרף
לכנה:

Ni el ojo puede dezir à la mano, No te he menester. ó anzi mismo la cabeça à los pies, No tengo necesidad de vosotros.

22. כי אם נתחי הגויה כמה
יותר גדלים להיותם חללים
כן צרכים המה:

Antes los miembros del cuerpo que parecen mas flacos, son muchomas necesarios.

23. ונתחים אלו להיותם
מבשי הגויה לאלה כבוד יותר
משימים אנוה ולצאנו יש להם
נוה יותר:

Y los miembros del cuerpo que estimamos fer mas viles, à estos vestimos mas honrosamente: y los que en nosotros son mas indecentes, tienen mas honestidad.

יב

17. Εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμὸς,
ποῦ ἡ αἰσθή; εἰ ὅλον αἰσθή, ποῦ ἡ ὁσ-
φρησις.

Si tout le corps est l'œil, où sera l'ouïe: si tout est l'ouïe, où sera le flair:

18. Νυνὶ δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη,
ἐκαστον αὐτῶ ἐν τῷ σώματι, κα-
θὼς ἠθέλησεν.

Mais maintenant Dieu à posé vn chacun membre au corps, ainsi qu'il a voulu.

19. Εἰ δὲ ἅ τὰ μέρη ἐν μέρει,
ποῦ τὸ σῶμα;

*Que si tous estoient vn seul mem-
bre, où seroit le corps?*

20. Νυνὶ δὲ πολλὰ μέρη ἐν ὅλῳ
σώματι.

*Mais maintenant il y a plusieurs
membres: toutesfois il n'y a qu'un seul
corps.*

21. Οὐ δύναται δὲ ὀφθαλμὸς
εἰπεῖν τῇ χεὶρ, χεῖρ ἡ σὺ σὺ ἐχῶ
ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τῇ τοῖς ποσὶ, χεῖρ
ὑμεῖς σὺ ἐχῶ.

*Et l'œil ne peut dire à la main, ie
n'ai que faire de toi: ni aussi la teste aux
pieds, ie n'ai que faire de vous:*

22. Ἀλλὰ πολλὰ μάλιστα τὰ δο-
κούμενα μέλη ἐν σώματι ἀδύ-
ναστον εἶναι ἀρξαι, ἀναγκαῖα εἶναι.

*Et qui plus est, les membres du corps
qui semblent estre les plus debiles, sont
beaucoup plus necessaires.*

23. Καὶ ἃ δοκούμενα ἀτιμώτερα
εἶναι ἐν σώματι, αὐτοῖς τιμὴν
περισσότεραν περὶ τῶν μέρων καὶ τὰ
ἀκαταίσχυντα ἢ μὲν ἀκαταίσχυντα τι-
μωσώμενα εἶναι.

*Et ceux que nous cuidons estre les
moins honorables au corps, sont accou-
strés par nous plus soigneusement: &
les parties qui sont en nous les moins
belles à voir, ont plus de parerment.*

17. Si totum corpus oculis, ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus?

If the whole bodie were an eye / where were the hearing? If the whole were hearing / where were the smelling?

18. Nunc autem posuit Deus membra, unumquodque eorum in corpore sicut voluit.

But now hath God disposed the members every one of them in the bodie at his owne pleasure.

19. Quod si essent omnia unum membrum, ubi corpus?

For if they were all one member / where were the bodie?

20. Nunc autem multa quidem membra, unum autem corpus.

But now are there many members / yet but one bodie.

21. Non potest autem oculus dicere manui, Opera tua non indigeo, aut iterum caput pedibus, Non estis mihi necessarii.

And the eye cannot say unto the hande / I have no neede of thee: nor the heade againe to the feete / I have no neede of you.

22. Sed multo magis quæ videntur membra corporis infirmiora esse, necessario-
ra sunt.

Yea / much rather those members of the bodie / which seeme to be more feeble / are necessarie.

23. Et quæ putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorum circudamus: & quæ inhonesta sunt nostra, abundantiorum honestatem habent.

And upon these members of the bodie / which we thinke most vnholiest / put we more honestie on: and our vncomely partes haue more comelines on.

17. Wenn der ganze Leib Auge were / wo bliebe das Gehöre? So er ganz das Gehöre were / wo bliebe der Geruch?

Der som der gantze Legeme vaare Dye / huor bleffue da hörsen? Om der vaare gantze hörsen / huor bleffue da luerlsen?

18. Nun aber hat Gott die Glieder gesetzt / ein tegliches sonderlich am Leibe / wie er gewolt hat.

Men nu sette Gud Lemmerne / huer besynderlige i Legemet / Ege som hand vilde.

19. So aber alle Glieder ein Glied weren / wo bliebe der Leib?

Oc der som alle Lemmerne vaare en Lem / huor bleffue da Legemet?

20. Nun aber sind der Glieder vil / aber der Leib ist einer.

Saa ere nu Lemmerne mange / men der er ic Legeme.

21. Es kan das Auge nicht sagen zu der Hand / ich darff dein nicht / oder widerumb das haupt zu den füßen / ich darffuer nicht.

Ouer land icke sigge til Haanden / Jeg haaffuer dig icke behoff. Eller tuert imod / Hoffueder til Foderne / Jeg haaffuer eder icke behoff.

22. Sondern vil mehr / die Glieder des Leibs / die vns düncken die schwächsten sein / sind die nötigsten.

Men meget mere / de Lemmer paa Legemet / som synis off at vere de skvælsigste / de ere de nytteligste.

23. Vnd die vns düncken die vnehelichsten sein / denselbigen legen wir am meisten ehre an / vnd die vns übel anstehen / die schmücket man am meisten.

Oc de off synis at vere mest værlige / dem gøre vi størst ære. Oc de off lade ilde / dem pryde vi aller mest.

17. Gesti wsecto celo okem / fde pak sluch? Pakti wsecto celo gesti sluch / fde pomoneni?

Jestli wsrthko cielo okem / gdziej sluch test? Jestli wsrthko sluchem gdziej wonanie?

18. Ale nynij ustanowi Báh audy w těle / gedenkajdy z nich / pakz gesti rācil.

A teraz Bog položyl wsrthk cizonki zosobnā w těle i kō chci al.

19. Nebo kdyby byli wsrthkni audowt geden aud / fdeby bylo tělo?

A jestli by wsrthk byli tednym cizonkēm / gdziej cielo?

20. Ale nynij mnoho zagi stē audw / wssak gedno tělo.

Ale teraz testē wiele cizonkow / k wjdy tedno tělo.

21. Nemāž oko říci ruce / Skutkw twyeh nepotřebu gi. Ancho opēt hlawa nos hām / negstē mi potřebny.

Antmožerze oko říci / Ja tělo bte nte potřeby / abo žāstē glos wānogam / Nie potřeby uis was.

22. Ano mnohēm wšce ti audowt kēkij se zdagij mdlegi sš w těle byti / potřebnēgšy gsau.

A wšsem dāleko wšcey cizonk i cāla kōre si zdāzja byt nam dlyš / potřeby sa.

23. A kterž māmē audy ža nepotřebi w těle / tēm wēt w potiwosti tijnim: A kterž audowt gsau nslusnēgšy / ti w wētšy wāžnosti gsau.

Ale cizonki cāla kōre mnto mām byt nāspōstieyše / tynč mēšā pozcūwošc przydawamy / ā nie wēšwe cizonki nāše wšce sa potzcūwošc mnto.

יב

24. איליו דין הדמא דאית
בן דמיקריו לא מתפצא
להון אלקה ציר
מגה לפגמא ויהב אלקה
יתירא להדמא אינא
דועור:

Donc le nostre parti honeste non n'hanno bisogno. E certo Iddio ha ben temperato il corpo insieme, dando maggior honore à chi n'hauera bisogno.

25. דלא תהיא פלגותא
בפגמא אלא כל הון הדמא
שדמית חד על חד יהוון
יביו:

Accioche nel corpo non sia dissension, ma che los membra habbiano l'un per l'altro una medesima cura.

26. דאמתי דחד הדם
יהוון פאב בלהון יהוון
חשו וואן משתבח חד ה
הדם בלהון הדמא יהוון
משתבחיו:

Onde se un membro patisce, tutte le membra patiscono insieme: e se un membro è honorato, tutte le membra insieme si allegnano.

27. אנתון דין פגמא אנתון
דמשיחא ויהדמא
דובכתיו:

Hor voi sete corpo di Christo. e membra in parte.

28. סם ציר אלקה
בערתה לוקדם שלוחא
בתהון ובני בתהון
מלפגמא בתהון עבדי ה
חלא בתהון מוהבתא
דאסיותא ומצורגא
ומדכרגא ונא דלשגא:

Et ha Iddio constituiti alcuni ne la Chiesa, primamente Apostoli, altri secundariamente Profeti, altri nel terzo luogo Dottori: dispo le potestà: poi i doni de risanamenti, e suffidij, e gouerni, le diuerse maniere de le lingue.

29. דלמא בלהון ובוא
למא בלהון מלפגמא למא
בלהון סצגא חלא:

Son eglino tutti Apostoli? son tutti Profeti? son tutti Dottori? hanno tutti le potestà?

יב

24. ותחאילנו אינם מצטרפים
כח אלהים יצר את הגוף
לחתו את יקר יותר לגתח לחסר:

Porque losque en nosotros son mas honestos, no tienen necesidad de nada. mas Dios ordenó el cuerpo (todo) dando mas abundante honor al que le faltava.

25. פן תהי מריבה בנתחי הגוף
כי אם כלם יחדיו איש איש
על דעתו ידאגון:

Paraque no aya dissension en el cuerpo, mas que los miembros todos se foliciten los vnos por los otros.

26. ואם חולה נתח אחד או
חלויים עמו כל הנתחים ואם
יכבד נתח אחד ישמחו עמו כל
נתחים:

De tal manera que si el vn miembro padece, todos los miembros à vna se duelen y si el vn miembro es honrrado, todos los miembros à vna se gozan.

27. ואתם הוויים גוית המשיח
ונתח במחלקתו:

Y vosotros soys el cuerpo del Christo, y miembros en parte.

28. ונשם אלהים בקהלה
בראשונה את השליחים שניה
את הנביאים שלישיה את
המלמדים ואחריהם את הכחות
ואחריו כל מתנות הדפואות
מעוים וחכילות ומיני הלשונות:

Y à vnos puso Dios en la Iglesia, primeramente Apostoles luego Prophetas, lo tercero, Doctores: luego facultades: luego, dones de fanidades: Ayudas, Gouernaciones. Generos de lenguas.

29. הכלם שליחים המה או
כלם נביאים או כלם מלמדים
או כלם כחות:

Son todos Apostoles? son todos Prophetas? son todos Doctores? son todos Facultades?

יב

24. Τα δὲ ὡς ἡμῶν οὐ
χρειάζεται. ἀλλ' ὁ θεὸς συντίθεται
τὸ σῶμα, τῷ ὑστεροῦν πλεονε-
κίαν δὲς τιμῶν.

Et les parties qui sont belles en nous, n'en ont point mestier: mais Dieu a temperé le corps ensemble, donnant plus d'honneur à celui qui en auoit faute.

25. Ὡς μὴ ἡ χάρις ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ ὅτι αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων
μεριμνᾷ τὰ μέλη.

Afin qu'il n'y ait point de diuision au corps, ains que les membres ayent vn soin mutuel les vns pour les autres.

26. Καὶ ὅτι πᾶσι ἐν μέλει, συμ-
πάσχει πάντα τὰ μέλη· ὅτι διὰ
ζωῆς ἐν μέλει, συγχαίρει πάντα
τὰ μέλη.

Et soit que l'un des membres souffre quelque chose, tous les membres souffrent avec lui: ou soit que l'un des membres soit honoré, tous les membres ensemble s'en esioiissent.

27. Ὑμεῖς δὲ ἐστέ σῶμα χριστοῦ,
καὶ μέλη ἐκ μερῶν.

Or estes vous le corps de Christ, & les membres d'icelui, chacun en son endroit.

28. Καὶ οὗς μερῶν ἐστι ὁ θεὸς ἐν
τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον ἀποστόλους,
δύοντες παρρησίας, τρίτον διδά-
σκαλους, ἑστῶτες διωάμεις, εἰς τὰ χα-
ρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις,
κυβερνήσεις, γλῶσσαι.

Et Dieu en a mis les vns en l'Eglise, premierement Apostres, fecondement Prophetes, tiercement Docteurs: & puis les vertus: consequemment les dons de guerifons, les secours, les gouuernemens, les diuersités de langues,

29. Μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ
πάντες παρρηταί; μὴ πάντες δι-
δάσκαλοι, μὴ πάντες διωάμεις;

Tous sont-ils Apostres? tous sont-ils Prophetes? tous sont-ils Docteurs? tous sont-ils ayans vertus.

CAP. XII.

24. Honesta autem nostra, nullius egēt: sed Deus temperavit corpus, ei cui deerat abundantiorē tribuendo honorem.

For our comely partes neede it not: but God hath tempered the bodie together: and hath given the more honour to that part which lacked.

25. Vt non sit schisma in corpore, sed idipsum pro invicem sollicita sint membra.

Least there should be any division in the bodie: but that the members should have the same care one for another.

26. Et si quid patitur unum membrum: compatiuntur omnia membra, five gloriatur unum membrum: congaudent omnia membra.

Therefore if one member suffer / all suffer with it: if one member bee had in honour / all the members rejoyce with it

27. Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro.

Now ye are the body of Christ: and members for your part.

28. Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primum Apostolos, secundum prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, (interpretationes sermonum.)

And God hath ordeyned some in the Church: as first Apostles / secondly Prophets / thirdly teachers / then them that do miracles: after / the that giftes of healing / helpers / gouernours / diuersitie of tongues.

29. Nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes prophetae? nunquid omnes doctores? Nunquid omnes virtutes?

Are all Apostles? are all Prophets? are all teachers? are all doers of miracles?

Das XII. Capitel.

24. Denn die vns wol ansehen / die bedürffens nicht. Aber Gott hat den Leib also vermengert / vnd dem dürfftigen Glied am meisten Ehre geben.

Thi at de som lade off vel / de haffue der ick behoff. Men Gud haffue saa beblander legemet / oc gaff den nodtörffige lem mest are.

25. Auff daß nicht eine Spaltung im Leibe sey / sondern die Glieder für einander gleich sorgen.

Paa der der stulde ick vere tuidraet i legemet / men at lemmerne stulde sørge lige for huer andre.

26. Vnd so ein Glied leidet / so leiden alle Glieder mit / vnd so ein Glied wird herrlich gehalten / so freuen sich alle Glieder mit.

De der som en lem lider / da lide alle lemmerne met / De der som en lem bliffuer herrliche holden / Da glade alle lemmerne sig der met.

27. Ihr seht aber der Leib Christi vnd Glieder / ein jeglicher nach seinem theil.

Men i ere Christi legeme oc lemmer / huer effier sin deel.

28. Vnd Gott hat gesetzt in der Gemeinde / auff's erst die Apostel / auff's ander die Propheten / auff's dritte die Lehrer / darnach die Wunderthäter / darnach die Gaben gesund zu machen / Helfer / Regierer / mancherley Sprachen.

De Gud sette i Menigheden / først Apostlerne / der nest Propheterne / i der tredie / lærere / der nest dem som gore vnderlige Gerninger / der nest gaffuer at gore helbreder / Hielpere / Regierer / at stillige Tungemaal.

29. Sind sie alle Apostel? Sind sie alle Propheten? Sind sie alle Lehrer? Sind sie alle Wunderthäter?

Ere de alle Apostler? Ere de alle Propheter? Ere de alle lærere? Kunde de alle gore vnderlige Gerninger?

Kapitola XII.

24. Ale pocitwi nasszy audow / niechēhoj nepotřebuj: ale Bāh spājobil tělo tomu audu kterēmuz se nedostāwal / dāwage hognēgsszy pocitwost.

Abowiem to co w nas jest oches doznego / ochedog nie potrzebujcie / ale Bog spoliu vmiarkowal ciele / temu cionkowi ktery nie mial / wiecej cześć podawšy.

25. Aby ne byla rozrůzność w těle / ale aby gedni o druhē potowali audowē.

Aby nie bylo rozrůznie w ciele / ale aby iedny cionkowi o drugich rozrůznie maly.

26. A trysli co geden aud / spoliu trysli s nim wssychni audowē: Dast gest w slawē geden aud / spoliu ses nim radusgi wssychni audowē.

A przeto choc cierpi jeden cionek / spoliu bolecia wssychni cionki / choc bym a wzstion jeden cionek / wespoliu siera ducia wssychni cionki.

27. Wy pasciena dyslece / lo krysnowo / v audowē.

A tak wy testacie cieklem krysnowym / y cionkami po cześci.

28. A nekterē zagisli vsta: nowil Bāh w Cřtvi: Nany prw Apostoly / druhē Prorocy / třetij Břtice: Potom ty / křtīj / inij diwy / Potom ty / křtīj magij dar vždrawowānij / Potom pomocijnij / potom zprāwce ginch / tež ty křtīj magij rozličnosti nazylāw / (a wylādani křtīj.)

A postānowil Bog wsektore w kosciele / napřod Apostoly / potom Prorocy / třecie nāuczyciele / potom mocy cysntenta / cudo / křtemu dāry vždrawiānia / pomocy / rzādzenia / rožnośc tēpřow.

29. Zdali gsau wssychni Apostoli? Zdali wssychni Prorocy? Zdali wssychni Břtice? Zdali wssychni diwy inij?

Zdali wssychni Apostoli? Zdali wssychni Prorocy? Zdali wssychni Břtice? Zdali wssychni diwy inij?

יב

30. למא לכלהון איהו
להון מורבתא דאסיוחא
למא בלהון בלשגא מ
ממללו או למא בלהון
מבשקיו:

*Hanno tutti i doni de visanamenti?
parlano tutti diuersi linguet son tutti in-
terpreti?*

31. או דיו טיו אנתון ב
במורבתא דורבתא אנה
דחוב אחוכון אורכה
דמיתר:

*Ma desiderate ardentemente i doni
piu eccellenti. Et io vi mostro ancor vna
via piu eccellente.*

יג

1. או בכל לשון דבני נשא
אמלל וברמלאבא וחובא
לא יהוא בי היית לי איה
נחשא דנאם או צעל
דנהב קל:

*Se io parlassi ne le lingue de gli hu-
mini, e de gli Angeli, e non habbi chari-
ta, son fatto come vn rame che risuona, o
vn cembalo che tintinna.*

2. ואו תהוא פיקביותה
ואדע אהוא בלהון וכלה
ידעתא ואו תהוא בי בלה
הימנותא איכנא דטורא
אשנא וחובא לית בי לא
היית מרם:

*E se io hauessi La Profetia, e sapessi
tutti i misterij, & ogni scienza: e se io ha-
uessi tutta la fede, in modo ch'io traspa-
rassi i monti, e non habbi charita, niente
sono.*

3. ואו אוכל כל דאית לי
למספינא ואו אשלם
פגרי דאקד וחובא ל
יהוה בי מרם לא יתר
אנה:

*E se io distribui in nutrimento de
bisognosi tutte le mie facultà, e se io dessi
il mio corpo ad esser arso, e non habbi cha-
rità, niente mi giova.*

4. חובא ניקרא הי רותה
ובסם חובא ל
חובא לא משתגש ול
מתת:

*La charità è patiente, e benigna: la
charità non ha inuidia, la charità non è
insolente, non s'insuperbisce.*

יב

30. היש לכלם מתנות הרבואות
אם-כלם בלשונות מדברים
או כלם מתרגמים:

*Tienen todos dones de sanidades? hablan
todos lenguas? interpretan todos?*

31. וקנאו את-מתנות טובות
ועודני דרך יתרה אגיד לכם:

*Empero procurad los mejores dones: mas
aun, yo hos enseñno el camino mas excelente.*

יג

1. אם בלשונות כל-בני אדם
מדבר אני ובלשונות המלאכים
ואהבה איננה לי הייתי כנחשת
שמע וכצלצלי תרועה:

*Si yo hablasse lenguas humanas y angeli-
cas: y no tenga charidad, soy metal que resuena,
ó campana que retinne.*

2. ואם יש לי חכמות ודעת
כל-סודות וכל-דעה ואם יש
לי כל-אמונה גם להעביר את-
הדרים ואיננה לי האהבה
מאומה לא הייתי:

*Y si tuuiesse profecía, y entendiesse todos
los mysterios, y toda sciencia: y si tuuiesse toda la
fe, de tal manera que traspassasse los montes, y
no tenga Charidad, nada soy.*

3. ואם אפוס את-כל אשר לי
לרעבים ואם אקד וחובא ל
להשרה ולא יש לי אהבה
מאומה לא אועיל:

*Y si repartiessé toda mi hazienda para dar de
comer a pobres: y si entregassé mi cuerpo para
ser quemado, y no tenga Charidad, de nada (me)
sirue.*

4. האהבה ארך אפים היא
מיטיב לעשות האהבה איננה
מקנאה האהבה לא מפדפדה
ולא מופתה:

*La Charidad es suffrida, es benigna: la Cha-
ridad no tiene embidia, la Charidad no haze sin
razon, no es hinchada.*

יב.

30. Μη πάντες χαρίσματα ἔχα-
σιν ἰαμάτων; μη πάντες γλώσσας
λαλοῦσι; μη πάντες διερμύδου-
σι;

*Tous ont-ils les dons de guerifons?
tous parlent-ils diuers langages? tous
interpretent-ils?*

31. Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα
τὰ κρείττονα. Ἐτι παρ' ὑπερβολῶν
ὁδὸν ὑμῶν δείκνυμι.

*Mais soyez conuoiteurs des plus ex-
cellens dons, & ie m'en vai vous en mon-
strer encore vn chemin qui surpasse de
beaucoup.*

ΚΕΦΑΛ. ιγ.

Εἰς τὰς γλώσσας ἢ ἡμετέ-
ρων λαλῶ καὶ ἢ ἀγγέλων,
ἀκούω δὲ μη ἔχω, γέγορα χα-
ρὶς ἔχω, ἢ κτύβαλον ἀλαλάζον.

*Quand bien ie parleroy les langa-
ges des hommes, voire des Anges, &
que ie n'aye point charité, ie suis com-
me l'airain qui resonance, ou comme la
cymbale qui tinte.*

2. Καὶ εἰ ἔχω σοφίαν καὶ
ὁδὸν τῶν μυστηρίων πάντα πα-
ρῶν τῶν λόγων, καὶ εἰ ἔχω πίστιν
ὅτι τίς, ὅτε εἴη με δις τὸν οὐρανόν,
καὶ εἰ ἔχω, εἰδὼν εἰμι.

*Et quand bien l'auroy le don de Pro-
phetie, & cognoistroy tous secrets &
route science: & quand l'auroy toute la
foy, tellement que ie transportasse les
montagnes, & que ie n'aye point chari-
té, ie ne suis rien.*

3. Καὶ εἰ ψυμίσω πάντα τὰ ὑ-
πάρχοντά μου, καὶ εἰ ὁ ὄχλος τὸ
σῶμά μου ἵνα καυθίσωμαι, ἀγά-
πην δὲ μη ἔχω, εἰδὼν ὡφελῶμαι.

*Et quand bien ie distribueroy tout
mon auoir à la nourriture des pources, &
quand bien ie liureroy mon corps pour
estre brulé, & que ie n'aye point chari-
té, cela ne me profite en rien.*

4. Ἡ ἀγάπη μακροθυμῶν, χρη-
στύτης ἢ ἀγάπης ἢ ἡλότης, ἢ ἀγά-
πη οὐ περιπαύεται, ἢ φουσοῦται.

*Charité est d'un esprit patient: elle
se monstre benigne: charité n'est point
enueuse: charité n'vse point d'inolen-
ce: elle ne s'enfle point.*

CAP. XII.

30. Nunquid omnes gratiam habent curationum? nunquid omnes linguis loquuntur? nunquid omnes interpretantur?

Have all the gifts of healing? do all speak with tongues? do all interpret?

31. Emulamini autem charismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

But desire you the best gifts; and I will yet shew you a more excellent way.

CAP. XIII.

SI linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam: factus sum velut aes sonans, aut cymbalum tinniens.

Though I speak with the tongues of men and angels; and have not love, I am as sounding brass, or a tinkling cymbal.

2. Et si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.

And though I had the gift of prophecy, and knew all secrets; and all knowledge; yea, if I had all faith, so that I could remove mountains; and had not love, I were nothing.

3. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero: nihil mihi prodest.

And though I feed the poor with all my goods; and though I give my body, that I be burned; and have not love, I profiteth me nothing.

4. Caritas patiens est, benigna est. Caritas non emulatur, non agit perperam, non inflatur.

Love suffereth long; it is bountifull: love envieth not: love doeth not boast it self: it is not puffed up.

Das XII. Capitel.

30. Haben sie alle Gaben gesund zu machen? Reden sie alle mit mancherley Sprachen? Können sie alle auflegen?

Have all the gifts of healing? do all speak with tongues? can all lay on hands?

31. Strebet aber nach den besten Gaben. Und ich wil euch noch einen köstlichen Weg zeigen.

Men legget euer bestes Gabe an: Ich wil euch noch einen edelern Weg zeigen.

Das XIII. Capitel.

Wenn ich mit Menschen und mit Engel Zungen redet, und hette der Liebe nicht, so were ich ein döhnend Erz, oder ein klingende Schelle.

Der som ieg rede mit Menschenen oc mit Engelen Zungen, oc hadde ick Keerlicheit, Da vaare ieg en lündende Ralm, eller en klingende Delle.

2. Und wenn ich weissagen könnte, und wüßte alle Geheimnisse, und alle Erkenntnis, vñnd hette allen Glauben, also daß ich Berge versetzte, vñnd hette der Liebe nicht, so were ich nichts.

Der som ieg kunde spaa, oc wiste alle sentige Ding, oc al wysdom, oc hadde al Troen, saa, at ieg kunde flytte Berge, oc hadde ick Keerlicheit, Da vaare ieg inted.

3. Vñnd wenn ich alle meine Habe den Armen gebe, vñnd liesse meinen Leib brennen, vñnd hette der Liebe nicht, so were mirs nichts nütze.

Der som ieg gaffue de Gattige alt mit Gode, oc lodebrende mit legeme, oc hadde ick Keerlicheit, Da vaare mig inted nytteligt.

4. Die Liebe ist langmütig vñnd freundlich, die Liebe eifert nicht, die Liebe treibet nicht mit willen, sie bleibet sich nicht.

Keerlicheit er langmodig oc ventig, Keerlicheit er ick nietdær, Keerlicheit bruger ick fortredelighed, hun opblæssig ick.

Kapitola XII.

30. Dali wssyckni magij dar vðdrawowani? Dali wssyckni pazyky rozklynynti mluwij? Dali wssyckni feci wykładagij?

Dali wssyckny dary mla vðdrawowani? Dali wssyckny tazyky mowa? Dali wssyckny wykładagij?

31. Wypak toho s welkau pilnostj hlede, abyssie mohli dogijti daruow lepssych. A wssak nad ty wccy wysssy ce siu wam okazi?

A zadaciez lepssych darow, othoz sešce wamz wielka pilnostia droge okaze.

Kapitola XIII.

Wsch pazyky lidstym mluwil y Angelstym, a lasty konych nemel, vcinen gsem nako Wred zwucijcy, a neb zwonec znegijcy.

Wsch pazyky mowl tazyky ludskie, y Angelstym, a mltosct bych nie mial, shalem sie medzia bezas klatca, a bo cymbalem brzimas cym.

2. Abych mel Proroctwij, a znalbych wssetka tagemstwij y wsselke vmeni, abych mel tak dokonatau Wjru zebych horn pnenassel, lasty pak konych nemel, nie negsem.

Wsch bych mial proroctwo, y wtedzial wssyckni tajemnice, y wsselka nauka, a gdybych mial wsselka wiaru, zebych tez y gory przes nosil, a mltosct bych nie mial, nie cem nie nteft.

3. Abych rozdal na pofrmny chudym wssetkeren Statek mlg, abych wydal celo me f spaleni na ohen, lasty pak konych nemel, nie mi to nepro spijwa.

Wsch bych wssyckni mltosct, a mote rozdal wogim, a podals bych cialo mote abych byl spalou, a mltosct bych nie mial, nie mi to nte pomaga.

4. Lasta trpeliwa a dobrotiwa gest. Lasta nezawidiy, ne nij wssetecna, nenadyma se.

Mltosct test cierpliva, do brotliwa, mltosct nie zayrzy, mltosct nie test hwarda y nie nadeta.

CAP. XIII.

5. Non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum.

It is desired not: it seeketh not her own things: it is not provoked to anger: it thinketh not evil.

6. Non gaudet super iniquitate: congaudet autem veritati.

It rejoyceth not in iniquitate: but rejoyceth in the truth.

7. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.

It suffreth all things: it beleeueth all things: it hopeth all things: it endureth all things.

8. Charitas nunquam excidit, siue prophetiæ evacuabuntur, siue lingue cessabunt, siue scientia destruetur.

Love doeth neuer fall away: though that prophesings be abolished: or the tongues cease: or knowledge vanish away.

9. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus.

For we know in part: and we prophesie in part.

10. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.

But when that which is perfect is come: then that which is in part shall be abolished.

11. Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir: evacuavi quæ erant parvuli.

When I was a child: I spake as a child: I understood as a child: I thought as a child: but when I became a man: I put away childish things.

12. Videmus nunc per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte: tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum.

For now we see through a glasse darkely: but then shall we see face to face. Nowe I know in part: but then shall I knowe even as I am knowne.

Das XIII. Capitel.

5. Sie stellet sich nicht ungeberdig/ sie suchet nicht das ihre/ sie leset sich nicht erbittern/ sie trachtet nicht nach schaden.

Hun sticket sig ick fastmodig/ hun söger ick der hende hörer til/ hun lader sig ick fortörne/ hun tractet ick effter skade.

6. Sie freuet sich nicht wenns vnrecht zugehet/ sie freuet sich aber weis recht zugehet.

Hun glæder sig ick aff wreterdighed/ men hun glæder sig aff sandhed.

7. Sie verträget alles/ sie vertrauwt alles/ sie hoffet alles/ sie duldet alles.

Hun fordrager alting/ hun tror alting/ hun haaber alting/ hun lider alting.

8. Die Liebe höret nimmermehr auff/ so doch die Weissagungen auffhören werden/ vnd die Sprachen auffhören werden/ vnd das Erkenntnis auffhören wirdt.

Kærlighed bliffuer ick et evigt/ Spædomme stulle afflade/ oc Tungemaal stulle afflade/ oc Visdom stal oc saa afflade.

9. Denn vnser wissen ist Stückwerck/ vnd vnser weissagen ist Stückwerck.

Thi vort vidtskaff er vns fuldkommen/ oc vor Prophete er vns fuldkommen.

10. Wenn aber kommen wird das Vollkommen/ so wird das Stückwerck auffhören.

Mæn naar som det fuldkomme kommer/ da skal det vns fuldkomme afflade.

11. Da ich ein Kind war/ da redet ich wie ein Kind/ vnd war klug wie ein Kind/ vnd hatte Kindische anschlag. Da ich aber ein Mann ward/ that ich ab was Kindisch war.

Der ieg vaar ic Barn/ da talede ieg som ic barn/ oc vaar klog som ic barn/ oc hadde børne anslag. Mæn der ieg bleff en Mand/ da afflagde ieg det som vaar barnactigt.

12. Wir sehen jetzt durch einen Spiegel in einem dunkeln wort/ denn aber von Angesicht zu Angesicht. Jetzt erkenne ichs Stückweise/ Denn aber werde ichs erkennen gleich wie ich erkenne bin.

Vi see nu igennem en Spejel i et mørkt ord/ Mæn da fra ansigt til ansigt. Nu kender ieg det i stykke tal/ Mæn da skal ieg kende lige som ieg er kent.

Kapitola XIII.

5. Nekkni nie nestluffnêho/ nehladij toho což gest vlastini/ ho gegiho/ nehpauzj se/ nempij jlj zljho.

Milost niezym sie nie brzydzi takoby nieprzystojnym/ nie szuka co jest tey/ nie bywa wzruszona ku gntewu/ nie myśli zlego!

6. Nieraduge se z neprawosti/ ale spolu raduge se Prawdê:

Nieraduje sie z nieprawiedliwosci/ ale sie weseli z prawdy.

7. Wssekno snafsj/ wsses mu wtfij/ a o wssiem nadzgi ma/ wsscho trpeliwê ceta.

Wszystko znosi/ wszystko mu wierzy/ wszystko sie nadziwa/ wszystko cierpi.

8. Lasta nifdy nempada/ atkoli Prorocwiy pfcstanau/ budto je wazpkowê zhynau/ budto je wintnij zafeno bude.

Milost nigdy nie odpada/ choc y prorocwa beda zglażone/ tez yfi wsthanu/ y wmielcno se bedzie snifczona.

9. Ponckud zagisfe poznâ wame/ a ponckud Prorofuge me.

Abowiem po ciekaci znamy/ y poczesi prorokujemy.

10. Ale fdyj pfijde to což gest dokonalêho/ z kâżeno bude to což gest nedokonale.

Ale gdy przyjdzie to co jest doskonałego/ tedy to co jest po ciekaci zginie.

11. Dokud gsem byl Dite/ tem/ mluwil gsem wako Dite/ simfjel/ gsem wako Dite/ mpy/ sil gsem wako Dite. Ale fdyj gsem wcinen Muzem/ wpy/ prâdnil gsem to což bylo Dite.

Gdy byłem dziećciem/ mowilem takto dziecie/ rozumiałem takto dziecie/ lecz gdy byłem sic stał mężczyzną/ skracalem ty rzeczy które dziećcinie były.

12. Nynti zagisfe widijme ftrje Zrcadlo w podobienstwi/ ale tehdâj potom twâfj w twâr. Nynti poznâwam ponckud/ ale potom poznâm/ tak yafj y poznâu gsem.

Abowiemci teraz widziemy przez zwierciadło/ y przez podobienstwo/ ale won czas obliczenie wyrymy/ teraz z nam po ciekaci/ a won czas poznâm takto nauczon bedz.

יג

הליו אגיו גיר תל-
דמכתדוהימנותאוסכר
וחובב-דב דיו מנהיו
חובב:

*Al presente stanno queste tre cosefe-
de, speranza, charità: ma la maggior di
queste è la charità.*

יד

חרטו בתר חובב וטב
במחבת-דחובב
תתנבון:

*Seguite con ogni studio la charità, e
desiderate i doni spirituali: e maggior-
mente per profetare.*

2 מו דמלל גיר בלשנא
לא הנא לבני נשא ממלל
אלא לאלהא לא גיר אנש
שמע מדם דממלל אל
ברוך ארנא ממלל:

*Perché chi parla in lingua straniera, non
parla a gli huomini, ma a Dio: perche
nessun l'intende, e parla i mysterij con lo
Spirito.*

3 אינא דיו דמתנבא
לפני נשא ממלל בבני
ולובנא ובינא:

*Ma chi profetiza, parla a gli huomi-
ni cose d'edificatione, e d'edificatione, e di
consolazione.*

4 דממלל בלשנא נפש
הו בנא דמתנבא עדתא
גג:

*Chi parla in lingua non intesa, edifi-
ca se stesso: ma chi profetiza, edifica la
Chiesa.*

5 צבא אנא דיו דכלכיו
המלליו בלשנא תתנבא
דיו דמתנבא רב הו גיר
אינא דמתנבא מו הו
דממלל בלשנא או ל
מבשק או דיו מבשק
עדתא בגג:

*Io desidero bene che tutti voi parla-
te ne la lingua, ma maggiormente che voi
profetizate. Perche colui che profetiza è
maggior che colui che parla ne la lingua,
se gia egli non interpreta, accioche la
Chiesa ne riceua edificatione.*

יג

13 ועתה מכתדות אמונה שבכה
אהבה שלוש הנח ודולה מתח
היא האהבה:

*Mas a ora permanece la fe, la esperança, y la
Charidad. estas tres cosas: emper o la mayor de-
ellas, la Charidad.*

יד

1 דדפו אחרי אהבה וקנא
למתנת הרוח ויותר להתנבא:

*Seguid la Charidad: procurad los otros do-
nes espirituales: mas sobre todo que propheteys.*

2 כי אשר מדבר בלשון אינא
לאנשים מדבר כי אם לאלהים
כי-אש לא שומע וברוך מדבר
אח-סודות:

*Porque el que habla en lenguas, no habla a
los hombres, si no a Dios. porque nadie lo oye,
aunque el Espiritu hable mysterios.*

3 ואשר מתנבא לאנשים מדבר
למבנה ונחמה ואל-לבב:

*Mas el que profetiza, habla a los hombre-
s para edificacion, y exhortacion, y consolacion.*

4 המדבר בלשון את-נפשו
בונה הוא והמתנבא בונה את-
הקהל:

*El que habla lengua, si mismo edifica: mas
el que profetiza, la Iglesia (de Dios) edifica.*

5 ומי-יתר אשר כלכם הדבר
בלשונות אך יותר אשר התנבא
כי-המתנבא גדול הוא ממדבר
בלשונות בלבד אם מבאר הוא
אשר הקהלה מבנה תקח ממנו:

*Ansi que querria que todos vosotros habla-
sedes lenguas, mas empero querria que prophe-
tizasedes. porque mayor es el que profetiza
que el que habla lenguas, si tambien no interpre-
tare, para que la Iglesia tome edificacion.*

יג

13. Νυν δὲ μὲν πίστις, ἀγάπη, ἀ-
γάπη. τὰ τρία ταῦτα μείζων ἢ τὰ
ταῖς ἀγάπῃ.

*Or maintenant ces trois choses, de-
meurent, foy, esperance, charité: mais la
plus grande d'icelles, est charité.*

ΚΕΦΑΛ. ιδ.

Δ. Ἰάνη, τὴν ἀγάπην, ζηλοῦ-
π δὲ τὰ πνευματικά, μάλ-
λον δὲ ἢ τὰ προφητεῖα.

*Pourchassez la charité, foyez con-
uoiteux des dons spirituels: mais beau-
coup plus que vous prophetizez.*

2. Ὁ γὰρ λαλῶν, γλῶσση. ὁ
ἀβραμῆς λαλεῖ, ἀλλὰ τῷ θεῷ. οὐ-
δὲ γὰρ ἀκούει, πνεῦμα δὲ λαλεῖ
μυστήρια.

*Car celui qui parle langage incognu,
ne parle point aux hommes, mais à Dieu:
car nul ne l'entend, & il prononce my-
steres en esprit.*

3. Ὁ δὲ προφητεύων, ἀβραμῆς
λαλεῖ: ἵνα δομῶ καὶ ὁδοῦ μνη-
στῆς.

*Mais celui qui prophetize, propose
aux hommes edification, & exhortati-
on, & consolation.*

4. Ὁ λαλῶν, γλῶσση, ἐὰν πῶ οἱ
καθόμην. ὁ δὲ προφητεύων, ἐκκλη-
σίαν οἰκοδομῶ.

*Celui que parle langage incognu,
il s'edifie lui-mesme: mais celui qui pro-
phetize, edifie l'Eglise.*

5. οἷον δὲ πάντες ὑμεῖς λα-
λεῖτε γλῶσσαις, μᾶλλον δὲ ἢ
προφητεύετε. μείζων γάρ ἐστι
προφητεῖα, ἢ ἡ λαλῶν, γλῶσσαις,
ἐκπὸς ἐκ μὴ διεμυστήρια, ἵνα ἡ ἐκ-
κλησία οἰκοδομῶ λαθεῖ.

*Je desire bien que vous tous parliez
diuers langages: mais beaucoup plus,
que vous prophetiziez: car celui qui
prophetize est plus grand que celui qui
parle diuers langages, hormis s'il n'in-
terprete, afin que l'Eglise en recoive e-
dification.*

I. AD CORINTH:

CAP. XIII.

13. Nunc autem manent, fides, spes, charitas: tria hæc, maior autem horum est charitas.

And nowe abideth faith/hope and loue/enen these there: but the chiefest of these is loue.

CAP. XIII.

Scetamini charitatem, & simulamini spiritualia, magis autem ut prop heteris.

Follow after loue / and conet spirituall things / & rather that ye may prophete.

2. Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur, sed Deo: nemo enim audit. Spiritu autem loquitur mysteria.

For he that speaketh a strange tongue / speaketh not vnto men / but vnto God: for no man heareth him: howbeit in the Spirit he speaketh secret things.

3. Nam qui prophetat hominibus loquitur ad edificationem, & exhortationem & consolationem.

But hee that prophesieth / speaketh vnto men to edifying / and to exhortation / and to comfort.

4. Qui loquitur lingua, semetipsum edificat: qui autem prophetat, ecclesiam edificat.

He that speaketh strange language / edifieth himselfe: but he that prophesieth / edifieth the Church.

5. Volo autem omnes vos loqui linguis: magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat, quam qui loquitur linguis: nisi forte interpretetur, ut ecclesia edificationem accipiat.

I would that ye all spake strange languages / but rather that ye prophesied: for greater is hee that prophesieth / then hee that speaketh diuers tongues / except hee interpret it / that the Church may receiue edification.

I. An die Corinthier.

Das XIII. Capitel.

13. Nun aber bleibt Glaube / Hoffnung / Liebe / diese drey / Aber die Liebe ist die grössert vnter ihnen.

De nu bliffuer Troen / Haabet / Kærlighed / disse trey / Men Kærlighed er størst iblant dem.

Das XIII. Capitel.

Errebet nach der liebe / fleisiget euch der Geislichen Gaben / am meisten aber / das jr weisagen möget.

Erger oder effrer Kærlighed / Erer eders sid til de aandelige Gaffuer / De allermost at i kunde propheterere.

2. Denn der mit der Zungen redet / der redet nicht den Menschen / sondern Gotte / denn ihm höret niemand zu / Im Geist aber redet er die Geheimnis.

Ehi at den som taler med Zungen / hand taler icke til Mennisker / Men til Gud / Ehi der høret ingen hannem / De hand taler hemmelige ting i Aanden.

3. Wer aber weissaget / der redet den Menschen zur Besserung vnd zur Ermahnung / vnd zur Tröstung.

Men huo som propheterer / hand taler Mennisker til forbedring / oc til formaning / til fortrøstelse.

4. Wer mit Zungen redet / der bessert sich selbst / wer aber weissaget / der bessert die Gemeine.

Huo som taler med Zungen / hand forbedrer sig self / Men huo som Propheterer / hand forbedrer Menigheden.

5. Ich wolte / das ihr alle mit Zungen reden köndet / aber vil mehr / das ihr weissaget. Denn der da weissaget / ist grösser / denn der mit Zungen redet / Es sey denn / das ers auch auflege / das die Gemeine davon gebessert werde.

Jeg vilde / at i kunde alle tale med Zungen / Men meger mere / at i kunde propheterere. Ehi at den som propheterer / hand er større end den som taler med Zungen / Vden saa er / at hand der vdligger / saa at Menigheden bliffuer forbedret der aff.

I. K Korintuom.

Kapitola XIII.

13. Nynij zagiste trwagij / Wjira / Nadze / Laska / ty tri Cnotsi / Ale najwieszyj gest z nich Laska.

Ale terazci trwa wiara / nadzieja / miłość / ty trzy rzeczy / a z nich nawieczna jest miłość.

Kapitola XIII

Nasiedugie Lasky / Zadanje duchownie wcz / ale najwiesze abyscie Prorokowali.

Nasładowcie miłość / Zadowcie dżrow duchownych / Ale wiesze abyscie prorokowali.

2. Nie kdo mluwji nazpsem / nelidem mluwji / ale Bogu: nebi Zadanj nerozumij / ale Duch Swaty wyprawuge tajne wcz.

Abowsem Etery mowi szczyt obcy / nie ludziam mowi ale Bogu / bo go Zaden nie lyży / a on Duchem mowi tajemnice.

3. Kdoż pak prorokuje / Etdem mluwji k wzdelaniu / napomijnaniu / a poteseni.

A Etery proroka / opowie do ludziam budowanie / y napominanie / y pocieszenie.

4. Kdo mluwji (czyjmi) nazpsem / sam sebe wzdelawa: ale kdoż Prorokuje / ten Etrkaw wzdelawa.

Etery szczyt obcy mowi / samego siebie buduje / a Etery proroka / ibet buduje.

5. Protoż chcelnych abyscie wsschcni (czyjmi) nazpsem mluwiti / ale wssat radzibnych chcel / abyscie Prorokowali. Nieb wesszy gest ten kterzy Prorokuje / nelli ten kdoż (czyjmi) nazpsem mluwji / lechy snad to coż mluwji wpladai / aby Etrkaw Bozji z toho wzdelai, nj brala.

A chcialbym abyście wsschc mowili szczyt / ale wiecey abyście prorokowali / abowiem wieszy jest ten Etery proroka / a niz ten co szczyt mowi / wyiamyby wpladai / aby zbawial budowanie.

יד

6 והשם אחי ואחתי
לזכרון ואמלל עמכון ב
בלשנה מנח מותר אנה
לכון אלהאן אמלל עמכון
או בגלגא או בידעת
או בגבירתא או בירבנתא:

Et hora, fratelli, se io verrò a voi, parlando ne la lingua, che vi giouarà io, se io non vi parlarò o per reuelatione, o per cognitione, o per prophetia, o per doctrina?

7 אה צביתא גיר איליו
דלירי גהיו נפשא ויהבו
הלא או אבובא ואן קיתבא
ואן פירשנא לא עבדו בית
הינחא לחברתה איכנא
מתידע מדם דמודמר או
מדם דמתנקש:

E certo le cose inanimate che rendono voce, o trombone, o cetra, se non danno distinctione a i suoni, come si conoscerà egli quel che si suona col trombone, o quel che si suona con la cetra?

8 ואן קרנא תהרא קלא
דלירי פריש מדו יתטיב
לתרבתא:

Perche se la tromba rende una voce incerta, chi s'apparecchia a la battaglia?

9 הכנא אה אנתו או
תאמריו מלחא בלשנא
ולא תהוא מבשקא
איכנא מתידע מדם ד
תאמריו אנתו הנתו ל
לכון אהר הו דעם אהר
ממלליו אנתו:

Così voi ancora se per la lingua non rendete parola significante, come s'intenderà quel che si dice? certo voi parlate in aria.

10 הא גיר גנסא דלשנא
סגאא אית בפלמא גלית
חד מנהיו דלא קלא:

Sono (come ordinariamente auuiemo) nel mondo tante maniere di suoni, e niente è muto.

11 ואן לא ידע אנה
חילה דקנא קנא אנה לי
ברבנא לכו דממלל ואה
הו דממלל הנה לה לי
ברבנא:

Se io dunque non intendo la forza de la voce, sarò barbaro a colui che parla: e colui che parla sarà barbaro appresso di me.

יד

6 ומעת אחי אהם אבוא אליהם
לדבר בלשונות מה אנעיל לכם
אם לא אדבר אליהם או
בחזק או בדעה או בגבואה
או בלמוד:

Aora pues, Hermanos, si yo viniere a vosotros hablando lenguas, que hos aprouecharé, si no hos hablare o con reuelacion, o con sciencia, o con prophetia, o con doctrina.

7 הלא חבליים אשר בלי נפש
המה נותנים אחת קולם אהם
חליל או כנור ואהם אחת
מחלקת בקולות לא יתנון איכנא
ידע מה חלול או מה מומר:

Ciertamente las cosas sin anima que hazen son (flauta, o vihuela,) si no diere distincion de bozes, como se fará loque se tanne con la flauta o con la vihuela?

8 ואהם השופר יתן תקעו בלי
מחלקת מי יערך למחמה:

Item, si la trompeta diere sonido incierto, quien se apercebirá a la batalla?

9 וכן גהם אהם בלשון אהם
לא מאמר באר היטב מפורש
תתנו אהר ידע מה ידבר כי
תהיו מדברים לרוח:

Ansi tambien vosotros, si por la lengua no dierdes palabra bien significante, como se entenderá loque se dize? porque hablareys al ayre.

10 כי הנה במה מיני הלשונות
היו בעולם ואחת מהן איננה
בלי קול:

Tantos generos de bozes, (por exemplo,) ay en el mundo: y nada ay mudo:

11 ואהם אינני ידע אהת כה
ומנה תקול אהיה לעו למדבר
וממדבר כי לעו הוא:

Mas si yo ignorare la virtud de la boz, seré barbaro a lque habla: y el que habla, me será a mi barbaro.

יד

6. Νυνὼ δὲ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς ὑμᾶς ὁμιλῶν λαλῶν, τί ὑμᾶς ἀφελήσω, εἰ μὴ ὑμῖν λαλῶ ἢ ἐν ἀποκαλύψει, ἢ ἐν γνώσει, ἢ ἐν προφητείᾳ, ἢ ἐν διδασκαλίᾳ;

Maintenant donc, freres, si ie vien à vous parlant langages incognus, que vous profiterai- ie, si ie ne vous parle par reuelation, ou par sciencé, ou par prophetie, ou par doctrine?

7. Ὅμως τὰ ἀψυχὰ Φωνὰ δίδωσι, εἴ τι ἀνὰ ὅς, ὡς καὶ κίθαρα, εἰς ἀλυσίαν τοῖς φθόγγοις μὴ ὁῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ ἀναυγέμενον, ἢ τὸ κίθαριζόμενον;

Et de fait, les choses qui sont sans ame, qui donnent leur son, soit haut bois: soit harpe, si elles ne donnent quelque distinction en leurs tons, comment connoistra-on ce qui est sonné sur le haut-bois ou sur la harpe?

8. Καὶ γὰρ ἐὰν ἀδελφὸν Φωνὰ αὐτοπύχθῃ, τίς ὀρχηστράσειται εἰς πέλαιμον;

Car si la trompette donne un son qu'on n'entende point, qui se preparera à la bataille?

9. Οὕτως ὁ ὑμῖς ἀπὸ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ ὁμιλοῖτε λόγον ὁῶν, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλῶμενον; ἴσασί γάρ ἢς αἶρα λαλῶντες.

Pareillement aussi vous, si vous ne prononcez par vostre langage parole qui puisse estre entendue comment entendra-on ce qui se dit? car vous serez parlans en l'air.

10. Τεσσάρτα, εἰ τύχοι, ἡμῶν Φωνὰ εἴη ἐν ὁμιλίᾳ, καὶ εἴη ἀσπῶς ἄφωνος.

Il y a (selon qu'il eschét) tant de diuers sons au monde, & nul d'iceux n'est muet.

11. Ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τίς τὴν Φωνὴν τοῦ φωνῆς, ἴσμεν τὸ λαλῶν τὸ ἀφάφωνον, καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἡμῶν ἀφάφωνος.

Si donc ie ne fai ce qu'on veur signifier par la parole, ie ferai barbare à celui qui parle: & celui qui parle me fera barbare.

6. Nuncautem fratres, si venero ad vos linguis loquens: quid vobis prodero, nisi vobis loquar aut in revelatione, aut in scientia, aut in prophetia, aut in doctrina?

And now/brethren/ if I come unto you speaking divers tongues / what shall I profite you / except I speake to you / either by revelation / or by knowledge / or by prophesying / or by doctrine?

7. Tamen quæ sine anima sunt vocem dantia, sive tibia, sive cithara: nisi distinctionem sonituū dederint, quomodo sciatur id quod canitur, aut quod citharizatur?

Moreover things without life which give a sound / whether it be a pipe or an harp / except they make a distinction in the sounds / howe shall it be known what is piped or harped?

8. Etenim si incertam vocem det tuba: quis parabit se ad bellum?

And also if the trumpet give an uncertaine sounde / who shall prepare him selfe to battell?

9. Ita & vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis: quomodo sciatur id quod dicitur? eritis enim in aëra loquentes.

So likewise you / by the tongue / except ye utter words that have signification / howe shall it be understood what is spoken? for ye shall speake in the aire.

10. Tam multa, ut puta, genera linguarum sunt in hoc mundo, & nihil sine voce est.

There are so many kinds of voyces (as it cometh to passe) in the world / and none of them is without voice.

11. Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus: & qui loquitur mihi barbarus.

Except I knowe then the power of the voyce / I shall be unto him that speaketh a barbarian / and he that speaketh / shall be a barbarian unto me.

6. Nun aber / lieben Brüder / wenn ich zu euch keme / vnd redet mit Zungen / was were ich euch nütze? so ich nicht mit euch redet / entweder durch offenbarung / oder durch erkenntnis / oder durch weissagung / oder durch Lehre?

De nu / liebe Brödre der som ieg kommet il edel / oc talede mer Zunger / huad vare ieg edel da nyttelig / om ieg icke talede mer edel / huerecken ved obenbarelse / eller ved forstand / eller ved prophete / eller formedelst fordom?

7. Helt sichs doch auch also inn den dingen / die da lauten / vnd doch nicht leben / es sey eine Pfeiffe oder eine Harpffe / wenn sie nicht vnterschiedliche Stimme von sich geben / wie kan man wissen was gepiffen oder geharpffet ist?

Der haffuer sig dog oc lige saa i de ting / som giffue siud / oc dog icke lessue. Huad heller der er en Pibe eller en Harpe / naar de icke giffue arskillig siud fra sig / huorledis fand mand da vide / huad der er Piber eller Harper?

8. Vnd so die Posaune einen vndeutlichen Thon gibt / wer wil sich zum streit rüsten?

De der som Basunen giffuer en vbestedelig siud / Quo vil vil da ruste sig til strid?

9. Also auch ihr / wenn ihr mit Zungen redet / so ihr nicht eine deutliche Rede gebet / wie kan man wissen was geredt ist? Denn ihr werdet inn den Wind reden.

Saa ere i oc saa / naar i tale mer Zunger / der som i giffue icke en forstandig tale / huorledis fand mand vide / huad som taler er? Thi at i tale i varer.

10. Zwar es ist mancherley art der Stimme in der Welt / vnd der selbigen ist doch keine vndeutlich.

Sandelige / der er arskillig art paa røsten i Berden / oc der er dog ingen aff dem vforstandelig.

11. So ich nun nicht weiß der Stimme deutunge / werde ich vnteutsch seyn / dem / der da redet / vnd der da redet / wirdt mir vnteutsch seyn.

Der som ieg nu icke veed røstens vdrødsel / da bliffuer ieg vforstandig saar den som taler / oc den som taler bliffuer mig vforstandig.

6. Protož nnyj Bratř / pfijs gbuli k wám nazpky (czyjmi) mluwě / což wám prospěje? lečbych mluvil wám strže zgevenij / neb strže vmeňij / nebo strže Prorockoj / aneb strže včeně

Aterž bratřa gdybych prysedl do was / czyj mowiac / což wam pomoge / test wam nie bede mowil / abo przez obkwiene / abo przez wiadomości / abo przez prosciwo czo przez naukę?

7. Wśak takť ty wěm kterěž dusse nemagi a žwuk wydawagij / wako Pijstala / neb haule / gedine leč rozděleně žwuk wydad / ginať nebude wědijno co se Pijstalaupijwá / neb co Huslemi se hude?

Wśak ty rzeczy store dusse nie mātac glos dawati / choc pifczalē / choc hārf / iesliby dzwiesow rozności nie dawati / iakož bedžie poznano to co nā pifczalce abo nā hārfie grāt a?

8. Neb žagistě budeli wyda wati trauba negistě hlas / y fdo se připrawij k bogi?

Abowsem iesliby nie pewny glos traba dāt / ftož sie ku wojnie gotowac bedžie.

9. Tak nāpodobně wny / nē budeteli nazpkyem frozumited / nym mluwiti feli / kterak bude rozumijno co se mluwije? A tak budete na darmo wako v wjtr mluwiti.

Takže wny / testyjem iesliby / cie nie dāti mowy znāczney / iakož bedžie rozumiano co sie powiedat / bo bedžiecie nā wjatr mowit.

10. Tak mnozy (wpříkladu) gsau nazpkywě na tomto swětě / a žadnyž nich není nēmý.

Jāko nā přyklādžte / tak wse te test glosow nā swēcie / a žaden z nich nie test niemy.

11. Protož nebuduli rozuměti mocy hlasu / budu tomu kterž mluwiji / czyžemec: a ten fdo mi mluwji / bude mně takť czyžemec.

Iesliby ch tedy nie wēdžal co znāczy glos / bede obcego testy / cžlowiekem / a ten ftozy mowit / bedžie thež v mně obcego testy / cžlowiekem.

יד

12. הכנא אף אנתון מטול
דטנגא אנתון דמורבתא
דדוחא לכנגא דעדתא
דצו דתתיתרון:

Così hai ancora poi che sete desiderosi de doni spirituali, cercate d'efforne abbondanti à l'edificazione de la Chiesa.

13. ויהי דממלל בלשנא
ישראל דיפשוך:

Per laqual cosa chi parla in lingua stranja, pigli di potere interpretare.

14. או הו גיר דהויר
ממלא בלשנא דהויר
ממלא מדעי דיו דל
פאריו הו:

Perche se io oro in lingua stranja, il mio spirito ora, ma la mia intelligenza è senza frutto.

15. מנא הכיל אעבר
אמלא ברוחי ואמלא
במדעי ואומר ברוחי
ואומר אף במדעי:

Che è dunque? io orarò con lo spirito, mia orarò ancor con la intelligenza: cantarò con lo spirito: ma cantarò ancor con la intelligenza.

16. ואולא או מברך אנת
ברוח הו דממלא דוכתא
דהיוטא איכנא יאמר
אמין אל מנחיתך הילך
מטול דמנא אמר אנת
לא ירע:

Altrimenti se tu benedirai con lo spirito, colui che è nel grado de gl'idiotti, come dirà egli Amen, al tuo render di grazie? conciossia ch'egli non sia quel che tu dici.

17. אנת גיר שפיר מברך
אנת אלך חבך לך
מתבנא:

Certo tu rendi ben gratis: ma si altro non n'è edificato.

18. מודא מנא לאלה
דיתיר מו בלכיו ממלל
מנא בלשנא:

Io rendo grazie al mio Dio, che io parlo ne la lingua piu che tutti voi.

יד

12. לכה גמ אנתם בל-מקנא
מתגות הרוח תהיו גמ אנת אשר
למבנה הקהל. תבקשוך אשר
תותירו:

Ansi tambien vosotros: puesque desseays dones del Espiritu, procurad de ser excellentes para la edificacion de la Iglesia.

13. לכן המדבר בלשון יבעה
מאלהים אשר יתרגם:

Por loqual el que habla lengua, ore que interprete.

14. לכן אנתם אחפיל בלשון
רוחי מתפללה לבדה אף שכלי
לא עשה פרי:

Porque si yo oraré en lengua, mi espíritu ora: mas mi entendimiento es sin fruto.

15. ומה לעשות אחפיל ברוח
ואחפלה בשכל ואומר ברוח
ואומר בשכל:

Que pues? oraré con el espíritu, mas oraré tambien con entendimiento: cantaré con el espíritu, mas cantaré tambien con entendimiento

16. כי כאשר תברך ברוח איכנה
זה הממלא את מקום לוץ יאמר
אמן לבדכך. אנת לא ירע מה
דברך:

Porque si bendixeres con el espíritu, el que occupa lugar de idiota como dirá Amen sobre tu bendicion? porque no sabe loque has dicho.

17. ואנת חיטבת לברך כי אנת
האחר לא נבנה:

Porque tu à la verdad bien hazes gracias: mas el otro no es edificado.

18. אודה לאלהי כי בלשונות
יותר מכלכם מדבר אנכי:

Hago gracias à mi Dios que hablo lenguas mas que todos vosotros.

יד

12. Οὐτως γὰρ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλοῦ-
τε ἐν πνευματικαῖς, ἀσπάζεσθαι τὴν οἰκο-
δομίαν τῆς ἐκκλησίας, ἡ καὶ
ὑποκομιδὴ.

Ainsi donc, puis que vous estes conuoiteux des dons spirituels, cherchez d'abonder en iceux pour l'edification de l'Eglise.

13. Διότι ὁ λαλῶν ἑλπίσας, ἀνε-
ρθεύχεται ἢ ἀδιερμηνεύ.

Parquoi il faut que celui qui parle langage incognu, prie de pouoir interpreter.

14. Ἐὰν γὰρ πνεύματι καὶ γλώσ-
σῃ, τὸ πνεῦμά μου ἀνερθεύχεται,
ὁ δὲ νοῦς μου ἀκαρπής ἐστι.

Car si ie prie en langage incognu, mon esprit prie, mais mon intelligence est sans fruit.

15. Τί οὖν ἔστι; ἀνερθεύχεται τὸ
πνεῦμα, ἀνερθεύχεται δὲ καὶ τὸ
νοῦ. ψαλλὲ τῷ πνεύματι, ψαλλὲ
τῷ κτί.

Quoy donc? ie prieray d'esprit, mais ie prierai ausli d'intelligence: ie chanterai d'esprit, mais ie chanterai ausli d'intelligence.

16. Ἐπεὶ ἴαν διληγῆσθαι τῷ πνεύ-
ματι, ὁ ἀναπληροῦν τὸν ῥότον ἔ-
ιδώπυ, πῶς ἔστι τὸ ἀμύ. ὅτι τῷ
σηδχαερίσας, ἐπιδὴ τί λήγας ἀν-
εἶδῃ;

Autrement si tu benis d'esprit, celui qui est du simple populaire, cōment dira-il Amen à ton action des graces? car il ne fait que tu dis.

17. Σὺ γὰρ καλῶς εὐχαρι-
στεῖς· ἀλλ' ὁ ἄλλος οὐκ οἰκοδομεῖται.

Vrai est que tu rens bié graces: mais vn autre n'en est point edifié.

18. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου, πάν-
των ὑμῶν μᾶλλον γλώσσας λα-
λῶν.

Je ren graces à mon Dieu que ie parle plus de langages que vous tous.

12. Sic & vos, quoniam æmulatores estis spirituum, ad ædificationem ecclesiæ querite ut abundetis.

Even so for as much as ye contend for spiritual gifts, seek that ye may excel unto the edifying of the Church.

13. Et ideo qui loquitur lingua, oret ut interpretetur.

Wherefore let him that speaketh a strange tongue, pray that he may interpret.

14. Nam si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est.

For if I pray in a strange tongue, my spirit prayeth: but mine understanding is without fruit.

15. Quid ergo est? Orabo spiritu, orabo & mente: psallam spiritu, psallā & mente.

What is it then? I will pray with the spirit: but I will pray with the understanding also: I will sing with the spirit: but I will sing with the understanding also.

16. Cæterum si benedixeris spiritu, qui supplet locum idiotæ, quomodo dicet, Amen, super tuam benedictionē? quoniam quid dicas, nescit.

But when thou blessest with the spirit, how shall he that occupieth the room of the unlearned say, Amen, at thy giving of thanks, seeing he knoweth not what thou sayest?

17. Nam tu quidem bene gratias agis, sed alter non ædificatur.

For thou verily givest thanks well, but the other is not edified.

18. Gratiarum ago Deo meo quod omnium vestrum linguas loquor.

I thank my God, I speak languages more than ye all.

12. Also auch ihr / sintemal jr euch fleissiget der geistlichen Gaben / trachtet darnach / daß ihr die Gemeine befert / auff daß ihr alles reichlich habt.

Saa ghere oet / effterdi at ere slitige til de Aandelike Gaffuer / da tracter der effter / at i funde forbedre Menigheden / paa det i funde haaffue alting rigelige.

13. Darumb welcher mit Zungen redet / der bete also / daß ers auch außlege.

Der saare / huo som taser mer Zungen / hand skal saa bede / at hand der sand vblegge.

14. So ich aber mit Zungen bete / so betet mein Geist / aber mein Sinn bringet niemand frucht.

Ihi at beder ieg mer Zungen / da beder min Aand / Men mit Sind / gor ingen mand fruct.

15. Wie soll es aber denn sein? Nemlich also / Ich wil beten mit dem Geiste / vnd wil beten auch im Sinn. Ich wil Psalmen singen im Geiste / vnd will auch Psalmen singen mit dem Sinn.

Huo ledis skal der da vere? Saa skal der vere / Jeg vil bede mer min Aand / oet ieg vil oesaa bede i mit Sind. Jeg vil siunge Psalmer i Aanden / oet ieg vil oesaa siunge Psalmer mer finder.

16. Wenn du aber segnest im Geiste / wie soll der / so an stat des Lehen stehet / Amen sagen / auff deine Dancksagung / sintemal er nicht versteht was du sagest?

De naar du velsigner i Aanden / huor ledis skal da den / som staar i en ligmands sted / siige Amen / til din Tacksigelse / effterdi hand icke veed / huad du siger?

17. Du dancksagest wol fein / aber der ander wirdt nicht davon gebessert.

Du tackfiger vel smuct / Men den anden bliffuer icke forbedret der aff.

18. Ich dancke meinem Gott / daß ich mehr mit Zungen rede / denn ihr alle.

Jeg tacker min Gud / at ieg taser mere mer Zunger end i alle.

12. Eż wy / ponieważ jęście miłośnikami duchownych wżęć / kwardłani. Chciejcie hłedcie abyście se rozmáhali.

Chciej wy aby duchownych rzeczy jadacie / kwardłani abyście w nich przemysłali / budować mi Kościół.

13. A protoż i doż młuwij (wyżm) nazywem modli se aby mohl wykładati.

Dla tego Eżho mowt tezy Etem obcy / niech profi aby mohl wykladać.

14. Nebo budult se modlit (wyżm) nazywem / duch mąg se tolika modli / ale mysl mą bez wżetku gest.

Do teściwych se modlit tezy Etem / modlit se duch moy / ale wys rozumienie moie iest niepożyteczne.

15. Coż tedy gest? Tak modlit se budu duchem / abych se modlit n myslj zrozumieć. Tak przypowi budu duchem / abych przypowi myslj zrozumieć dlnę.

Coż tedy test? Bede se modlit duchem / bede se test modlit wys rozumieniem / bede spiewał dus chem / a rej bede spiewał wyrozumieniem.

16. Pałli co dobręho powiżs duchem / kteryż gest neomęły / kterał dj Amen / k twómu dobroćeni? Ponieważ tomu co młuwis nerozumij.

Do teściwych blogosławit dus chem ten Eżho iest z polski / a Eżho Eżho Amen n k twóćko wanie / gorz nie wie co ty mowis?

17. Neb ty zagisť dobfę dijsz ěinijs / ale giny se newzdělá wá.

Abowtem dobre ty dzicłuteš / ale drugi sa nie budue.

18. Oślugi Bohu mēmu / je nazywem wślech wás młuwim.

Dzicłutec Bogu moiemu / iż wśecy mż wy wśiscy mowie tezy E.

ד

19 אלא בעדמתא צבנא
אנא דחמש מליו במדעי
אמלל דאף לא חרנא
אנא יתיר מן רבו מליו
בלשנא:

*Mane la Chiesa voglio più tosto par-
lar cinque parole con la mia intelligen-
za, per instruire gli altri ancora, che dieci
mila parole in linguaggio forestiero.*

20 אחי לא הנותנו טליו
ברענינו אלא לכשתא
הנו ילדא וברענינו הנו
גמיריו:

*Fratelli, non siate fanciulli ne senti-
menti, ma siate piccoli fanciulli ne la
malitia, e siate huomini fatti ne senti-
menti.*

21 בנמוסא פתיב ד
דבמללא גורנא
ובלשנא אחרנא אמלל
עמה עם עמה הנא אף
לא הכנא ישמענא אמר
מרנא:

*Egli è scritto ne la Legge, Per questo.
Io parlavo a questo popolo in altre lin-
guaggi, & in altre labbra: e ne ancor es-
si me udranno, dico il Signore.*

22 מדיו לשנא לאתא הו
סימיו לא למחמנא אלא
לאיליו דלל מחמניו
גבורתא דיו לא הנא לאיליו
דלא מחמניו אלא לאיליו
דמחמניו:

*Per laqual cosa le diuerse lingue sono
per un segno, non già a credenti, ma a
gl' increduli: e per il contrario, la profe-
tia, non a gl' increduli, ma a i credenti.*

23 או הו הכיל לתתפשי
בלה עדתא וכלהו בלשנא
מליו ויצליו הדיוטא או
איליו דלא מחמניו לא
אמריו דהליו שנו להו:

*Se adunque tutta la Chiesa si raua
insieme, e tutti parlano ne le lingue, &
entriui de gl' idioti, o de gl' infedeli, non
diranno eglino che voi impazzite?*

24 ואן פלכו תהוון מ
מתנפיו ויעיל לתכוון ה
הדיוטא או מן דלל
מחמו מתפשא מן פלכו
ומתפשו מן פלכו:

*Ma se tutti profetano, & entriui qual-
chi infedele, o qualche idiota, egli è con-
uinto da tutti, e giudicato da tutti.*

ד

19 אף בקהלת הפצתי לדבר
חמשה דברים בשכלי להודות
עם אחי אחרים מרבכת הדברים
בלשון:

*Mas en la Iglesia mas quiero hablar cinco
palabras con mi sentido, para que ensene tam-
bien a los otros, que diez mil palabras en lengua.*

20 אחי אל-תהיו עוללים
בתבונת כי—אם ברענא
להחעיל ובתבונת שלמים
תהיו:

*Hermanos, no seays mochachos en el senti-
do, mas sed mochachos en la malicia, empero
perfectos en el sentido.*

21 בתורה נכתב כי—בלעדי
שפה ובלשון אחרת אדבר אל-
העם הוה וגם פכה לא ישמעו
אלה נאם יהוה:

*En la Ley está escripto, que en otras lenguas,
y en otros labios hablaré a este pueblo: y ni aun
ansi oyran, dize el Sennor.*

22 לכו הלשונות לאות הנה
לא למאמינים כי אם לאשר
אנם מאמינים והנבואה לא
לאשר אנם מאמינים כי אם
למאמינים:

*Ansi que las lenguas por fennal son, no a los
fieles, si no a los infieles: mas la prophetia, no se
da a los infieles, si no a los fieles.*

23 ואם תקהל העדה כללה יחד
וכלם ידברו בלשונות ויבואו
בערים או אשר אנם מאמינים
הלא יאמרו כי גבעתם:

*De manera que si toda la Iglesia se juntare
en vno, y todos hablen lenguas, entren empero i-
dioras o infieles, no dirán que estays locos?*

24 ואם כלם יבואו ויבואו
לא מאמין או—בער יוכח
מכלם ישפט מכלם:

*Mas si todos prophetizen, y entre algun in-
fiel ó idiota, de todos es conuencido, de todos es
juzgado.*

ד

19. 'Αλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέν-
τε λόγους διὰ τὸ τοὺς μετὰ λαλῆσαι,
ἢ καὶ ἄλλως καταχρῆσθαι, ἢ μυρί-
ους λόγους ἐν γλώσσῃ.

*Mais j'aime mieux prononcer en
l'Eglise cinq paroles en mon intelligen-
ce, afin que j'instruise aussi les autres,
que dix mille paroles en langage inco-
gnu.*

20. 'Αδελφοί, μὴ παιδία γίνε-
σθε ὡς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ τη-
πάζεσθε, πᾶς ὃ φρεσὶ τέλει γίνε-
σθε.

*Freres, ne foyez point enfans de
sens, mais foyez petis enfans en malice:
mais quant au sens, foyez homes faits.*

21. 'Εἰ τῶν ὁμῶν γέγραπται, ὅτι
ἐν ἐπεργασίαις καὶ ἐν χάρισι
ἐπαίς λαλῶ τὰ λαφύτα τὰ τῶν, καὶ
οὐδ' ὅτις ἐπισκευάζονται μου λέγει
κύριος.

*Il est escrit en la Loy, Pourtant par-
lerai-je à ce peuple-ci par gens d'autre
langue. & par leurs estranges? & en-
cores ainsi ne m'entendront-ils point,
dit le Seigneur.*

22. 'Ὡς τε αἱ γλώσσαι εἰς σημεῖον
εἰσιν, ὃ πῶς πιστεύουσιν, ἀλλὰ πῶς
ἀπίστους· ἡ δὲ προφητεία ὃ πῶς ἀ-
πίστους, ἀλλὰ πῶς πιστεύουσιν.

*Parquoi les langages sont pour si-
gne, non point aux croyans, mais aux
infideles: au contraire, la prophetie non
point aux infideles, mais aux croyans.*

23. 'Εὰν ἐν συνελθῇ ἡ ἐκκλησία
ὅλη ὁμιλοῦνται, καὶ πάντες γλώσ-
σαι λαλῶσιν, οὐδέ τις κατανοεῖ τίς
εἴπῃ, ὃς ἐρεῖσιν, ὅτι μω-
ροὶ εἰσιν:

*Si donc toute l'Eglise s'assemble en
vn, & que tous parlent estranges lan-
gues, & que le commun peuple, ou les in-
fideles y entrent, ne diront-ils point que
vous estes hors du sens?*

24. 'Εὰν ὅ πάντες προφητεύω-
σιν, οὐδέ τις εἴπῃ ὃς ἀπίστους ἢ ἰδιώ-
της, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνα-
κρίνεται ὑπὸ πάντων.

*Mais si tous prophetisent, & qu'il
y entre quelque infidele, ou quelcun du
commun, il est redargué de tous, & est
iugé de tous.*

I. AD CORINTH.

CAP. XIII.

19. Sed in ecclesia volo
quinque verba sensu meo
loqui, & ut alios instruam:
quam decem millia verbo-
rum in lingua.

Yet had I rather in the Church to
speake few wordes with mine under-
standing / that I might also instruct o-
thers / then ten thousand wordes in a
strange tongue.

20. Fratres, nolite pueri effici sensibus, sed malitia parvuli estote, sensibus autem perfecti estote.

Brethren/be not children in vnder-
standing/but as concerning malicious-
nes bee children/ but in vnderstanding
bee of a ripeage.

21. In lege scriptum est,
Quoniam in aliis linguis, &
labiis aliis loquar populo
huic, & nec sic exaudient
me, dicit Dominus.

In the Lawe is written / By men
of other tongues / and by other langua-
ges will I speake vnto this people: yet
so shall they not heare me / sayth the
Lorde.

22. Itaq; linguæ in signum
sunt non fidelibus, sed in-
fidelibus: prophetiæ autem,
non infidelibus, sed fide-
libus.

Wherefore strange tongues are
for a signe / not to them that beleue / but
to them that beleene not : but prophesying
serueth not for thē that beleene not :
but for them which beleue.

23. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum, & omnes linguis loquantur, intrent autem idiotæ aut infideles, nonne dicent, quod insanitis?

If therefore when the whole Church
is come together in one / and all speake
strange tongues / there come in they
that are vnlearned/or they which belee-
ue not/will they not say/ that ye are out
of your wittes?

24. Si autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus.

But if all prophesie / and there come in one that beleeueth not / or one vnlearned / he is rebuked of all men / and is iudged of all.

I. An die Corinther.

Das XIII. Capitel.

19. Aber ich wil in der Gemeine lieber
fünff wort reden / mit meinem sinn /
auff daß ich auch andere unterweise /
denn sonst zehen tausent wort mit
Zungen.

Wend ieg vil heller tale sem ord i Menigheden/
met mit Sind/ paa det ieg oc fand vnderuise andre/en
ellers thi tusinde ord met tungen.

20. Lieben Brüder werdet nicht Kinder an dem verständniß / sondern an der Bosheit seyt Kinder / an dem Verständniß aber seyt vollkommen.

Kære Brødre/ bliffuer icke Vørn i forstand/ men
verer Vørn i ondskaff / oc verer suldkomne i forstand.

21. Im Gesetz siehet geschrieben: Ich wil mit andern Zungen / vnd mit andern Lippen reden zu disem Volk / vnd sie werden mich auch also nicht hören / spricht der HERR.

Der staar screffuit i Louwen / Jeg vil tale met an-
dre Tunger oc met andre Læbe til dette Folek / oc de skul-
le icke end saa høre mig / siger HERRE.

22. Darumb / so sind die Zungen
zum Zeichen nicht den Glaubigen/
sondern den Unglaubigen / Die
Weissagung aber nicht den Unglau-
bigen / sondern den Glaubigen.

Der saare ere Tungenne til it Tegen/ icke dem som
tro/ men de vantro/ Oc Propheete icke de vantro/ men
dem som tro.

23. Wenn nun die ganze Gemeine
zusammen keme an einen ort/ vnd re-
deten alle mit Zungen/ Es kemen aber
hinein Leyen oder Vnglaubige/ wär-
den sie nicht sagen/ jr weret vn Sinnig

Der som den gantske Menighed nu komme til
sammen paa en sted/ oc ralde alle mer Tynger. De de
komme sigsolet eller Bantro ind / monne de icke sig
At i vaare gaalne ?

24. So sie aber alle weissageten.
und keme denn ein Unglaubiger oder
Feind hinein/ der würde überwiesen
von ihnen allen/ daß er bekennen mus
für allen.

Men Prophetere de de alle/ oc der komme da na
gen de Bantro eller Sigmand ind/ da bleffue han
straffet aff dem alle/ oc dømdis aff alle.

I. R Korintuom.

Kapitola XIII.

19. Neb w Chrſtwi radęgi
chcy aby mi pſeſlow rozumij-
no bylo / promluwiti / gimiz-
bych y ginię wſt / neſti deſet Di-
ſſchuow ſlow nazytem nerozu-
nimym.

Lecz w zgromadzeniu wole pśeć
słow moim wyrozumieniem po-
wiedzieć! abych też y drugie nauce
371/ niżeli dżiesięć tysięcy słow tes-
372/ tamentu obcyw.

20. Bratři / nebuďte dětmi
smysly vášmi / ale zlosti děs
mi buďte / smyslem pak buďte
dospělí.

Bracia nie bądźcie dziećmi w rozumieniu / ale bądźcie dziećmi złości / w rozumieniu doskonałym.

27. Neb gť psáno w Zákoně:
Kožičnými vazby / a cizými
vsty mluviti budu Lidu tomu:
to / a aniž mnetal slyšeti bu:
dau / pravij Pán Bůh.

W zaſtępie napiszano teſt Przes
to przez ludzi obcego ięzyka i cud
ziemi wargami bede mowil ludo
wi temu / a przedſcie mie y tak me
wſluchaj / mowil Pan.

22. A takъ pazykowě negsa-
 za znamenij wěrijšim / ale ne-
 wěrijšim: Prerociwj pať ne-
 nij za znamenij newěrnym /
 ale wěrijšim

A także teżyfi sąknzanie
 tym Etorzy wierza/ ale tym Etor-
 zy nie wierza/ proroctwo zaśie nie
 tym Etorzy nie wierza/ ale tym
 Etorzy wierza.

23. Protož křbyh se sešla
wsecka Cřřřew spolu/ a křbyh
wseckni nazřby wyřyni ml-
wili/ a wseřlyb takř tam y new-
mřřli aneb newřřijř / wřřak
dřřji: V co blřřnjřřřř

Gdyby sie tedy wſzytko zgro-
mądzenie wſpoł zeſto; y wſzyſcy
czyſcie mówili; / a wſſiliby nie nau-
czeni / Abo nie wierziſzali nie rze-
ka ze ſałerecie?

24. Vskliby wšyckni Proroci
lowali / a wšelliby mezy n
někdo newěčijch neb newmělých
přemožen bude odewšlech / a b
de rozsauzen odewšlech :

Agdyby wſyſcy proroſowa
li / a wſedl Eſho nie nterny at
nie nauczoſny / bywa od wſyſcy
ſtroſowan / od wſyſcy byn
rozſadzon.

יד

25 וכסיתא דלבה מתגלו
והידיו נפל על אפניה ו
ונסגוד לאלהיה ויאמר
שירבאית אלהא אורי
בכין :

E così le cose occulte del suo cuore si fanno manifeste: è così giutando si giu con la faccia, adorava idolo, confessando che l'idolo è veramente in voi.

26 אמר אנה הביל אחי
האמתי דמתבנשין אנתון
לאינא מנכון דאורי לה
מזמורא נאמר ואינא
דאית לה יולבנא נאנא
דאית לה גלנא נאנא
דאית לה לשנא נאנא
דאית לה פושקא בלהיו
לבנינא יהוין :

Che è dunque, fratelli? Quando voi si congregate, chiunque di voi ha salmo, ha dottrina, ha linguaaggia, ha rivelatione, ha interpretatione, facciansi tutte le cose ad edificazione.

27 ואן בלשנא אגש
ימלל תבין ימללון וכד
סגי תלתא וחד חד ימללון
יחד ופשק :

E se alguno parla in lingua straniera, facciasi questo per due, o per tre al più, e d' vicenda, & vno interprete.

28 ואן לירי דמפשק
ישתוק לה בעדתהו
דממלל בלשנא ובינהיה
לבנשה ולא להא ימלל :

E se non c'è interprete, tacciasi no la Chiesa, e parla a se stesso, & a Dio.

29 נבנינא דין תבין או
תלתא ימללון ושדכנא
יברשון :

I Profeti ancora parlino due, o tre, e gli altri ne giudichino.

30 ואן לאחרנא ותגלא
בד נתב קדמנא נשתוק
לה :

E se ad ultro che fiede, è rivelato, tacciasi il primo.

31 משבתי אנתון גיר כ
פלכון דחד חד מתנבון
דכל נש יאלה וכל נש
יתבנא :

Perciò che voi potete tutti ad vno ad vno profetare, acciò che tutti imparino, e tutti siano consolati.

יד

25 וכלה מסתרי לבן יגלן וכל
יפול על פניו וישתחוה לאלהים
ויגיד כיה אלהים היו הנה בכם :

Porque lo occulto de su coraçon se haze manifesto: y anfi prostrandose sobre el roitro adorará à Dios, pronunciando, Que verdaderamente Dios está en vosotros.

26 ומה יש לעשות אחי באשר
תקהלו לאיש ואיש ממכם יש
לו תהלה יש לו למוד יש לו
לשון יש לו חזון יש לו תרגום
כל דברים יהיו למבנה הקהל :

Que ay pues Hermanos? Quando hos juntays, cada vno de vosotros tiene psalmo, tiene doctrina, tiene lengua, tiene reuelacion, tiene interpretatione? todo se haga à edificacion.

27 אם איש ידבר בלשון בשנים
או לרב שלושת אנשים איש
בחקלו ידבר ואחד תרגום :

Si hablare alguno en lengua, sea por dos: o à lo mas, por tres à vezes: mas vno interprete.

28 ואם איש לא יהיה אשר
יתרגם יחשה בעדה ולנבשו
ידבר ולאלהים :

Y si no vuiere interprete, calle en la Iglesia: y hable à si mismo y à Dios.

29 והנביאים שנים או שלשת
ידברון והאחרים ישפטו :

Empero prophetas, hable vno, o dos: y los de mas juzguen.

30 ואם לאחר היושב בגלה
תדבר הראשון יחשה :

Y si á otro que estuviere sentado, fuere reuelado, calle el primero.

31 כיה תכלו איש לאיש כלכם
להתנבא אשר ילמדו כלם וכלם
ינחמו :

Porque podeys todos prophetizar cada vno por si: paraque todos aprendan, y todos sean exhortados.

יד

25. Καὶ οὕτως τὰ κρυπτὰ τῆς καρ-
δίας αὐτῶν φανεροῦν γίνεται, καὶ ὁ-
τὼς προσκυνῶντες τὸν θεόν, ὁμολο-
γοῦντες τὸν θεόν ὅτι ὁ θεὸς
ἐν ὑμῖν ἐστίν.

Et ainsi les secrets de son cœur sont manifestés, dont il se iettera sur sa face, & adorera Dieu, & declarera pleinement que vrayement Dieu est entre vous.

26. Τί ὁμιλοῦν, ἀδελφοί; ὅταν
συνηχῶμεν, ἕκαστος ὑμῶν ψαλμὸν
ἔχῃ, διδασκαλίαν ἔχῃ, γλῶσσαν ἔχῃ,
ἀποκάλυψιν ἔχῃ, ἐρμηνείαν ἔχῃ·
πάντες αὐτοὶ οἰκδομεύοντες ἑαυτοὺς.

Que sera-ce donc freres? c'est que toutes les fois que vous-vous assemblez, selon qu'un chacun de vous aura pseaume, ou doctrine, ou langage, ou reuelation, ou interpretation, le tout se face à edification.

27. Εἴ τις γλώσσην τὴν λαλεῖν κατὰ
δύο ἢ τὴν πλείους τοῦτο, ὡς ἂν μέρους,
ὡς εἰς διερμηνεύειν.

Soit que quelcun parle langage incognu, que cela se face par deux, ou au plus par trois, & ce par tous, mais qu'il y en ait vn qui interprete.

28. Ἐὰν δέ τις ἢ διερμηνεύων,
στοιχῶν ἐν ἐκκλησίᾳ· ἑαυτὸν δὲ λα-
λεῖτω καὶ τῷ θεῷ.

Que s'il n'y a point d'interpreteur, qu'il se taise en l'Eglise, & qu'il parle à foi-mesme & à Dieu.

29. Πρὸς φησὶν τὸ δύο ἢ τοῦτο λα-
λεῖτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιωματι-
στούν.

Et que deux ou trois prophetes parlent, & que les autres en iugent.

30. Ἐὰν τὴν ἄλλην ἀποκαλυφθῇ
καθήμενός, ὁ πρῶτος ἐστοιχῶν.

Et si quelque chose est reuelee à vn autre qui est assis, que le premier se taise.

31. Διὸ αὐτοὶ ὁμιλοῦντες ἑαυ-
τοὺς ἐκαστος πρὸς φησὶν, ἵνα πάν-
τες μαθητεύουσιν, καὶ πάντες ὁμι-
καλῶνται.

Car vous pouuez tous prophetizer l'un apres l'autre, afin que tous apprenent. & que tous soyent consolés.

25. Occulta cordis eius manifesta fiunt: & ita cadēs in faciem adorabit Deum, pronuncians quod verē Deus in vobis sit.

And so are the secretes of his heart made manifest / and so he will fall down on his face / and worſhip God / and ſay plainly that God is in you in deede

26. Quid ergo est fratres cum convenitis, unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalipsin habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad ædificationem fiant.

What is to be done then brethren? when ye come together / according as every one of you hath a psalm / or hath doctrine / or hath a tongue / or hath revelation / or hath interpretation / let all things be done unto edifying.

27. Si lingua quis loquitur, secundum duos, aut ut multum tres, & per partes, & unus interpretetur.

If any man ſpeake a ſtrange tongue / let it be by two / or at the moſt / by three / and that by courſe / and let one interpret.

28. Si autem non fuerit interpret, taceat in ecclesia, sibi autem loquatur & Deo.

But if there bee no interpreter / let him keepe ſilence in the Church / which ſpeaketh languages / and let him ſpeake to him ſelfe / and to God.

29. Prophetæ autem duo aut tres dicant, & ceteri diiudicent.

Let the Prophets ſpeake two / or three / & let the other iudge.

30. Quod si alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat.

And if any thing bee reveiled to another that ſitteth by / let the firſt holde his peace.

31. Potestis enim omnes per singulos prophetare, ut omnes discant, & omnes exhortentur.

For ye may all prophete one by one / that all may learne / and all may have comfort.

25. Vnd also würde das verborgen seines herzen offenbar / vnd er würde also fallen auff sein angesichte / Gott anbeten / vnd öffentlich aufrufen / daß Gott warhafftig in euch sey.

De der ſteulet ſeins Herze bleiffe ſaa obenbare / oc hand ſculde ſaa falde ned paa ſit anſiet / tilbede Gud oc bekende / at Gud er ſandeliget eder.

26. Wie iſt im denn nun ſieben Brüder? Wenn jr zuſammen kommet / ſo hat jeglicher Psalmen / er hat Lehre / er hat Zungen / er hat Offenbarung / er hat Auslegung / Laſſet es alles geſchehen zur beſſerung.

Hvor lediſ er det da nu / ſere Brodre? Naar i komme tilſammen / da haſſuer huer en Psalme / hand haſſuer en lærdom / hand haſſuer en Zunge / hand haſſuer obenbareſſe / hand haſſuer vbleggelſe / Lader det alſammen ſte til forbedring.

27. So jemand mit der Zungen redet / oder zween / oder auſſs meiſte drey / eins vmbſ ander / ſo lege es einer auß.

Der ſom nogen taler med Zungen / eller tho / eller paa der meſte tre / den ene effer den anden / da ſkal der en vblegge det.

28. Iſt er aber nicht ein Ausleger / ſo ſchweige er vnter der Gemeine / rede aber ihm ſelber vnd Gotte.

Men er hand icke en vbleggere / da ſie ſig i Menigheden / oc tale med ſig ſelf oc med Gud.

29. Die Weiſſager aber laſſet reden / zween oder drey / vnd die andern laſſet richten.

Men lader Propheterne tale / tho eller tre / oc lader de andre dome.

30. So aber eine Offenbarung geſchicht einem andern der da ſiſet / ſo ſchweige der erſte.

Men ſaar en anden ſom der ſider en Offenbaring da ſkal den forſte tie.

31. Ir köndtet wol alle weiſſagen / einer nach dem andern / auß daß ſie alle lernen / vnd alle ermahnet werden.

I kunde vel alle Prophetere den ene effer den anden / Paa der de kunde alle lære / oc alle bliſſue formænde.

25. At tal tagnē wēcy Ordre geho Dudau zgeweny / a pad / na na twāſſwu / ſtanſti ſe bude Bohu / wznāwage / Je giſt pēſt Dāh w wās.

At tēſe kryptōſci ſerch tēgo by / wāta obſawione / a tēſe w pādby nā oblicje da chwale Bogu / opo / wiedziac je Bog w wās iēſt praw / djiwie.

26. Coſ tēdy geſt bratſij / tēdy ſe ſchāzjē / gednſkaj by / wās Diſſen mā / aneb mā vte / ni / aneb mā zgewen / aneb ro / zlienoſt wāzſuom / aneb wylſā / danij tēſij. Tęto wſſetę wēcy budęj mezy wāmi k wōzēlān.

Coſ tēdy iēſt bratſar / gdy ſie ſchodziē tēdy z wās mā Psal / ma nauſe / ma ięzję / ma obſawie / nie / ma wylſādanie / wſſęſe tēdy niech będzie k zbudowāniu.

27. Mluwiji paſ nēdo wā / zjēm cęzjm / at geſt to ſerze dwa aneb nāwſze ſerze tē / a to at mluwij gedn po druſjm / a gedn at wylſādā.

Choćiaż tęto ięzjęm mow / nęch tho będzie podw / ābo nā / wſęcey porzecz / a tēmu teden po drugim / a teden niechaj wyl / ſādā.

28. Paſli neni wylſādacz / at mliw Cęrkwij / ale at mlu wji ſām ſobē a Bohu.

A tēſliby wylſādacz nę by / to / niech mlięj ten w zgromad / zentu. Tęry obcy mlięj tēmu m / wi / a nęch mow ſobē a Bogu.

29. Prorocy paſ / dwa nę tē / at mluw / a gini roziſzujęte.

Prorocy tēz nęch mowa dwa / ābo tręcy / a tęz nęchaj roſzād / zāia.

30. Wylſoliby paſ gnięmu zgeweno tu ſedjęmu / priwnij mli.

A tēſliby inſiemu tęry ſtedji by / lo obſawiono / pirwſy nęchaj mlięj.

31. Nęch mlięte wſſetęni po gednom prorokowati / abn ſe wſſetęni wli / a wſſetęni ſe w dobręm tēſſę twrditi.

Bo mozięte wſſęcy po ſedne / mu prorokowā / āby ſie wſſęcy wcięli / y wſſęcy pocięſent byli.

CAP. XIII.

32. Et spiritus prophetarum, prophetis subiecti sunt.

And the spirits of the Prophets are subject to the Prophets.

33. Non enim est dissensio-
nis Deus, sed pacis: sicut &
in omnibus ecclesiis sancto-
rum doceo.

For God is not the author of con-
fusion / but of peace: as we see in all the
Churches of the Saints.

34. Mulieres in ecclesiis
taceant, non enim permit-
tuntur eis loqui, sed subdita
esse, sicut & lex dicit.

Let your women keepe silence in the
Churches: for it is not permitted unto
them to speake: but they ought to bee
subject / as also the Law saith.

35. Si quid autem volunt
discere, domi viros suos in-
terrogent. Turpe est enim
mulieri loqui in ecclesia.

And if they will learne any thing /
let them aske their husbannes at home: /
for it is a shame for women to speake
in the Church.

36. An à vobis verbum
Dei processit? aut in vos so-
los pervenit?

Came the worde of God out from
you? either came it unto you onely?

37. Si quis videtur prophe-
ta esse, aut spiritualis cogno-
scat quæ scribo vobis, quia
Domini sunt mandata.

If any man thinke him selfe to be a
Prophete / or spiritual: let him acknow-
ledge / that the things / that I write vnto
you / are the commandements of the
Lord.

38. Si quis autem ignorat,
ignorabitur.

And if any man be ignorant / let him
bee ignorant.

39. Itaque fratres æmula-
mini prophetare: & loqui
linguis nolite prohibere.

Wherefore / brethren / couet to pro-
phesie / and forbid not to speake langua-
ges.

I. An die Corinthen.

Das XIII. Capitel.

32. Vnd die Geister der Propheten
sind den Propheten vnterthan.

De Propheten ist vnder ere Propheten vnder-
danige.

33. Denn Gott ist nicht ein Gott
der vnrordnung / sondern des Friedens /
wie in allen Gemeinen der Heiligen.

Thi Gud er icke vnrordeligheds Gud / men Fre-
dens / lige som i alle Helligens Menighede.

34. Euere Weiber lasset schweigen
vnter der Gemeine / denn es soll ihnen
nicht zugelassen werden / daß sie pre-
digen / sondern vnterthan sein / Wie
auch das Gesetz sagt.

Lader eders Quinder riet Menigheden / Thi der
skal icke tilstedis dem / at de skalle tale / men vere vnder-
danige / lige som lexen oc siger.

35. Wollen sie aber etwas lernen /
so lasset sie daheim ihre Männer fra-
gen. Es stehet den Weibern übel an /
vnter der Gemeine predigen.

Men ville de lære noget / da lader dem spörte de-
ris Mand at hlemme. Det lader Quinder ikke / at tale
ibland Menigheden.

36. Oder ist das Wort Gottes von
euch aufkommen? Oder ist es allein
zu euch kommen?

Eller er Guds ord vdkommet fra eder? Eller er
det aleniste kommet til eder?

37. So sich iemand lesset düncken /
er sey ein Prophet oder Geislich / der
erkenne / was ich euch schreibe / denn es
sind des HERRN Gebott.

Der som nogen lader sig tycke / ad hand er en Pro-
phete / eller aandelig / hand giffue act paa det / som ieg
scriffuer til eder / Thi det er HERRNS bud.

38. Ist aber jemand vntwissend / der
sey vntwissend.

Men er nogen vanuittig / hand bliffue vanittig.

39. Darumb lieben Brüder / fleißig
get euch des weisagens / vnd wehret
nicht mit Zungen zu reden.

Der saare / kære Brodre / verer flittige til Pro-
phete / oc forbinder icke at tale mer Zunger.

I. R. Koryntuom.

Kapitola XIII.

32. Wisset doch Propheten /
Propheten sind vnterthan.

A duchowiec Prorokow sa
poddani Prorokom.

33. Nebt nenij Bóg róznic /
ale pokój: natoż wá we wśelich
Cerkwiach swatych vñim.

Abowiemci Bóg nie test Bógtem
zámiešánic / ale pokój / natoż wá
wśelich zbórzach swiatych.

34. Jenz wasse w Cerkwi
at mléij / neb se gim nedopauss /
tij mluwiti / ale aby poddány
byly / natoż wá zákon tak vñij.

Niewiasty wáše nleží mléja
wezborzech / abowiemci mowic
im nie test dopuszczenia / ale im ro-
kazano aby poddane byty takto y
zakon mowi.

35. Pakli se chciij čemu naučiti
ti / nechť se doma mužorow
swych ptagij. Nebť gest inž ká
wěc ženě / mluwiti w Cerkwi.

Niešli se čžego naučíte čyca /
niechť doma swych mužorow pyťáta /
abowiemci nieprzyslychoyna rzecž
ieš niewiastám w zgrohmáženiu
mowit.

36. Zdalij gest od wás slo-
wo Boží yšlo? anebo / zdali
gest k samým wám přišlo?

Jsali od wás wěsto slovo
Boží? Jsali ku wám tyko přy-
šlo?

37. Zdalij se sobě kdo býti Pro-
rohem / nebo duchowním / po-
žnay toto což píšij wám / že
gsau Boží přikázání.

Jestliže kdo zda se býc Pro-
rohem / abo duchowním / nleží v-
na ty rzecžy kore wám piše býc
Pánstvem rozkazátem.

38. Pakli kdo newij / nebude
wědět.

Niešli ktho nle wě / nle chaj
nle wě.

39. Protož Bratři / o to přel-
mějte / abyšcie Prorokowali / a
nazpěly cypym mluwiti ne-
braňte.

A takž bratři / žádajcie tego
abyšcie prorokowali / a nazpě-
wite zabrántajcie.

יד
40 פל מרס דיו פאספמא
נבסכסא נהא :

Facciansi tutte le cose convenientemente, e con ordine.

טו
1 מידע אנכי לכו דיו
אחי אנגליו דסברתכו
וקבלתונחי וקמתון בה :

Oratio Si amicos, fratelli, del Evangelio, che io ho annunziato, e che voi haucte ricevuto: e nel quale state.

2 ובה חאיו אנתון פאידא
מלתא סברתכו עהדיו
אנתון או לא הנני ס
סריקאית הימנתון :

E per il qual voi sete saluati, se voi ritenete in che modo io & l'annunziato: se gia voi non haucte creduto in vano.

3 אשלמא לכו גירמו
ליקדם איך מרס דקבלת
דמשיחא מירג על אפי
חטתיו איכנא דפתיב :

Perciòche auanti à tutte le cose io & i detti quella che ancor io haueuon: eunto, cioè che Christo morì per la nostri peccati, secondo le Scritture.

4 ודאתקבר וקם לתלתא
ימיו איך דפתיב :

E che fu sepolto: e che risuscitò il terzo giorno, secondo le Scritture.

5 ואתחיו לכאפא
וקברה לתרעסר :

E che egli apparue à Cefa, e poi à i docti.

6 ובתר פו אתחיו לתיר
מו חמש מאה אחיו
אכרנא דסגאא מרסו
זמיו אגיו עד מא השא
ומרסו דמכו :

E poi apparue à più di cinquecento fratelli insieme: de quali più son viui in fin al presente, & alcuni ne sono addormati.

יד
40 וכל דברים פרגו נבסד
יהו :

Empero todo se haga (entre vosotros) decentemente, y con orden.

טו
1 ומידע אנכי לכם אחי את
הבשורה אשר בשרחיה אתכם
ואשר קבלתם ואשר בה עומדים
אתם :

Empero declarohos, Hermanos, el Evangelio que hos he predicado, el qual tambien recibistes, en el qual tambien perseverays:

2 באשר גם תושעך במה
דבר בשרחי אתכם אם תאחז
מלבד אם לא לשניא האמנתם :

Por el qual ansimismo, si reteneys la palabra que hos he predicado, soys saluos, si no aueys creydo en vano.

3 כי נתתי לכם פראשונה את
אשר לקחתי כי חמשיח מת על
חטאתינו ככתבים :

Porque primeramente hos he ensennado loque ansi mismo yo aprendi, es à saber, Que el Christo fue muerto por nuestros pecados, conforme à las Escripturas:

4 וכי תקבר וכי קם ביום
השלישי ככתבים :

Y que fué sepultado, y Que resuscitò al tercero dia, conforme à las Escripturas.

5 וכי נראה לכיפה ואחרי כל
לשנים עשר :

Y que appareció à Cephas: y despues de esto à los doze.

6 ומאחרי כל נראה לאחיים
יותר מחמש מאות אשר
מהם רבים מעודדים עד עת
ואנשים מהם ישנו :

Despues appareció à mas de quinientos hermanos juntos de los quales muchos biuen aun, y otros son muertos.

יד.

40. Πάντε δι' ἡμετέρας καὶ κατὰ τὴν ἰσχυρίαν.

Que toutes choses se fassent honnestement & par ordre.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ.

Πάντε δι' ὑμῶν, ἀδελφοί, τὸ διαγγέλιον, ὃ δι' ἡμετέρας καὶ κατὰ τὴν ἰσχυρίαν.

Or ie vous aduise, freres, touchant l'Euangile que ie vous ai annonce, & que vous auez receu, & auquel vous vous tenez fermes:

2. Δι' οὗ καὶ αἰζέομε, τίνοι λόγῳ δι' ἡμετέρας καὶ κατὰ τὴν ἰσχυρίαν, ὅτι καὶ ἐν ἡμῶν ὁ Χριστὸς ὁ Θεὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Et par lequel vous estes aussi sauues, si vous retenez en quelle maniere ie ie vous ai annoncé: si c'en'est que vous ayez creu en vain.

3. Περὶ οὗ καὶ γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτῃς ὁ Χριστὸς ὁ Θεὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι καὶ ἐν ἡμῶν ὁ Χριστὸς ὁ Θεὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Car auant toutes choses, ie vois ai baillé ce que l'auoy' aussi receu, & l'auoir que Christ est mort pour nos peccés, selon les Escriitures:

4. Καὶ ὅτι ἐπ' αὐτῇ, ὅτι ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κατὰ τὰς γραφάς.

Et qu'il a esté enseveli, & qu'il est resuscité le troisieme iour, selon les Escriitures.

5. Καὶ ὅτι ὡς φησὶ κηφα, εἰπα τοῖς δώδεκα.

Et qu'il a esté veu de Cephas, & puis des douze.

6. Ἐπεὶ αὖτε ὡς φησὶ ἐπὶ πλείοσι ἀδελφοῖς, φησὶ, ἐξ ὧν οἱ πολλοὶ καὶ ὡς ἀρτι, τοῖς δὲ ἐ κοιμῶνται.

Depuis il a esté veu de plus de cinq cens freres à vne fois, desquels plusieurs sont viuantz iusqu'à present, & quelques vns dorment.

I. AD GORINTH:

CAP. XIII.

40. Omnia autem honeste, & secundum ordinem fiant in vobis.

Let all thinges be done honestly/ and by order.

CAP. XV.

Notum autem vobis facio, fratres, Evangelium quod predicavi vobis, quod & accepistis, in quo & statis.

Moreover/brethren/I declare vnto you the Gospell/which I preached vnto you/which ye haue also receyued/and wherein ye continue.

2. Per quod & salvamini, qua ratione predicaverim vobis, si tenetis, nisi frustra credidistis.

And whereby ye are saved/ if ye keepe in memorie / after what maner I preached it vnto you/except ye haue beleueu in vaine.

3. Tradidi enim vobis in primis quod & accepi: quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas.

For first of all/I deliuered vnto you that which I receyued / how that Christ dyed for our sinnes / according to the Scriptures.

4. Et quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die, secundum scripturas.

And that he was buried/ and that hee arose the thirde day/ according to the Scriptures.

5. Et quia visus est Cephas: & post hoc undecim.

And that hee was seene of Cephas/ then of the twelue.

6. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul: ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt.

After that/ hee was seene of more then flue hundred brethren at once/whereof many remaine vnto this present / and some also are a sleepe.

I. Andie Corinthen.

Das XIII. Capitel.

40. Lasset alles ehrlich vnd ordentlich zugehen.

Lader alting gaa erlige oc stickelste til.

Das XV. Capitel.

Ich erinnere euch aber lieben Brüder / des Evangelii / das ich euch verkündiget habe / welches ihr angenommen habet / in welchem ihr auch stehet.

Ic giffuer eder oc til kende / kære Brødre / det Euangelium / som ieg kundgiorde eder / Hvilket i oc anammede / vdi hvilket i oc staa.

2. Durch welches jr auch selig werdet / Welcher gestalt ich es euch verkündiget habe / so irs behalten habet / Es were denn daß irs vmb sonst glaubet hettet.

Formedelt hvilket i oc bliffue salige / I huad maade ieg forkyndede eder det / der som i det behulde / Vden saa er / at i trode det forgeskuis.

3. Denn ich habe euch zu vorderst gegeben / welches ich auch empfangen habe / Daß Christus gestorben sey für unsere sünde / nach der Schrift.

Iht ieg gaff eder i det første / det som ieg anammede / At Christus er død / for vore Synder / efter Skrift.

4. Vnd daß er begraben sey / vnd daß er auferstanden sey am dritten tage / nach der Schrift.

De at hand bleff begraffuen / De at hand opstod tredie dag efter Skriften.

5. Vnd daß er gesehen worden ist von Cephas / Darnach von den Zwölffen.

De at hand bleff seet aff Cephas / Der efter aff de Tolf.

6. Darnach ist er gesehen worden von mehr denn fünff hundert Brüdern auffein mal / der noch vil leben / etliche aber sind entschlaffen.

Der efter bleff hand seet aff mere end fem hundrede Brødre paa en gong / aff hvilcke der end nu mange leffue / men nogle hen soffuede.

I. R Korintuum.

Kapitola XIII.

40. Wsseto poctiw a podle kadu at se dęge mezy wami e

Wszystkie rzeczy niechay beda uczynie y porzadnie sprawnowane.

Kapitola XV.

Wszystozugi wam pakt pas męci bratniej ewangelium swate / kterę gsem wosstowal wam / kterę gste y pinali / w nemj siogite.

Wto bracia oznaymua wam ewangelia / ktoram wam przepowiedzial / ktoracie tej przysici y w ktorey tej stoiacie.

2. Strze kterę y spasenj bęte / kterę kazal sem wam / pamatugeteli / gedine se gste nas darmo wroćili.

Przez ktora tej zachowant se steacie / iesle pamietacie ktorym sposobem przepowiedziałem wam / wylawszy byscie prozno w wierzyli.

3. Wydal gsem zagiste wam nayprawę to co gsem y wial / ze Chrystus umiel za hrijchy nas se / wedle pisse.

Abowiem naprzod podalem wam com tej sam wzial / cho tejt / ze Chrystus umiel za grzechy nas se / wedlug pism.

4. A ze gest pochowan / a ze wstal / nirtwch ktorejho dne / wedle pisse.

Ktemu ze test pogrzebion / ze thez wzbudzon test te zeciego dnk wedlug pism.

5. A ze widijn gest od Petra a potom od Gedenacti.

Wbyl widijan od Cefas / potym od onych dwunascie.

6. Potom pal widijn gest wissce nęsti od peti set bratnij spoli / z nich to mnoz y gfaui wi gestie a do dne sinijho dne : a nekterij gi zjemfeli.

Zatym widijan test wieley nęz od pial set bractey zraz / z ktorych wiele ich trwa az do tego cza / su / a niektorzy tej zafaeli.

טו

7 ומו פתר הליו אתחיו
ליעקוב ובתרה לשליחא
פלחון :

*Di poi apparue à Iacopo, poi à tutti
gli Apostoli.*

8 לחרתה דיו דכלחון
איר דליחשא אתחיו אה
לי :

*E dopo tutti apparue ancor à me, come
ad uno abortiuo.*

9 אנה אנה דעורחון
דשליחא ונא שגא אנה
דאחרא שליחא מטיול
דדפת ערתה דאחרא :

*Perche io sono il minimo de gli Apo-
stoli, alqual non son degno d'esser chiama-
to Apostolo, perche io ho perseguitato
la Chiesa di Dio.*

10 בטיבותה דיו דאלהא
איתי מדם דאיתי וט
בטיבותה דבי לא הניח
סריקא אלא יתיר מו
פלחון לאית לא אנה אלא
בטיבותה דעמי :

*Ma per la gratia di Dio son quel ch'io
sono: e la gratia sua verso di me non è sta-
ta vana: anzi io mi sono affaticato mol-
to piu che tutti loro: non io gia, ma la
gratia di Dio che è con meco.*

11 או אנה דכיל ואו
הניו חכא מכרוניו ודכא
הימנותו :

*O sia dunque io, è siano quelli, così
predichiamo, e così hanete voi creduto.*

12 או דיו משיחא מתפרו
דקס מו בית מיתא איכא
אית בכון אנשא דאמרו
דלית תית מיתא :

*Hor se si predica che Christo è risu-
scitato da morte, come dicono alcuni tra
voi, che la resurrettion de morti non è ?*

13 ואו חית מיתא לית
אח לא משיחא קם :

*Ma se la resurrettion de morti non
è, ne Christo ancora è risuscitato.*

14 ואו משיחא לא קם
סריקא הי פרוותנו סריקא
ואח הימנותנו :

*E se Christo non è risuscitato, vana è
dunque la nostra predicatione, e vana è
ancor la vostra fede.*

טו

7 ואחר גרחה ליעקב אחר
לשליחים כלם :

*Despues appareció à Iacobo: despues à to-
dos los Apostoles.*

8 ואחר כלם כמו לנפל גרחה
גם אלי :

*Y à la postre de todos, como à abortiuo, me
appareció à mi:*

9 ואני הוא קטון מכל השליחים
וקטנתי לחקרא שליח על-כי
דדפתי אח-קהל אלהים :

*Porque yo soy el mas pequenno de los Apo-
stoles, que no soy digno de ser llamado Apostol,
porque persegui la Iglesia de Dios.*

10 אך בתחנת אלהים אני
הוא אשר אני הוא ותחנתו לא
ותחנה כי ריקה כי אם יותר מכלם
ידעתי אך לא אני כי אם בתחנת
אלהים אשר אתי :

*Empero por la gracia de Dios soy lo que soy:
Y su gracia no ha sido en vano para conmigo an-
tes he trabajado mas que todos ellos: pero no yo
sino la gracia de Dios que fue conmigo.*

11 ואם אני או האלה כן
מבשרים אנחנו ולכה האמנותם :

*Porque, ó sea yo, ó sean ellos, anzi predica-
mos, y anzi aucey creydo.*

12 ואם המשיח מבשר כי קם
מיתים איכא ואמרו אנשים
בכם כי איננה תקומת המיתים :

*Y si el Christo es predicado auer resuscita-
do de los muertos, como dicen algunos entre vo-
sotros, que no ay resurreccion de muertos.*

13 ואם תקומת המיתים איננה
גם המשיח לא קם :

*Porque si no ay resurreccion de muertos el
Christo tampoco resucitó.*

14 ואם המשיח לא קם ונשוא
היא בשורתנו ונשוא אמונתנו :

*Y si el Christo no resucitó, vana luego es
nuestra predication. vana es tambien vuestra fe.*

טו

7. Ἐπὶ πᾶσι ὡφθη ἰακώβῳ, ἔπειτα
τοῖς ἀποστόλοις πᾶσι.

*Depuis il a esté veu de Iaquès, &
puis de tous les Apostres.*

8. Ἐχάρημι πάντων, ὡς περιετῶ
ἐκ τρωματι, ὡφθη καί μοι.

*Et apres tous, il a esté aussi veu de
moi, comme d'un auorton.*

9. Ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν
ἀποστόλων, ὅς ὅτι καὶ ἰκανὸς κα-
λεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν
ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.

*Car ie suis le moindre des Apostres
qui ne suis pas digne d'estre appelé A-
postre, d'autant que j'ai persequé l'Egli-
se de Dieu.*

10. Χάρημι δὲ Θεῷ εἰμι ὁ εἰμι, καὶ
ὁ χαρίσ αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ, ἐ κατὰ
ἐμὴν, ἀλλὰ περισσώτερον αὐτῶν
πάντων ἐκοίτασα· ἐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ'
ὁ χαρίσ Θεοῦ ἡ εἰς ἐμὸν.

*Mais par la grace de Dieu ie suis ce
que ie suis: & la grace qui est enuers
moi n'a point esté vaine: ains j'ai tra-
uailé beaucoup plus qu'eux tous: tou-
tesfois non point moi, mais la grace de
Dieu qui est avec moi.*

11. Ἐγὼ οὐ γὰρ, οἱ καὶ οἱ, ἔ-
τι καὶ ἐγὼ, καὶ ὅτι καὶ οἱ καὶ
οἱ.

*Soit donc moi, soit eux, nous pre-
chons ainsi, & ainsi fauez-vous creu.*

12. Εἰ δὲ χριστὸς κηρύσσεται ὅτι
καὶ νεκροὶ ἐγέρθη, καὶ οἱ λίγουσι
τινὲς ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν
οὐκ ἔστι.

*Or si on presche que Christ est res-
uscité des morts, comment disent quel-
ques vns d'entre vous, qu'il n'y a point
de resurrettion des morts ?*

13. Εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔ-
στι, καὶ οἱ χριστὸς ἐγέρθη.

*Car s'il n'y a point de resurrettion
des morts, Christ aussi n'est point res-
uscité.*

14. Εἰ δὲ χριστὸς οὐκ ἐγέρθη, καὶ
οἱ οὐδ' ἔστι καὶ κηρύγμα ἡμῶν, καὶ ἡ
δὲ ἡμῶν ἡ πίστις ὑμῶν.

*Et si Christ n'est point resuscité, no-
stre predication donc est vaine, & vostre
foy aussi est vaine.*

7. Deinde visus est Iacobo, deinde Apostolis omnibus.

After that he was scene of Iames: then of all the Apostles.

8. Novissime autem omnium tanquam abortivo, visus est mihi.

And last of all he was scene also of me as of one borne out of due time.

9. Ego enim sum minimus Apostolorum: qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum ecclesiam Dei.

For I am the least of the Apostles: which am not meet to be called an Apostle: because I persecuted the Church of God.

10. Gratia autem Dei sum id quod sum: & gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum.

But by the grace of God I am that I am: and his grace which is in me: was not in vaine: but I laboured more abundantly then they all: yet not I: but the grace of God which is with me.

11. Sive enim ego, sive illi: sic predicamus, & sic credidistis.

Wherefore whether it were I or they: so we preach: and so have ye believed.

12. Si autem Christus predicatur quod resurrexit a mortuis: quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam resurrectio mortuorum non est?

Now if it be preached: that Christ is risen from the dead: how say some among you: that there is no resurrection of the dead?

13. Si autem resurrectio mortuorum non est: neque Christus resurrexit.

For if there be no resurrection of the dead: then is Christ not risen.

14. Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo predicatio nostra, inanis est & fides vestra.

And if Christ be not risen: then is our preaching vaine: and your faith is also vaine.

7. Darnach ist er gesehen worden von Iacobo / Darnach von allen Aposteln.

Der effter bleff hand seet aff Iacobo / der effter aff alle Apostler.

8. Am letzten nach allen / ist er auch von mir / als einer vnzeitigen Geburt / gesehen worden.

Paar der siffe effter dem alle / er hand oc seet aff mig / som aff en wtidig Jodjel.

9. Denn ich bin der geringste unter den Aposteln / als der ich nicht werth bin / daß ich ein Apostel heiße / darum daß ich die Gemeine Gottes verfolget habe.

Ichi ieg er den ringste blant Apostlerne / ieg som er icke verdig at kaldis en Apostel / Jordi at ieg forfulde Guds Menighed.

10. Aber von Gottes gnaden bin ich / das ich bin / vnd seine gnade an mir / ist nicht vergeblich gewesen / sondern ich habe vil mehr gearbeitet / denn ich mand unter jnen allen / Nicht aber ich / sondern Gottes gnade / die mit mir ist.

Men aff Guds naade er ieg / der som ieg er oc hans naade i mig / haffuer icke veret forgefuis / Men ieg arbeide meget mere end alle de andre / Dog icke ieg men Guds naade / som er i mig.

11. Es sey nun ich oder jene / also predigen wir / vnd also habt ihr geglaubt.

Quad heller der er nu ieg eller de / saa predickewi / oc i trode saa.

12. So aber Christus geprediget wirdt / daß er sey von den Todten auferstanden / Wie sagen denn etliche unter euch / die Auferstehung der Todten sey nichts?

Effterdi at Christus predickis / at hand opstod fra de Døde huorledis sig da nogle iblant eder / At de Dødes Opstandelse er intet?

13. Ist aber die Auferstehung der Todten nichts / so ist auch Christus nicht auferstanden.

Er nu Dødes Opstandelse intet / da opstod oc icke Christus.

14. Ist aber Christus nicht auferstanden / so ist vnser Predig vergeblich / so ist auch euer glaube vergeblich.

Men opstod icke Christus / Da er vor predicken forgefuis / Saa er oc eders Tro forgefuis.

7. Potom pak widził go od Jakuba / a potom od wszystkich Apostolów.

Pothym test widził go od Iakub: a potom od wszystkich Apostolow.

8. Najposledzie pak ze wszech / jakożto Niedochodzący okazywał się mi.

Wkrescił go po wszystkich wlasnie takze y mnie takoby porozmianowu plodowi.

9. Ja zagisze gsem najmniejszego / Apostolów / kteryż negsem hoden slauti Apostolom / proto / ze sam se protiwil Chrystowi Bozji.

Bomci ta test najmniejszy / Apostolow kteryż nie test godzien abyć byl nazwan Apostolem / sem przeciwdowił Bozji.

10. Ale miłosz Bozji / gsem to coż gsem: a miłosz geho (kteraz mi dana) we mnie darem: na nebyla / Ale wice gsem nad ginę wszech pracowal / wssak ne sam ja / ale miłosz Bozji kteraz byla sem nau.

Ale i tak Bozji testem thym / cymen test / i tak test przeciwdowił mnie prozja sie nie skala / Ale wicey pracowal niż oni wszy / wssak nie ja / ale i tak Bozji test ta test zemna.

11. Protoż budto ja / budto ginj Apostol / tak gsem kazali a tak gse wstali.

Ta tedy y om / tak przepowie damy / y tak test wstali.

12. Ponieważ pak kaze se / ze Krystus / mrtwych wstal / y kteryż nekterij prawij mezo wami / ze wstali neni / mrtwych neni?

Kterize Krystus przepowie dał bywa / i mrtwych wzbudzon test / Jakoż mowi niektorzy miedzy wami / ze mrtwych wstania niemaj?

13. A gestize wstali neni / mrtwych neni / aniz gest Krystus / mrtwych wstal.

Abowiem test mrtwych wstania niemaj tedy ani Krystus test wzbudzon.

14. A newstali go Krystus / mrtwych / darem test kedy kazani nasse / darem test gest y wira wasse.

A test Krystus nie test wzbudzon: i test test prozja nasse przepowiedanie / prozja test y wira wassa.

טו

15. וְיִשְׁתַּחֲוּוּ כִּינּוּ דִּין אֶת
סִבְרָא דְגֵלָא דְאֵלֵהּ
דְּאַסְתְּדִין עַל אֵלֵהּ
דְּאַקִים לְמִשְׁתַּחֲוִיָּה בְּדִלָא
אַקִים:

E siamo ancor trovati falsi testimoni di Dio: conciosia che noi habbiamo testificato di Dio, ch'egli ha risuscitato Christo, il quale es non ha risuscitato, se così è che i morti non risuscitano.

16. אִם מִיתָא גִיר לֹא
קִימָא אֶת לֹא מִשְׁתַּחֲוִיָּה
קִים:

Imperche se i morti non risuscitano, ne Christo ancora è risuscitato.

17. וְאִם מִשְׁתַּחֲוִיָּה לֹא קִים
בְּטִלָא הִי הִימְנוֹתֵכֶון
וְעִדְכִיל בְּחִטְיֵיכֶון
אַתְוִין:

E se Christo non è risuscitato, la vostra fede è vana: voi siete ancor ne vostri peccati.

18. וְכִבְרָא אֶת אֵילֵינוּ דְּבִמְכֹון
בְּמִשְׁתַּחֲוִיָּה אֲבָדֵנוּ לְהֹון:

Adunque ancor quelli che si sono addormentati in Christo son periti.

19. וְאִם בְּהִלּוֹ הִי חִיָּה
בְּלַחֲדָא מְסִבְרִינוּ בְּמִשְׁתַּחֲוִיָּה
דִּינֵנוּ הִי מִן כְּלָהֹון בְּנִי
נִשְׁתָּ:

Se noi habbiamo speranza in Christo solamente in questa vita, noi siamo i più miseri di tutti gli huomini.

20. הָשָׂא דִּין מִשְׁתַּחֲוִיָּה קִים
מִן בִּירָא מִיתָא וְהִנֵּה
רִישִׁיתָא דְּבִמְכֹון:

Ma hora Christo è risuscitato da i morti, & è stato le primizie di quelli che si sono addormentati.

21. וְאִיכְנָא דְּבִיד בְּרָ נִשְׁתָּ
הִנֵּה מִיתָא רִכְנָא אֶת בְּרָ
בְּרָ נִשְׁתָּ הִנֵּה חִיָּה
מִיתָא:

Perche poi che per un huomo è la morte, ancor per un huomo è la resurrexion de morti.

טו

15. וְנִמְצָא עִידֵי שְׁקָרִי אֵלֵהֶם
כִּי הָעִידֵנוּ עַל אֵלֵהֶם כִּי
הָקִים אֶת הַמֵּשִׁיחַ אֲשֶׁר לֹא
הָקִימָנוּ אִם לֹא בְּאַמְתָּ קִימָנוּ
הַמֵּתִים:

Item, fomos hallados falsos testigos de Dios: porque auemos testificado de Dios, que el aya leuantado al Christo: alqual empero no leuantó, si los muertos no resuscitan.

16. וְאִם הַמֵּתִים לֹא יִקְוּמוּ גַם
הַמֵּשִׁיחַ לֹא קִים:

Porque si los muertos no resuscitan, tampoco el Christo resuscitó.

17. וְאִם הַמֵּשִׁיחַ לֹא קִים שְׁוִיָּה
הִיא אֲמוֹנָתְכֶם וְעִדְכֶם
בְּחִטְיֵיכֶם:

Y si el Christo no resuscitó, vuestra fe es vana Y aun hos estays en vuestros peccados.

18. לָכֵן גַּם כָּלֶם אֲשֶׁר יִשְׁנוּ
בְּמִשְׁתַּחֲוִיָּה אֲבָדֵנוּ:

Item, y losque durmieron en el Christo, son perdidos.

19. וְאִם בְּחִיָּה חִיָּה לְבִדָּה
מְסִבְרִים אֲנֵהֶון בְּמִשְׁתַּחֲוִיָּה
עֵינֵם אֲנֵהֶון מִכָּל בְּנֵי אָדָם
אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה:

Si en esta vida solamente esperamos en el Christo, los mas miserables somos de todos los hombres.

20. וְיַמְעֵת קִים הַמֵּשִׁיחַ מִמֵּתִים
נִיחֵיהֶם דְּאִשִּׁית הַיִּשְׁנִים:

Mas aora, el Christo ha resuscitado de los muertos, primicias de losque durmieron (es hecho.)

21. כִּי כְּאֲשֶׁר בְּאָדָם חִיָּה בְּרָ
בְּאָדָם תִּקְוִימַת הַמֵּתִים:

Porque porquanto la muerte entró por vn hombre, tambien por vn hombre, la resurrexion de los muertos.

טז.

15. Εὐρισκόμεθα δὲ ὡς ψευδο-
μαρτυρεῖς τοῦ θεοῦ, ὅτι ἀμάρτυρήσαν-
τες ὅτι ὁ χριστὸς τὸν νεκρὸν
ὃν οὐκ ἔγειρεν, ὡς αὐτοὶ οὐκ
ἐγείρονται.

*Et mésmement nous sommes trou-
ués faux témoins de Dieu: car nous au-
ons porté témoignage de par Dieu, qu'il a resuscité Chrît, lequel il n'a point resuscité, voire si les morts ne resuscitent point.*

16. Εἰ γάρ γε νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται,
ὅθεν ὁ χριστὸς ἐγέρθη.

Car si les morts ne resuscitent point, Christ aussi n'est point resuscité.

17. Εἰ δὲ ὁ χριστὸς οὐκ ἐγέρθη, μα-
ρτυρία ἡ τοιαύτη ὡς ἐστὶν ἐν τῇ
ἀμαρτανίᾳ ὑμῶν.

Et si Chrîst n'est point resuscité, vostre foy est vaine, vous estes encorés en vos pechés.

18. Ὅσοι καὶ οἱ κοιμῶμεθα ἐν
χριστῷ, ἀπολοίμεθα.

Ceux donc aussi qui dorment en Chrîst sont peris.

19. Εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἡλπιού-
μεν ὅτι ἐσμὲν ἐν χριστῷ μόνοι, ἐλεή-
στοι πάντων ἀνθρώπων ἐσμὲν.

Si nous auons esperance en Chrîst en ceste vie seulement, nous sommes les plus misérables de tous les hommes.

20. Νῦν δὲ ὁ χριστὸς ἐγέρθη ἐκ
νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κοιμωμένων
ἐγείρεται.

Or maintenant Chrîst est resuscité des morts, & a esté fait les premices des dormans.

21. Ὡς ὅτι ὡς ὁ ἀνθρώπου ὁ θά-
νατος, καὶ ὁ ἀνθρώπου ἀνάστασις
ἐστίν.

Car depuis que la mort est par vn homme aussi la resurrexion des morts est par vn homme.

טו

22. אִיכְנָא גִיר דְּבִאדָם
כְּלָהוּ בְּנִי נִשְׂא מִיתָיו ה
הִכְנָא אָחָּב בְּמִשְׁיָחָא כְּלָהוּ
חֲאִיו :

Che si come in Adam tutti muoiono, così ancor in Christo saranno tutti vivificati.

23. אִנְשׁ אִנְשׁ בְּטִכְסָה ר
רִשִׁיתָא הוּא מִשְׁחָה
בְּתַר כּוֹ אֵילָיו דְּמִשְׁחָה
אֲנִין בְּמִתְרִיתָא :

Ciascun però nel suo proprio ordine : le primizie, Christo : poi, quelli di Christo nel suo augmento.

24. וְהִידִּיו תְּהוּא חֲרִתָּא
מֵא דְּמִשְׁלָם מְלִכְתָּא
לֹאֲלֵהָ אֲבָא מֵא דְּבִטֵּל
כָּל דִּישׁ וְכָל שׁוֹלְטָן וְכָל
חֲלָיו :

Dipoi sarà la fine, quando egli haverà dato il regno a Dio Padre : quando egli haverà estinto ogni principato, & ogni potestà, & viriū.

25. עֲתִיד הוּא גִיר דְּיִמְלֹךְ
עֲדֵמָא דִּיִּסִּים בְּעַל דְּבִבְהוּ
כְּלָהוּ תְּחִית רְגֵלָיו :

Imperioche bisogna ch'ei regni, infino a tanto ch'egli habbia posto i suoi nimici sotto i suoi piedi.

26. וְאַחֲרֵיהָ בְּעִיר הִכְנָא
מִתְבַּטֵּל מוֹתָא :

L'ultimo nimico che si distrugge sarà la morte.

27. כָּל גִּיר שְׂעִבְד תְּחִירָא
רְגֵלָיו מֵא דְּאִמְר דִּין דְּכָל
מִדָּם מִשְׁתַּעֲבֵד לָהּ יִדְלָא
הוּא דְּסִטְרָא מִן הוּא דְּשַׁעֲבֵד לָהּ
כָּל :

Perche il Padre ha sottoposte tutte le cose sotto i suoi piedi. (Ma quando dice che tutte le cose gli son soggette, apperisco che me è eccettuato colui, che gli ha sottoposte tutte le cose.)

טו

22. וְכַאֲשֶׁר בָּאָדָם כָּלָם מִתִּים
כֵּן בְּמִשְׁיָחָא כָּלָם יוֹחִיו :

Porque de la manera que en Adam todos mueren, anfi tambien en el Christo todos seran viuificados.

23. וְאִישׁ אִישׁ לְגִדְּלוֹ בְּרִאשׁוֹן
תְּמִשְׁיָחָא וְאַחֲרָיו תְּאֵלָה
לְמִשְׁיָחָא בְּבִיחָתוֹ :

Mas cada vno en su orden : el Christo, las primicias : luego losque son del Christo en su venida.

24. וְאַחֲרָיו כֵּן תְּהִימִים בְּאִשְׁר
יִשְׁלִים וְיִסְגִּיר אֶת־מַמְלָכָה בְּיָדֵי
אֱלֹהִים וְלֹאֲלֵהָ בְּאִשְׁר הַחֲבִיל
אֶת־כָּל־מַשְׁכָּה וְאֶת־כָּל־
מַמְשָׁלָה שְׁלִטוֹן וְגִבּוֹרָה :

Luego, la fin : quando entregará el Reyno al Dios y al padre : quando quitará todo imperio, y toda potencia, y potestad.

25. כִּי שׁוּחָ לֹא לְמֶלֶךְ עַד יִשְׁחַח
כָּל־אֹיְבָיו הָדָם לְרִגְלָיו :

Porque es menester que el reyne hasta poner todos sus enemigos debaxo de sus pies :

26. וְאַחֲרָיו תְּהִיבֵל תְּמִיתָא :

Y el postrer enemigo que será deshecho, sera la muerte.

27. כִּי כָל־שֶׁחַב תַּחַת רְגֵלָיו
וְכַאֲמָרוֹ כִּי־כָל־חַיִּים בְּגִלְיָה
הוּא כִּי־מִלְכָּדוֹ אִשְׁר שֶׁחַב תַּחַתָּיו
כָּל :

Porque todas las cosas sujetó debaxo de sus pies : y quando dize, todas las cosas son sujetadas a el claro esta que se entiende excepto el mismo que sujetó a el todas las cosas.

מ.

22. Ωσαυτως γαρ ἐν τῷ ἀδάμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ χριστῷ πάντες ζωνοποιήσονται.

Car comme en Adam tous meurent, pareillement aussi en Christ tous sont viuifiés.

23. Ἐκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι ἀπαρχὴ χριστοῦ, ἐπειτα οἱ ἄλλοι ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ.

Mais vn chacun en son rang, les prémices, c'est Christ : puis apres, ceux qui sont de Christ seront viuifiés en son aduenement.

24. Εἴτα τὸ τέλος, ὅταν ὁ θεὸς πάλιν βασιλεύῃ ἐν ἡμῖν καὶ καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν.

Et puis la fin, quand il aura remis le royaume à Dieu le Pere : quand il aura aboli tout empire, & toute puissance & force.

25. Διὸ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν, ἕως ἄν θῇ πᾶς τὰς ἐχθρὰς ὑποὺς τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Car il faut qu'il regne, tant qu'il ait mis tous ses ennemis sous ses pieds.

26. Ἐχαίρει ἐχθρὰς καταργεῖται ὁ θάνατος.

L'ennemi qui sera destruit le dernier, c'est la mort.

27. Πάντα γὰρ ὑποτάξεν ὑποὺς τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτάσσεται, δηλοῖ ὅτι ἐκείνης τῇ ὑποτάξεως αὐτῷ τὸ πάθος,

Car il a assuietti toutes choses sous les pieds d'icelui : (or quand il dit que toutes choses lui sont assuietties, il appert que s'est referre celui qui lui a assuietti toutes choses,

I. AD CORINTH:

CAP. XV.

22. Et sicut in Adam omnes moriuntur: ita & in Christo omnes vivificabuntur.

For as in Adam all die: even so in Christ shall all be made alive.

23. Vnusquisque autem in suo ordine, primitiæ Christus: deinde ii qui sunt Christi, qui in adventum eius crediderunt.

But every man in his owne order: the first frutes is Christ: afterwarde / then that are of Christ: at his coming / shall rise againe.

24. Deinde finis: cum tradiderit regnum Deo & Patri, cum evacuaverit omnem principatum & potestatem & virtutem.

Then / hal bee the ende / whē hee hath delivered up the kingdome to God / even the Father: when hee hath put down all rule: and all authoritie and power.

25. Oportet autem illum regnare: donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius.

For he must reigne till hee hath put all his enemies vnder his fete.

26. Novissima autem inimica destruetur mors.

The last enemy that / hal bee destroyed: is death.

27. Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicat, Omnia subiecta sunt ei: sine dubio, præter eum qui subiecit ei omnia,

For hee hath put downe all things vnder his fete. (And when hee sayth that all things are subdued to him: it is manifest that he is excepted / which did put downe all things vnder him.)

I. An die Corinther.

Das XV. Capitel.

22. Denn gleich wie sie in Adam alle sterben / also werden sie in Christo alle lebendig gemacht werden.

Thi ar lige som de ds alle i Adam / Saa bliffue de alle leffuende giorde i Christo.

23. Ein jeglicher aber in seiner Ordnung / Der Erstling Christus / darnach die Christum angehören / wenn er kommen wird.

Dog huer i sin sticke / Den første fruct Christus / Der nest de som Christo tilhøre / naar hand kommer.

24. Darnach das ende / wenn er das Reich Gott vnd dem Vater überantworten wirdt / Wenn er auffheben wird alle Herrschafft vnd alle Oberkeit vnd Gewalt.

Der effier enden / naar hand skal antuorde Gud oc Faderen Riger / Naar hand skal borttage alle Herredome / oc al Offrigheid oc Vold.

25. Er muß aber herrschen / biß daß er alle seine Feinde vnter seine füsse lege.

Men hand skal regnere / indtil hand haaffuer lagt alle sine Fiender vnder sine Føder.

26. Der letzte Feind / der auffgehoben wird / ist der Todt.

Den sidste Fiende som skal borttages / er Døden.

27. Denn er hat jm alles vnter seine füsse gethan. Wenn er aber saget / daß es alles vnterthan sey / ist offenbar / daß außgenommen ist / der ihm alles vnterthan hat.

Thi hand lagde hannem alting vnder hans Føder. De naar hand siger at alting er hannem vnderlagt / da er det obenbare / at hand er vndertagen / som lagde alting vnder hannem.

I. K Korintuom.

Kapitola XV.

22. A natoż strze Adama wssyćni vmrągi / tai strze Kryśta wssyćni obżywni buda.

Abowiem takoprzez Adama wssyćni vmrąka: a / tak y w Kryśtu: sie wssyćni ożywni będa.

23. Alle lażdy w swym porządku. Najprwe Kryśtus / potom ti kiefkij gśau Kryśtowi w posędnim pñstij geho

Wszysty porządkem swym / Kryśtus pierwy powstał / potom a kiefkij Kryśtusowi w posędnim pñstiu geho.

24. Potom pał koniec będe / kędz woda Królowskij Bogu a Dęcy / kędz wyprężni wssyćni kñiżetwo / v moc / y słu.

Potym koniec będzie gdy poda Królowskij Bogu a Dęcy / kędz wyprężni wssyćni kñiżetwo / v moc / y słu.

25. Alle muß on kralowati dotud / do kędz nepołożi wssyćni neprátel pod nohy swę.

Do on kralowac muś / Ażby położył wssyćni nieprzyacioly pod nogi swole.

26. Najposledněgş pał Nęptij telkynę będe zkażena Smrt.

A osthárnt nieprzyaciol Smrti będzie zniszoná.

27. Neb wssyćni węc podal pod nohy geho. Ponť wadż pał prawij / że wssyćni węc poddány gśau gemu / muß wyñat a wymiśen bęti ten / kęs rýż gemu poddal wssyćni.

Doć wssyćni rzeczcy poda ł pod nogi tego / A gdy mowi / że mu wssyćni rzeczcy poddane są / táwa rzecz jest iż to bywa mowiono okrem tego / Kęs rýż gemu poddal wssyćni rzeczcy.

טו
28. וְכַאֲשֶׁר יִשִּׁית תַּחַת רִגְלֵי אֶת-
כָּל אִזְגָּם הוּא הֵבֶר יִשִּׁשׁ לְאִשָּׁר
שֶׁתַּחֲתִיז כָּל אִשָּׁר יְהִי-אֱלֹהִים
חֲכָל בְּכָל :

*Quando poi tutte le cose gli siano sog-
gette, allora essendo esso Figliuolo sarà
soggetto a colui che gli ha sotto posse tutte
le cose: accioche Iddio sia il tutto in tutte
le cose.*

29. וְאַל מֵנָא יַעֲבֹדוּן הַבִּינ
דְּעִמְדוֹן חֵלֶק מִיְתָא-
מִיְתָא לֹא הָיִמּוּ מִיְתָא-
עִמְדוֹן חֵלֶק מִיְתָא :

*Altrimenti che faranno coloro che si
batteranno per morti, se al tutto i morti
non risuscitano? perche si batteranno egli-
no per morti?*

30. וְלִמְנָא אִךְ חָזָן בְּכָל
שְׂעָא בְּהִידְרוֹס קִיְמִינוּ :

*Noi ancora perche siamo a tutte l'ho-
ra in pericolo?*

31. יִמָּא אֲנָא בְּשׁוֹבְהִיכּוֹן
אַחִי דְּאִית לִי בְּמִירָא יִשְׁוִעַ
מִשִּׁיחָא דְּכָל יוֹם מֵאַחַר
אַחֲרִי :

*Per la nostra gloria, laqual ho in
Christo Iesus nostro Signore, ch'io muo-
io ogni giorno.*

32. אִן אִיךְ דְּבִית בְּנֵי נָשָׂא
אֲשֶׁתִּידִית לְחֵינָתָא בְּאַבְסוֹס
מֵנָא אֲתֵהֵינִית אִן מִיְתָא
לֹא קִיְמִין גְּאָבִיל וְנָשָׂא
מִחַר גִּיר מִיְתִינוּ :

*Se io ho secondo l'huomo combattu-
to in Efezo con le bestie, che me gioua egli,
se i morti non risuscitano? Mangiamo e
beuiamo, perche domane noi moriremo.*

33. לֹא תִטְעוּן מִחֲבָלֵי גִיר
רַעֲיָנָא בְּסִימָא שׁוֹעֲיָתָא
בִּישְׁתָּא :

*Non stiate sedotti: i tristi ragiona-
menti corrompono i buoni costumi.*

34. אֲעִירוּ לִבְכוֹן וְדִקְאִית
וְלֹא תִחַטּוּן אִית גִּיר אֲנָשָׂא
דִּידְעָתָא דְּאֱלֹהִא לִירָא
בְּהוֹן לִבְהִתְכוֹן הוּא אָמַר
אַחֲרִי :

*Svegliatevi a viure giustamente, e
non peccate: perche alcuni non hanno co-
gnitione di Dio: a vostra vergogna il dico.*

טו
28. וְכַאֲשֶׁר יִשִּׁית תַּחַת רִגְלֵי אֶת-
כָּל אִזְגָּם הוּא הֵבֶר יִשִּׁשׁ לְאִשָּׁר
שֶׁתַּחֲתִיז כָּל אִשָּׁר יְהִי-אֱלֹהִים
חֲכָל בְּכָל :

*Mas desque todas las cosas le fueren sujetas
entonces tambien el mismo Hijo se sujetará al-
que le sujetó a el todas las cosas, para que Dios sea
todas las cosas en todos.*

29. וְאַם לֹא כֵן מֵה עֲשִׂים
הַנִּטְבָּלוֹ עַל-הַמֵּתִים אִם-בְּכָל-לֵל
הַמֵּתִים לֹא יָקוּמוּ וּמֵה יִטְבָּלוּ
עַל-הַמֵּתִים :

*Orramente que hazen, losque se baptizan
por los muertos, si en ninguna manera los muer-
tos refuscitan? Porque pues se baptizan por los
muertos,*

30. וּמֵה גַם אֲנַחְנוּ אֲמַלְלִים
בְּכָל-עֵת :

*Item, porque nosotros peligramos a toda
hora?*

31. יוֹם יוֹם מֵת אֲנֹכִי בְּעֵבֶר
תִּהְלַתְכֶם אִשָּׁר לִי בְּיִשׁוּעַ הַמִּשִּׁיחַ
אֲדִינִי :

*Cada dia muero por vuestra gloriacion,
(Hermanos) laqual tengo en el Christo Iesus
Sennor nuestro.*

32. וְאַם בְּדִרְהַר הָאֲנָשִׁים עִם
חַיֹּת הַשָּׂדֶה גִּחְרָבִיתִי בְּאַבְסוֹס
מֵה יִזְעִיל לִי אִם הַמֵּתִים לֹא
יָקוּמוּן נֹאכְלָה וְנָשָׂא וְלִמְחַר
גְּמוּרָא :

*Si como hombre batallé en Epheso contra
las bestias, que me aprouecha, si los muertos no
refuscitan? Comamos y beuamos, que manñana
moriremos,*

33. אֶל-תִּתְעוּ בִּי אֲמַרֵי-שׁוֹנָא
מֵאַבְדִּים אֶת-תְּעוּדוֹת טוֹבוֹת :

*No erreys. Las malas conuerfaciones cor-
rompen las buenas costumbres.*

34. תִּתְעוּרְרוּ בְּצִדְקָא דְּזִוּוּ וְאַל
תִּחַטּוּן בִּי אֲנָשִׁים מִמְכֶם אִינִם
יִדְעִי אֱלֹהִים אֶל-בְּשִׁתְכֶם אֲנִי
אֲמַר לָכֶם :

*Y elad justamente, y no pequeys: porque al-
gunos no conocen a Dios. para verguenga vuestra
hablo.*

טו
28. ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ πᾶς
αἷς, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑπο-
ταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτὸν
τῷ πατρὶ, ἵνα ὁ θεὸς τῷ πατρὶ
ὦ παῶς.

*Et quand toutes choses lui auront
esté assuietties, lors aussi le Fils meisme
sera assuietti à celui qui lui assuietti tou-
tes choses: afin que Dieu soit tout en
tous.*

29. Ἐπὶ τί ποιοῦσιν οἱ βαπτί-
ζομενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως
νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί καὶ βαπτί-
ζονται ὡς εἰ νεκροὶ;

*Autrement que feront ceux qui sont
baptizés pour morts, si totalement les
morts ne resuscitent point? pourquoi
aussi sont-ils baptizés pour morts.*

30. Τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν
καὶ πάντων ὥραν;

*Pourquoi aussi sommes-nous en
danger à toute heure:*

31. Καθ' ἡμέραν δοκῶ θύσασθαι.
ὅτι ὑμετέρου καὶ ἡμετέρου, λέω ἅπαρ
ἐν ᾧ ἡσυχάζω καὶ ἐν ᾧ ἡμῶν.

*Par nostre gloire qu'ai en nostre Sei-
gneur Iesus Christ, ie meur de iour en
iour.*

32. Εἰ κατὰ ἀνθρώπων ἐν ἐφῆσοις
ἐμάχησα ἐν φέρον, τί μοι τὸ ἐφελ-
γεῖν, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; φάγω-
μεν καὶ πόσωμεν ὡς εἰ νεκροὶ
θνήσκουσιν.

*Si j'ai combatu contre les bestes en
Ephese lelon l'homme, que me profite-
il, si les morts ne resuscitent point? ma-
ngeons & beuons: car demain nous
mourons.*

33. Μὴ πλανᾶσθε ἐν φερέουσιν ἡ-
μῶν χαρῆς οὐκ ἰσχυρῶς κακῶς.

*Ne soyez point seduits, Mauuaises
compagnies corrompent: les bonnes
meurs.*

34. Ἐκτρέψατε δικαίως, καὶ μὴ
ἀμαρτανῶσαι ἀγνοοῦσαι ὅτι θεὸς τι-
νὲς ἔχουσιν ὥστε ἐν τρεπῶν ὑμῶν
λέγειν.

*Esueillez-vous à viure iustement,
& ne pechez point: car quelques uns
sont sans cognoissance de Dieu: ie le
vous di à vostre homme.*

28. Cum autem subiecta fuerint illi omnia: tunc & ipse Filius subiectus erit ei qui subiecit sibi omnia, ut sit Deus omnia in omnibus.

And when all things shalbe subdued vnto him / then shall the Sonne also him selfe be subiect vnto him / that did subdue all things vnder him / that God may be all in all.

29. Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt? ut quid & baptizantur pro illis?

Else what / shall they do which are baptizd for dead? if the dead rise not at all / why are they then baptizd for dead?

30. Ut quid & nos periclitamur omni hora?

Why are we also in iopardie eue: re houre?

31. Quotidie morior per vestram gloriam fratres, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro.

By our reioycing which I haue in Christ Iesus our Lorde / I die daily.

32. Si (secundum hominem) ad bestias pugnavi Ephesi, quid mihi prodest, si mortui non resurgunt? manducemus & bibamus, cras enim moriemur.

If I haue fought with beasts at Ephesus after the maner of men / what advantage it me / if the dead be not raised up? let vs eate and drinke: for to morow we shall die.

33. Nolite seduci. Corruptum sunt mores bonos colloquia mala.

Be not deceyved: euill speakings corrupt good manners.

34. Evigilate iusti, & nolite peccare, ignorantiam enim Dei quidam habent, ad reverentiam vobis loquor.

Awake to liue righteously and sinne not: for some haue not the knowledge of God. I speake this to your shame.

28. Wenn aber alles ihm vnterthan sein wird/alsden wird auch der Sohn selbst vnterthan sein dem / der ihm alles vnterthan hat / auff daß Gott sey alles in allen.

Denaar alting bliffuer hannem vnderdanig/ da skal oc Sennen selff vere hannem vnderdanig/ som giorde alting vnderdanig vnder hannem / Paa der at Gud skal vere alting i alle.

29. Was machen sonst/die sich tauffen lassen/über den Todten / so aller ding die Todten nicht aufferstehn? Was lassen sie sich tauffen über den Todten?

Hvad gøre de ellers / som lade sig dæbe offuer de Døde / Der som de Døde opstaa ingenlunde? Hvilke de de dæbe sig offuer de Døde?

30. Vnd was stehen wir alle stunde in der fahr.

De hui staa vi huer stund i fard?

31. Bey vnsern ruhm/den ich habe in Christo Iesu vnserm HERREN? Ich sterbe täglich.

Hoff vor roff / som ieg haffuer i Christo Iesu vor HERRE / Jeg dæer daglige.

32. Habe ich Menschlicher meinung zu Epheso mit den wilden Thieren gekochten? Was hilft michs/so die Todten nicht aufferstehn? Lasset ons essen vnd trincken/ denn morgen sind wir todt.

Scribde ieg aff Menniskelig mening mee vilde Diur i Epheso? Hvad hjælper det mig / der som de Døde icke opstaa? Lader oss æde oc dricke / Thi vdi morgen ere vi døde.

33. Lasset euch nicht verführen/Böse Geschwätze verderben gute sitten.

Lader eder icke forføre / Vnd Snack forderffuer gode Seder.

34. Werdet doch ein mal recht nüchtern/vnd sündiget nicht / denn etliche wissen nichts von Gott / daß muß ich sagen den es ist euch schande.

Baager rettelige op / oc synder icke / Thi nogle vide inred aff Gud / Dette siger ieg eder til skendjel.

28. Adhuc gemu poddany budau wsscty wcy / techy n on Syn poddan bude tomu / kteryz gemu poddal wsscto / aby byl. Dsh wsscto we wsscty.

A gdy mu wssytki rzecy poddane beda / tedy tez y sam syn bede sie poddan temu ktery mu poddal wssytko / aby Bog byl wssytkim we wssytkich.

29. Glnak co vlinij ti / kctijz se kctij za mrtw / newstawiagi / li mrtwi z mrtwych? Pro se kctij za ne?

Do inaczey / co z wczynaci kcty / zy sie za wmarle kcty: / testy kcty niecznie wmarli wzbudzeni nie bywata / przecizje za wmarle kcty / cieni bywata.

30. Pro y my nebezpechni / wi trpijme na kazdau hodu / nu?

Przez tezy my na kazdy czes wnie bezpieczni wnie testy my?

31. Na kazdy den mru / pro slawu waszy Bratij / kteraui mam w Krystu Jezysu Panu naszem.

Kazdy e dziesi wnteram przez chwale waszy / kthorui mam w Jezusie Krystusie panie naszym.

32. Poniwadz / wedle slo wka / bonowal giem proti sels / mam w Effezu / y co mi to pro / spege / newstianuli mrtwi / Gezme techda / a pime / neb zptira zemfeme.

Jestliem wedlug ci lowieka w Effeze / z wterzary walczy / kthor / ryz mam z rad pozity / testy wmar / li wzbudzeni nie bywata? Jedz / my y piemy / bo c turo pomrzemy.

33. Nedajte se swoditi. Ne / bot porussugij dobre mrawy / gla spolu rozmilauwani.

Nie bladzciez / Slec rozmowy / pswia obyczaje dobre.

34. Procyte sprawiedliwiy / a nechestie / neb nekctij Boha neznagij. K hanb waszy toto mluwim?

Ouciciez sie sprawiedliwite / a nie grzesicie: bo niekcty niesz / nia Boga / mowiec to aby chwas / zawstydil.

טו

35. יאמר אִישׁ מִכֹּהֵן ד
דְּמִיכְנָא קִימָיו מִיִּתְּנָה
בְּפִינָא פְּגָרָא אֲתִין :

Ma qualcun dira, Come risuscitano i morti? e con qual corpo verranno?

36. סְבָלָה נִרְעָא דְּנִרְעָא
אֲתִין אִלָּא מִמָּתָא לֹא תִּהְיֶה :

O folto, quel che tu semini, non si vivifica già, se prima non muore.

37. וְהוּ מִדִּם דְּנִרְעָא אֲתִין
לֹא תִּהְיֶה הוּ פְּגָרָא דְּעִתִּיד
לְמִהְיֶה נִרְעָא אֲתִין אִלָּא
פְּגָרָתָא עֲרִטְלִיתָא דְּחִטָּא
אִו דְּסִעֲרָא אִו שְׂרָבָה
דְּנִרְעָנָה :

E quel che tu semini, non semini già il corpo che nascerà, ma il nudo granello, come di grano, & d'alcuno de gli altri semi.

38. אֲלֵהֶנָּה דִּין וְהֵב לָהּ
פְּגָרָא אִיכְנָא דְּפִגְרָא וְלִחְד
חֲדָמוֹ נִרְעָנָה פְּגָרָה
דְּכִנְיָה :

E l'idio gli dà il corpo come vuole, & a ciascun de semi il suo proprio corpo.

39. לֹא תִּהְיֶה גִיר בְּל פְּגָר
שְׁנָא אַחֲרֵיו הוּ גִיר פְּגָרָא
דְּבִר אֲנִשָּׁא נִאחֲרֵיו
דְּפִגְרָתָא נִאחֲרֵיו דְּפִגְרָתָא
נִאחֲרֵיו דְּנִרְעָנָה :

Non ogni carne è la medesima carne: ma altra è la carne de gli uomini, & altra è la carne de le bestie, & altra quella de pefci, & altra quella de gli uccelli.

40. נִאִית פְּגָרָא שְׁמִינָא
נִאִית פְּגָרָא אֲרִעִנָא אֲלֵא
אֲחֲרֵיו הוּ שׁוּבְחָא דְּשְׁמִינָא
נִאחֲרֵיו דְּאֲרִעִנָא :

Così ci sono de corpi celesti, & de corpi terrestri: ma altra è la gloria de celesti, & altra è quella de terrestri.

41. נִאחֲרֵיו הוּ שׁוּבְחָה
דְּשְׁמִינָא נִאחֲרֵיו הוּ ש
שׁוּבְחָה דְּשְׁחָרָא נִאחֲרֵיו
שׁוּבְחָה דְּכֹכְבָא וְכֹכְבָא
מִן כֹּכְבָא מִיִּתְּנָה הוּ
שׁוּבְחָה :

Altra è la gloria del sole, & altra è la gloria de la luna, & altra è la gloria de le stelle. Percioche vna stella è differente dal'altra stella ne lo splendore.

טו

35. וְאִם יאמר אִישׁ אִיכְכָּה
יְקִימוּ הַמֵּתִים וּבִמָּה גִיְיָה יְבוֹאוּ :

Mas dirá alguno, Como resuscitarán los muertos? Con que cuerpo saldrán?

36. הַכֶּסֶל זֶה אֲשֶׁר זֹרַע אֲתָּ
לֹא יִהְיֶה אִם לֹא יָמוּת :

O loco, lo que tu siembras, no rebieve, sino muriere antes.

37. וְאֲשֶׁר זֹרַע אֲתָּ אִינְגוֹ גִיְיָה
הַזֹּרַעָה כִּי—אִם גִּרְגֵר עֲרוֹם
כִּמוֹ דָּגוֹ אִוֹ זֹרַע אֶחָד מִן
הַשְּׂאֲרִים :

Y lo que siembras, no siembras el cuerpo que ha de salir sino el grano desnudo, es à saber, de trigo: o de otro grano:

38. וְאֵלֵהֶם נוֹתֵן לוֹ גִיְיָתוֹ כְּחִפְצוֹ
וְלִכָּל אֶחָד מִן—חֲרָעִים אֲתָּ
גִיְיָתוֹ :

Mas Dios le dá el cuerpo como quiso, y à cada simiente su proprio cuerpo.

39. כָּל—בֶּשֶׂר אִינְגוֹ בֶּשֶׂר אֶחָד
כִּי—אִם אֶחָד הוּא בֶּשֶׂר הָאָדָם
וְאֶחָד בֶּשֶׂר תְּבַהֲמָה וְאֶחָד הַדְּגָה
יִתְעוֹה :

Toda carne no es la misma carne: mas vna carne ciertamente es la de los hombres, y otra carne es la de los animales, y otra la de los peces, y otra la de las aues.

40. וְגִיּוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם וְגִיּוֹפוֹת מַתַּחַת
הָאָרֶץ וְגַם כְּבוֹד אֶחָד הוּא
לְגִיּוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם וְגַם אֶחָד לְאֲשֶׁר
מַתַּחַת הָאָרֶץ :

Y cuerpos ay celestiales, y cuerpos terrestres mas ciertamente vna es la gloria de los celestiales, y otra la de los terrestres.

41. כְּבוֹד אֶחָד לְשֶׁמֶשׁ וְכְבוֹד אֶחָד
לְלִבְנָה וְכְבוֹד אֶחָד לְכֹכְבִּים
כִּי מַחֲלָקֶת הִיא בֵּין כֹּכֵב לְכֹכֵב
בְּכְבוֹד :

Otra es la gloria del Sol, y otra la gloria de la Luna, y otra la gloria de las estrellas: porque vna estrellas es diferente de otra en gloria,

יג.

35. Ἀλλ' ἴσῃ τις, πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; καὶ ἐν ᾧ σώματα ἔρχονται;

Mais quelcun dira, comment resusciteront les monrs? & en quels corps viendront ils?

36. Ἀφ' οὗ, οὐδ' ἀνείρεται, & ζωοποιείται, ἂν μὴ θάψῃται.

O fol, ce que tu sèmes, n'est point vivifié, s'il ne meurt.

37. Καὶ ὁ ἀνείρεται, & ὁ ζῶμα τὸ γρηγοῦν ἀπὸ ἀνείρεται, ἀλλὰ γυμνὸν καὶ τυχόν, οὐδ' οὐδ' ἡ νύχτ' ἔσται.

Et quant à ce que tu sèmes, tu ne sèmes point le corps qui naîtra, mais le grain nud selon qu'il estchet, de blé, ou de quelque autre grain.

38. Ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σώματα, καθὼς ἡθέλησεν. & ἕκαστος ἑῷ ἀντίστοιχόν τῷ ἴδιον ζῶματι.

Mais Dieu lui donne le corps ainsi qu'il veut, & à vne chacune des semences son propre corps.

39. Οὐ πᾶσι σὰρξ, ἡ αὐτὴ σὰρξ, ἀλλὰ ἀλλὰ μὲν σὰρξ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δὲ σὰρξ κτηνώδης, ἀλλὰ δὲ ἰχθύων, ἀλλὰ δὲ πτερυγίων.

Toute chair n'est point vne mesme sorte de chair mais autre est la chair des hommes, & autre la chair des besties: & autre des poissons, & autre des oiseaux.

40. Καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλ' ἐτίετα μὲν ἡ πύρινα καὶ δόξα, ἐτίετα δὲ ἡ πύρινα.

Aussi y a-il des corps celestes & des corps terrestres: mais autre est la gloire de celestes, & autre celle de terrestres.

41. Ἀλλὰ δόξα ἡλίου, καὶ ἀλλὰ δόξα σελήνης, καὶ ἀλλὰ δόξα ἀστέρων. ἀστέρα γάρ ἀστέρος ἀσφίερ ἐν δόξῃ.

Autre est la gloire du soleil, & autre la gloire de la lune, & autre la gloire des estoiles: car vne estoile est differente de l'autre estoile en gloire:

35. Sed dicitaliquis, Quomodo resurgunt mortui? quali autem corpore venient?

But some man will say, How are the dead raised up? and with what body come they forth?

36. Insuper, tu quod seminas non vivificatur, nisi prius moriatur.

O fool! that which thou sowest is not quickened, except it die.

37. Et quod seminas, non corpus quod futurum est, seminas, sed nudum granum, ut puta, tritici aut aliuius ceterorum.

And that which thou sowest, thou sowest not that body that is: but bare corn, as it falleth of wheat, or of some other.

38. Deus autem dat illi corpus sicut vult, & unicuique seminum proprium corpus.

But God giveth it a body at his pleasure: each to every seede his owne body.

39. Non omnis caro, eadem caro: sed alia hominum, alia pecorum, alia volucrum, alia piscium.

All flesh is not the same flesh: but there is one flesh of men, & another flesh of beasts: and another of fishes, & another of birds.

40. Et corpora caelestia, & corpora terrestria: sed alia quidam caelestium gloria, alia autem terrestrium.

There are also heavenly bodies, & earthly bodies: but the glory of the heavenly is one, and the glory of the earthly is another.

41. Alia claritas solis, alia claritas lunae, & alia claritas stellarum. Stella enim à stella differt in claritate.

There is another glory of the sunne, and another glory of the moone, and another glory of the starres: for one starre differeth from another starre in glory.

35. Möchte hier aber jemand sagen: Wie werden die Todten auferstehn / vnd mit welcherley Leibe werden sie kommen?

Der maatte noghen sige / Huorledis stulde de Dede opstaen? De mer huordane legeme stulle de come me?

36. Du Narr: das du säest / wird nicht lebendig / es sterbe denn.

Du Daare / der som du saar / bliffuer icke lessuen / de / vden der daer.

37. Vnd das du säest / ist ja nicht der Leib / der werden soll / sondern ein bloß Korn / nemlich Weizen oder der andern eines.

De der som du saar / er to icke der legeme / som skal bliffue / Men ic blot Korn / som er / Huede eller ic aff de andre?

38. Gott aber gibt im einen Leib / wie er wil / vnd einem ieglichen von dem Samen seinen eignen Leib.

Men Gud giffuer der legeme / som hand vil / oc huert aff Sæden sin eget legeme.

39. Nicht ist alles Fleisch einerley Fleisch / sondern ein ander Fleisch ist der Menschen / ein anders des Viehs / ein anders der Fische / ein anders der Vögel.

Icke er alt tod enhaande tod / Men Meninken haffue ic ander tod / Queg ic ander / Fiske ic ander / Fule ic ander.

40. Vnd es sind himlische Körper / vnd irdische Körper. Aber eine andere herligkeit haben die himlischen / vnd eine andere die irdischen.

De der ere himmelske legeme oc iordiske legeme. Men de himmelske haffue en anden Herlighed / oc de iordiske en anden.

41. Ein ander klarheit hat die Sonne / ein ander klarheit hat der Mond / ein ander klarheit haben die Sternen. Denn ein Stern übertrifft den andern nach der klarheit.

Solen haffue en anden klarhed / Maanen en anden klarhed / Stærner en anden klarhed. Ehen Stærne offuergaar den anden vdi klarhed.

35. Ale kenne nekdo: Kterakž pak vstanau mrtvijs a s kterakž im tělem přijdou?

Ale rzeče ktery / Jakž vbud / sent byvati v mrtv / a v jakém těle vychodí?

36. On ne moudrě to / vsak to což rošhváš / nehváš objí weno / let prve v mře.

Sialony / Tho co ty siet / nte bywac ozywiono / až by obumřelo.

37. A což rošhváš / ne to žrno kterž budauč gest rošhváš / ale hoř žrno / budto pšle nice / nebo kterž žrno gine.

A co siet / nie siet cístá ktere ma w mrtv / ale gole žrno / (tako ná přizlād) pšle nice / abo také mře.

38. Buož pak dāwa tělo to / mu / pakž rāij / a gednomulaž / dēmu semeni žvlāstnī tělo.

Ale Bog dāe mu cístā tělo / dčial y kž dēmu nāstnī togo wlasne cístā.

39. Ne káždē tělo gest gedno / stānē tělo: ale gine žagistē gest lidstē / gine howadstē / gine tělo pčal / a gine kžbij.

Nte testē w gelstē cístā sednym že cístā / ale mře jest cístā ludž / kž / a mře cístā bydlce / mře ryp / a mře pčalow.

40. A gāu těla Nebestā / a gāu těla zemstā: ale gīnā žagistē slāwa gest Nebestā / a gīnā zemstā.

Sa rez cístā mēbrestē / y cístā žemstē / ale cīnā testē dčwalā mēbrestē / a cīnā žemstē.

41. Gīnā swětlost Slunce / a gīnā mře / a gīnā swětlost Hwězdy. Neb Hwězda od Hwězdy dčlī se swětlostij:

Inša test dčwalā slōstā / a cīnā žemstā / a cīnā gīnā žagistē / abo wtem gīnā od gīnā žagistē roznā w dčwalē.

ט

42 הכנא אף חית מיתא
מורדעיו פחבלה קמינ
דלא חבלא:

Così ancora sarà la resurrezione dei morti. Si semina il corpo nella corruzione, e risusciterà nel incorruttibilità.

43 מורדעיו בצערא קמינ
בשויכח מורדעיו ב
בבריהותא קמינ בחילא:

Si semina nel l'ignominia, risusciterà nella gloria: si semina nel l'infirmità, risusciterà nella forza.

44 מורדע פגרא נפשגא
קאם פגרא רוחגא אור
גיר פגרא דנפש ואית
פגרא רוח:

Si semina corpo animale, risusciterà corpo spirituale. Et ci è corpo animale, & ecci corpo spirituale.

45 הכנא אף פתיב הוא
אדם בר נשא קדמא לגפש
חיא ואדם חניא לרוחא
מחייתא:

Si come ancor è scritto, Il primo huomo Adam fu fatto in anima viuente: el ultimo Adamo in spirito viuificante.

46 אלא לא הוא להאדם
רוחגא אלא נפשגא
והידון רוחגא:

Ma non è già prima lo spirituale: ma l'animale è prima, e poi lo spirituale.

47 בר נשא קדמא
עברגא דמן ארעא
נשא דתריו מדגא
שמיא:

Il primo huomo di terra, fu terreno: et il secondo huomo, cioè il Signore, è dal cielo.

48 אכנא דאיתיהו הו
עברגא הכנא אף עברגא
ואכנא דאיתיהו הו דמן
שמיא הכנא אף שמיא:

Qual fu il terreno, tali sono ancora i terreni: e quale è il celeste, tali sono ancora i celesti.

49 ואיך דלבשו דמותא
דהו דמן עברגא הכנא
גלבש דמותא דהו דמן
שמיא:

E si come noi habbiam portata l'immagine del terreno, porteremo ancora l'immagine del celeste.

ט

42 פכה גמ היא תקומת המתים
תגורעה בשחת קמה בפלי שחת:

Ansi tambien es la resurreccion de los muertos siembrase en corrupcion, leuantarse ha en incorrucion:

43 תגורעה בכושא קמה בכבוד
תגורעה בגחלה קמה בכח
וגבורה:

Siembrase en verguença, leuantarse ha con gloria: siembrase en flaqueza, leuantarse ha con potencia:

44 תגורעה גופת הנפש קמה גופת
הרוח יש גופת הנפש ויש גופת
הרוח:

Siembrase cuerpo animal, leuantarse ha espi ritual: ay cuerpo animal, y ay cuerpo espi ritual.

45 וכן גכתב ויהי האדם (אדם
הראשון) לגפש חיה ואדם
האחרון לרוח מתיא:

Ansi tambien está escripto, Fue hecho el primer hombre Adam en Anima biuiente: el postier Adam, en Espiritu viuificante.

46 כהאם לא בראשונה
גופת הרוח כהאם גופת הנפש
יאה גופת הרוח:

Mas lo espi ritual no es primero: sino lo animal, luego lo espi ritual.

47 אדם הראשון מעפר בן
האדמה הוא ואדם השני אדני
משמים הוא:

El primer hombre, de la tierra, terreno: el segundo hombre del cielo, celestial:

48 כמוהו האדם אשר מעפר
כמוהם בני האדמה וכמוהו
האדם אשר משמים כמוהם בני
אלהים:

Qual el terreno, tales tambien los terrenos: y qual ei celestial, tales tambien los celestiales.

49 וכן אשר לבשנו את צלם
האדם אשר מעפר בן גלבש
את צלם האדם אשר משמים
הוא:

Y como truximos la imagen del terreno, traygamos tambien la imagen del celestial.

ט

42. Οὕτω ὡς ἡ κοίτης τοῦ θανάτου, οὕτως ὡς αἰφύρῳ.

Ansi aussi sera la resurreccion des morts. le corps est semé en corruption, il resuscitera en incorruction.

43. Σπείρεται ἐν ἀτιμῇ, ἡ γένηται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἡ γένηται ἐν δυνάμει.

Il est semé en deshonneur, il resuscitera en gloire: il est semé en foiblesse, il resuscitera en force.

44. Σπείρεται σῶμα ψυχικόν, γίνηται σῶμα πνευματικόν· ὡς σῶμα ψυχικόν, ὡς σῶμα πνευματικόν.

Il est semé corps sensuel, il resuscitera corps spirituel: il y a corps sensuel, & y a corps spirituel.

45. Οὕτως ὡς ἡ γενεὰ τοῦ ἀδάμ τοῦ πρώτου, ὁ πρῶτος ἀδάμ ὡς ψυχικὸς ζῶν, ὁ δεύτερος ἀδάμ ὡς πνευματικὸς ζῶν.

Comme aussi il est escrit, Le premier homme Adam a esté fait en ame viuante: & le dernier Adam en esprit viuifiant.

46. Ὁ πρῶτος ἀδάμ ὡς ψυχικὸς, ὁ δεύτερος ἀδάμ ὡς πνευματικὸς.

Mais ce qui est spirituel, n'est point le premier, ains ce qui est sensuel: puis apres ce qui est spirituel.

47. Ὁ πρῶτος ἀνθρώπος ἐκ γῆς ὡς ἡ γῆ, ὁ δεύτερος ἀνθρώπος ἐκ οὐρανόθεν ὡς ὁ οὐρανός.

Le premier homme étant de terre, est de poudre: & le second homme, assauoir le Seigneur, est du ciel.

48. Οὕτως ὡς ἡ γῆ, οὕτως ὡς οὐρανός, οὕτως ὡς ἀδάμ ὁ πρῶτος ὡς ψυχικός, ὁ δεύτερος ὡς πνευματικός.

Tel qu'est celui qui est de poudre, tels aussi sont ceux qui sont de poudre: & tel qu'est le celeste tel aussi sont les celestes.

49. Καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ἀδάμ τοῦ πρώτου, οὕτως ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ἀδάμ τοῦ δεύτερου.

Et comme nous auons porté l' image de celui qui est de poudre, aussi porterons nous l' image du celeste.

ט ו

50. הָאָה דִּין אָמַר אֲנִי
אֲחִי דְּבִסְרָא וְדִמְלָא
מְלִכּוּתָא דְּשָׁמַיָא לְמַאֲדָה
לֹא מִשְׁפָּחָיו וְלֹא חֲבֵלָא
יָרֵת לֹא מוֹתֵיחַ לְגוּתָא:

Or dico questo fratelli, che la carne e il sangue non possono hereditare il regno di Dio: ne la corruptione heredita l'incorruptione.

51. הָאָה אָמַר אֲנִי לְכוּ
אֲרִנָּא לֹד פְּלוּ בְּדִמְרָא פְּלוּ דִּין
בְּתַחֲלָף:

Ecco, io vi dico vn misterio, Noi non dormiremo già tutti, ma ben tutti ci trasformaremo.

52. חֲרִיפְאִירֵי אִיךְ רַבְּרָה
צִינָא בְּקִרְנָא חֲרִיבָתָא פֶּדֶר
תִּקְרָא וְיִקְוִמוּן מִיָּתָא דְּלֹא
חֲבֵלָא וְחֲסֵן בְּתַחֲלָף:

In vn momento, in vn Colmar d'occhio, à l'ultima tromba: perciò ella sonarà, & i morti resuscitaranno incorruttibili, & noi ci trasformaremo.

53. עֲתִיד הוּא גִיד חֲבֵלָא
דְּמִתְחַבֵּר דְּחֵלְבֵשׁ לְלֵבָשׁ
מִתְחַבֵּל גּוּתָא וְחֲבֵלָא
דְּמִתְחַבֵּר דְּחֵלְבֵשׁ לְלֵבָשׁ
מִיָּתָא:

Imperochè bisogna che questo corruptibile si vesta d'incorruptibilità: & questo mortale si vesta d'immortalità.

54. מָא דְּלֵבֵשׁ דִּין הֲנֵגָה
דְּמִתְחַבֵּר לֹא מוֹתֵיחַ לְגוּתָא
וְהֵנָּה דְּמִתְחַבֵּר לֹא מוֹתֵיחַ
הִידִין תִּהְיֶה מוֹתֵיחַ הִי
דְּכִתְיָבָא דְּאֵתְּלַע מוֹתָא
בְּכּוֹתָא:

E quando questo corruptibile si sarà vestito d'incorruptibilità, & questo mortale si sarà vestito d'immortalità, allora sarà adempita la parola che è scritta, La morte è stata inghiottita in vittoria.

55. אִיכּוּ עִיקְרָא מוֹתֵיחַ
וְאִיכּוּ הִי בְּכּוֹתָא שְׂוִיל:

O morte dov'è la tua vittoria? o sepolcro dov'è il tuo stimolo?

ט ו

50. וְלֹאֲחַת אָמַר אֲנִי אֲחִי כִּי
בְּשָׂר וּדָם לֹא יוֹכְלוּ לְרִשְׁתָּהּ אֲחַת
מְלָכוּת אֱלֹהִים וְהַשְׁחַת לֹא יִרְשֶׁהָ
אֲחַת אֲשֶׁר בְּלִי מִשְׁחִית:

Esto empero digo Hermanos, Que la carne y la sangre no pueden heredar el reyno de Dios ni la corrupcion hereda la incorruption.

51. הִנֵּה סוֹד אָמַר אֲנִי לָכֵן
כִּי כָלְנוּ לֹא גִישָׁר אֶךְ כָּלְנוּ גִחְלָף:

Heaqui, Vn mysterio hos digo, Todos ciertamente resuscitaremos: mas no todos, seremos mudados.

52. בְּרִגְעַת בְּשִׁפְצָה עֵינִים בְּשׁוֹפֵר
הָאֲחֵרוֹן כִּי יִתְקַע בְּשׁוֹפֵר וְיִקְוִמוּ
הַמֵּתִים בְּלִי שְׁחַת וְאִנְחָרוּ גִחְלָף:

En vn momento, en vn abrir de ojo, à la final trompeta: porque será tocada trompeta, y los muertos seran leuantados sin corrupcion: mas no todos seremos mudados.

53. כִּי־שׁוּהָ לְשְׁחַת הוּא לְלֵבֵשׁ
אֲחֵרֵי אֲשֶׁר בְּלִי שְׁחַת וְחֲמוּתָהּ
הוּאֲחַת לְלֵבֵשׁ אֲחֵרָה אֲשֶׁר בְּלִי
מוֹת:

Porque es menester que esto corruptible sea vestido de incorruption, y esto mortal sera vestido de immortalidad.

54. וְכִּי־אֲשֶׁר הַשְׁחַת הוּא יְלֵבֵשׁ
אֲחֵרֵי בְלִי שְׁחַת וְחֲמוּתָהּ הוּאֲחַת
הַלֵּבֵשׁ אֲחֵרֵי מוֹת אֲחֵרָה יִיאָמֵן
הַדָּבָר הַנִּכְתָּב בְּלַע הַמּוֹת לְנִצָּח:

Y quando esto corrupto fuere vestido de incorpção, y esto mortal fuere vestido de immortalidad, entonces sera hecha la palabra que esta escripta, foruida es la muerte con victoria.

55. (אֵהִי) דְּבִרְיָה מוֹת אֲחֵרֵי קִטְבָּהּ
(שְׂוִיל):

Donde esta, o muerte, (tu) victoria? Donde está, o muerte tu aguijon?

16.

50. Ἦν δὲ φημι, ἀδελφοί, ὅτι
σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν τοῦ θεοῦ
οὐκ ἔσονται ἡ δυνάμις, καὶ ἡ φθο-
ρὰ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὴν φθοράν.

Voilà donc que ie dis, freres, que la chair & le sang ne peuvent heriter le royaume de Dieu: ni la corruption n'herite point l'incorruption.

51. Ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω·
πάντες μὲν ἀποθανήσονται, πάν-
τες δὲ ἀλλογησόμεθα.

Voici, le vous di vn secret: vrai est que nous ne dormirons point tous, mais nous serons tous transformés.

52. Ἐν ἀπὸ μίση, ἐν ἡρώδῃ φωνῇ
μοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σάλ-
πιγγι καὶ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται
ἀφθαρτοί, καὶ ἡμεῖς ἀλλογησόμε-
θα.

En vn moment, & en vn clin d'œil, à la dernière trompette: (car la trompette sonnera) & les morts resusciteront incorruptibles, & nous serons transmués.

53. Διὸ καὶ τὸ φθαρτὸν τέλει ἐν-
δύσεται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνη-
τὸν ἐνδύσεται ἀθάνατον.

Car il faut que ce corruptible ici reueste l'incorruption: & que ce mortel ici reueste l'immortalité.

54. Ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τέλει ἐν-
δύσεται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνη-
τὸν ἐνδύσεται ἀθάνατον, τότε
γινώσκεται, ὅτι λόγος ὁ γεγραμμένος
ἐστίν, ὅτι ἡ θάνατος ἐν τῇ νίκῃ
καταβλήσεται.

Or quand ce corruptible ici aura reuestu l'incorruption, & que ce mortel ici aura reuestu l'immortalité, alors sera accomplie la parole qui est escripte, La mort est engloutie en victoire.

55. Πόθεν σου, θάνατε, τὴ νίκη; οὐ ἐστὶν
ποθεν σου ἀδελφὲ, τὸ ἵκναι;

Où est, ô mort, ta victoire: où est, ô sepulchre, ton aiguillon?

50. Hoc autem dico fratres, quia caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt, neque corruptio, incorruptelam possidebit.

This say I brethren / that flesh & blood cannot inherite the kingdome of God / neither doth corruption inherite incorruption.

51. Ecce mysterium vobis dico. Omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur.

Beholde I shew you a secrete thing / We shal not all sleepe / but wee shal all be changed.

52. In momento, in ictu oculi, in novissima tuba (carnet enim tuba) & mortui resurgent incorrupti: & nos immutabimur.

In a moment / in the twinkling of an eye at the last trumpet: for the trumpet shal blowe / and the dead shal be raised up incorruptible / and we shal be changed.

53. Oportet enim corruptibile hoc, induere incorruptionem: & mortale hoc, induere immortalitatem.

For this corruptible must put on incorruption: and this mortall must put on immortalitie.

54. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria.

So when this corruptible hath put on incorruption / and this mortall hath put on immortalitie / then shal be brought to passe the saying that is written: Death is swallowed up into victorie.

55. Vbi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus?

O death / where is thy victorie? O graue / where is thy sting?

50. Davon sage ich aber / lieben Brüder / das fleisch vnd blut nicht können das Reich Gottes ererben / auch wirdt das verwerfliche nicht erben das unverwerfliche.

Men der siger ieg der om / care Brodre / Alsed oc blod fundet ick arffue Guds Rige / Oc skal der forfrenckelige ick arffue der wforfrenckelige.

51. Siehe / ich sage euch ein Geheimnis: Wir werden nicht alle entschlaffen / wir werden aber alle verwandelt werden.

See / Ieg siger eder en Hemmelig ting. Wi skalle ick alle soffue / Men wi skalle alle fornendis.

52. Vnd dasselb plötzlich in einem augenblick / zur zeit der letzten Posaunen. Denn es wird die Posaune schallen / vnd die Todten werden auferstehen unverwerflich / vnd wir werden verwandelt werden.

Oc der skal ste hastelige vdi et øyeblik / i den siste Posaunis tid / Thi Posaunen skal lude / oc de Døde skalle opstaa wforfrenckelige / Oc wi skalle fornendis.

53. Denn diß verwerfliche muß anziehen das unverwerfliche / vnd diß sterbliche muß anziehen die vsterblichkeit.

Thi dette wforfrenckelige skal foris i der wforfrenckelige / oc dette dødelige skal foris i der wdødelige.

54. Wenn aber diß verwerfliche wirdt anziehen das unverwerfliche / vnd diß sterbliche wirdt anziehen die vsterblichkeit / denn wirdt erfüllet werden das wort / das geschrieben sthet: Der Todt ist verschlungen in dem Sieg.

Men naar dette forfrenckelige skal foris i der wforfrenckelige / oc dette dødelige skal foris i wdødelighed / Da skal der ord fuldcommis / som staar scressuit. Døden er opslugen i Sejer.

55. Todt / wo ist dein Stachel? Helle / wo ist dein Sieg?

Død / huor er din Braad? Hellsuede huor er din Sejer?

50. Totot pal prawisim Bratij proto / ze Telo a Krew Krastowstwi Boszho dedit / wij nedosahnuu: ani porushtednost / neporushtednost miji bude.

Atoc mowte bracia / zel cialo y krew krolestwa Boszego dzed / jcznie otrzymac nie moge / ani skazenie nie otrzymawa dziedzictwa w niekajonego przyrodzenia.

51. An tagemswij wam prawisim: Jewsshteni zagisze wsta: neme z mrtwych / ale newsshteni se zmienijme.

Otoe wam tkienmies powiesdam / Nie wsshtyc zasztemy / ale wsshtyc odmientent bedziemy.

52. Hned pogednuu a w oskamzenij / i poslednijmu zas traubeni (nedot traubazawz ni) a Wrtwij wstanau nes porushtedlnij / a my se zmienijme.

Barzo predlo y we mgnie mowka na glos traby oshhtec: nej / (abowiemcz skazabi / kowmar / it wzbudzeni beda nie skazeni / y my bedziemy od mientent.)

53. Musz zagisze telo toto nasse porushtedlni / oblicy se w neporuszenij / a smrtedlni toto oblicy se w nesmrtedlnosti.

Bozmosi to skazone przyoblecnie skazone przyrodzenie / y to smiertelne przyoblecnie nie smiertelnosc.

54. Albyz porushtedlni to to telo / phtigme neporushtedlni / a smrtedlni toto oblicy se w nesmrtedlnosti: Teshda se napslnijet / kteraz napsana gest: Poshlena gest smrt w wijshtswij.

A gdy to skazone przyoblecnie nie skazone przyrodzenie / y to smiertelne przyoblecnie nie smiertelnosc / tedy sie skazne slowo napslane / smierc test pozarta w zwyciestwo.

55. Kde gest o Smrti wijshtswij twy? Kde gest Smrti osten twy?

Gdziez testh zwyciesthwo twe o smierci? gdziez testh bodziej twoy o grobie?

טו

56 עוקסה דין דמונתא
חשיתא הי וחילל ד
דחשיתא נמוסא הו:

Lo stimulo de la morte è il peccato, & la potentia del peccato è la Legge.

57 סיבו דין לאלהא דיחב
לו נכיתא ביד מנו ישוב
משחיה:

Ma sia ringraziato Iddio, che ci ha dato Vittoria per il nostro Signor Iesus Christo.

58 מכיל אחי חביבי הנו
משדריו ול פהונו מ
מתניעין אל הו
מתניעין בקל וכו בעבדה
דמריא פד נדעין אנתון
דעמלכון לא הנו סריק
במריא:

Per laqual cosa, fratelli miei diletti, siate fermi & immobili, abbondando sempre ne l'opera del Signore: sapendo che La vostra fatica non è vana nel Signore.

יב

1 על מידם דין דמתכנס
לקדישא איכנא דפקדת
לעדתא דגלטיא הכנא
אך אנתון עבדו:

Quanto poi à la collecta da farsi per li Santi, così fate ancora voi, como ne ho ordinato ne le Chiese di Galatia.

2 בכל חד בשבוע אנש
אנש מוכון בביתה סאם
וכסר הו מידם דמטא
באידוהי דלא מא האתית
דידיו והנו גביתא:

Cioe che in giorno de la settimana, ciascun di voi ponga da parte appresso di se, raccogliendo quel che egli potrà per la benignità di Dio: accioche quando io verrò, non s'habbiano à fare allora le collecte.

3 וימא דאתירא לאילין
דגבו אנתון להו אנשדר
באגרתא דיבולון
סיבותכון לאורי שלם:

E come io sarò venuto, manderò quella che voi haverete approuata per epistole, à portar la vostra limosina in Ierusalem.

טו

56 ודבר המות החטאה וכה
החטאה התורה:

Empero el aguijon de la muerte es el peccado: y la potencia del peccado, la Ley.

57 ולא להינו תהי תורה תנותן
לנו את הנצח באדנינו ישוע
המשח:

Mas á Dios gracia, que nos Dió victoria por el Sennor nuestro Iesus el Christo.

58 לכן אחי אהובי עמדו ואל
תמוטו ותחזירו במעשה אדנינו
תמיד ודעו כי אינכם איננו
לשון ביהוה:

Ansi que, Hermanos míos amados, estad firmes y constantes, creciendo en la obra del Sennor siempre, sabiendo que vuestro trabajo en el Sennor no es vano.

יב

1 ועל הצדקה אשר תאספה
לקדושים כמו אשר צוית
לקהלות בגלטיא לכה תעשו
גם אתם:

Item de los recogimientos de la limosna para los Sanctos, de la manera que ordené à las Iglesias de Galatia, hazed tambien vosotros lo mismo.

2 משבת לשבת איש איש
ממכם אל נפשו ישם לאחד
מה המצא דו פל אבא ואו
תאספנה תצדקות:

Cada primer dia de la semana cada vno de vosotros aparte en su casa, guardando loque por la bondad de Dios pudiere, porque quando yo viniere, no se hagan entonces los recogimientos.

3 ואם אבוא את האלה אשר
תבקנו באהרות אותם אשלחם
יזבילו שי ומתתכם לירושלים:

Y quando yo fuere presente, los que apro-uardes por cartas, à estos embiaré que lleuen vuestro beneficio à Ierusalem.

יב

56. Το δὲ τὸ θάνατον τῆς ἁμαρτίας ἡ δὲ δυνάμις τῆς ἀμαρτίας, ὁ νόμος.

Or l'aguiillon de la mort, c'est peché: & la puissance du peché, c'est la Loy.

57. Το δὲ διὰ τοῦ χάριτος τοῦ δοθέντος ἡμῖν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.

Mais graces à Dieu, qui nous a donné la victoire par nostre Seigneur Iesus Christ.

58. Ὡς, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ὑποκαταστήτε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν ἐν κυρίῳ οὐκ ἐστὶν κενός.

Parquoi, mes freres bien aimés, soyez fermes, immuables, abondans toujours en l'œuvre du Seigneur: sachant que voitre labeur n'est point vain en nostre Seigneur.

ΚΕΦΑΛΑ. 15'

Περὶ δὲ τῆς λαλίας τῆς τῶν ἐκείνων, ὡς περ διέταξα τῶν ἐκκλησιῶν τῆς γαλιτίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιῶσατε.

Touebant la collecte qui se fait pour les saincts, faites-en comme j'en ai ordonné aux Eglises de Galatie.

2. Κατὰ μίαν πενθεάτων ἑκάστης ἡμέρας παρ' ἑαυτοῦ καθέως προσέτιθετε τὸ ὅσον ἔχετε, ὡς περ ἐλάλησα ὑμῖν.

C'est que chaque premier iours de la semaine, chacun de vous metté à part par deuers soi, assemblant ce qu'il pourra selon la benignité de Dieu: afin que lors que ie viendrai, les collectes ne soyent à faire.

3. Ὅταν δὲ ᾖ παρὼς ὑμῶν, οὗς ἐὰν δοκιμάσῃ δι' ἐπιστολῶν, τότε τοὺς πέμψω ἀπονεύμειν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς ἱερουσαλήμ.

Pais quand ie serai arrivé, j'enuoye-rai ceux que vous approuuez par lettres pour porter vo- tre liberalité en Ierusalem.

56. Stimulus autem mortis, peccatum est: virtus vero peccati, lex.

The sting of death is sinne: and the strength of sinne is the Lawe.

57. Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum.

But thanks be unto God / which hath giuen vs victorie through our Lord Iesus Christ.

58. Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in Domino.

Therefore my beloved brethren, be ye stedfast / vnmoueable / abounding alwaies in the worke of the Lorde: for so much as ye knowe / that your labour is not in vaine in the Lorde.

DE collectis autem quæ sunt in sanctos, sicut ordinavi ecclesiis Galatiæ, ita & vos facite.

Concerning the gathering for the Saints / as I haue ordeyned in the Churches of Galatie / so do ye also.

2. Per unam sabbathi unusquisque vestrum apud se sponat, recondens quod ei bene placuerit, ut non cum venero, tunc collectæ fiant.

Euery first day of the weeke / let euery one of you put aside by him selfe / and lay up as God hath prospered him / that when there be no gatherings when I come.

3. Cum autem præiens fuero: quos probaveritis per epistolas, hos mittam perferre gratiam vestram in Ierusalem.

And when I am come / whosoever ye shall allow by letters / them will I send to bring your liberalitie unto Ierusalem.

56. Aber der Stachel des Todes ist die Sünde. Die krafft aber der Sünde ist das Gesehe.

Men Todens Braad er Synden. De Loven er Syndens Krafft.

57. Gott aber sey danck / der vns den Sieg gibt / durch vnsern HERRN Iesum Christum.

Men Gud vere tack / som gaff oss Syer Formedest vor HERREN Iesum Christum.

58. Darumb meine lieben Brüder / seht veste / vnbeuweglich / vnd nehmet immer zu in dem Werck des HERRN / Sintemal ihr wisset / daß euer arbeit nicht vergeblich ist in dem HERRN.

Der saare / mine kære Brødre / herer faste / vnderstige / oc forfremmis altid i HERREN S gerning / Effterdi i vide / at eders arbeide er icke forgesnuis / i HERREN.

VON der Steuere aber / die den Heiligen geschicht / Wie ich den Gemeinen in Galatia geordnet habe / also thut auch ihr

Men om den Hielp som seer Helligen / lige som ieg befalede Menigheden i Galatia / Saa gøre oc i.

2. Auff einen jeglichen Sabbath / lege ben sich selbst ein jeglicher vnter euch / vnd sammle nach seinem vermögen / auff daß nicht / wenn ich komme / denn allererst die Steure zu sammeln sey.

Huer aff eder legge to hoss sig self / paa en aff Sabbatherne / oc samle huad hannem gaar ryktis / Paa det / at naar ieg kommer / Hielpen skal icke da samles først.

3. Wenn ich aber dorkommen bin / welche ihr durch Brieffe dafür ansehet / die wil ich senden / daß sie hin bringen eure Gabe gen Jerusalem.

De naar ieg kommer / huilcke i da betro der til mit Brev / dem vil ieg sende bort / at de skulle føre eders Belgerning til Jerusalem.

56. Ofen jagist Smert / hñlich gest: ale moc hñlichu / gest zákon.

A bodžiec smertci testet grzech / a moc grzechu zakon.

57. Budžpak Pánu Bohu chvála / kterž nam dal vytržstvij strže Pána nasse ho Gějstě křysta.

Ale džeknie Bogu křtorey nam dal zvyctstuo pręz Páná nasse go Jezusa Křysta.

58. Protož Bratřij mogi milij / stálij budte a nepohnu: tedni / roznáhagijce se v kazdém skutku Božím v dny / poněvadž wíste / že práce vaše není v daremná v Pánu.

Ať bráta moji milí badžcie moc / nie porušení / obřit huace / mív vczynku Pánstím zámlie / wiedzac / že práce vaše nie jest v daremná v Pánu.

De se pak dopte zbírky / kte ráž se děje na Smatě našej / gsem našej v Chřtvi Galatské / tak y wy činte

Zbým ožolo kládání dla Smetě / takom postánomil w koštelch Galatských / tak y wy czynte.

2. W každau neděli každý z vás sám v sebe slož / schowage cožby se dožte lžbilo aby se teprwa řdyž ná přijdu / zbýrání nedělo.

Přerwřego duš w tego dně řdyž z was niechay odlozy zbieraci / co z dobrotliwosci Božey bedzie mogi / řdyž gdy przyjde kládání nie czyniono.

3. Řdyžpak přijdu / kterž chváliti strže listy / ty ná pošli / a by donesli tuto milost vašu do Jeruzaléma.

Gdy przyjde kterebyście kole wřchwaliti pręz listy / ty pošle aby od nęstli łęsodrobliwosc wasz do Jeruzalem.

4 או דיו שווא הו סוערנא
דאר אנטא אול אף עמי
ואולון:

*E se fara conveniente che ancor io vi
vada, essi andranno con meco.*

5 אחא אנטא דיו לותכו
מא דעברת מו מקדוינא
עבר אנטא לה ציר
למקדוינא:

*Io verrò dunque a voi, passate ch'io
habbi Macedonia (perciocche io passerò
per Macedonia.)*

6 ופבר אף לותכו אקנא
או אסתא לותכו דאנתון
תלוינא לאתר דאנלאנא:

*E forse mi restarà con voi, o vero ci
farò ancor l'inverno: a fine che voi mi
conduciate dovunque io andarò.*

7 לא עבא אנטא דהשא
איר עבר אורחא אנתוכו
מסבר אנטא ציר דאחר
ובנא לותכו או מרי
מבס לי:

*Perciocche io non voglio vedervi hora
in un passare: ma spero di starvi con voi
qualche tempo, se il Signore il permette-
rà.*

8 מקנא אנטא ציר באפסוס
עד מא לבנטיקוסטא:

*Nientedimeno io dimorerò in Efeso
infino à la Pentecoste.*

9 תרצא ציר רבא אנתפתח
לי דמלא סוערנא
וסמובלא סענאיו:

*Perciocche mi ci è aperta una gran
porta, & efficace, e sonni molti anversarij.*

10 או דיו ואחא צאידוכו
טמתאוס חנו דדלא דחלא
יהוא לותכו עכנא ציר
דמרינא פלח אפתי:

*E se verrà Timotheo, vedete ch'egli sia
appresso di voi sicuramente, imperocche
fa l'opera del Signore, come fo ancor io.*

11 למא הכיל אנטא
ישוטייהי אנטא לנאיהי
בשלמא דאחא לנתי
מקנא אנטא לה ציר עס
אחא:

*Niuno dunque il disperi: ma ac-
compagnatelo con sicurezza, e accorchi egli
ne venga a me: perche io l'aspetto insieme
co i fratelli.*

4 ואחא ישוה לי להלך אנתם
עמי ילכו:

*Y si fuere digno el negocio que yo tambien
vaya, yran conmigo.*

5 ואכוא אליכם פאשר אעבר
בבתיים כה אעבר בבתיים:

*Empero a vosotros vendré, quando passare
à Macedonia: porque à Macedonia tengo de pas-
sar.*

6 ואליכם אכוא אולי
אחרך לי עמכם או גם אחרך
אשר שלחוני אל אשר אלך
שמה:

*Y por ventura me quedare con vosotros, o
invernaré tambien: para que vosotros me lleue-
ys donde vuiere de yr.*

7 כי מעת לא חפצתי במעבר
לנאות אתכם כי אם שברתי
לאחר עמכם לימים אם ירצה
יהוה:

*Porque no quiero aora verhos de passada:
mas espero estar con vosotros algun tiempo, si el
Sennor lo permitiere.*

8 נאקיה באפסוס עד חג
שבועות:

Empero estaré en Epheso hasta la Pentecoste.

9 כי שער נפתח לי גדול מלא
מרימה ותך ואויבים רבים היו
עלי:

*Porque se me há abierto puerta grande y effi-
caz: y aduerfarios muchos.*

10 ואחא יכוא טימותאוס דא
אשר יהי בלי יראה עמכם כי
הוא פועל בעל יהוה כמוני
גם אני:

*Y si viniere Timotheo, mirad que esté con
vosotros seguramente: porque la obra de Dios
haze, tambien como yo.*

11 ואיש לא יקל אחיו בעיניו
ושלחוהו בשלום אשר יכוא אלי
כי מקנה אני אחיו עם האחים:

*Portanto nadie lo tenga en poco: antes lo
lleuad en paz, para que venga à mi: porque lo e-
spero con los Hermanos.*

15.

4. Έγω δὲ ἢ ἄξιον τὸ καί με πο-
ρεύεσθαι, πρὸς ὑμᾶς παρὰ Μακεδονίαν.

*Et s'il est conuenable que i'y aille, ils
viendront aulli avec moi.*

5. Ἐλθὼς ὑμᾶς πρὸς ὑμᾶς, ὅ-
ταν μακεδονίαν διελθὼς μακεδο-
νίαν γὰρ διέρχουμαι.

*Je viendrai donc vers vous, ayant
passé par Macedone: (car ie passerai par
Macedone.)*

6. Πρὸς ὑμᾶς δεῦντοι ὡς ἔμα-
νεν, ἢ καὶ ὡς ἔμαρτυροῦμαι ὑμῶν
μετὰ πρὸς ὑμᾶς ἐὰν παρὰ Μακεδονίαν.

*Et peut estre que ie sejournerai avec
vous, ou mesme que i'passerai l'hiver:
afin que vous me conduiziez par tout là
où i'irai.*

7. Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς εὐρεῖν ἐν
παροδοῦ ἰδίᾳ, ἐλπίζω δὲ ὅτι ἕως τοῦ
πεντηκωστήου ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς ἐὰν ὁ κύ-
ριος ἑθέλῃ.

*Car ie ne vous vueil point mainte-
nant voir en passant: mais i'espere queu
demeurerai avec vous quelque temps,
si le Seigneur le permet.*

8. Ἐπιμνησθε δὲ ἐν ἐφέσῳ ἕως τῆς
πεντηκωστής.

*Toutesfois ie demeurerai en Ephese
iusqu'à la Pentecoste.*

9. Θύρα γὰρ μοι ἀνεῳγμένη μεγάλη
καὶ ἐνεργητικὴ, καὶ ἀντιπαρατάξεις πολ-
λοί.

*Car vne grande porte & de efficace
m'est ouuerte, mais il y a plusieurs ad-
uersaires.*

10. Έγω δὲ ἔλθω τιμωθῆ, ὅτι ἐλ-
πίτε ἵνα ἀφ' ὧν ἔρχεται πρὸς ὑ-
μᾶς τὸ γὰρ ἐργον κυρίου ἐργάζεσθαι
ὡς καὶ ἐγώ.

*Que si Timothee vient, prenez gar-
de qu'il soit avec vous seurement: car
il s'employe à l'œuvre du Seigneur com-
me moi mesme.*

11. Μὴ τις ὧν ἀποψήσῃ τὴν ἑ-
πίστασιν αὐτοῦ ἐν ἐπιλήσει,
ἵνα ἔλθῃ πρὸς μὴ ἐκδυσχερῶν γὰρ
αὐτὸν μὴ ἰσὶ ἀδελφοῖς.

*Nul donc ne le mesprise: mais con-
duiz-le en seureté. afin qu'il viene à
moi: car ie l'attens avec les freres.*

CAP. XVI.

4. Quod si dignum fuerit
ut & ego eam: mecum ibit.

And if it be meete that I go also: then
I shall go with me.

5. Veniam autem ad vos,
cum Macedonia pertransie-
ro, nam Macedonia per-
transibo.

Now I will come vnto you: after
I haue gone through Macedonia: for I
will passe through Macedonia.

6. Apud vos autem forsi-
tan manebō, vel etiam hye-
mabo: ut vos me deducatis,
quocunque iero.

And it may be that I will abide: yea,
or winter with you: that ye may bring
me on my way whither soeuer I go.

7. Nolo enim vos modò in
transitu videre, spero enim
me aliquantulum temporis
manere apud vos, si Domi-
nus permiserit.

For I will not see you now in my
passage: but I trust to abide a while
with you: if the Lord permit.

8. Permanebo autē Ephe-
susque ad Pentecosten

And I will tarry at Ephesus vntill
Pentecost.

9. Ostium enim mihi aper-
tum est magnum & evidens,
& aduersarii multi.

For a great doore and effectual is
opened vnto me: but there are many
aduersaries.

10. Si autem venerit Timo-
theus, videte ut sine timore
sit apud vos, opus enim Do-
mini operatur, sicut & ego.

Now if Timotheus come: see that
hee be without feare with you: for he
worketh the worke of the Lord: euen as
I do.

11. Nequis ergo illum sper-
nat, deducite autem illum
in pace: ut veniat ad me, ex-
pecto enim illum cum fra-
tribus,

Let no man therefore despise him:
but conuey him forth in peace: that hee
may come vnto me: for I looke for him
with the brethren.

Das XVI. Capitel.

4. So es aber werth ist/ daß ich auch
hin rāise/ sollen sie mit mir rāisen.

De der som der gerts behoff/ at ieg oc skal reyse
dib/ da skulle de reyse mer mig.

5. Ich wil aber zu euch kommen/
wenn ich durch Macedoniam ziehe/
denn durch Macedoniam werde ich
ziehen.

Men ieg vil komme til eder/ naar ieg drager igen-
nem Macedoniam/ Thi ieg vil drage igennem Ma-
cedoniam.

6. Bey euch aber werde ich villeicht
bleiben/ oder auch Winteren/ Auff
daß ihr mich geleittet/ wo ich hin zie-
hen werde.

De ieg bliffuer/ maa vel ste haff eder eller oesaa
toffuer Winteren offuer/ Paa der i kunde ledsage mig/
huort ieg skal drage hen.

7. Ich wil euch jetzt nicht sehen im für-
überziehen/ denn ich hoffe/ ich wölle
etliche zeit bey euch bleiben/ so es der
HERR zulesset.

Ieg vil icke nu see edert der ieg drager der frem/
Thi ieg haabis at ieg vil bliffue nogen tid hoff eder om
HERREN der vil tilstede.

8. Ich werde aber zu Epheso blei-
ben/ biß auff Pfingsten.

Min ieg bliffuer i Epheso/ indtil Pingdag.

9. Denn mir ist eine grosse Thür
auffgethan/ die vil Frucht wircket/
vnd sind vil widerwertiger da.

Thi mig er en stor Døer opladen/ oc de ere flittige/
oc de ere mange Genstridige.

10. So Timotheus kompt/ so sehet
zu/ daß er ohn forcht bey euch sey/
denn er treibet auch das Werck des
HERRN wie ich.

Der som Timotheus kommer til eder/ Da seer
til/ at hand bliffuer hoff eder vnden Gnyce/ thi hand
gør oc HERRENS Gerning/ lige som ieg.

11. Daß ihn nun nicht iemand ver-
achte/ Geleittet in aber im friede/ daß
er zu mir komme/ denn ich warte sein
mit den Brüdern.

At der icke nu nogen foracter hannem/ De ledsa-
ger hannem i fred/ at hand fand komme til mig/ Thi
ieg venter hannem mer Broderne.

Kapitola XVI.

4. Pakli bude potieba aby ch
y nā šel/ pūgdant semnau.

A ieslby šluffa rzees bylā ā
bych reš y šam šedl/ oni zemna
poyda.

5. Pūgdu pak k wām kbyš
Macedonij progdu/ neb Ma-
cedonij mjinm progijti.

Przydeć do was prześedłszy
przez Makedonia: bo przez Ma-
cedonia poyde.

6. Ale v wās poostanu/ a
šnad y pšes žymu takē pobu-
du/ abyštie wy mne doprowo-
dili/ kamjšoli petom pūgdu.

A podobno pomieškam przy
was/ ābo y zimowāć bede ābyštie
mnie prowādžili kedy kolwieć poy-
de.

7. Nechey žagisťe wās nyny
toliko na žaštanenj frātēm
widěti/ neb tu naděgi mām že
yā nekterj čas pobudu v wās/
bu deli Pān chytiti.

Abowiem niechce was teraz
widjetć špiešac sie w droge/ āle
špodzie wām sie iž pomieškam s
wām do cžasu/ iesli Pān b. pušci.

8. Nynij pak pobudu w Ef-
seju/ až do Letnic.

Pomieškam thž w šezje āž
do šwiatē.

9. Nebo dwāce tu gšau mi
otewřiny welikē a žgownē/ a
protiwniřkwo gšt mnoho.

Abowiem drzmi msa otwor-
zone wielkiey štucejny y wiele
prcetwniřkow.

10. Pūgdelit pak k wām Ty-
motheus/ hldetj āž gšt bez šra-
chu v wās/ nebt dijlo Božij
pūšobij/ yako y nā.

A ieslby przyšedł Timotheus/
pātrzcie āby bešpiecznie mieškal
miedzy wām: bo wezyneť pānšti
špāwue iako y ja.

11. Protož āž gim žādnj nō
pohrdā/ āle prowōdie gey w
pokog/ āť pūgde te mnē/ nebt
hočām s Brātijmi.

Niechay go tedy niť sobie
lešce nie wāży/ āle odprowādžie
go špokojne/ āby do minie przy-
šedl/ gdyž go cžkam s bracia.

י

12 מן אפלו דין אחי סג
בצית מנה דאחא לותכו
עם אחא ופבר לא הנה
בדנה דאחא לותכו
אמתי דין דהנה לא
אתרא אחא לותכו:

Quanto ad Apollo nostro fratello, io l'ho esortato molto a venire a voi così fratelli, e per nessun modo è stata sua volontà di venire hora: ma ben si verrà a quando gli sarà tempo commodo.

12 אתתעירו וקומו
בתימניה אתתברו
ואתתסגו:

Vegliate, state fermi nella fede, portatevi corralmente, fortificatevi.

14 בלהין צביתכו בחובא
יהו:

Tutte le vostre cose si facciano con carità.

15 בעא אנה דין מוכו
אחי על ביתא דאסטפנא
(ודברטוטוס ודאכאיקוס)
מטול דרעין אנתון דהנו
אנו רישיתא דאכאיקוס
וסמו נבשהון לתשמשותא
דקדש:

O io vi prego, fratelli: Voi conoscete la famiglia di Stefano (di Fortunato e d'Achaico) essere le primizie d'Achaia, e che si son dedicati lor medesimi al servizio de Santi.

16 דאחא אנתון תהוון מ
משתמין לאיליו דהכנא
אנו ולכל נש דלאא צמו
ומצד:

Fate dunque che voi ancora siate soggetti a genti tali, e a ciascuno che s'aggiunge con noi a l'opera, e s'affatica.

17 חנה אנה דין
במאתיתא דאסטפנא
ודברטוטוס ודאכאיקוס
דמנד דבציתו לתי
הנו מליו:

Io mi rallegro de la venuta di Stefano, di Fortunato, e d'Achaico: perciocchè essi hanno supplito a quello che mancavate.

18 אניתו גיר רוחי דיל
ודלכו הניתו הכי
משתמין לאיליו דהכנא
אנו:

Perche hanno recreato il mio spirito e il vostro riconoscete dunque questi tali.

י

12 ועל-אפלו אחינו יודע
לכם כי רב מאד שאלתי ממנו
אשר יבוא אליכם עם התלמידים
ובכל זאת לא היתה רצונו אשר
יבוא עמה אך יבוא בעתו:

Item, del Hermano Apollos, mucho le he rogado que viniesse a vosotros con algunos Hermanos, mas en ninguna manera tuuo voluntad de venir por aora: mas vendrá quando tuuiere oportunidad.

13 שקדו עמדו באמונה
התאוששו חוקו ויאמץ לככם:

Velad, estad firmes en la fe: muchos varonilmente, y es forçaos.

14 כל דברכם ומעשיכם
באהבה יהיו:

Todas vuestras cosas sean hechas con Charidad.

15 ושאל אחי ממכם אחי
ידעתם את-בית סטפנא
(פרטוטוס ואכאיקוס) כי בכורי
אכאיקוס חמה ולשרת הקדושים
שמו את-נפשם:

Ruego hos empero, Hermanos, ya sabeys que la casa de Estephania (y de Fortunato y de Achaico) son las primicias de Achaia: y que se han dedicado al ministerio de los Sanctos:

16 אשר גם אתם תשמעו לאשר
באליה ולכל הפועל וחיוגע
עמם:

Que vosotros hos sujeteys a los tales, y a todos los que ayudan, y trabajan.

17 ושומח אחי על-ביאת
סטפנא ופרטוטוס ואכאיקוס
כי את חסדכם האלה מלאו:

De la venida de Estephania y de Fortunato, y de Achaico, me huelgo: porque estos suplieron vuestra auencia.

18 כי הניחו את-רוחי ורוחכם
לכן תכירו אתם-אשר באליה:

Porque recrearon mi espíritu y vuestro, Reconoced pues a los tales.

י

12. Παρελθὼν δὲ ἀδελφός,
πολλὰ παρακάλει αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ
πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν. καὶ
πάντως οὐκ ἔβλημα ἰσχυρῶς ἔλ-
θῃ· ἐλθέτω δὲ ὅταν ἰσχυρῶς.

Touchant Apollos nostre frere, ie l'ai beaucoup prie qu'il allast vers vous avec les freres: mais il n'a nullement eu le vouloit d'y aller maintenant: toutes-fois il y ira quand il aura l'opportunité.

13. Γρηγορίη, στήθεα ἐν τῇ πίστι·
αὐθιγῶς, καὶ ταπεινῶς.

Veillez, soyez fermes en la foy, portez-vous vaillamment, fortifiez-vous.

14. Πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέ-
σθω.

Que tous vos affaires se fassent en charité.

15. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφεοί,
οἷδα τὴν οἰκίαν στεφᾶνο, (καὶ
φρυγιάτου καὶ ἀχαικοῦ) ὅτι ἱστοί
ἀπαρχῆς τῆς ἀχαιᾶς, καὶ οἱ ἐξ
αὐτῶν τῆς ὑπηρεσίας ἐταξαυ ἐαυτοῦς.

*O ie vous prie, freres, vous cognoissez la famille de Stephanas (de Fortunato & d'Achaïque:) comme elle est les pre-
mices d'Achaie, & qu'ils se font du tout adonnés au service de saints.*

16. Ἴνα καὶ ὑμεῖς ὑπακούετε τοῖς
τοῖς κυρίοις, καὶ παντὶ τῷ σωφρο-
νῶντι καὶ καλῶντι.

*Donnez ordre que vous soyez assu-
si assuiettis à telles gens, & à vn chacun
qui s'employe en l'auiure, & qui travail-
le avec nous.*

17. Χαίρω δὲ ἐν τῇ τῇ παρουσίᾳ
στεφᾶνο καὶ φρυγιάτου καὶ ἀ-
χαικοῦ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα ἐπὶ
αὐτοῖς ἔρωσεν.

*Orie m'esioi de la venue de Ste-
phanas, de Fortunat, & d'Achaïque:
pource qu'iceux ont suppléé à vostre
defaut.*

18. Ἀνέπνευσεν γὰρ τὸ ἴμόν μου
καὶ τὸ ὑμῶν· διὰ τὸν ἵνα ἴδωτε
τὰς παύσεις.

*Car ils ont recreé mon esprit & le
vostre: reconnoissez donc ceux qui sont
tels.*

CAP. XVI.

12. De Apollo autem fratres vobis notum facio, quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus: & utique non fuit voluntas eius ut nunc veniret, veniet autem cum ei vacuum fuerit.

As touching our brother Apollos / I greatly desired him to come unto you with the brethren: but his minde was not at all to come at this time: howbeit hee will come when he shall haue conuenient time.

13. Vigilare, stare in fide, viriliter agite, & confortamini.

What ye stand fast in the faith: quite you like men and be strong.

14. Omnia vestra in charitate fiant.

Let all your things be done in love.

15. Obsecro autem vos fratres, nolitis domum Stephanæ (& Fortunati & Achaici,) quoniam sunt primitiæ Achaia: & in ministerium sanctorum ordinaverunt seiplos.

Now brethren / I beseech you (ye knowe the house of Stephanas / that it is the first fruites of Achaia / and that they haue giuen them selves to minister vnto the Sautes.)

16. Ut & vos subditi sitis eiusmodi, & omni cooperatori & laboranti.

That ye be obedient euen vnto such / and to all that helpe with vs and labour.

17. Gaudeo autem in presentia Stephanæ & Fortunati & Achaici, quoniam id quod vobis deerat, ipsi suppleverunt.

I am glad of the comming of Stephanas / and Fortunatus / and Achaicus: for they haue supplied the want of you.

18. Refecerunt enim & meum spiritum & vestrum. Cognoscite ergo qui huiusmodi sunt.

For they haue comforted my spirit and yours: acknowledge therefore such men.

Das XVI. Capitel.

12. Von Apollo dem Bruder aber (wisset) daß ich ihn sehr vil ermahnet hab / daß er zu euch keme mit den Brüdern / vnd es war aller ding sein wille nicht / daß er jeh keme. Er wird aber kommen / wenn es ihm gelegen sein wirdt.

Men om den Broder Apollo (maa i vide) at ieg vormanede hannem gansse meget / at hand skulde komme til eder met Broderne / De der vaar ingen lunde hans vilie / at hand vilde nu komme / hand skal dog komme / naar det bliffuer hannem beleyligt.

13. Wachtet / steht im Glauben / seht Männlich / vnd seht stark.

Vaager / staar i Troen / verer mandelige oc verer stercke.

14. Alle eure ding lasset in der Liebe geschehen.

Lader al eders ting ste i kærslighed.

15. Ich ermahne euch aber / lieben Brüder / Ir erkennet das Haus Stephanæ / daß sie sind die Ersling in Achaia / vnd haben sich selbst verordnet / zum dienst den Heiligen.

De ieg formaner eder / kære Brodre / I kende Stephane hus / at de ere den første grøde i Achaia / oc hassue sticket sig self til / at tiene Helligen.

16. Auff daß auch ihr solchen vnterthan seht / vnd allen die mitwirken vnd arbeiten.

Va der i vilie oc vere saadane vnderdanige / oc alle dem som hielpe til met oc arbejde.

17. Ich freue mich über der Zukunft Stephanæ vnd Fortunati / vnd Achaici. Denn wo ich euer mangel hatte / das haben sie erstattet.

Ieg glæder mig aff Stephane oc Fortunati / oc Achaici tilkommelse / Thi huad ieg sagnede hoff eder / der vederlagde de.

18. Sie haben erquicket meinen vnd euren Geist / Erkennet / die solche sind.

De hassue verqueget min oc eders Aand / Ken der dem / som ere saadane.

Kapitola XVI.

12. D Apollowi pak Bratru oznamugi vam / Je gsem ho velmi prosyl / aby sel k vam s Bratrim / ale nikoli nebyla vule geho / aby nynij prifsel: Ale prifgdet / kdyz bude mijsi prazdnost.

Przytym co sietyse Apollo / sa brata / barzom go prosil / aby szedl do was z bracia / Ale Pontec / nie niemial teraz wolej idz / Ale przyjdzie gdy czas potemu miec bedzie.

13. Vdte / a stágtv Wifse / zmušile sobe čístv a posylung / te sebe:

Čizyčte v stoyčte w wicze / mežnie sobe poczynaycie / badz / ci stálem.

14. Wšecy wcy waffe / at gšauw šáse.

Wšyčti řeczy wáše ntečy bes da z milošća šprowane.

15. Prošm wás pak / Bratři: Znáte Čleby Štěpana / wu (a Fortunatowu / a Achajkowu) Je gšau oni prwotni z Achaj / a Je w službu Šwa / tům sami se poddali.

Aprošewas brata / Wicte dom Štefany byc pierwszym w Achaj / a iz sie podla poslugowas nie swiercy.

16. Abyšce wy poddani byli takowym / y každemu tomu kterš pomáha vam / a pracuge mezy wami.

Abyšcie byli poddani táto / wym / y každemu který pomaga y pracuje.

17. Radugi se žagist z přis chodu Štěpana / a Fortunata / a Achajka / nebo čchož se mně strany waffy nedostawa lo / oni to do plnili:

Rádnie se zpryšća Štefáněgo y Fortunata / y Achajka / abowiemci nagrodžili mi niebyr noš wáše.

18. A tak porěšili mřho Duča y waffe. Protož znaytež ge / kterš gšau takowij.

Bo ochlobžili duča mego y waffego / a přetož poznaycie táto Fowe.

19. שאליו בשלמכון עדתא
בלהיו דבאסניא שאליו
בשלמכון סגי במח אקלוס
ופריסקל עם עדתא
דבביתתהו:

*Le Chiese d'Asia vi salutano: Salu-
xanni molto nel Signore Aquila e Priscil-
la con la Chiesa che è in casa loro.*

20. שאליו בשלמכון אחיו
בלהיו שאליו בשלמא חד
דחד בגושקתא קדישתא:

*Tutti i fratelli vi salutano. Saluta-
tevi l' un l' altro col santo bacio.*

21. שלמא בכתבת ידי
דבולוס:

*La salutation de la mano di me
Paulo.*

22. מן דלא דחם למון
ישוע משיחא יהוא חים
מרו אתא:

*Se alcuno non ama il Signore Iesus
Christo: sia anatema, maran atha.*

23. טיבותא דמון ישוע
משיחא עםכון:

*La gratia del nostro Signor Iesus
Christo sia con effuoi.*

24. וחובה עם כלכון
במשיחא ישוע אמין:

*La mia dilectione sia con tutti voi in
Christo Iesus, Amen.*

שלמא אגרתא דלור
קודיגתיא קדמייתא
דאחבתרת מן
אפסוס:

19. שאלו לכם לשלום הקהלות
אסיא שאלו לכם לשלום
באדנינו על דב אקולס
ופריסקלא עם קהל ביתם:

*Las Iglesias de Asia hos saludan, Saludan-
hos mucho en el Sennor Aquila y Priscilla, con
la Iglesia que esta en su casa.*

20. שאלו לכם לשלום האחים
כלם שאלו בניכם איש לאחיו
בנישק הקדש:

*Saludan hos todos los Hermanos, Saludad
los vnos a los otros con sancto befo.*

21. שלום לכם בידי בידי
פולוס:

Salud. De mi mano, de Paulo.

22. אם איש לא אוהב את
אדנינו ישוע המשיח יהוא חים
בבוא אדנינו:

*Elque no amare al Sennor Iesus el Christo,
sea anathema maran ata.*

23. תחנת אדנינו ישוע המשיח
עמכם:

*La gracia del Sennor Iesus el Christo sea con
vosotros.*

24. אהבתי את כלכם בישוע
המשיח אמר:

*Mi Charidad en el Christo Iesus con todos
vosotros. Amen.*

אל-קודיגטיא אגרתא דאשונה
כתובה בעיר פילפוס בידי סטפא
ופרטוניוס ואכאכוס
וטיוחאוס:

15.

19. 'Ασπάζονται υμᾶς αἱ ἐκκλη-
σίαι τῆς ἀσίας· ἀσπάζονται υμᾶς
ἐν κυρίῳ πολλὰ ἀκύλας καὶ πρί-
σκιλλα, σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκ-
κλησίᾳ.

*Les Eglises d'Asie vous saluent. A-
quila & Priscille (avec l'Eglise qui est en
leur maison) vous saluent affectueuse-
ment en nostre Seigneur.*

20. 'Ασπάζονται υμᾶς οἱ ἀδελ-
φοὶ πάντες ἀσπασαὶ ἀλλήλους
ἐν φιληματι ἀγίῳ.

*Tous les freres vous saluent. Saluez
l'un l'autre d'un saint baiser.*

21. 'Ο ἀσπασμὸς τῇ ἡμῶν χειρὶ
παύλου.

*LA SALVATION DE LA
PROPRE MAIN DE MOI PAUL.*

22. Εἴ τις ἢ φιλεῖ τὸν κύριον ἰη-
σοῦν χριστόν, ἦτω ἀνάθεμα· μαράνα
θά.

*S'il y a quelqu'un qui n'aime le Seigne-
ur Iesus Christ, qu'il soit anathema ma-
ranatha.*

23. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ χρι-
στοῦ μετ' υμῶν.

*La grace de nostre Seigneur Iesus
Christ soit avec vous.*

24. Ἡ ἀγάπη μου μετ' πάντων υ-
μῶν ἐν κυρίῳ ἀμὲν.

*Ma dilection soit avec vous tous en
Iesus Christ. Amen.*

Περὶ καλαρίθης πρώτης ἐξ ἀφῆ-
σθαι φιλιππων διὰ σεφωᾶ
καὶ φερύδαττα καὶ ἀχά-
κω καὶ τιμοθέου.

CAP. XVI.

19. Salutant vos ecclesie Asia. Salutant vos in Domino multum Aquila & Priscilla, cum domestica sua ecclesia (apud quos & hospitior.)

The Churches of Asia salute you: Aquila and Priscilla with the Church that is in their house/ salute you greatly in the Lorde.

20. Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo sancto.

All the brethren greete you. Greete ye one another with an holy kisse

21. Salutatio, mea manu Pauli.

The salutation of me Paul with mine owne hande.

22. Si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum sit anathema, Maranatha.

If any man loue not the Lorde Iesus Christ/ let him be had in excommunication/ yea excommunicate to death.

23. Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.

The grace of our Lorde Iesus Christ be with you.

24. Charitas mea cum omnibus vobis in Christo Iesu, Amen.

My loue be with you all in Christ Iesu, Amen.

Ad Corinthios prior,

Missa fuit à Philippis, per Stephanam & Fortunatum & Achaicum & Timotheum.

I. An die Corinthier.

Das XVI. Capitel.

19. Es grüssen euch die Gemeine in Asia. Es grüßet euch sehr inn dem HERRN Aquilas vnd Priscilla/ sampt der Gemeine in ihrem Hause.

Menigheden i Asia hilser eder. Aquila oc Priscilla hilse eder meger i HERRN/ mer Menigheden i deris Huss.

20. Es grüssen euch alle Brüder. Grüßet euch vntereinander mit dem heiligen Kuß.

Alle Broderne hilser eder. Hilser eder indbyrdis met en hellige Kyss.

21. Ich Paulus grüsse euch mit meiner Hand.

Jeg Paulus hilse eder mer min Haand.

22. So jemand den HERRN Iesum Christ nicht lieb hat/ der sey Anathema/ Maranatha.

Der som nogen icke elsker/ den HERRN Iesum Christum/ hand vere Anathema Maranatha.

23. Die Gnade des HERRN Iesu Christi sey mit euch.

Vor HERRN Iesu Christi naade vere mer eder.

24. Meine Liebe sey mit euch allen in Christo Iesu Amen.

Min kærlighed vere mer eder alle i Christo Iesu/ Amen.

Die erste Epistel an die Corinthier.

Gesand von Philippen/ durch Stephanan vnd Fortunatum vnd Achaicum vnd Timotheum.

I. K Korintuom.

Kapitola XVI.

19. Pozdrawugij was wsselcny Ewangelizysau w Asiji. Pozdrawugij was w Panu Bohu welmi/ Alwila/ a Pryscilla/ s domach swau tesledij neb Ewlij (v nichz na hospodu mam)

Pozdrawiata was zbory Izrycy/ pozdrawiata was barzo w Panu Alwila y Pryscilla/ y tym zbornem Ewangelizys w domu ich.

20. Pozdrawugi was wsselcni Bratři. Pozdrawicj sebe wspotek polihbenijm Ewangelizym.

Pozdrawiata was bracia wsselcny. Pozdrawicj jedni drugie swietym pocetowanem.

21. Pozdrawenij mē napsa norufau Pawlowau.

Pozdrawienie rekā mota Pawlowa.

22. Nemilugeli Ew Pana Gezijsse Krysta/ budij proklam/ PAN nas gest gij prijsse.

Jest Ew nle mltne Pana Jezusa Krysta/ nlech bedjte przi Ewangelizym y Maranatha.

23. Milost Pana nasscho Gezijsse Krysta budij s wami.

Laska Pana Jezusa Krysta/ sa nlech bedjte s wami.

24. Laska ma w Krystu Gezijsse budij se wsslemi wami/ Amen.

Milost mota test zwami wbyty Ewangelizys Jezusie Amen.

Glonawa se prwnij Epistola Ewangelizy Pawla k Korinthuom/ poslana z Ewangelizy Philipps/ bo Ewangelizy/ Foru natowi/ Achaykowi a Tymotheowi

